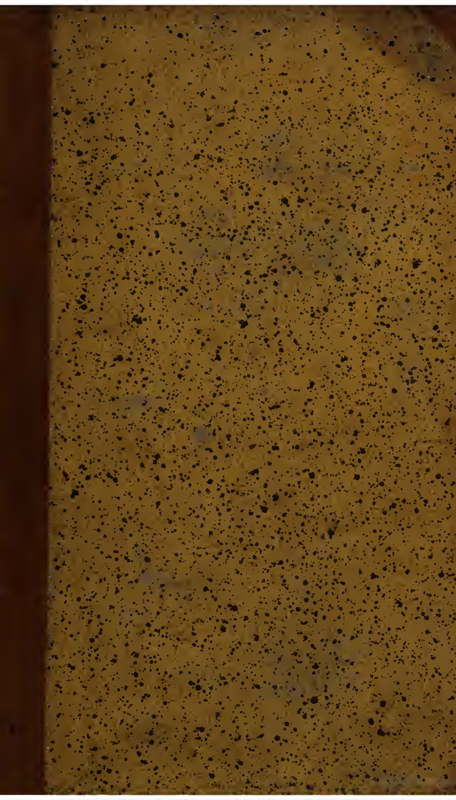

ΦΙΛΟΜΑΘΙΑΣ
ΤΑ. ΣΠΟΡΑΔΗΝ. Γ.

MISCELLANEAE
DOCTRINAE

LIBER TERTIUS.

Οὐ παύσομαι τὰς χάριτας
Μούσαις συγκαταμιγνὺς,
Ἡδίσταν συζυγίαν.

EVRIPIDES.

AMSTELODAMI,
APVD PETRVM DEN HENGST.
MDCCCXVII.

L. S.

Septem anni ſunt, quod hic liber ſcribi ac typis deſcribi coeptus eſt. Quod ſpatium quum publice et privatim in incredibilem temporum noſtrorum varietatem incideret; ad hanc argumentorum delectus et explicatio accommodari debuit: quamquam utrumque etiam, veteri noſtro inſtituto, conſtanter ad virtutis doctrinaeque fructum retulimus. Sed in tanto ſpatio ac temporum varietate facile fieri poterat, ut quaedam argumenta inter ſcribendum ac deſcribendum neceſſariam cauſſam habentia,

jus-

justumque sibi hoc in hoc libro locum postulantia, insequentibus annis supervacanea viderentur. Atque hujusmodi negotium aliquis amicus noster putavit esse duarum censurarum II et III admonendis nostris sycophantis scriptarum; quippe dudum illis contemtu et judicio doctorum virorum sepultis. Hae vero censurae nec scriptae essent, et vel jam descriptae ab hujus libri editione exclusae, si Epistolae Sodalium et Creuzeri ad debitam ipsorum doctrinae et elegantiae notitiam venissent. Et nos nostris sycophantis tantum abest ut invideamus, ut iis etiam summum bonum, νοῦν καὶ φρένας, optemus.

ANECDOTUM

ANECDOTVM

HIERONYMI.

ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ. (*)

Δεῦρο δὴ, καὶ σκεψώμεθα περὶ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς, τίνα τρόπον διειλήφασιν οἱ πατέρες· οὐ γὰρ μόνον ἐν τοῖς πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις εὑρήσομεν αὐτοὺς οὐ μικρὰ διαφωνοῦντας· οἵτινες πρῶτον μὲν βαρβάροις παραβάλλοντες παιδαγωγοῖς, καὶ τούτων ἀκούειν κελεύσαντες, ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι νομίζουσιν, ὥσπερ τοῦ κατὰ πόδας ἀκολουθήσαντος (a), ἀλλ' οὐ τοῦ καλῶς ἡγησαμένου (b) δεομένων τῶν παίδων, καὶ τοῦ φυλάττοντος καθάπερ συβώτου εἰ (c) πλανηθῇ, ἀλλ'

(*) scil. Rhodii.

(a) Leg. ἀκολουθήσοντος.

(b) Leg. ἡγησομένου.

(c) f. μὴ.

ἀλλ' οὐχὶ (*d*)· διὸ καὶ τὸν ἐκ τῶν ἔργων ἀποδοκιμασθέντα τοῦτον ἐπὶ παιδαγωγίᾳ κατατάττουσι, τὰ φύσει τιμιώτερα τοῖς εὐτελεστέροις διδόντες. ὅθεν καὶ Περικλῆς, οἰκέτου ποτὲ πεσόντος ἀπὸ ἐλαίας καὶ τὸ σκέλος συντρίψαντος, „ νέε ὅρα" ἔφη, παιδαγωγὸς πέφηνεν· (*e*)" οὐκ ἀπιθάνως τῆς ὑπουργίας τὴν ἀτιμίαν σκώψας.

(*d*) Deest quid.

(*e*) f. πέφηνας.

D. W.

MEMORIA

GVLIELMI LODOVICI VAN WASSENAER

SODALIS STVDIORVM NOSTRORVM

EGREGII

EXSTINCTI D. XXVIII IVLII, A. MDCCCXI.

AETATIS, XXI.

DICTA

D. XXIV SEPTEMBRIS A. MDCCCXI

INSTAVRANDIS SCHOLIS

ET DISCIPVLIS AD ILLIVS EXEMPLVM

SEQVENDVM COHORTANDIS.

Daphnin ad astra feremus; amavit nos quoque Daphnis.

AUDITORES OMNIVM ORDINVM HVMANISSIMI!

Quum in hac annua ſcholarum inſtauratione idem nunc mihi, quod antea, exordium uſurpandum ſit, ut Deo O. M. gratias agam, qui nobis ſalvis ac bene valentibus reditum ad haec ſtudia dederit, facio id quidem et pie et religioſe, Deoque immortali pro tanto beneficio justas debitasque et ago gratias et habere me profiteor. Neque tamen dubito, quin haec ipſa beneficii commemoratio, ut me, ita unumquemque veſtrum tacite ad recentem dolorem revocet, admoneatque illud non integrum ſincerumque conſtitiſſe beneficium, nec ad omnes pertinuiſſe auditores, ſed unum in primis fuiſſe, qui non modo hoc reditionis, ſed etiam vitae, fructu excideret. Intelligitis A. O. quem dicam! Omnium veſtrum animi, vultus, oculi denique ipſi quaerunt ac deſiderant optimum noſtrum Waſſenaerium, repentino ac vehementi impetu morbi nuper nobis ereptum. Adeo verum eſt et in praeſentem caſum noſtrum ac dolorem conveniens Ciceronis dictum (De Orat. III, 2.), „ O fallacem hominum ſpem, fra-

„ gilemque fortunam, et inanes nostras con-
„ tentiones! quae in medio spatio saepe fran-
„ guntur et corruunt, aut ante in ipso cursu
„ obruuntur, quam portum conspicere potue-
„ runt". Nam luctuosissimus iste Wassenaerii obitus, quam multorum spem hominum fefellit? quam multorum animis acerbus accidit? Etiam nunc praesentem nobis videre videmur illum adolescentiae florem ac vigorem, illum sanitatis colorem et habitum, casti temperatique victus consuetudine firmatum: etiam nunc oculis mentibusque nostris obversatur illa morum amabilis comitas et modestia, illa industria omnia egregii studiosi officia strenue obeuntis, in scholis audiendo, respondendo, disputando: domi, secum et cum aliis meditando, commentando, legendo, scribendo: cujus studii fructus jam apparebant privatim in praeclaris progressibus, quos fecerat in Literis Graecis, Latinis, et plerisque doctrinarum generibus, magno cum incremento acuminis, rationis et orationis: et in publicum exitura mox erant harum facultatum specimina, duo libelli, quos scribere instituebat; ut nemo quisquam dubitaret, quin, qui adolescens tantopere excelleret, is aliquando vir ad summos honores perventurus, atque insigne Literarum et Literatorum hominum, atque adeo totius patriae decus ac praesidium futurus esset. Verum enim hanc

tam

tam laetam omnem omnium ſpem nec opinata mors intercepit: et quem modo animo, corpore, vita et exſpectatione florentem ac vigentem videramus, hunc, quaſi afflatu mali daemonis, noſtrae felicitati invidentis, ardens febris invaſit et intra paucos dies abſtulit.

Jam quid prius conqueramur A. O.? matremne aerumnoſam, quam ſumma pietate colebat, in familia tuenda negotiisque procurandis juvabat, cujus aetas ac viduitas in hoc gratisſimo filii officio acquiescebat? An fratres et ſorores, quorum commodis quaſi tutor et alter pater proſpiciebat? Noſtramne ſcholam, cujus egregium ſodalem, ego diſcipulum, Vos condiſcipulum, utrique benevolentisſimum amicum, amiſimus? An Academiam noſtram, in qua ille cum paucis unus fuit è principibus juventutis, quorum exemplum quaſi lumen caeteris ſtudioſis adoleſcentibus ad intuendum imitandumque exſtaret atque luceret? An denique ipſam patriam, quae, tamquam communis mater, gravisſime condolet mortibus filiorum adoleſcentum eorum, qui ad ſe ornandam illuſtrandamque ingenia ſua optimis artibus excolunt.

Sed quum haec jactura ad tam multos pertineat, ad unum non pertinet ipſum Wasſenaerium: qui non modo mali nil pasſus, ſed ingenti etiam bono potitus, eſt. Ipſum dicimus non corpus humi conditum, ſed ani-

mum, qui ex hac misera et mortali vita in beatam et immortalem transiit: corporis vinculis solutus ad superos evolavit, cum iisque propiore jam summi Dei numine fruitur, veritatem scientiamque, cujus in hac terrâ insatiabili amore et quasi siti flagrabat, ex puro limpidoque fonte largiter et abunde haurit. Quare ipsum quidem Wassenaerium ne miseremur, immo felicem praedicemus, ejusque memoriam grati ac lubentes celebremus. In quam quando semel ingressus sum, finite me diutius ei immorari: et quod instaurativa schola quotannis antea solebam Vobis de Literarum studio universe quaedam *praecepta* et monita tradere, his nunc *exemplum* subjungemus, idque in Wassenaerio nostro spectabimus.

Natus est d. I. Martii, a. MDCCLXXXXI, gente una in Batavis gentibus nobilissima: de cujus antiquitate et amplitudine dicere non attinet; et quia omnibus nota est; et quia minime Wassenaerius noster ea gloriabatur, et, quasi ipse eam ignoraret, sic inter nos communiter vivebat, ut unus ex multis, et animo firmiter infixum tenebat illud veterum effatum, *sola virtus nobilitat.* Octavum agens annum patre orbatus, cum duobus fratribus minoribus, tribusque sororibus matri relictus est, eximiae illi non solum nobilitate, quippe Ysselmudeniae, sed et ingenii animique dotibus, et libero-

rorum ſuorum educandorum erudiendorumque prudenti ac diligenti moderatrici: quae hunc maximum natu filium probatis praeceptoribus, procul à domo, in disciplinam convictumque tradidit. Ergo usque ad XVI aetatis annum apud duos deinceps praeceptores fuit, primum Creveldae, postea Naardae. Hic in domo et inſtitutione doctisſimi *Anoſi*, viri erudiendis adolescentibus ingenuis perquam idonei, Sacerdotis Gallicani Reformati, auditoris quondam nostri et diligentis et jucundi, non ſolum prioris orſa ſcholae ulterius excoluit, in historia, geographia, mathematicis, muſica, pictura, palaestra; ſed Latinam quoque Graecamque linguam ad eum finem didicit, ut aptus haberetur ſcholis Profesſorum in Academia audiendis. Graecam quidem adhuc ſibi intactam tunc primo inchoavit, et cognitis declinandi conjugandique elementis, locos Gedikiani libri interpretatus, ultro ad Literarum fontem, Homerum, perrexit, ſcilicet miro ejus legendi amore flagrans, et egregia quaeque expetens, ad hujus lectionem horas ſubſecivas contulit, objectas quamvis multas intelligentiae difficultates conſtantiâ ſtudii perfregit, intra duos menſes librum Iliadis primum et partem ſecundi ſic pertractavit, ut et rerum nexum et verborum rationem grammaticam memoriter reddere posſet. Domum redux complures menſes antequam an-

nuum in hac Academia scholarum initium fieret, totum illud tempus in addiscenda utraque lingua contrivit: Latinâ, per se solus: Graecâ, adjutoribus Viris Reverendis, primum Schouwenburgio, deinde Borgero. Ad hunc quominus bis per hebdomadem discendi caussâ Cattovico Leidam excurreret, nec viae spatium, nec aëris intemperies eum absterruit. Mox nostras in scholas venit, et per hoc postremum vitae suae triennium constanter ventitavit. Quod qua ratione, quo fructu fecerit, nunc animadvertamus, ita ut prius universe de studendi officio moneamus; quandoquidem haec animadversio et admonitio utilis erit cum novitiis ad ingrediendam studiorum viam, tum veteranis jam ingressis eam ad suaviter recordandam strenueque persequendam.

Totum illud quod nos *studere* dicimus, idem est ac Literis doctrinisque discendis certâ viâ et ratione operam dare: idque plures variasque habet partes et formas. Atque, ut in omni actione humana duo cernuntur, agens et res agenda, sic in discendo, discens et res discenda. In discente, tria debent adesse, natura, institutio, exercitatio. Res autem discenda, ut de nostro saltem studio dicamus, sunt Literae Graecae et Latinae: in quibus quum sit multiplex partium varietas, haec ad quatuor genera et quasi pensa revocatur. Primum constat

ſtat ipſarum accurata cognitione Linguarum, comparanda grammaticis praeceptis, et ſcriptoribus antiquis diligenter interpretandis: alterum, Historiâ populorum et rerum gestarum: tertium, recenſione veterum auctorum et monumentorum: quartum, Antiquitatibus. Quae quatuor quum nostris in ſcholis tradantur, has discens audiet et aſſidue et attente, et quotidie domi repetet: dico *quotidie*, quia niſi repetitio eodem fit die, multa quae docens utilia ad proficiendum disſeruit, nec tamen dictavit, recenti recordatione in mentem redeunt, et quaſi è fuga retrahuntur; dilatâ autem repetitione, ex memoria effluunt, et, irrevocabilia evanescunt. Nec ſatis est cujusque diei ſcholam ſemel et eodem die repetiisſe: ſcholae quavis hebdomade habitae, iterandae ſub finem hebdomadis: ſcholae cujusque menſis, iterandae exeunte menſe: ſcholae trimestris ſpatii, ſub hujus exitum recolendae: ſcholae denique totius annui penſi feriis aeſtivis relegendae meditandaeque ſunt. Adeo haec repetitionis exercitatio, ut in omnibus rebus multum, ſic in ſtudiis plurimum valet: et paulatim in conſuetudinem, ex conſuetudine autem in naturam et firmam rei discendae posſesſionem abit. Habet illa quidem aliquid exceptionis et varietatis pro varietate discentis et materiae: ſi qui tamen eam deſpexerunt ut tardarum ſubſidium natu-

rarum, cujusmodi contemtores haud paucos vidi, isti cum ſua ſibi velocitate indocti manſerunt, et, ut Plutarchi dicto utar,

Vanitatis et arrogantiae poenas dederunt, dum
Evolitaverunt tenues ceu fumus in auras.

Jam vero hac ſcholarum repetitione, discens non totum ſtudiorum opus confecit, ſed ejus necesſaria fundamenta jecit. Reſtat enim domeſtica lectio bonorum librorum, veterum in primis auctorum: quae in ſcholis tota explicari nequit; quippe in quibus Homeri, Platonis, Xenophontis, Ciceronis, Horatii, Virgilii, aliorum, unum alterumque librum accurate interpretamur; ut auditor ad eamdem rationem totos ſcriptores illos legat. Qua in lectione rurſus adhibenda est iterata illa repetitio, intelligentiam priorum confirmans, ſequentium aperiens, utrorumque jucundiorem reddens: inveniendi facultatem acuens et ad progrediendum excitans. Discendi enim ea est natura, ut ſe finibus praeſcribendis coërceri non ſinat. Veluti ſi quis conſtituerit alicujus disciplinae cognitionem ad certum terminum gradumque conſequi, ſi hunc gradum attigerit, mox infra eum labetur, et acquiſitam cognitionem amittet, niſi eam continuâ cogitatione recolat ac repetat: contra, ſi eam recolat ac repetat, ſupra propoſitum gradum adſcendet, multarum par-

partium notiones, quas adhuc implicitas confusasque habuit, evolvet, explicabit, illustrabit, itaque cognitionem suam amplificabit. Ita per aeternas naturae leges perpetuo luctantur Memoria et Oblivio: utraque Graecis dea: illa Mnemosyne, coelestis, mater Musarum, omnium genitrix artium: haec Lethe, soporiferi praeses fluvii, omnem ante actarum rerum cogitationem ex animis mortuorum abluentis, indeque rivum ad superos emittens, et viventium mentes adspergens, nascentia in illis scientiae lumina exstinguens: quae nisi perpetuo Mnemosyne repetendo accenderet, tota humana vita sempiterno ignorantiae somno obrueretur. Adeo gemina et cognata sunt negotia colendi agri et ingenii:

Pater ipse colendi
Haud facilem esse viam voluit, primusque per artem
Movit agros, curis acuens mortalia corda:
Nec torpere gravi passus sua regna veterno.

Instat enim ubique et tacita obrepit Lethe, proxima quaeque semper corripiens, omnem penitus vitae actionem cognitionemque absorptura, nisi, duce et auspice Mnemosyne, mortales ei sine intermissione resistant exercendo et repetendo:

Non

Non aliter quam qui adverso vix flumine lembum
Remigiis subigit, si brachia forte remisit,
Atque illum in praeceps prono rapit alveus amni.

Redeamus ad Wassenaerium nostrum. Tertius hic annus est, quum primum ad me domum venit, auditorem se professurus. Ibi tum sponte in eo eluxit illud *incoctum generoso pectus honesto*, quod studiis non pervulgatum insigne honoris, sed verum honorem debitamque meritis gloriam, doctrinamque non propter emolumenta ejus et praemia, sed ipsam propter ipsius decus ac praestantiam appeteret. Ingenue affirmabat, se per accuratam Literarum cognitionem ad Jurisprudentiam et civilem rationem contendere. Proposui ei aeternum Batavi nominis ornamentum Hugonem Grotium: depromsi ejus immortalem librum De Jure Belli et Pacis, ostendi omnia ex Graecis Latinisque fontibus hausta, et praecepta ad docendum, et argumenta ad probandum, et exempla ad illustrandum. Ille librum evolvit, inspexit, et ingenti percussus admiratione, vehementiore etiam quam antea Literarum amore incensus est. Mox in scholas ventitans, jam tertio mense tantum profecit, ut inter principes veteranos eluceret. Nec mirum! tria illa ei aderant discendi subsidia: ad naturam et institutionem adferebat exercitationem repetitionis iteratae cum

in

in meditandis scholis, tum in legendis auctoribus antiquis, ad eam rationem, quam supra narravimus. Et in auctoribus rite orsus ab Homero, deinceps Hesiodum, Xenophontem, tum Thucydidem legit: aliorum, quos mox totos excusurus erat, partes praecepit, Herodoti, Platonis, Plutarchi, Euripidis, Aristophanis: ne dicam de minoribus, Anacreonte, Theophrasti Characteribus, aliisque similibus. Latinarum autem Literarum sibi tamquam domicilium, in quo habitaret, constituerat Ciceronem, cujus et doctrinâ ingenium aleret, et oratione stylum exerceret: huic adjungebat, veluti diversoria, Terentium, Nepotem, Sallustium, Caesarem, omnino historicos; quod hoc genere maxime delectabatur: tum vero poëtas principes, Virgilium, Horatium, Propertium, Ovidium, in quibus libenter Graeca vestigia indagabat imitationemque notabat.

Jam tempus erat, ut qui tantos progressus haberet, eorum specimen ederet. Sumsit sibi Chrysippum, cujus vitam, placita, librorumque reliquias exponeret: aliorum exemplo nostrorum quondam discipulorum, qui similem operam navarunt Musonio, Aristoxeno, Panaetio, Posidonio. At ingressus hoc argumentum, animadvertens latius patere quam ut brevi conficeretur, id quidem in posterum distulit, aliudque praeoptavit: Ciceroniani operis De Fini-

nibus librum tertium et quartum, qui sunt de Stoïca ratione: eoque referebat lectionem totius Ciceronis, Diogenis Laërtii, Stobaei, aliorum: tum vero ad scripturam illorum librorum emendandam, et hos et reliquos tres libros, cum vetusto codice scripto Bibliothecae Leidensis comparavit.

Atque haec hactenus memorata hujus triennii acta, tot tantaque fuerunt, ut, si nihil aliud fecisset, vel his solis insignem diligentiae industriaeque laudem meruisset Wassenaerius. Nunc eodem tempore alia multa magnaque confecit. Primum Jurisprudentiae operam dedit: ejusque Professores assidue audivit, Institutiones, Pandectas, Jus Naturae, enarrantes: nuper Candidatus factus, mox summos honores adepturus erat. In aliarum quoque disciplinarum scholas ventitavit, Physices, Botanices, Historiae Naturalis. Deinde ab his ordinariis studiorum pensis, subinde quasi extraordinaria digressione facta, aliarum cognitionem doctrinarum percepit. Itaque quod Plato pronunciavit signum esse ingenii philosophi, quodque Plutarchus in Ciceronem accommodavit, omnem disciplinam diligere, nec ullum ejus genus contemnere, hoc suo ipse exemplo Wassenaerius comprobavit. In quo talis ingenii documenta quum praeter ea, quae dixi, multa exstiterint;

pau-

pauca, eaque cum ejus erga me amore conjuncta, referam.

Et ſponte ſua, et Ciceronem legens animadverterat, Literarum ſtudium conſtare non poſſe ſine Logicae ſcientia, quae doceret definiendo, dividendo, argumentando, verum à falſo discernere, invenire, dijudicare, cum aliis communicare, omnino via et ratione diſſerere. Itaque legit noſtrum libellum *Praecepta Philoſophiae Logicae* inſcriptum. Cujus quum eſſent duae editiones, prima noſtra, altera Halae in Germania à celeberrimo philoſopho Jo. Aug. Eberhardo repetita, et, ut quidem titulus profitetur, *ſcholarum uſibus accommodata*, Waſſenaerius utramque nactus, eas inter ſe contulit, quod ego facere adhuc ſuperſederam, annotationemque diverſitatis diligenter confecit, mihique tradidit; unde cognovi novum editorem paucos locos, idque contra meum conſilium, vel omiſiſſe vel mutaſſe.

Hoc libro lecto, ad philoſophiae Literarumque Hiſtoriam, quam in ſcholis noſtris inchoaverat, accuratius cognoſcendam excitatus, majores meos de ea commentarios à me petiit, quos deſcriberet et meditaretur. Omnino ſupra vulgarem modum cum Univerſam Hiſtoriam, tum illam ejus partem tenebat, ut et philoſophorum caeterorumque ſcriptorum veterum vi-

tas,

tas, placita, libros, et populorum res conversionesque, regum principumque facta in promtu haberet. Totius autem philosophiae brevem et compendiariam cognitionem, sed praesenti proposito sufficientem, praecipiebat ex Ernesti Initiis Doctrinae Solidioris. Et vero hujus caetera, itemque Mureti et Ruhnkenii scripta multum lectitabat, idque propter doctrinae praestantiam orationisque suavitatem, quae puritate, compositione, et eleganti philosopha ratione ad antiquorum formam accederet.

Phaedonem quam diligenter meditatus sit, ut fere totum in numerato haberet, ostendit acuta loci impediti explicatio, quam ipse mecum communicavit, ego in Addendis commemoravi. Et tamen editionem nostram quamvis saepius sibi lectam, rursus legit ab initio ad finem, à me rogatus, ut operarum menda notaret; ad quod genus singulari oculorum cogitationisque intentione valebat. Opus perhumaniter recepit, affirmans se id tam sui, quam mei caussa facere; esse enim bonorum librorum lectionem ejusmodi negotium, ut sibi iterum iterumque repetita semper novum intelligentiae suavitatisque fructum adferret.

Ejusdem officii humanitatem, cum sociis condiscipulis nonnullis, mihi praestitit in Philomathiae libro secundo. Quos si ad primum item et alios superiores nostros libros adhibere

po-

potuisſemus, invidis et obtrectatoribus noſtris, mendarum typographicarum aucupibus, reprehendendi peccandique materiam praecidisſemus. Caeterum, in eodem Philomathiae libro ſecundo ab operarum erroribus purgando verſans, animadvertit, quaedam Sanctocrucii ſcripta me fugisſe, eorumque notitiam mihi nil tale exſpectanti ultro obtulit: quae à me prodita (p. 263.) omnibus harum rerum intelligentibus documento est ſingularis curae ac diligentiae, qua omnes libros perlegere et excerpere conſueverat.

Selecta noſtra principum Hiſtoricorum jam aliquoties legerat, quum rurſus ea legere conſtituit, et primam cum altera editione conferre. Qua in lectione non modo quid in rebus, ſed etiam quid in Latinis verbis mutatum esſet, animadvertebat, ejusque rationem à me exquirebat. Erat enim Latinitatis et cultor asſiduus, et judex intelligentior quam ab ejus aetate et brevi ſtudiorum ſpatio exſpectari poterat.

Omnino ſcripta mea omnia valde expetebat, frequenti cognitione et uſu terebat, et ſi quid eorum ignoraret, me interrogabat; ſive amore ille mei, ſive judicio, ea ſibi ad propoſitam ſtudiorum rationem conducere ratus; ſemel autem cognita ſic tenebat, quaſi in iis habitaret: quid quoque loco dixisſem, ſubinde melius norat quam ipſe ego, meque dubitantem aut ignorantem, certiorem faciebat.

Fuit nuper fimiolus literatorem agens meque conviciis incesfens. Hujus obfcoenam gesticulationem et abfurdum clamorem Vos mecum ridebatis: Wasfenaerius etiam materiam fibi eum fecit exercitii grammatici, ejus furta et fermonis vitia notans. Adeo pesfimos quosvis libros in fuum ufum convertere norat.

Venio ad novisfima. Proximo menfe Majo habita est auctio librorum magni Valckenarii, quorum in marginibus plerumque erant annotationes hujus manu fcriptae, fed variae numero ac momento, multae vel paucae, verae vel falfae, prouti aut fubito aut cogitate notatae esfent. Igitur emtor ne deciperetur, ad pervolutandos libros cum judicio et fcientia etiam tempus et laborem adferre debebat. Hoc fecit Wasfenaerius cum Veftrum nonnullis, qui jam feiretis quid diftarent aera lupinis; mihique utilem indagandi operam praeftitistis.

Per hanc opportunitatem aliud quoque mihi mercuriale inventum, five ἕρμαιον, bonus Wasfenaerius attulit. Alias multas Valckenarii fchedas apud ejus generum Stephanum Luzacium, virum honoratisfimum, fervari noram: in his esfe Ruhnkenii et Valckenarii mutuas epiftolas, non noram. Has Wasfenaerius, fciens quantum ego in colligendis Ruhnkenii Epiftolis laborarem, perveftigavit, reperit, evolvit: eam, qua Valckenario inventum fuum in Photio narrat, quod-

que

que ego quondam è Ruhnkenio auditum, non accurate recordans, universe in hujus Vita significavi: hanc igitur descripsit, descriptam continuo cursim ad me detulit. Ego, hoc indicio admonitus, caeteras omnes has epistolas à Luzacio, viro humanissimo, et petii et accepi.

Quum saepe ex me in scholis ac sermonibus audivisset, quanta inter Graecam Latinamque linguam compositionis diversitas intercederet, idque experimento Graeca Latine, et Latina Graece, vertendi certissime apparere; Graece autem recentiorum eruditorum hominum complures bene scripsisse, idque factu etiam aliquanto facilius esse quam Latine scribere: hoc igitur audito, Wassenaerius cum praecipuis Graecarum scholarum discipulis me rogavit, ut ex quatuor scholis unam Graecae scriptioni tribuerem. Quod ego quum fecissem nostis profecto, Vos, qui nunc adestis illarum sodales scholarum, quanta cum industria has scribendi exercitationes obierit ac perceperit. Ipse etiam hoc in genere suum sibi, ut solebat, separatim instituit pensum, vertendo Ciceroniano Paradoxorum libello, antea sibi in scholis nostris Latinis pertractato: ejusque Exordium à se conversum mihi ostendit, judiciumque meum ut sibi impertirem, me rogavit. Ego indefessum optimi adolescentis studium magnopere miratus, nolens id eum minore, quam par erat, fructu

consumere; suasi ei ut initium vertendi faceret in Historico, ostendens quantum ad intelligendi facilitatem interesset inter historicum et didacticum genus: depromsi ei eumdem Paradoxorum libellum ab Adriano Turnebo Graece redditum: jussi eum, illius et suum Exordium inter se comparare: tum continuo Nepotem in manus dedi, ut conaretur eum Graece reddere. In quo quum sibi opera quamvis subita facilius, quam in illo meditata, succederet, atque utriusque generis et interpretationis differentiam agnosceret, et porro ei dicerem, me puerum aliquot Vitas Nepotis Graece vertisse; domi statim idem agere coepit. Sed fuit hic quoque unus ex postremi anni laboribus, quos haud ita multo post mors intercepit.

Disputandi scholas ut haberem, ipse fuit in primis hortator: meministis qua industria iis praetor praefuerit: ut nostram rationem Vobiscum probaverit et aliis approbaverit, jungendae dialecticae et rhetoricae exercitationis: publicae autem et privatae actionis disjungendae; ut simul ad Latinae orationis facultatem et dialectice disserendi rationem proficeretis. Meministis, ut postrema in disputatione interrogantis partes agens eas amanter et facete concluserit, ponendo hujusmodi syllogismo: quidquid studiis hoc anno salutare fuerit, id etiam proximo anno persequendum esse: fuisse autem saluta-

res

res disputandi ſcholas hoc anno ſtudiis; ergo Praeſidem rogandum esſe, ut eas proximo etiam anno perſequatur. At bonus Wasſenaerius voti hujus fructum ipſe non tulit: dixerat hoc exeunte Junio, Julio exeunte occidit!

Longum est caetera referre, quae vel pro ſe ipſe legendo meditandoque didicit, vel in hoc genere erga alios ſtudioſe officioſeque fecit. Ad quae quum alia multa domeſtica, et vetera et nova, negotia accederent, plane mirabile videatur quomodo his tam multis laboribus vires ac tempus ſuppeditare potuerit. Poſtremus fuit ei hic labor. Annum vigeſimum primum completurus calendis proximis Martiis, ac titulum dominiumque ſuscepturus erat utriusque Cattovici, et Valckenburgi: quorum reditus mater, ut tutor, adminiſtraverat, adminiſtrationemque, in qua filium inſtituerat, eidem jam tradiderat. Quo ille honore adeo non gloriabatur, ut fere nemini, niſi quibus necesſe esſet, ejus rei notitiam impertiret. Caeterum quomodo in hac rerum commutatione aviti patrimonii posſesſionem tueretur multum cogitans, eique expediendo an oblatum ſibi Majoris Cattoviceni munus acciperet, varie deliberans; tamen, ne Academica ſtudia nondum decurſa abrumpere cogeretur, recuſans; interea morbo corripitur, ſubitoque quaſi fulminis ictu nobis eripitur!

Epaminondas bello Leuctrico audiens virum

strenuum et laboriosum morbo periisse, *Heu!* inquit, *quomodo tali viro aegrotare vacavit?* Et hoc nobis de Wassenaerio dicere licet, et multo etiam magis illud, Quomodo tam occupatus ordinariis studiis adolescens tam multa extraordinaria, atque adeo tot tantaque à studiis aliena negotia tractare, quomodo denique triennii spatio in Literis ac disciplinis tantos progressus facere potuit? Operae pretium est pauca respondere, quae ad Vos monendos pertineant.

Quum, quod supra diximus, ad proficiendum discenti tria adesse debeant, natura, institutio, exercitatio; saepe fit, ut in his, quamvis paribus, dispares fiant profectus; et plures discentes, in quibus tria illa aequalia sint, non aequaliter proficiant. Scilicet omne momentum positum est in exercitationis labore recte gubernando; siquidem alius multo labore parum, alius parvo multum efficere potest. Sequenda est certa via et ratio, quae à principiis et facilibus orsa aditum ad difficiliora patefacit: nec ulla pars nondum satis perspecta sine animadversione praetermittatur. Veluti, ut hoc utar exemplo, in Graecis et Latinis, verbum, nomen, particula, constructio, ne praetermittatur quin ejus rationem et usum indagemus ac perspiciamus. Sic factitabat Wassenaerius, probe sibi persuadens, se sic non in minutis rebus, sed rerum magnarum fundamentis versari, nec

esse

esse quidquam parvum, quod ad magnum finem tendat.

Porro, vitae agendae constantem ordinem adhibebat; ut totum ei tempus in suas partes distributum, cuique penso ac negotio sua pars constituta esset; ut et solitis rebus tempus superesset, nec subitis deesset. Atque hac in dispensando tempore diligentia et quasi oeconomia, illud etiam consequebatur, ut nec actum quid ei periret, nec agendum elaberetur. Veluti in legendis Veterum scriptis quidquid in rebus vel verbis memorabile videret, id continuo in Adversariis, per literarum ordinem digestis scribebat, unde postea facile quidque promeret: si quid autem ei aliud agenti, subito in mentem veniret, si quid etiam ex aliis narrantibus audiret, agendum, quaerendum, inventum, hoc statim in libello memoriali notabat, deinde prouti opus esset, vel agebat, vel in Adversaria referebat: adeo cavebat, ne sibi quid utile, semel cognitum, ex memoria effueret.

Duo autem in primis ei profuerunt, quae ex puerili institutione in nostras scholas attulit. Alterum, cognitio elementorum Geometricorum, quae quamquam leviter percepta, tamen eum ad illam methodum adsuefecit, ut etiam in Literis et aliis disciplinis nil sibi tradi-

tum temere pro vero acciperet, sed definitiones ac demonstrationes requireret; indeque ad Dialecticae praecepta delatus, hanc facultatem magis etiam confirmaret, et amplificaret. Alterum est, quod non ignarus Historiae Geographiaeque ad nos venit; quarum initia in vulgaribus adeo scholis tradi solita, in gymnasiis tamen, sive Latinis, ut vocantur, scholis multis nimium nimiumque negliguntur. Unde saepe fit, ut hinc discipuli in Academias missi, Academicos doctores Historiam docentes vel non audiant, vel audientes novitate argumenti in distribuendis aetatibus et distinguendis annis se ipsi impediant, denique hoc studium, unum omnium facillimum ac jucundissimum, tamquam difficile ac molestum deserant. At Wassenaerius, qui jam antea Historiae suavitatem utilitatemque praecepisset, nostras de eâ scholas eo magis expetere et adamare coepit; indeque profectus ad alias Historiae partes, veluti Literarum, Philosophiae, Doctrinarum, hac luce, quae aliis essent obscura, sibi clara et perspicua reddidit; quum quamque rem, sive populorum conversiones, bella, pacta, sive leges, Senatusconsulta, constitutiones, sive scripta et placita doctorum, ad suum tempus, locum, auctorem, referre nosset. Vel extremis his paulo ante obitum mensibus, quum ad interiorem scientiam Juris Francici, patrimonium-

nîumque suum tuendum pertinere judicaret, Francici Regni historiam, cujus brevem epitomen nostris in scholis praeceepisset, ampliorem uberioremque percipere; id exiguo tempore consecutus est; quod Francici Regni originem et progressum, ejusdem cum caeteris Europae populis nexum et conjunctionem, omnino Veteris, Medii, Recentioris Aevi res rationemque teneret.

Nos igitur quidni moereamus orbati sodali tam docto, tam grato, tam nostrûm amante? Moereamus sane! sed moerorem aliquando sequatur ac leniat ratio. Me vero et adhuc illa, quae nunc Vobis proposui, monita confirmarunt; et recenti casu vehementer afflictum erexit Virgilianae Musae carmen in Daphnidem, nuper a nobis tractatum praesente Wassenaerio; mox, mortuo ipso, forte tunc in mentem mihi veniens; Daphnidem, inquam, pastorum principem, cujus in funere ut olim tota Sicilia luxit, sic ad famam de obitu Wassenaerii nostri, omnis nostra Batava patria, certe nemo non in quo vel paululum inesset humanitatis, et condoluit et ingemuit. Quod carmen quum mirifice temperatum sit ad praesentem nostrum affectum, et acerbitate doloris, et desiderio amoris, et lenimento consolationis; Vos ipsi totum postea legatis: nos nunc, age, sertum inde nectamus, et huic Wassenaerii nostri vel me-

moriae vel laudationi, aptemus coronidisque instar imponamus:

Exstinctum Musae crudeli funere Daphnin
Flebant, vos coruli testes et flumina Musis:
Quum complexa sui corpus miserabile nati
Atque Deos atque astra vocat crudelia mater.
Nos etiam quocumque modo illi nostra vicissim
Dicemus: Daphnin nostrum tollemus ad astra:
Daphnin ad astra feremus: amavit nos quoque
Daphnis.
Candidus insuetum miratur limen Olympi,
Sub pedibusque videt nubes et sidera Daphnis.
Ipsi laetitia voces ad sidera jactant
Intonsi montes; ipsae jam carmina rupes,
Ipsa sonant arbusta, Deus, Deus ille beatus!
Sis bonus o felixque tuis! en quatuor aras:
Ecce duas tibi Daphni, duas altaria Phoebo;
Haec tibi semper erunt, et quum solemnia vota
Reddemus Musis, et quum lustrabimus agros,
Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt.

CENSURAE.

CENSURAE.

I.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΑΙΔΩΝ. PLATONIS PHAEDON: *explanatus et emendatus Prolegomenis et Annotatione Danielis Wyttenbachii. Lugduni-Batavorum, apud Haakios et Honkoopios.* MDCCCX. 8. *pagg.* 366. *Prolegom.* LXIII.

Scriptorem de aliis libris referentem de suo item referre, nec à more recepto abhorret, et rationi consentaneum est. Ipsum enim quemque optime scire oportet quid sibi scribendo libro propositum habuerit, quomodo quantamque ejus propositi partem aut effecerit, aut infectam reliquerit, quibus in locis vel satisfecerit sibi, vel adhuc quid desideret; eamque scientiam in publicum promens, suique ipse quasi censuram agens, alios et lectores et censores in veram de libro recte judicandi viam inducet. Dicimus autem scriptorem, qui cavere sibi sciat, ne in judicio proprii operis amor sui veritati officiat: quod ita maxime consequetur, si argumentum suum, et ratione perceptum et usu pertractatum, unice ad legentium intelligentiam

tiam utilitatemque accommodet, in ea maximum operae suae fructum ponat, eamque operam doctis prudentibusque viris probasse contentus, vulgi laudem reprehensionemve contemnat. Quo in Scriptorum numero nos ut essemus, semper studuimus.

Sed significatio propositi etiam in praefatione et fieri solet, et à nobis facta est: quanta propositi pars effecta sit declarare, ampliorem postulat, quam pro finibus praefationis descriptionem: cujus materiam item scriptori quam alieno censori magis cognitam esse, par est. Et praeter hanc duae apud nos ad Phaedonis nostri censuram suscipiendam valuerunt caussae quarum altera ne vix quidem ab alio quam à nobis expediri possit. Prior haec est: quod opere per temporum varietatem interpellato, Annotationis modus mutatus est; neque hic modus, neque temporis in opere consumti spatium, congruit cum brevitatis professione, quam in principio praefationis posuimus: cujus rei rationes quamquam in Epilogo reddidimus, tamen, ne anteaquam lectores ad hunc pervenirent, illarum rationum ignoratione dubii haererent, eas nunc etiam hac in censura exponendas duximus. Posterior illa est caussa: quod libro jam edito, in quosdam et complures adeo aliorum Scriptorum incidimus locos, eosque necessarios nostrae Annotationi vel augendae, vel

vel confirmandae: quos quum in Addendis subjicere non potuissemus, in hoc Philomathiae capite explicandos censuimus.

Neque enim dubitamus fore, qui, quum in praefationis principio, sub finem anni MDCCCVI scriptae, legerint *hanc editionem subitam, brevi opere confectam, nec nisi ad instantem paratumque scholae nostrae usum compositam esse*, mirentur nec modum nec tempus editionis illa cum professione congruere; et librum nunc demum emitti anno MDCCCX, haud exiguo stipatum comitatu Prolegomenorum et Annotationis. Hos scire volumus illam brevitatis festinationisque professionem referendam esse ad illud tempus, quo scripta est, exeuntis anni MDCCCVI. Nam quum Phaedonem non nisi ad scholarum nostrarum usum edere constituisemus anno MDCCIV; primo nobis propositum fuit, solum dare Graecum opus, et interpretationem omnem ad scholas rejicere. Deinde bibliopolae et familiaribus studiosis flagitantibus, ut libro aliquam emendationis explicationisque commendationem adjungeremus, concedendum faciendumque judicavimus: et brevem illam, quantum ejus in Adversariis paratum erat, expromere, eique Dissertationis nostrae *De Placitis Immortalitatis Animorum*, memoratae in Bibliothecae Criticae Parte IX, pag. 116, Caput V *de Platone* praemittere instituimus. Quod dum agebamus

bamus, praesens materiae pars: ita se aperiebat et quasi occurrebat; ut ad absentem etiam partem quaerendam induceremur, et jam uberius quid ampliorémque commentarium animo agitaremus. Sic erat anno MDCCCIV exeunte, quum Graecum Phaedonis exemplum typis describeretur, et continuo ad scholae nostrae usum adhiberetur. Interea, ut assolet, ab hoc opere ad aliud deinceps et aliud avocabamur. Nam et Plutarcho justi reditus debebantur. Et eumdem annum Philo absumsit: sequentem Plotinus et Bibliothecae Criticae Pars XI: proximum Cicero de Natura Deorum scholis instruendus: deinceps MDCCCVII ineuntem Leidae clades nobis funestavit, procedentem et exeuntem recreavit Bibliothecae Criticae Pars XII: sequentem dedimus interpretibus Platonicis nondum editis Olympiodoro, Hermiae, Proclo, excerpendis, item Ciceronis operi de Finibus ad scholarum interpretationem accommodando, et Animadversionibus in Eunapium inchoandis: proximum MDCCCIX Annotationi in Phaedonem perscribendae, et Philomathiae Libro Primo. Quae nos non ideo commemoramus, ut industriae laudem aucupemur, sed ut retardati Phaedonis rationem reddamus. Nam acceptis demum variis lectionibus Venetis et Vindobonensibus Annotationem conscribere coepimus d. XXV Martii a. MDCCCIX: perscriptam d. IX Junii tradidimus librariis: qui

ejus

ejus descriptionem librique editionem in mensem hunc Augustum a. MDCCCX extraxerunt.

Jam, ut Phaedonem ederemus, causfae nos impulerunt et graves et necessariae. Neque enim quisquam adeo est humanitatis expers, ut ignoret Platonem ab omni aevo celebratum esse non intelligendi solum, sed et dicendi, gravissimum auctorem et magistrum, id est, eumdem et philosophiae et eloquentiae principem: neque quisquam, qui hoc non ignorat, dubitabit, quin adolescentes optimis studiis destinati, lectione tanti auctoris imbuendi sint. Itaque, ex quo Graecas Literas docuimus, subinde nobis in scholis Platonem interpretandi argumentum sumsimus; siquidem idonei nobis obtingerent discipuli, qui non contenti pervulgato ac puerili Graecae linguae modo, altius spectarent: cum orationis elegantia, disserendi quoque diligentiam consectarentur, ejusque consectandae laborem ferre possent, atque adeo per dialecticae subtilitatem ad ethicae humanitatem, et physiologiae divinitatem, percipiendam contendere vellent. Cujusmodi discipulos quum anno MDCCCIV nobis nacti videremur, proposuimus iis interpretationem Platonici libri. Quod illi propositum quum grati lubentesque accepissent, ecce copia exemplorum deerat. Ibi tum statim decrevimus unum aliquem dialogum edere, sive nos ipsius numine Platonis instincti,

five studiis optimorum adolescentum abrepti; qui nostrarum ipsi rerum veluti ignari, et immemores veteris ac perpetui Plutarchei oneris, novum etiam et extraordinarium munus edendi Platonici dialogi susciperemus; praesertim intelligentes idem nobis eventurum, quod in Selectis Historicorum Graecorum evenisset, ut gratificandum esset librario aliquid additamenti et Annotationis postulanti, quo libellus ad alios etiam, extra nostram scholam, lectores commendabilior redderetur. Quae Annotatio, uti diximus, quum primo brevis destinata, deinde largior instituta; postea, nobis ad eam conscribendam accedentibus, ad illius sibi primo destinatae brevitatis consilium revocata fuisset: denique, pergentibus longior, quam putabamus, inter scribendum exiit. Atque haec admonitio ad similem brevitatis professionem p. 100. positam pertinet; ne quis miretur, eam cum reliquo Annotationis opere non satis congruere.

Quod autem Phaedonem maxime sumsimus, rationes reddidimus, quas hac in censura item referre oportet. Quaerebamus unum dialogum eum, ex quo potissime Plato cognosceretur, certe in omnibus eloquentiae virtutibus, perspicuitate, suavitate, gravitate: cujus argumentum et momento, et materia, et ratione, discentium fructui captuique maxime conveniret: qui denique personarum actionisque varietate ac

dis-

dispoſitione, tamquam dramatis veriſimilitudine, in ipſo dialogorum genere excelleret. Jam, qui omnes has dotes adferrent, quorumque adeo in hoc delectu rationem habere posſemus, duo erant, Convivium et Phaedon: illud comoediae, hic tragoediae finitimus: quorum utrum ſumeremus, optio difficilis erat. Nam, ut caetera paria aut non multum diverſa esſent; Phaedon movebat gravitate et affectu: Convivium alliciebat facilitate, feſtivitate, et vero ſubſidiis, quibus editionem inſtrueremus: quippe qui adolescentes hunc et Phaedrum dialogum edere deſtinasſemus, poſtea, depoſito quamvis edendi conſilio, tamen ſubinde quaedam annotasſemus. Et Phaedon et Convivium in iis erant dialogis, quos initio Platonicae noſtrae lectionis continuo vehementer adamasſemus, commentariis in noſtrum nobis uſum illuſtrasſemus, quos deinde, progresſu aetatis et cognitionis, animadverſis opportunis aliorum Scriptorum locis auxisſemus. Et utrumque dialogum diverſis temporibus aliquando in ſchola discipulis interpretati eramus: et his Phaedon magis placuerat quam Convivium. Cujus discriminis caussam hanc verisſimam deprehendisſe videmur, quod Convivium quidem ad placendum lectores magis exercitatos poſtulat. Nam quum utriusque dialogi deſcriptio, cum totius perſonis ac ſermonibus diſtributio et oeconomia, tum ſin-

gularum partium, quasi luminibus, exornatio, mirabiliter ad vitae speciem verisimilitudinemque conformata sit; haec tamen in Phaedone magis est aperta ad intelligendum recentibus ac rudibus, magis omnium hominum communis, quam propria solis Graecis: in Convivio eadem fere continetur more interiore Attico, et omnino Platonico, festivitate, ironia, suavitatibus non modo salis et condimenti instar adspersis, sed per totum libri tenorem aequabiliter fusis: quarum vim ut subtilem ac lenem, nec scurrilem et crassam suo quisque lector sensu per usum lectionemque plurium Platonis dialogorum exercitato, percipere potest: doctor, quamvis intelligens, ad inexercitatorum sensum explicare non potest. Porro, quod materia Convivii de *Amore et Pulcro*, materiam Phaedonis *de Animorum Immortalitate*, facilitate et perspicuitate superat: sunt istae Phaedonis partes ita obscurae, ut tamen ab intelligente doctore ad intelligentiam discentium, verborum significatione, argumentationumque nexu ostendendo, explicari possint; modo illi natura non ad omnem dialecticam et philosophiam prorsus hebetes et plumbei sint. Sic enim se res habet, ut *intelligentiae* materia sint verum et falsum, eaque doceri rationibus possint: *sensûs* autem materia sit pulcrum et turpe, gratum et ingratum, omnino quidquid placet aut displicet;

cet; quod nisi sponte et ultro ad sensum accidat, tum demum percipitur, quum ad intelligentiam usus et exercitatio accesserit. Nisi forte quis putet, sensum ita esse excitandum in discipulis, ut magister suo judicio adclamet, *Ecce quam venustum!* Admonitio adsit, quae valeat ad observationem, rationem, et usum. Adclamatio desit, facillimum negotium: quod ab imperitis magistris ad dissimulandam ignorantiam factitatum, similes illis fert discipulos, rerum ac doctrinae inanes, vana sapientiae opinione plenos.

Ergo vicit apud nos Phaedon, et hoc sane in censu vincere debebat. Nam sive argumentum spectamus, ecquod majus graviusque esse potest, ecquod humanum animum aut propius attingere, aut vehementius sollicitare, quam cogitatio de futura sui post hanc vitam conditione et immortalitate? Sive colloquentium personas, locum, tempus, intuemur, Socrates, philosophiae parens ad mortem condemnatus, ultimo vitae die, in carcere cum amicis ac discipulis, solita comitate et mentis tranquillitate, de hoc argumento sic disserit, non ut ad mortem, sed ad beatam vitam cum diis immortalibus degendam se abire demonstret. Sive caeteras, tamquam dramatis, partes consideramus, omnes hae partes, actiones, sermones, initium, progressus, exitus, eam habent rerum

ac dispositionis veritatem, quae legentium animos incredibiliter capiat, teneat, et vario deinceps affectu verset, sollicitudinis, commiserationis, admirationis, benivolentiae, atque in rem praesentem, ipsumque in locum auferat, ubi ipsi in carcere Socratem et loquentem audire, et morientem videre videantur; ut hic dialogus non modo justae tragoediae numerum obtineat, sed omni, quamvis flebili, tragoedia efficacior sit ad communicationem affectus ac doloris, quippe nullum poëticum ornatum desiderantis, nullis verborum vel numeris constricti, vel fuco obliti, ab omni artis suspicione remoti, sua ipsius natura valentis, ex sola rerum personarumque veritate nati: ut in quemvis non inhumanum lectorem conveniat, quod Cottam dicentem facit Cicero De Nat. Deor. III, 33: *Quid dicam de Socrate? cujus morti illacrymari soleo, Platonem legens.*

Nam illud quidem per est putidum et obsoletum, quod vulgo crepant, illa immortalitatis argumenta longe abesse à demonstrationis evidentia et firmitate, ipsumque Ciceronem Tuscul. I, 11, sic judicasse. Quasi vero nil probandum sit, nisi quod ad illam evidentiam firmitatemque demonstrari possit. Aut quasi locus de immortalitate illam demonstrationem capiat, quae ratione mathematica uno argumento certo conficiatur, ac non ex multis probabilibus colli-

ligatur argumentis, quorum conjuncta vis ad eum gradum augeatur, qui satis valeat ad persuadendum, post mortem bonis bene fore. Aut quasi Cicero id, quod volunt, ex sua ipse, ac non ex discipuli persona dixerit: quem quum admonuisset, *Evolve diligenter Platonis eum librum, qui est de animo; amplius, quod desideres, nihil erit*; eumdem respondentem facit: *Feci mehercule, et quidem saepius: sed, nescio quo modo, dum lego adsentior: cum posui librum, et mecum ipse de immortalitate animorum coepi cogitare, adsensio illa omnis elabitur.* Hanc discipuli confessionem Cicero sine notatione praetermittens, ita disserere pergit, ut qui locum de immortalitate animorum non modo persuasionis, sed et demonstrationis, capacem judicet, cum aliorum philosophorum, tum Platonis ex aliis libris, argumenta adferens. Neque vero Plato in Phaedone omnes exprompsit immortalitatis rationes, quas in aliis libris exposuit; quippe quarum et numerus major, et explicatio longior futura videretur pro modo, tempore, ac persona Socratis. Nos quidem, quando Platonis rationes omnes, cum aliis in libris, tum in Phaedone proditas singulatim notavimus in Disputatione anno MDCCLXXXIII ad judices Teylerianos scripta, *de quaestione, quae fuerint veterum philosophorum à Thalete et Pythagora usque ad Senecam sententiae de vita*

et statu animorum post mortem corporis; operae pretium, et hujus editionis lectoribus gratum, nos facturos, existimavimus, si ei ex illa Disputatione caput, quod est de Platone, adjiceremus.

Hactenus de materia. Sequebatur, ut de dictione Platonis moneremus: quoad quidem haec quaestio ad ejus vel perspicuitatem vel obscuritatem pertinet. Constat enim, antiquos fere Platonis dictionem divinis laudibus affecisse, et ejusmodi ferri effata haud pauca; quale illud apud Ciceronem Bruto 31.: *Quis enim uberior in dicendo, Platone? Jovem, ajunt philosophi, si Graece loquatur, sic loqui.* Quod item memorat Dionysius Halicarnasfensis in Judicio de Demosthene Cap. XXI, p. 289: sed hic quidem, ut plerique alii rhetores, hoc effatum explodens, et Platonis in dicendo divinitatem multis exceptionibus circumscribens. Illud certe, cunctis approbantibus, affirmamus, Platonis dictionem in omnibus tribus eloquentiae dotibus, perspicuitate, suavitate, gravitate, quamvis egregiam et prorsus admirabilem, hujusmodi tamen esse ut aliquando perspicuitati obsit gravitas: quam ubi vel augere studet in rebus magnis, aut addere parvis, accidit interdum, ut audacia tralationum, trajectione verborum, compositionis inconsequentia, (*anacoluthiam* dicunt), tragicam granditatem affectans, tumorem

rem et obſcuritatem contrahat. Quod vitium in paucis libris est frequens, veluti Legibus, Timaeo, Epiſtolis: in pluribus minus frequens: in plurimis prorſus abest, ubi perſpicuitas et ipſa ſibi conſtat in docendo ac narrando, et ſuavitatem gravitatemque illuſtrat in delectando et commovendo, et eum ſervat orationis candorem coloremque, qui ſit apertus, ſimplex, ſincerus, limpidus, *puroque ſimillimus amni.* Quo in genere laudis ac perſpicuitatis cenſendi etiam ſunt Phaedon et Convivium: quorum ſi quaedam partes vitioſa obſcuritate affectae ſunt, hanc verius librario quam auctori tribuemus. Sed Phaedonis dictio convenit etiam captui tironum; quippe ſimplex et unius modi, uſitata Atticis, communis colloquentibus hujus dialogi perſonis. Convivii dictio paulo magis exercitatos lectores poſtulat; quippe varia et multiplex, pro numero et varietate disſerentium, quorum cujusque non modo ingenium, ſed etiam propria dicendi forma et character exprimitur. Quod etſi non magnopere difficultatem objicit ad intelligendum quid dicatur, ita obest ad obſervandum quomodo et quam diverſe dicatur: nec animadverti potest, niſi à ſenſu auribusque tritis notanda varietate generum orationis.

Et hae igitur mihi rationes Phaedonem ad praeſentem ſcholae meae uſum commendabant: et accedebat illa cogitatio poſſe quasdam argu-

mentationes intactas praetermitti, si forte ad quorumdam auditorum facultatem modumque difficiliores acciderent. Et noveram magistros qui sic factitasſent: et me ipsum semel fecisse memineram: neque quidquam discipulos ad delectationem dialogique integritatem desiderasse.

Est enim hoc Phaedonis tamquam iter; ut introitus et exitus sint narrationis quasi amoena vireta: medium, dialecticae quasi dumetum, necessarium quidem illud nec prorsus tenebricosum et impervium, sed raro et sublustri et lumine interspersum, et tramite patefactum: at dumetum tamen: in quo verendum esset, ne tirones rerum obscuritate ac disputationis subtilitate defatigati, scholas desererent. Quem metum augebat ipsius exemplum Platonis, cui hoc accidisse, legimus apud Diogenem Laërtium III, 37, ut, dialogum Phaedonem recitans, solus relinqueretur, omnibus deinceps abeuntibus, uno Aristotele excepto. Sed ad istam compendiariam viam quominus descenderem effecit reputatio studii facultatisque plerorumque discipulorum, qui constantes et permansuri viderentur; quosque illo cognitionis et laudis fructu defraudari, iniquum esset; quippe in epitomes facilitate, remanentibus omnibus, praestantium laus et constantia non eminuisset: at eadem his integra servabatur, servata libri integritate: et erat haec quasi obrussa futura, qua, ut auri, sic

ſic ingenii probitas cognosceretur, et, ut Homerice dicamus quaſi λόχος, ἔνθα μάλιστ' ἀρετὴ διαείδεται ἀνδρῶν· Ἔνθ' ὅ, τε δειλὸς ἀνὴρ, ὅς τ' ἄλκιμος ἐξεφαάνθη· neque proponebatur ἴση μοῖρα μένοντι· Ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς, ἠδὲ καὶ ἐσθλός (Iliad. I, 318, N. 277.) Nec ſpem noſtram exitus fefellit. Nam quum mihi a. MDCCCIV has ſcholas habenti duodeviginti fuiſſent auditores, quadriennio poſtea eas iteranti ſex ſupra ſeptuaginta fuerunt: et utroque tempore major meliorque eorum pars ab initio ad extremum per longam illam diſputationis ſubtilitatem et rerum obſcuritatem ſtudioſe fideliterque perſeveravit. Talium igitur diſcipulorum ſtudiis nos vel per temporis operisque noſtri diſpendium conſuluiſſe, neque antea umquam poenituit: neque nunc, edito Phaedone, extraordinarii laboris poenitet; quo magis haec eſt libri materia in qua non modo ingenium ad veri pulcrique judicium excolatur, ſed per hanc ipſam culturam animus ad exemplum Socratis, ad ſui cognitionem, et rerum divinarum humanarumque ſcientiam, convertatur: indeque profectus ad omnem virtutem inſtruatur: temperantiam in moderandis cupiditatibus et affectibus: juſtitiam ac beneficentiam erga alios: fiduciam divinae providentiae et gubernationis: fortitudinem in vincendo dolore, ferundis aliorum injuriis, tolerandis vitae calamitatibus, contemnen-

nenda denique morte. Qui profecto ex omni Literarum ſtudio fructus et discenti et docenti longe est uberrimus.

Haec fere ex Praefatione retulimus; quae in perpetuo materiae formaeque contextu excerpendi compendium recuſabat: Philomathiae autem lectoribus ad judicandum de noſtro Phaedone necesſariam cognitionem habebat.

Partes libri tres omnino ſunt: *Prolegomena*, *Graecum exemplum Phaedonis*, *Annotatio*. Nam his accenſentur, quae deinceps ſunt, Addenda, Indices, Errata operarum, Epilogus; nec peculiarium partium inſtar cenſentur.

Prolegomenorum nomine non quidem inſcripſimus, ſed tamen uſurpamus tria illa, quae Graeco exemplo praemisſa, paginis LXIII exſtant: *Praefationem: Disputationis de Placito Immortalitatis Caput* V. *quod est de Platone: Scholarum Metaphyſicarum Psychologiae Caput* V, *quod est de Animi ſimplici natura et Immortalitate.* Ac de Praefatione ſatis diximus. Sectionem autem illius Disputationis, quae est de Platone, et correximus ſubinde ad perſpicuitatem, et auximus aliquot locis ad majorem cum demonſtrandi vim, tum doctrinae modum. In hoc genere ſunt hi loci: v. c. p. XVIII de Lactantii judicio Inſt. Div. VII, 22. Tum p. XXIII, de disſenſu Platonicorum, utrum Plato mundum à Deo et ab aliquo initio

tio creatum, an à se et aeternum statuerit, et illam in Timaeo narratam creationem non nisi ad humanum captum finxerit. Porro de illo placito ab Antiquis jactato, *omni rei aliam quamdam esse contrariam*, veluti si sit compositum, esse etiam aliquid non compositum: si sint bona, etiam mala esse oportere: quod à Stoicis maxime celebratum, jam in Platone exstat, et ab Herodoto ridetur IV, 36: de quo placito nunc quaedam adjecimus p. XXXVII, et in Addendis p. 335. Et erat hujus Disputationis materia in primis conjuncta cum argumento Phaedonis, justaque ac debita hujus editionis accessio; siquidem non solum argumenta illius dialogi de Immortalitate, sed et aliorum dialogorum, recensentur ac dijudicantur, et ex ipsius etiam Platonicae doctrinae principiis repetuntur. Fuit enim is Plato, qui unus ex omnibus philosophis maximum studium in Animorum Immortalitate demonstranda poneret. Itaque ejus argumenta magnam quidem partem in Phaedone exposuit, eadem etiam et alia non pauca aliis in libris prodidit, veluti Timaeo, Menone, Phaedro, de Republica decimo, de Legibus duodecimo. Quae omnia sub unum adspectum à nobis posita, lectoribus Phaedonis cognita et praecepta, multum ad ejus intelligentiam conferre necesse est.

Tertia Prolegomenorum pars est *Scholarum Metaphysicarum Psychologiae Caput* V, *quod*

est de Animi ſimplici natura et Immortalitate: quod ſcripta demum Praefatione addendum cenſuimus, nec in ea proinde memoravimus. Nam dum in illius Disputationis modo dictae ſectione, quae est de Platone, recognoscenda et ad Phaedonis accesſionem componenda verſabar, in mentem mihi venit Scholarum Metaphyſicarum olim à me juvene, per duodecim annos Philoſophiam docente, habitarum: quarum unum certe Caput de hoc ipſo argumento ſimplicis naturae et Immortalitatis Animorum, opportunum hujus editionis auctarium fore videretur, quo Phaedonis lectores nexum partesque ipſius quaeſtionis praeciperent, cjusque cognitione inſtructi, paratiores ad lectionem accederent. Quod quum nuper in Bibliothecae Criticae Parte XII, Praefat. p. XIV[1], me fortasſe facturum profesſus esſem, nunc omnino faciendum esſe judicavi; cognito frequenti hominum elegantis et, ut ita dicam, patriae avitaeque Philoſophiae amantium ſtudio et deſiderio. Ne vero quem hujus Capitis brevitas offendat, is legat et judicet. Continetur enim deſignatione totius quaeſtionis et argumentorum, brevi quidem illa, ſed, ut puto, perſpicua et ſuis partibus apta: cujus, ut reliquae inſtitutionis metaphyſicae, numerum quemque auditoribus primo dictare, deinde dictatum ſermone explicare, et fuſius ampliusque interpretari ſolebam. Hujus argumentationis via-

de-

designatur, et quatuor hae partes constituuntur, ut ostendatur: I, Animum non esse corporeum, nec compositum; materiam enim et omnino corpoream naturam cogitare, velle, meminisse, non posse, et intelligendi appetendique facultatibus actionibusque prorsus carere; ergo Animum diversae et contrariae Corpori esse naturae, id est incorporeae, non compositae, simplicis. II. Igitur, quum Corpus morte in suas partes dissolvatur, Animam quippe nullas partes habentem, in eas dissolvi non posse: morte Corporis non item mori, nec in eamdem intereundi communionem implicari: sed sua ipsum natura post Corporis mortem remanere. III. Nec modo remanere, sed etiam vigere, cogitatione aliisque propriis suae naturae viribus valere. IV. Etiam si natura sua corporeus ac mortalis esset, tamen permansurum et immortalem fore voluntate Dei; cujus sapientiam et justitiam in gubernandis rebus hujus universitatis aliter constare non posse. Quae partes deinceps per decem numeros sive paragraphos, paginis quindecim descripta explicantur, argumentis his et titulis: I. Constitutio Loci. II. Dubitationes de simplici Animi natura. III. Distributio argumentorum, quibus istae dubitationes confutentur, in duplex genus, vel justae demonstrationis, vel huic proximae probabilitatis. IV. Justae demonstrationis summa: Corporis natura con-

constat qualitate partium et modo compositionis: at ex neutra ratione existere potest cogitatio, ergo Animus non est corporeae, sed simplicis naturae. Haec deinceps demonstrantur. V. Nam cogitatio non potest effici modo compositionis. VI. Neque potest contineri singulis partibus. VII. Neque motu potest effici. VIII. Argumenta Probabilia. Conscientia sui ejusque constantia, quam vulgo *personalitatem* et *identitatem* vocant, tacito sensu Animum unitatis suae ac simplicitatis admonens. Corporis continuus mutationum fluxus, partibus veteribus abeuntibus, novis accedentibus, immutabilitati conscientiae et perpetuitati recordationis repugnat. Porro in Corporea Animi natura nec Libertas, nec cognitio symbolica i. e. quae per signa fit, locum habet. IX. Jam Animus sua ipse natura post Corporis mortem remanens, neque exstinguitur, quod non nisi ab ipso Deo fieri posset: neque per se cogitationem conscientiamque amittit, ut in quemdam morti similem somnum incidat. Quod suis rationibus ostenditur. X. De Auctoribus et Interpretibus, antiquis et recentioribus, hujus quaestionis de Immortalitate, et in primis de ejus simplicitate. Et nos non dubitamus profiteri, ad nostrum nobis adsensum et philosopham quidem rationem, illa argumenta tantum valere, ut simplicitati justam demonstrationis effica-

caciam, huic autem proximae probabilitatis vim Immortalitati tribuamus. Neque tamen repugnamus quin alii à nobis disſentiant. Qui quidem quomodocumque ſenſerint, illud nobis concedent, hanc materiae et argumentorum deſcriptionem à lectoribus Phaedonis praeceptam ejus intelligendi quaſi iter planius dilucidiusque illis praeſtituram.

Sequitur *exemplum Graecum*, qui vulgo *contextus* dicitur, paginis 98, eadem typorum forma quae in Selectis Hiſtoricorum exſtat: idque mere Graecum, nullis additis Animadverſionibus, nulla interpretatione Latina, quam vulgo *Verſionem* et *Translationem* uſurpant. Animadverſiones enim, quas nunc *Annotationis* nomine inſignivimus, ſeorſum post Graecum exemplum exhibuimus: ut adhuc in noſtris editionibus factitavimus: et reddidimus ſcripturam editionis Stephanianae, paucis tamen locis nostro judicio codicumque ſcriptorum adſenſu mutatam. Interpretationem autem Latinam noſtrum nos inſtitutum abjudicare jubebat ab hac editione; quippe deſtinata ſcholis; quarum magna pars in eo poſita est, ut ipſi diſcipuli Graeca Latine reddant, nosque, comparata utriusque linguae proprietate, eorum interpretationem ad Latinam rationem et ad Auctoris ſententiam conformemus. Cujus exercitationis fructum fere intercipere ſolet, intérpretatio jam para-

ta et discipulis in promtu ac ſub manu poſita.

Tertia eaque maxima editionis noſtrae pars est *Annotatio;* quae continetur ſingulorum deinceps locorum vel corruptorum *emendatione*, vel obſcurorum *interpretatione.* Quarum utraque, quamquam promiscue expromatur, prouti quisque quamque locus exigit; et ita invicem implicitae ſint, ut divelli nequeant; tamen et officio antecedit *emendatio;* ſiquidem fruſtra interpretari coneris quae nondum emendata ſint: et multo frequentiores ſunt partes *interpretationis* quam *emendationis* in Phaedone; quod in eo longe plura obſcura quam corrupta ſunt.

Emendationis duo ſunt fontes, *libri vetuſtiores* et *conjectura.* Dicimus autem *libros vetuſtiores*, cum editiones priores, tum codices ſcriptos: tum vero locos libri edendi citatos à poſteris Scriptoribus, ſed antiquis tamen, veluti Platonis multos appoſuerunt Euſebius, Stobaeus, Grammatici, Interpretes Platonis et Ariſtotelis, Proclus, Simplicius, alii multi Scriptores. Ergo et hos citatos à veteribus locos diligenter conſectati ſumus: et editiones priores adhibuimus; cum eas *Omnium Operum Platonis*, Aldinam, Baſileenſes, Stephanianam; nam poſteriores non habent recenſionum auctoritatem, niſi quod Bipontina codicis Tubingenſis lectiones adfert; tum eas pauciorum quorumdam dialogorum; veluti Forſteri et Fiſcheri: tum

tum Versiones Latinas Marsilii Ficini et Jani Cornarii. Aliae autem Versiones nobis cognitae Serrani Latina et Dacierii Francica, non valent ad emendationis subsidium: et ejusdem Dacierii notulae, et Sebastiani Foxii Morzilli Commentarii, et Gottleberi Animadversiones, non nisi ad interpretationem pertinent. Itaque quum hi, quos diximus, libri nobis praesto essent, sed ad propositam emendationis copiam non satisfacerent, alia uberiora, et primum quidem in Bibliotheca Lugduno-Batava circumspeximus. At haec Graecum codicem Phaedonis nullum, nec quidquam aliud subsidii habebat, quam Olympiodori Commentarium, et veterem Latinam versionem, quod constituendae scripturae prodesset. De Olympiodoro, cujus in Platonis Phaedonem Commentarius scriptus in compluribus per Europam bibliothecis exstat, et Forsterus è codice Bodleiano quaedam addidit Phaedoni à se cum aliis quatuor dialogis edito Oxonii MDCCXLV, quae inde sua in editione repetiit Fischerus; quemque Commentarium nuper Mullerus in Notitia Codicum MSS. Bibliothecae Numburgo-Cizensis, Partic. II. MDCCCVII, inter codices ejus Bibliothecae scriptos servatum recensuit: Olympiodorus igitur, de quo et Fabricius dixit Bibliothec. Gr. IX, p. 354, et nos multa citavimus in singulari editione libri Plutarchei De Sera Numinis Vindicta, et in edi-

tione Operum Moralium fragmenta librorum *De anima* indidem prodidimus, habet ille doctrinam non mere mysticam et Plotinianam, sed subinde etiam historicam et grammaticam; sed tamen ut ipsa verba Platonis et rarius et brevius apponantur, quam ut inde varietas lectionis satis locuples colligatur. Quod in aliis quibusdam Veterum in Platonem Scholiis secus est: veluti Hermiae in Phaedrum: in quibus nullus auctoris locus sine Scholiis praetermittitur, et singulis Scholiis singuli auctoris loci praemittuntur; itaque totus dialogus ad verbum redditur. Sed de Olympiodori ratione et opera uberius alias exponere constituimus, quod et operae pretium est, nec aut in illam tunc editionis, aut nunc censurae brevitatem conveniebat. Valuit tamen aliquantum ad scripturam constituendam: sed multo frequentiores ejus locos ad doctrinae historicam interpretationem apposuimus.

Veterem autem interpretationem Latinam, nomine *Versionis Siculae* insignivimus: cujus ratio et negotium hujusmodi est. Haec verbum verbo reddit; ut appareat, quid in codice suo interpres legerit, et ipsa propemodum Graeci codicis instar censenda sit. Facta est ab homine, qui suum ipse nomen non prodidit; ut quidem suspicamur, in Sicilia, saeculo XII. Nam codex in quo illa Versio primo loco exstat,

qui

qui est inter libros Biblioth. Lugd. N. 64, deinceps habet eadem manu fcriptam, et ab eodem, ut videtur interprete factam, fimilem interpretationem Latinam dialogi Menonis, cum praefatione interpretis, ad hominem item non nominatum, fed cum quodam indicio temporis et loci. Codicem non ab ipfo interprete, fed à librario minus perito fcriptum esfe apparet ex multis locis imperite et vitiofe fcriptis. Et interpretationem diverfam esfe ab ea, quae fub Ariftippi nomine fervata Oxonii, adhibita est à Forftero, multae lectiones ab hoc memoratae, et à nostra diverfae, oftendunt. Eamdem autem esfe atque illam cujus Excerpta exftant in codice Marciano Veneto, fpecimina manifesto declarant mecum communicata ab ejus bibliothecae Praefecto, Jacobo Morellio, viro eruditisfimo, Literarum nostrarum fingulari ornamento, et Historiae Bibliographicae principe: cui viro quum jam ante hos viginti fex annos nos conciliasfet ftudiorum communio, multaque in nos collata Literarum et humanitatis officia; facere non potuimus quin, ex ejus ad nos datis epistolis, in Annotatione apponeremus, quae ad rem praefentem pertinerent: in hac autem cenfura referre brevitatis confilium nos vetuit.

Ergo quum parum pro nostro confilio et fusceptae editionis diligenter conficiendae reli-

gione nostrae nos Bibliothecae juvarent; ab exteris amicis, ſtudiorumque nostrorum fautoribus, uberiora auxilia et rogavimus et accepimus. Atque hac in causſa rurſus mihi praedicanda est ejusdem, viri praeſtantisſimi, Morellii, erga me benevolentia, cui mox debui varietatem lectionis duorum codicum Venetorum. Magnam porro copiarum hoc in genere accesſionem nobis contulit inſignis humanitas Bastii, viri eruditisſimi et ornatisſimi, qui Legationi Serenisſimi Dynastae Hasſodarmſtadienſis ab actis, Lutetiae Pariſiorum degit. Hic enim quum egregiae Literarum Graecarum ſcientiae ſpecimen edidisſet Epistolam Criticam, quam recenſuimus Bibliothecae Criticae Parte XI, et meminisſemus eum aliquo illius Epistolae loco ſcribere ſe totum Platonem cum codicibus ſcriptis Bibliothecae Vindobonenſis contulisſe; non dubitavimus ab eo petere, ut nobis varias lectiones dialogi Phaedonis impertiret. Neque vana ſpes nostra fuit. Nam copias nobis ſane luculentas, varietatem lectionis e ſeptem codicibus Vindobonenſibus collectam nobis transmiſit. His igitur viris, Morellio et Bastio, tanti beneficii causſa, et nos has publice gratias agimus, et lectores Phaedonis noſtri privatim quique habebunt. Multis enim locis illae nobis copiae cum ad veram ſcripturam confirmandam, tum ad falſam arguendam,

tum

tum ad orationis ſtructuram expoliendam, profuerunt.

Alterum emendationis fontem diximus eſſe *conjecturam*, ubi libri vetustiores nil auxilii praebent: quae pertinet non ſolum ad vitii animadverſionem, ſed etiam ad remedii inventionem. Plurimum autem ad ejus facultatem felicitatemque valet, conſuetudo cum univerſae orationis Graecae, tum peculiariter auctoris quem tractamus, ut ejus notando genere tritum habeamus ſenſum: quo quidem in ſenſu et conſuetudine Platonis ſi quid profecimus, multo ſtudio ac tempore inde à primis adolescentiae initiis in ejus lectione conſumto et voluptate inde percepta conſecuti ſumus. In Phaedone denique ſingularis etiam haec acceſſit cauſſa, quod eum aliquoties in ſcholis interpretati ſumus, eaque provincia nobis neceſſitatem impoſuit libri ſaepe multumque relegendi, disputationis ac ſeriei perſequendae, ſententiae ſubinde difficilis ſuis quaſi veſtigiis indagandae, et in omnes partes verſandae, ut ejus rationes diſcipulis redderemus eorumque intelligentiae probaremus. Itaque haud raro nobis evenit, quod et aliis in Scriptoribus experti ſumus, ut in locis quamvis corruptis, ſententia ſemel reperta, verba quoque ipſa vetera et germana reperirentur, eorumque forma ductusque ſic apparerent,

ut et mentis judicium et oculorum fenfus conjecturae fidem facerent.

Ad illam confuetudinem animadvertendae notandaeque proprietatis fi accesferit lectio caeterorum Auctorum, colligitur materia et facultas *Interpretationis:* quae adhibenda est omnibus libri tractandi partibus, quarum vel obfcuritas illuftretur, vel difficultas expediatur. Igitur et *res* et *verba* complectetur: in *rebus*, historiam, antiquitatem, mores, inftituta, leges, artes, doctrinas, philofophiam, placita, disputationis rationem et nexum; quarum partium fingulae alias continent minores partes, quas omnes enumerare nunc infinitum fit: in *verbis*, cum propria quaeque illarum rerum modo dictarum, tum et rariora Atticae confuetudinis, formulas venuftiores auctori ufitatas, dialogi rationem, orationis compofitionem, locos à posteris citatos, imitationes vel ab ipfo ex aliis, vel ab aliis ex ipfo expresfas: in utrisque operam dabit, ne aut fatis nota perfequendo putidus fiat, aut non fatis nota praetermittendo lectorum ftudia exfpectationemque deftituat.

Haec qnum tam fint multa tamque varia officia Grammatici, librum rite et ad legentium intelligentiam accommodate edituri, nullum horum fuit officiorum, quin ejus fungendi haec

Phae-

Phaedonis Annotatio nobis frequentem non modo opportunitatem offerret, sed potius necessitatem imponeret. In quo quomodo versati simus docti intelligentesque homines judicent. Nostrum quidem in hac propria censura munus postulat, ut illis aliquid admonitionis ad nostram operam censendam subjiciamus. Idque ejusmodi erit, ut praecipuarum deinceps Annotationum argumenta referamus: recte ne autem an secus haec à nobis tractata sint, ipsorum judicio relinquamus.

P. 2. Personae dialogi, *πρόσωπα τοῦ διαλόγου*, distinguuntur in *πρῶτα* et *δεύτερα*· illa sunt *narrantia*, Phaedon et Echecrates: haec *agentia*, de quibus narratur, Socrates, et caeteri in carcere colloquentes. Nam et dialogi Platonici sunt vel *διηγηματικοὶ* vel *δραματικοί*: ut monent Plutarchus Sympos. VII, 8, et Diogenes Laertius III, 50. Phaedon est ex utroque genere mixtus.

P. 3. *Φαίδων ἢ περὶ ψυχῆς.* Alterutro, aut utroque, ut hic, titulo memoratur ab Antiquis: quorum locos sane multos Fischerus laudavit. Nobis satis fuit notasse, hunc praescriptum titulum se commendare Thrasylli auctoritate apud Diogenem Laertium III, 58: et antiquissimos hunc dialogum citantes memorasse, ipsum Platonem Epist. XIII, p. 728, C, quam germanam esse Wesselingius persuadet, et Aristote-

lem Metaph. I, 7: Generat. II, 9: Meteor. II, 7. Epigramma de Panaetio dialogum hunc ſpurium cenſente, nullius auctoritatis, alibi nobis tractandum. Nec valet illud vulgo de Dialogis jactatum è Cicerone Diverſ. IX, 8: *Puto fore ut, cum legeris, mirere nos id locutos esſe inter nos, quod numquam locuti ſumus, ſed noſti morem dialogorum:* nec reprehenſio Athenaei XI, p. 505, E, idem Platoni objicientis, refutati ſua ipſius adverſus hunc invidia et iniquitate. Omnino veriſimile est Socratem de hoc argumento disſeruisſe in carcere cum discipulis: ut monuimus in Disput. de Placito Immortalitatis p. 38 et 39. Olympiodoro debemus notitiam aliorum Phaedonis interpretum, Jamblichi, Syriani, Procli, Harpocrationis, Paterii. Et Galenus librum, nunc perditum, adverſus Platonis hanc diſputationem ſcripſit.

P. 3. Principium Αὐτὸς, ὦ Φαίδων, κ. τ. λ. imitantur Dio Chryſ. Or. VII, et Athenaeus, uterque initio: refert etiam Hermogenes De Method. p. 518.

P. 3. Echecratis et aliorum illo tempore in Graecia Pythagoricorum, ſub finem ſodalitii clarorum, notitia, et urbis Phliuntis cum Pythagora necesſitudo, traditur.

P. 4. Τύχη τις αὐτῷ — συνέβη· ἔτυχε γὰρ κ. τ. λ. Locum animadverterunt Plutarchus Fat. p. 572, B: et Simplicius in Ariſtot. Phyſ. p.

p. 79, b. τύχης notionem explicantes. Paronomasiae autem venustatem, τύχη — ἔτυχε, imitatus est Achilles Tatius Hist. Amator. I, p. 55, in Addendis notatus, et postea animadversus Eunapius in Proaeresio p. 86: τυχὼν δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φιλοτιμίαν τύχης ἀξίας.

P. 4. De Navi quotannis θεωρίας caussa Delum missa. De verbo καθαριεύειν. De dictione, ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἐπιτήδειοι. Παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

P. 5. τοιούτους ἑτέρους· i. e. *similes*: male quidam ἑταίρους. Notantur qui locos Platonicos hinc duxerunt, Plutarchus, Epistolae Socraticae scriptor, Aristaenetus. Socratis familiares caeteri satis cogniti: non item *Phaedondas* et *Cleombrotus*: de quibus aliquid notitiae adfertur.

P. 6. Aristippus et Cleombrotus, moriente Socrate, in Aegina. Rarior forma ἀνεῴγετο: ὑπακούει janitor, respondet et aperit januam.

P. 7. *Voluptas et dolor eodem vertice suspensi se invicem sequuntur*: sententia multis celebrata. Stobaeus ex MS. suppletus. Ἀνευφημεῖν, *lamentari*.

P. 8. Socrates fabulas Aesopi versibus ligavit, ἐνέτεινε: harum libri tunc fuisse videntur. Prooemium in Apollinem. Evenus poëta. Μουσικὴν ἐργάζεσθαι, hinc à Platonicis frequentatum. Παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ

οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι. Philofophia, maxima mufica. Ἀφοσιοῦσθαι, *religione defungi.*

P. 9. Poefis fabulam requirit: μῦθος, λόγος, μυθοποιὸς, λογοποιὸς, μυθολόγος, μυθολογικός· ποιεῖν, *verfus facere*, *carmine quid prodere.* Se ipfum interficere, nefas est. Philolai et Lyfidis aetas. Καὶ μάλιστα, *vel maxime.*

P. 13. Δὴ νῦν, *jam nunc:* νῦν δὴ, *modo..* Οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τἄλλά ἐστιν ὅτε καὶ οἷς, βέλτιον ζῆν ἢ τεθνάναι· fiç legendum ex MSS. i. e. *numquam accidit homini, prouti alia negotia nonnumquam et quibusdam bene vel male accidunt, ut melius ei fit vivere quam mori:* totus locus impeditus expeditur: Simplicius Epict. p. 43. eum citans corrigitur. Ἴτω Ζεύς. Ὁ ἐν ἀποῤῥήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, est doctrina arcana, non myfteriorum, fed fcholae philofophi. Animus in corpore, ut carcere inclufus, nec inde nifi à Deo liberandus: Pythagoricum placitum. Dei hominum curatores. Θεὸς et θεὸι, quomodo promiscue dicantur. Sententiae Platonis à pofteris memoratae.

P. 11. Ταῦτα abundans. Πραγματεία, *ftudium.*

P. 13. Ἀλλὰ repetitum brevi fpatio. Ἀποθνήσκειν, καὶ τεθνάναι, *mori, et mortuum esfe:* hoc est Praeteriti Temporis: cognatio verborum δάνω, θάνω, θνάω, θνήσκω, τέθνημι: Pla-

to

to Epicharmum, Platonem Philo imitatus. Simplicius comparatur. Diversa significatio Terminationum, in ἡβάω et ἡβάσκω et similibus verbis. Οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελᾶν, et Eunapius et Damascius arripuerunt: Boeotiorum ἀμουσίαν Olympiodorus notans, Plutarchum descripsit.

P. 14. Τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε· insolita compositio pro τὰς καλουμένας ἡδονὰς τ. τ. ex usu Graeco explicatur. Σιτίων τε καὶ ποτῶν — ἀφροδισίων — καλλωπισμῶν· pertinet ad triplex voluptatum genus Veteribus celebratum. Ὑποδημάτων, ad Socratis consuetudinem spectat qui discalceatus degere soleret.

P. 15. *Vitam sine corporis voluptatibus mortis instar esse*, cum aliis Platonis et aliorum dictis comparatur. *Ad scientiae adeptionem corpus animo officere*, *poetae celebrant;* hi sunt Epicharmus, Xenophanes, Empedocles, Parmenides, quibus Anaxagoras et Democritus addendi: quorum dicta notantur. Λογίζεσθαι Olympiodorus intelligit *colligere* et *seligere:* at hic valet *ratiocinari*, *nexum rerum indagare*: et hoc munus, τὸν λόγον, habet ὁ νοῦς.

P. 16. Ὑπερφυῶς ὡς. Ἄτραπος ἐκφέρει ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, non opus est ex Pythagorica schola repetere.

P. 17. Ὥστε, τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς, τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐ-

οὐδέν, redditur: *ut, quod vero proverbio dicitur omnino ne ſapere quidem umquam quidquam propter corpus posſimus*, proverbium intelligitur *οὐδὲ φρονῆσαι ἐγγίγνεται*· notatur formula *τῷ ὄντι* et *ὄντως* in citandis aliorum locis uſurpata. Platonicae ſententiae veſtigia apparent in Cicerone Fin. I, 13, et Jacobo Epiſt. IV, 1. *Τὸ δ' ἔσχατον πάντων ὅτι*, *extremum omnium hoc est, quod* —. *Δέδεικται ἡμῖν.*

P. 18. *Ἴσως*, *veriſimiliter*. *Μὴ καθαρῷ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐ θεμιτόν*· multis celebratum. *Λέγειν καὶ δοξάζειν.* *Ὀρθῶς* pro *ὄντως*. *Ὥσπερ*, *quippe*.

P. 19. *Οὕτω* post Participium abundat. *Διαβεβλῆσθαί τινι*, *odisſe quid.*

P. 20. *Οἴεσθαί γε χρή*. *Mortem timens non est φιλοσόφος*, *ſed φιλοσώματος*, *idemque φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος*, vel alterutrum vel utrumque, explicatur ex Platonica doctrina Rep. IX, p. 506.

P. 21. *Δειλίᾳ ἀνδρεῖον εἶναι.* *Κρατούμενον κρατεῖν.* *Καταλλάττεσθαι ἡδονὰς πρὸς ἡδονάς.* *Τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενα κ. τ. λ.* i. e. *ſi prudentia omnia vendantur, et cum hac* (i. e. *prudenter*) *omnia emantur:* Participium pro Infinitivo. *Σκιαγραφία* opponitur *ἀληθείᾳ*· perperam Fabricius voluit *σκηνογραφία*, ad Sext. Emp. Math. VII, 88. *Τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ἡ κάθαρσις τῶν τοιούτων πάντων*

καὶ

καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ἀνδρεία· καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ᾖ: i. e.: *revera autem certo* (i. e. *ut ostensum est*) *purgatio talium omnium, et temperantia, et justitia, et fortitudo; atque ipsa prudentia vide ne sit purgatio:* virtutes *καθαρτικαὶ* Veteribus dictae: antiquitas quadripertitae distributionis, postea Stoicis celebratae, in *prudentiam, temperantiam, fortitudinem, justitiam.*

P. 22. Ἐν βορβόρῳ κεῖσθαι, Orphicum. Πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι· item Orphicum. Dubitatio Socratis de sorte post hanc vitam, est φιλόσοφος εὐλάβεια.

P. 23. Ψυχὴ — ὥσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴχηται ἀποπταμένη. Οὐδὲν οὐδαμοῦ εἶναι. Παραμυθία, *difficultatis in quaestione solutio.* Comici Socratem traducentes. Aristophanes et Eupolis: hujus versus tentatur. *Homines ex alia vita in hanc venire*, ex Orpheo et Empedocle venit, quorum loca ab Olympiodoro allata traduntur. Contraria à contrariis oriri. Παλαιὸς λόγος.

P. 24. Ἔχειν τι, *firmiter perceptum quid habere.*

P. 25, Philoponus notatur. Συζυγία, *par contrariorum.* Χωλὸς, χωλεύειν, *altera parte deficere.*

P. 26. Ἀδίκως et ἀδικεῖν, *temeritas in dispu-*

putando. Ἀνταποδιδόναι τινι, *congruere alicui, respondere.*

Λῆρόν τι ἀποδεικνύναι· item χρυσὸν, σοφόν τινα ἀποδεικνύναι, et similia. Οὐδαμοῦ φαίνεσθαι. Endymionis somnus. Anaxagorae ὁμοῦ πάντα χρήματα.

P. 27. Πάντα καταναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι, Epicurus assumsit. *Discere est reminisci.*

P. 28. Κατηγορεῖ, *apparet.* Αὐτὸ δὲ τοῦτο δέομαι μαθεῖν ἣ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι· sic, interposito ἣ, sententia haec efficitur, *id autem ipsum desidero discere, vel requiro reminiscentiam, de qua ipsa nunc loquimur.*

Οὐδὲν μὲν ἂν ἧττον ἀκούοιμι· i. e.: *nihilo tamen minus audire velim:* μὲν ex MSS. mutandum in μέντ' i. e. μέντοι, et Optativus propria *optandi* potestate accipiendus. *Amantes recordantur amati, si ejus lyram aut vestem vident,* sententia ab aliis hinc sumta.

P. 29. Αὐτὸ τὸ ἴσον, *notio universalis aequalitatis.* τὰ αὐτὰ ἴσα φαίνεται, τοτὲ δ' οὔ, quale sit, exponitur.

P. 30. Αὐτὰ τὰ ἴσα· item est, *notio universalis aequalitatis,* quare Plurali numero dicatur, quaeritur. Ταῦτα τὰ ἴσα, *haec aequalia,* demonstrative de rebus singularibus dicitur. Λέγειν τι ἔν τινι, *aliquid alicui generi annumerare.* Vulgata lectio aliquoties corrigitur.

P. 31.

P. 31. Ὀρέγεται τοῦθ' ὅ ἐστιν ἴσον, legendum τοῦ ex MSS. τοῦ ὅ ἐστιν ἴσον, Platonica ratione dictum pro τοῦ ὄντως ὄντος ἴσου. Ἐπισφραγίζεσθαί τί τινι, *alicui aliquod signum imprimere, nomen imponere.* Ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες, καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι, i. e. *disputantes.* Ἐρωτᾶν, *argumentari.*

P. 32. Εἰδέναι et λήθη definiuntur. Rursus αὐτά ex MSS. mutandum in ταῦτα, i. e. *res singulares.*

P. 33. Ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ — χρόνον, sensus aperitur hic: *non possumus istas notiones accipere nascentes; quia nascentes eas perdimus: nec potes aliud tempus excogitare, quo eas perdamus:* huc accommodatur Olympiodori scholion.

P. 34. Ὅπως, cum Indicativi Praesente vel Perfecto v. c. *ut hoc fiat.* Discrimen inter εἰ et ὅτι· v. c. *demonstrare, hoc ita esse:* et *d. an ita sit.*

P. 35. Ἀναπείθειν, *aliam cui sententiam persuadere.* Ὁ ἐν ἡμῖν παῖς, *pars nostra rationis expers*, hinc aliis frequentatum, et in Addendis a nobis notatum. Μορμολύκειον. Ἐπᾴδειν et ἐπῳδή *docendo*, Platoni frequens: sic ἐξᾴδειν, *excantare*, rarissimum, eidem restitutum in ἐξᾴσηται pro ἐξιάσηται.

P. 36. Ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, ἐπανέλθωμεν. Εἴ σοι ἡδομένῳ ἐστίν· *si tibi placet.* Πῶς γὰρ

 οὐ

οὐ μέλλει; *Quidni?* Συντεθὲν, σύνθετον, συνθετὸν, differunt: et sic alia Participia Passivi et Adjectiva Verbalia. Διαιρεθῆναι ταύτῃ ἧπερ συνετέθη. Ἡ οὐσία ἧς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι· *essentia, quam definimus per esse.* Λόγος, *definitio.* Κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν. Οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται· consuetudo Platonica augendae negationis, et in affirmatione usus literae π observatur.

P. 37. Ὁ τῆς διανοίας λογισμός. Ἄλλό τι ἡμῶν αὐτῶν, ἢ τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχή, i. e. *nostrum autem ipsorum altera pars aliudne quid est quam corpus, altera vero anima?* Τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ μὴ, τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ἐλέγομεν· i. e. *visibilia et invisibilia dicebamus ea, quae humanae naturae visibilia et invisibilia essent.*

P. 38. Ψυχὴ — ἰλιγγιᾷ. Φρόνησις πάθημα, et in Addendis. Ὅλῳ καὶ παντί. Natura animum ad imperandum, corpus ad obediendum fecit.

P. 39. Συμβαίνει, consequitur quid in argumentatione. Νοητὸς et αἰσθητὸς active, *cogitandi* vel *sentiendi vim habens*, pro νοητικὸς, αἰσθητικός. Χαριέντως ἔχειν τὸ σῶμα· *corpore bene affecto esse.* Dacierii error, qui solus animadvertisse sibi visus est, Socratem mense Julio obiisse. Corpus συμπίπτει.

P. 40.

P. 40. Ἅιδης, ἀγαθὸς καὶ Φρόνιμος θεός. Philosophia est exercitatio moriendi. Ἄγριοι ἔρωτες, paederastiae. Ἀνθρώπεια κακά· hinc Cicero Tusc. I, 30, *humanis vitiis.*

P. 41. Διαλαμβάνω, *vincio*, *ligo.* Ψυχὴ περὶ τὰ μνήματα καὶ τοὺς τάφους καλινδουμένη, hinc aliis frequentatum.

P. 42. Metempsychosis varie à Platonicis informata. Φιλοτησία, *propinatio benevola.* Virtutis quatuor gradus: quarum infimus, virtus civilis. Mendum vetus transponendo sanatur sic: εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἄλλῳ ἢ τῷ Φιλομαθεῖ Φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῶς ἀπιόντι. Explicatur vis et ratio Φιλομαθοῦς et Φιλοσόφου, Φιλομαθίας et Φιλοσοφίας. Οἰκοφθορία, *rei familiaris jactura.*

P. 43. Ἔπειτα, Participiis ex abundanti subjungi solet. Σώματα πλάττοντες ζῶσι.

P. 44. Ἐν ἄλλοις ἓν ἄλλο. Ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἧλον ἔχουσα, προσηλοῖ (τὴν ψυχὴν) πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾷ· Platonica sententia posteris celebrata.

P. 45. Οὐ γάρ· ἀλλά —, et Οὐ γὰρ ἀλλά, differunt. Πηνελόπης τινα ἐναντίως ἱστὸν μεταχειρίζεσθαι. Τροφὴ ψυχῆς, vel δοξαστὴ vel ἀδόξαστος. Οὐδὲν δεινὸν μὴ Φοβηθῇ· i. e. *non est periculum, ne timeat.* Πρός τινι εἶναι, *ali-*

quid secum cogitare. Ἰδεῖν ἐφαίνετο, *visu apparebat:* pleonasmus.

P. 46. Μῶν μὴ, *an non?* mutandum monetur in μῶν πῃ, *an aliqua ratione?* Λεχθῆναι, *dictum esse:* positum pro ἂν λεχθῆναι, *dici potuisse:* ἂν possibilitatem significans, subinde omittitur. Ἑκάτερος ἀπορῶν, τὸν ἕτερον προωθεῖ καὶ κελεύει ἐρέσθαι· imitati sunt Aristaenetus I, 24, et Damascius ap. Suid. v. Ἡραΐσκος. *Cycnos, Apollini servos, suos conservos, ante mortem canentes, imitatur Socrates:* locus ab aliis memorando nobilitatus.

P. 47. *Discere, invenire, divinitus accipere,* tres sunt ad cognitionem viae. Ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας ὀχεῖσθαι τοῦ λόγου· *argumento, tamquam rate, vehi.* Λόγος θεῖος.

P. 48. *Animam esse tamquam harmoniam corporis tensi calore, frigore, humore, siccitate,* Zenonis Eleatae et aliorum opinio.

P. 49. Διαβλεψάμενος — καὶ μειδιάσας. Προσᾴδειν, *accinere,* i. e. aliquid rationis disputationi conferre.

P. 50. Ἀνατίθεμαι, *retracto.* Ἐπαχθὲς εἰπεῖν, *dictu molestum.* Φαίη ὁ λόγος, *dicat ratio.*

P. 51. Ἀνυφαίνειν. Τὴν φύσιν τῆς ἀσθενείας, dictum pro τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως· item, ἡ φύσις τῶν ἄστρων, pro τὰ ἄστρα. Enallage Generis et Subjecti.

P. 52.

P. 52. Dialogi à secundis personis ad primas digressio insignem habet vim.

P. 53. *Sedens in sella juxta recumbentem in lecto:* imitatur Plutarchus. Χαμαίζηλος, *humilis sella.* Καταψᾶν τὴν κεφαλήν τινος, *caput cui demulcere.* Capillum in luctu tondendi, mos Graecorum. Eorumdem fuisse in luctu, ut capillum viri alerent, mulieres tonderent, Meursius non persuadet. Οὐκ, ἄν γ' ἐμοὶ πείθῃ. Εἰ σὺ εἴην, *si tu essem.* Argivorum jusjurandum, Thyrea amissa, capilli non alendi donec illam recuperasſent. Similia aliorum populorum facta. Ἀναμάχεσθαι. Πρὸς δύο οὐδ' Ἡρακλῆς· proverbium.

P. 54. Εὐλαβηθῶμεν τὶ πάθος μὴ πάθωμεν. Τὸ ποῖον; ἦν δ' ἐγώ. Dialogi formula frequens Platoni. Μισολογίας et μισανθρωπίας, cognata origo. Ἑταιρότατος. Οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς τοπαράπαν. *Homines optimi et pessimi, sunt paucissimi: plurimi mediocres.*

P. 55. Locus mutilus expletur probabili conjectura. Ἀντιλογικοὶ philosophi, qui dicantur. Ὥσπερ ἐν Εὐρίπῳ· proverbium.

P. 57. Ὥπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι. Ἀλλ' ἰτέον. Ἀναγκαίως ἔχει.

P. 58. Ἀποδέχεσθαι ἑαυτοῦ τι λέγοντος. Ἀπόδειξις, εἰκότες λόγοι, εὐπρεπεῖς· *demonstratio, argumenta verisimilia, speciosa,* di-

ſtinguuntur: *ἀλαζὼν λόγος*, *vanum argumentum*, *mendax*. Δι' ὑποθέσεως.

P. 59. Τῇδε δοκεῖ σοι — primum vocabulum delendum cenſetur, et ſententia jubente, et codicum asſenſu.

P. 61. Eadem auctoritate reſtituitur: πότερον συγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα παθήμασιν, ἢ καὶ ἐναντιουμένην, pro inficeto, π. σ. τ. κ. τ. σ. πάθεσιν ἢ κ. ἐν. τοῖς παθήμασι. De ψυχῆς tribus partibus, λόγῳ, θυμῷ, ἐπιθυμίᾳ disſidentibus, et λόγου imperio, cui accommodatur Homericum Στῆθος δὲ πλήξας κ. τ. λ. comparatur Plato Rep. III, p. 434, IV, 453, cum ſequentibus Platonicis.

P. 62. Quae ſit harmonia, quam ab animi natura Plato abjudicet: Ariſtotelis et aliorum cum Platone conſenſus. *Harmonia Thebana* et *Cadmi*, quae dicantur. Θαυμαστῶς ὡς. Μὴ μέγα λέγε, μήτις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον· proverbii vim habent: hinc *faſcinus*, et *praefiſcine*.

P. 63. Duo Phaedonis loci mendoſi corriguntur.

P. 64. Pars τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν: i. e. *phyſica*. Σηπεδὼν, *putredo*, ſignificatur *concoctio cibi*. *Sanguine*, *aëre*, *igne*, *an cerebro cogitemus*; quibus ſingula philoſophis tribuenda ſint. Anaxagorae homocomeria ſignificatur.

P. 65.

P. 65. Graeca bis emendantur: primum; μεῖζον εἶναι αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵππου· i. e. *major illo esse per caput, et equus item equo major esse*, alterum deinde sic expletur, οὐδὲ ὡς, ἐπειδὰν ἑνί τις προσθῇ ἕν, ἢ τὸ ἕν, ᾧ ἓν προσετέθη, δύο γέγονεν· ἢ τὸ προστεθέν· ἢ τὸ προστεθὲν καὶ ᾧ προσετέθη, διὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ δύο ἐγένετο — nam in hac hypothesi tres hi modi intelliguntur, quibus ex duobus duo fiant. Ἑνὶ λόγῳ *uno verbo, omnino.*

P. 66. Locus obscurior ad perspicuitatem redigitur, accipiendo φύρω potestate Praeteriti, et sequenti Ἀλλὰ pro *Nam, Nimirum.* Κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ, acutae est ambiguitatis.

P. 67. Ὁρῶ ἄνδρα· *Video hunc virum:* vel, *video aliquem virum;* uterque exquisitior usus illustratur. *Anaxagoras, quamvis* Νοῦν *creatorem, certe ordinatorem, inducens, tamen caussas rerum naturalium aliunde repetebat:* adferuntur alia insuper testimonia, Platonis, Aristotelis, Plutarchi, Plotini, Clementis Alexandrini, Simplicii, aliorum.

P. 68. Τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τ' εἶναι — corrigitur, τὸ δ' ἄρ' ἦν μὴ δ. οἷ. τ. ε. *hoc autem erat, non posse distinguere.* Ψηλαφῶντες οἱ πολλοὶ, ὥσπερ ἐν σκότει ἀλλοτρίῳ ὄμματι προσχρώμενοι· dictum cum similibus comparatur· ὄμματι dubium, aliis ὀνόματι praebentibus.

stinguuntur: ἀλαζὼν λόγος, *vanum argumentum, mendax*. Δι' ὑποθέσεως.

P. 59. Τῇδε δοκεῖ σοι — primum vocabulum delendum censetur, et sententia jubente, et codicum assensu.

P. 61. Eadem auctoritate restituitur: πότερον συγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα παθήμασιν, ἢ καὶ ἐναντιουμένην, pro inficeto, π. σ. τ. κ. τ. σ. πάθεσιν ἢ κ. ἐν. τοῖς παθήμασι. De ψυχῆς tribus partibus, λόγῳ, θυμῷ, ἐπιθυμίᾳ dissidentibus, et λόγου imperio, cui accommodatur Homericum Στῆθος δὲ πλήξας κ. τ. λ. comparatur Plato Rep. III, p. 434, IV, 453, cum sequentibus Platonicis.

P. 62. Quae sit harmonia, quam ab animi natura Plato abjudicet: Aristotelis et aliorum cum Platone consensus. *Harmonia Thebana* et *Cadmi*, quae dicantur. Θαυμαστῶς ὡς. Μὴ μέγα λέγε, μήτις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον · proverbii vim habent: hinc *fascinus*, et *praefiscine*.

P. 63. Duo Phaedonis loci mendosi corriguntur.

P. 64. Pars τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν: i. e. *physica*. Σηπεδὼν, *putredo*, significatur *concoctio cibi*. *Sanguine*, *aëre*, *igne*, *an cerebro cogitemus*; quibus singula philosophis tribuenda sint. Anaxagorae homoeomeria significatur.

P. 65.

P. 65. Graeca bis emendantur: primum, *μεῖζον εἶναι αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵππου·* i. e. *major illo esſe per caput, et equus item equo major esſe*, alterum deinde ſic expletur, *οὐδὲ ὡς, ἐπειδὰν ἑνί τις προσθῇ ἕν, ἢ τὸ ἕν, ᾧ ἓν προσετέθη, δύο γέγονεν· ἢ τὸ προστεθέν· ἢ τὸ προστεθὲν καὶ ᾧ προσετέθη, διὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ δύο ἐγένετο* — nam in hac hypotheſi tres hi modi intelliguntur, quibus ex duobus duo fiant. *Ἑνὶ λόγῳ· uno verbo, omnino.*

P. 66. Locus obſcurior ad perſpicuitatem redigitur, accipiendo *φύρω* poteſtate Praeteriti, et ſequenti *Ἀλλὰ* pro *Nam*, *Nimirum*. *Κατὰ νοῦν ἐμαυτῷ*, acutae est ambiguitatis.

P. 67. *Ὁρῶ ἄνδρα· Video hunc virum:* vel, *video aliquem virum:* uterque exquiſitior uſus illuſtratur. *Anaxagoras, quamvis* Νοῦν *creatorem, certe ordinatorem, inducens, tamen cauſſas rerum naturalium aliunde repetebat:* adferuntur alia inſuper teſtimonia, Platonis, Ariſtotelis, Plutarchi, Plotini, Clementis Alexandrini, Simplicii, aliorum.

P. 68. *Τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τ' εἶναι* — corrigitur, *τὸ δ' ἄρ' ἦν μὴ δ. οἷ. τ. ε. hoc autem erat, non posſe diſtinguere.* *Ψηλαφῶντες οἱ πολλοὶ, ὥσπερ ἐν σκότει ἀλλοτρίῳ ὄμματι προσχρώμενοι·* dictum cum ſimilibus comparatur· *ὄμματι* dubium, aliis *ὀνόματι* praebentibus.

bus. Ὁ μέν τις δίνην περιτιθεὶς τῇ γῇ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ, μένειν ποιεῖ τὴν γῆν· i. e. *alius quidem turbinem circumdans terrae, quo coelum eam vertat, ſtabilem ſcilicet eam facit:* interpretibus non intellectum, explicatur è grammatica ratione: et placitum refertur, ad Leucippum, Democritum, Anaxagoram. Ὁ δὲ, ὥσπερ καρδόπῳ πλατείᾳ, βάθρον τὸν ἀέρα ὑπερείδει· feſtivitas dictionis notatur, ſententia Anaximeni tribuitur.

P. 69. Ἄτλαντα ἰσχυρότερον — ἐξευρεῖν· ſpectarunt hoc Ariſtoteles Coel. II, 1: Philoſtratus Icon. II, 20. Ἀγαθὸν dicitur δέον, quia δεῖ, *ligat*, omnia et continet. Δεύτερος πλοῦς. Ἐπίδειξιν ποιεῖσθαί τινος, à Socrate in Sophiſtas ſignificatum. *Solem deficientem, ſi in ipſo, nec in aqua, ſpectamus, excaecamur*, comparatio ex hoc fonte ad alios fluxit.

P. 70. Οὐκ ἂν φθάνοις περαίνων. Ἀτεχνῶς, *revera: ἀτέχνως, ſine arte.*

P. 71. Εἴτε παρουσία, εἴτε κοινωνία, εἴτε ὅπῃ δὴ καὶ ὅπως προσγενομένη· Platonica forma, in qua quis προσαγορευομένη exſpectaverit. Τέρας, *monſtrum in disputando.*

P. 72. Μέγα βοᾷν. Μετέχειν et μέθεξις, qua res ſingulares participes ſunt ideae univerſalis. Imitatio Euripidea, τὰς τοιαύτας κομψείας ἐῴης ἂν χαίρειν παρεὶς ἀποκρίνασθαι τοῖς σεαυτοῦ σοφωτέροις. *Suam ipſum umbram time-*

mere: proverbium. Ἔχεσθαί τινος, *apprehendere quid, et alicui adhaerescere*, eodem loco bis diverſa notione poſitum, ut alia alibi. Εἴ σοι ἀλλήλοις ξυμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ. i. e. *utrum, te judice, invicem conſentiant, an disſentiant:* in σοὶ Dativus Atticus notatur. Disputandi rationis praeceptum dialecticum explicatur. Ἄνω, ἄνωθεν, *univerſaliter:* κάτω, *particulariter.* Varia ſignificatio vocabulorum εἶδος, ἰδέα, diſtinguitur in notionibus univerſalibus: ſub his μετουσία et ἐπωνυμία tribuitur particularibus.

P. 73. Corrigitur: τῷ μὲν, τῷ μεγέθει ὑπερέχειν, τὴν σμικρότητα παρέχων· τῷ δὲ τὸ μέγεθος, τῆς σμικρότητος ὑπερέχον· i. e. *illi quidem, quia magnitudine illum ſuperat, parvitatem praebens: huic autem magnitudinem, quae parvitatem ſuperat.*. Συγγραφικῶς ἐρεῖν, refertur ad ſcriptores civiles, id est oratores, quos Plato exagitare ſolet.

P. 74. Θέλειν et τολμᾷν, *posſe pati.*. Argumentationis ratio grammatica exponitur. Ἀνδρικὸς, ἀνδρεῖος, *diligens in vero quaerendo.*

P. 75. Εἶδος et μορφὴ a philoſophis diſtinguuntur. Eudori apud Stobaeum Phyſ. p. 30. caput notatur.

P. 76. Πεμπτὰς, πεμπὰς, πεντὰς, *numerus quinarius.* Ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ ἅπας· et ὁ ἕτερος στίχος τοῦ ἀριθμοῦ· i. e. numeri pares,

 qui

qui duabus utrique diversis lineis adscribi solebant.

P. 78. Ὡι ἂν τί ἐν τῷ σώματι ἐγγένηται, θερμὸν ἔσται; i. e. *quanam re in corpus aliquod incidente, id corpus calidum erit?* constructionis forma exemplis illustratur. Plato sibi falso commento progressum demonstrationis à posse ad esse fingit. Δέχεσθαι et ἐπιφέρειν ἰδέαν, in hac materia usitatum: et 79.

P. 79. Distinguuntur ἀθάνατον, ἀνώλεθρον, ἄφθαρτον, ἀΐδιον. Boëthi ἐμψυχία ex Porphyrio, Simplicio, et Olympiodoro notata.

P. 80. Ψυχὴ ἂν εἴη, πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι καὶ ἀνώλεθρος· i. e. *anima praeterquam quod immortalis est, etiam interitus expers sit.* Anima, ut Deus, e vitae idea, immortalis statuitur à Platone: posse et esse confundente. Hinc sua sumsit Augustinus De Immort. Anim. §. 14—16: tractat Porphyrius, qui emendatur ap. Stob. Phys. p. 820.

P. 81. Τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀτιμάζων· i. e. *humanam imbecillitatem tantae rationum magnitudini perspiciendae imparem judicans*, similibus dictis illustratur. Χρόνος ἐν ᾧ καλεῖται τὸ ζῆν· i. e. *tempus, quo haec, quae dicitur, vita continetur:* dicendi forma confirmatur consuetudine Scriptorum. *Si mors esset interitus et privatio omnis sensus, lucrum adferret malis hominibus morientibus:* effatum à posteris celebratur. *Mala ex reliquo mundo relegata cir-*

circum terram versantur; igitur quantocyus hinc fugiendum: Platonicum placitum. *Anima ad inferos abiens nil secum adfert quam* τροφὴν καὶ παιδείαν, i. e. *institutionem ac disciplinam, quam in hac vita accepit:* item ex Platonis fonte alii duxerunt. Τροφὴ de *corporis cura*, παιδεία de *animi doctrina* usurpatur: quibus saepe tertia additur ἀγωγὴ, *educatio.*

P. 82. Μῦθος de Inferis: similes alii Platonis et aliorum: poëtarum νεκυίαι. Daemon quemque nascentem sortitus, et mortuum apud Inferos ducens, quis à Platone significetur. Διαδικάζεσθαι. Aeschyli Telephus dixit, ἁπλῆν οἶμον εἰς ᾅδου φέρειν. Θυσιῶν τε καὶ νομίμων· codices dant ὁσίων τ. κ. ν. i. e. *justa funebria.* Οὐκ ἀγνοεῖν. Συνέμπορος.

P. 83. De Terrae forma et partibus docuerant Physici et Geographi: erant πίνακες tabulae geographicae. Γλαύκου τέχνη, proverbium. Terra paritate ponderis et rotunditate sua se sustinet in medio coeli immota: quam ab Anaximandro proditam opinionem postea deseruit Plato: et hinc quoque colligitur Phaedonem ab ipso juvene scriptum esse. Prima vestigia decreti de gravitate, seu *vi centripeta.* Scholion MS, ad Hesiodi Theogon. 116, tractatur. Librarii veteres saepe confuderunt ἐν Φαίδωνι et ἐν Φαίδρῳ.

P. 84. Οἰκουμένη nostra censebatur regionibus

bus circum mare jacentibus à Columnis Herculeis usque ad Phasidem: postea ad Indiam. Circum hoc mare habitamus ut formicae aut ranae circum paludem. Terrae coelestis purae in puro jacentis coelo imaginem ab Anaxagora sumsit Plato. Τὸ δὲ εἶναι ταυτὸν τῷ ὑπ' ἀσθενείας καὶ βραδυτῆτος οὐχ οἵους εἶναι ἡμᾶς διεξελθεῖν ἐπ' ἔσχατον ἀέρα· sic legendum interposito τῷ· i. e. *hoc autem idem esse ac nos propter tarditatem et infirmitatem ad summum aërem pervenire non posse.*

P. 85. *Ut pisces in maris superficiem exsiliunt, ita homines in aeris summitatem extollere se debent ad coelestem terram conspiciendam:* aliorum imitatione frequentatum dictum. Οὔτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θαλάττῃ οὐδὲ τέλειον· quomodo intelligendum sit. Δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, referuntur ad Dodecaedrum, cui Plato figuram mundi comparavit.

P. 86. Ἀνάλογον pro ἀνὰ λόγον. Coelestis Terrae lapides pretiosi, colores, natura, ex illo Platonicarum opinionum genere censetur, quod late ad posteros dimanavit. Θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν est eadem Terra.

P. 87. In ea τῷ ὄντι οἰκητὰς θεοὺς εἶναι, καὶ φήμας τε καὶ μαντείας καὶ αἰσθήσεις τῶν θεῶν. Totius Terrae tres partes, supera coelestis, media, infera orcus: media, hominum

num et animalium, breviter memoratur: duae reliquae amplam habent defcriptionem, univerfe verifimilitudinis phyficae et mythologicae; quibusdam locis tamen ne huic quidem fatis congruentem praefertim in parte de orco et quatuor fluviorum curfu: de quibus judicat Ariftoteles Meteor. II, 2. Quatuor genera lacunarum Terrae explicantur.

P. 88. 'Ο Ρύαξ. Αἰώρα, libramentum aquae infernae, cujusmodi fignificetur. Homericum Τῆλε μάλ' Iliad. Θ, 14. Aqua illa αἰώρας nec fundum nec fundamentum habet. Ὅτάν τε οὖν ὁρμήσαν ὑποχωρήσῃ τὸ ὕδωρ — ἐπαντλοῦντες· quomodo accipiendum fit declaratur, mutato τοῖς in τότε, folemni librariis literarum permutatione.

P. 89. Καταντικρὺ ᾗ εἰσρεῖ ἐξέπεσεν· i. e. *è regione effluunt ejus loci, per quem influunt:* nifi, judice Ariftotele, repugnans futurum fit; intelligenda cum Forftero oppofita puncta non *diametri* fed *fubtenfae.* Legendum porro ex norma Atticismi κ. ᾗ ῆ. εἰσρεῖ ἐξ. — Quatuor fluvios Orci ab Homero fuscepit: quos cum Orphica doctrina conciliant Proclus et Olympiodorus.

P. 90. Ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν· *confcendentes ea, quae fcilicet ipfis funt, vehicula:* ὀχήματα, *vehicula*, non intelligenda indumenta animis propria, quafi tunicae:

cae: sed *navigia*, ex fabulae verisimilitudine.

P. 91. *Insanabiles quosdam esse et per omnem aeternitatem sine fine puniri*, in mysteriis et à poetis traditnm, retentum à Platone e aliis in *νεκυίαις*, propriae tamen ipsius doctrinae repugnat. Impietas natorum in parentes punita apud Inferos in Polygnoti tabula de Ulissis descensu ad Inferos ap. Pausan. X, 28. *Διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίως βιῶναι*, *egregie ad sanctitatem vixisse*, sanum censetur.

P. 92. *Καλὸν τὸ ἆθλον καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη*· imitantur alii. *Ταῦτ᾽ ἐστὶν ἢ τοιαῦτα ἄττα*· *Πλέον θάτερον ἀπεργάζεσθαι*· quasi *alterum plus efficere*, i. e. *plus mali quam boni facere*, exemplis illustratur, ex usu nomini *ἕτερος*, *ἑτέρως*: *alius*, *secus*, i. e. *malus*, *male*, repetitur.

P. 93. Tragici dictum, *ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ — ἡ εἱμαρμένη*. *Socrates ante mortem se lavans*, quam rationem secutus sit. *Οὐ πείθω — Κρίτωνα κ. τ. λ.* *Αὐτὸς*, *ipse* quilibet, est ejus *animus*, non *corpus*, secundum quidem philosophos: et sic Plato Leg. XII, p. 693. B, C. Accius Cic. Tusc. I, 43: Lucilius apud Nonium p. 330; qui tentantur: alia in hanc rem dicta Select. Gr. p. 455.

P. 94. Socrati morienti tres fuerant filii: nec duas habuit eodem tempore uxores: et quae ad eum venerunt postremo salutatum *οἰκεῖαι γυναῖ-*

γαῖκες, non fuerunt *uxores*, sed *mulieres domesticae*, *familiares*.

P. 95. De cicuta ad potum praeparanda, vel *terendo*, vel alio modo. Tempus legitimum bibendae cicutae, quum sol montes reliquisset. Trium deinceps dierum optionem ad bibendum condemnato datam fuisse, quod tradit Scriptor apud Stobaeum Flor. p. 19, singulare est. Πίνοντας, *bibere solitos*.

P. 96. Φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος· imitatio Hesiodi O. D. 367. Πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει· formula Platonica. Pota cicuta, obambulandum erat, donec gravitas cruribus accideret. Καὶ ὃς λαβὼν — ἐξέπιε· alii hinc sumserunt. Οὐδὲν διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, explicatur: ἐπισχόμενος, i. e. *admovens*, scil. *poculum ori*.

P. 97. Ἀστακτεὶ ἐχώρει τὰ δακρύα, *lacrymae ubertim ibant*. Οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλαυσε, *neminem non deploravit*; Attica compositionis proprietas. Ἐν εὐφημίᾳ χρὴ τελευτᾷν, Pythagoricum praeceptum. Πηγνύοιτο Stephano corrigente, accedentibus codicibus scriptis, pro vulgato πήγνυτο receptum. Οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον, annotatoris additamentum, et aliis animadversum. Τὸ ἦτρον. Socratis ultima vox, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρυόνα, ab ejus posteris reprehensoribus agitata, vindicatur.

P. 98.

P. 98. Evoluti Socratis habitus non dilucide descriptus; intercidentibus fortasse aliquot verbis, sic restituendis: Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ, οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο· ἀλλ' [ἐνεκαλύψατο αὖθις· καὶ] ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν ἐκινήθη τε, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν· καὶ ὃς τὰ ὄμματα ἔστησεν· i. e. *haec interrogante Critone, nihil amplius respondit Socrates, sed se involvit rursus: et paulum temporis intermittens commovit se: et homo eum evolvit: et Socrates oculos fixerat:* i. e. *fixis oculis apparebat.* *Συλλαμβάνειν mortuo labia et oculos*· dictio et mos illustratur: Artemidorus in ea corrigitur II, 2. De Socrate dicitur, ἀνδρὸς — τῶν τότε, ὧν ἐπειράθημεν, ἀρίστου· legendum πώποτε pro τότε· i. e. *viri, eorum, qui umquam fuerunt, quos cognoverimus, optimi.*

Hae igitur fuerunt deinceps ad paginas Exempli Graeci Annotationum, nec omnium illarum, sed praecipuarum, summae, brevissime tamquam punctis notatae, omittendis locis Scriptorum in testimonium adhibitis, ipsisque explicitis vel emendatis: pluribusque rerum verborumque animadversionibus. Quam totam materiam cum Prolegomenorum tum Annotationum quo magis ut hominibus Literarum studiosis ad recognoscendi usum et facilitatem accommodaremus, per quatuor *Indices* digestam, quasi in compendio subjecimus: quorum Primus est *Scri-*

Scriptorum veterum et recentiorum, qui notantur, vindicantur, emendantur, illustrantur: Secundus, *Historicus et Geographicus hominum et rerum:* Tertius, *Rationis grammaticae et verborum Latinorum:* Quartus, *Vocabulorum Graecorum in Annotatione explicitorum.*

Neque committere voluimus ut *Index* desideraretur, quo *Errata Operarum* notata exstarent. Quae *Errata* fortasse multa cui videantur: re tamen pauca sunt: et pauciora quam aliarum quarumvis, vel emendatissimarum, editionum, pari versuum in numero, errata esse solent. Continentur enim haec fere leviori genere, quod neminis cujusquam mediocriter docti intelligentiam moretur, singulari elemento, apice, accentu, spiritu, commate, puncto; eorumque absentia: quae ne in omnibus quidem exemplaribus apparet; quippe orta non quod typus omitteretur ipse, sed quod atramento vel pinguius vel tenuius inficeretur, itaque chartam aut non signaret, aut macularet. Quod maxime propter minutiorem formam in Annotatione accidit; ut correctores quamvis acute videntes et attenti: fuerunt autem praeter me J. Bakius et G. H. Moserus: subinde quid expressum esset, dignoscere non possent et aliquoties ut mendosum corrigerent. Talium, in aliis Erratorum Indicibus vulgo neglectorum notatio

huic libro laudem emendatae fcripturae diligentisque correctionis adeo non detrahit, ut etiam augeat et confirmet. Debuimus autem hunc Indicem induftriae Guilielmi Lodovici Wasfenarii Cattoviceni, discipuli noftri ad egregiam Literarum fpem fcientiamque crescentis, cujus de laudibus diximus p. 337.

Quod fi hanc noftram cenfuram ejusmodi adhuc fecimus, ut lectoribus Phaedonis nec inutilis nec injucunda futura esfet; certe reliquam ejus partem iis gratam fore fperamus. Nam adjectis demum illis Addendis, quae exftant noftrae editionis p. 335—338, factum est, ut adverfaria pleraque noftra quondam et nuper è Graecis fcriptoribus facta, denuo percurrentes, locos haud paucos animadverteremus appofitos illos ad Annotationem aliquantum illuftrandam et locupletandam; quosque idcirco, ut huic noftrae cenfurae debitos, in eâ expromeremus.

ANNOTATIONIS ADDENDA.

P. 109. Epigramma Incerti, de Panaetio temere Phaedonem dialogum non à Platone fcriptum cenfente, exftat Anthologiae Brodaei I, 44, p. 94:

Εἴ με Πλάτων οὐ γράψε, δύω ἐγένοντο Πλάτωνε
Σωκρατικῶν ὀάρων ἄνθεα πάντα φέρω.

'Αλ-

Ἀλλὰ νόθον μ' ἐτέλεσσε Παναίτιος, ὅς ῥ' ἐτάλασσε
Καὶ ψυχὴν θνητὴν, κἀμὲ νόθον τέλεσσαι.

Hujus Epigrammatis auctorem facit Syrianum, philofophum Anonymus Interpres MS. in Ariftotelis Categorias p. 28. cujus verba, quamvis corrupta, fic apponenda funt: Συριανὸς μὲν ὁ Φιλόσοφος ἐπέγραψε τῷ Φαίδρῳ νοθευομένῳ ὑπό τινος Παναιτίου· εἰ μὲν Πλάτων ἐπέγραψε, δύο ἐγένοντο Πλάτωνες σωκρατικὸν γὰρ· ὧν ἄνθεα πάντα Φέρω· ἀλλὰ νόθον μ' ἐτέλεσε Παναίτιος ὃς ἐτέλεσε καὶ ψυχὴν θνητὴν καὶ μὲ νόθον τελέσαι· Ἐγὼ δὲ Φῆμι ὁ ὑμέτερος διδάσκαλος, ἐπιγράΦω ταῖς Κατηγορίαις· εἰ μὴ Ἀριστοτέλους ἐγενόμην, ἢ δίπλοος οὕτως, ἢ σοΦίην ἀκάρηνον ἐδείματον ὅσΦιν ἐμεῖο· De hoc Interprete Categoriarum Ariftotelis, adhuc ignoto, à nobis nuper inter libros MS. Vosfianos primum animadverfo, diximus in editione noftra Phaedonis p. 336. Hinc igitur et de hujus Epigrammatis auctore difcimus: et praeterea altero augemur, fic legendo:

Εἰ μὴ Ἀριστοτέλους γενόμην, ἢ δίπλοος οὗτος,
Ἢ σοΦίην ἀκάρηνον ἐδείματο νόσΦιν ἐμεῖο·

i. e. *Nifi Ariftotelis fum, hic aut duplex est, aut fine me fapientiam condidit capite carentem.* Quod interpres bis pofuit ἐπέγραψε,

utroque loco ſignificare voluit *Epigramma fecit.* Syrianum autem, Procli magistrum, in Phaedonis interpretibus numerat Olympiodorus, ut notavimus p. 110. Verbum φῆμι compendio ſcriptum φῆ, transverſa lineola ducta per inferiorem partem literae φ, posſit quidem esſe φησὶ, ut proximum ὑμέτερος mutandum ſit in ἡμέτερος, et ſcriptor ſuum magiſtrum laudet: quod ſolet fieri in Olympiodori et aliorum Graecorum Interpretum in Platonem et Ariſtotelem Commentariis. Sed de hoc novo Anonymo alias uberius dicemus. Quod autem ad praeſens in Phaedonem Epigramma attinet, habet ſane frigidam et repetitionem in ἐτέλεσσε — τέλεσσαι, et paronomaſiam in ἐτέλεσσε et ἐτάλασσε: ipſum autem τελεῖν ſignificatione *judicandi*, *cenſendi*, *ſtatuendi*, novum est. Nam τελεῖν εἰς τοὺς νόθους, pasſive quidem dici potest *cenſeri inter ſpurios*, ut συντελεῖν ε. τ. λ. quod legitur pluribus locis ab J. Meurſio allatis in Athenis Atticis II, 2, p. 78; ut Scriptor per innovationem verbum hoc pro *cenſere* poſuisſe videatur, i. e. *facere cenſeri:* quae enallage ſignificationis in aliis quoque verbis reperitur. Prius distichon non caret elegantia. *Si Plato me non ſcripſit, duo fuere Platones: Socraticorum flores ſermonum omnes gero.* Sed posterius claudicat, non librarii, ſed ſcriptoris culpa. Et huic omnino ſuam ſcripturam relinquam

quam, nec, quod Brunckius fecit, ultimo versu scribam, καὶ ψυχὴν θνητὴν καὶ νόθον ἐκτελέσαι, ut scilicet tautologia vitaretur: quae aut concedenda est reliquae duritiei distichi, aut interpretando excludenda, ut καὶ — καὶ pro ὡς — οὕτως accipiatur: qui usus subinde valet, et animadvertitur ab Hoogeveenio Doctrin. Particul p. 534, et 544, item in οὐδὲ — οὐδὲ a nobis Biblioth. Crit. XII, p. 67. Itaque sententia sic intelligenda, *Qui ausus est, ut animam mortalem, sic me spurium censere.* Porro Φαίδρῳ pro Φαίδωνι scriptum solemni librariorum temeritate. Nec illud negligendum, quod dicitur ὑπὸ Παναιτίου τινος, *à Panaetio quodam*, neque per contemtum dici potuisse neque à Syriano, neque ab hoc Anonymo, quorum neuter eâ fuit doctrinae inopiâ ut Panaetii laudes et praestantiam ignoraret. Itaque accipiendum *à quodam qui item, ut Panaetius, et animum mortalem statuit, et Socraticorum dialogorum censuram agere voluit.* Panaetius enim, ut constat, utrumque fecit: nec tamen Phaedonem ad spurios aut retulit, aut referre omnino potuit. Fortasse potuit etiam scriptor Epigrammatis in errorem inductus fuisse male intellecto Grammatici alicujus dicto perhibentis Panaetium de Phaedonis et aliorum quorumdam Socraticorum dialogis judicasse; ut adeo Phaedonem philosophum pro Phaedone

dialogo acciperet. Qualis est locus Diogenis Laërtii II, 64, τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων Παναίτιος ἀληθεῖς εἶναι δοκεῖ τοὺς Πλάτωνος, Ξενοφῶντος, Ἀντισθένους, Αἰσχίνου· διςάζει δὲ περὶ τῶν Φαίδωνος καὶ Εὐκλείδου· τοὺς δὲ ἄλλους ἀναιρεῖ πάντας. Videtur hoc Epigramma ex eorum numero esse, quem undique ex posteriorum etiam philosophorum commentariis collegerunt Agathias et Constantinus Cephalas.

P. 113. Τύχη — ἔτυχε —] Exemplum hujus paronomasiae, praeter illud ex Achille Tatio notatum p. 335, legimus etiam in Eunapio Vit. Proaeresii p. 150: τυχὼν δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φιλοτιμίαν τύχης ἀξίας —.

P. 114. Δὶς ἑπτὰ, Libanius Orat. De ulciscenda Juliani nece, apud Fabricium Biblioth. Gr. Vol. VII, p. 170: Ἐνόσησαν μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸν Ἀνδρόγεω θάνατον, καὶ τῷ πατρὶ τοῦ τετελευτηκότος τὸν δασμὸν τοὺς δὶς ἑπτὰ ἤνεγκαν —. In Catulli Epithal. 776, scribendum 76.

P. 127. Φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς. Attigit hanc sententiam J. Davisius ad Maximum Tyrium XII, 7, p. 543.

P. 134: Ὁ — ἐν ἀποῤῥήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος· est interior doctrina Socratis, tradita ab eo discipulis per sermones habitos secreto: distinguitur ab exteriore ac populari. Sic Socrates de justitia se didicisse ait in Cratylo

P.

p. 269, C: μέχρι μὲν οὖν ἐνταῦθα, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, παρὰ πολλῶν ὁμολογεῖται τοῦτο εἶναι τὸ δίκαιον· ἐγὼ δὲ, ὦ Ἑρμόγενες, ἅτε λιπαρὴς ὢν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα μὲν πάντα διαπέπυσμαι ἐν ἀποῤῥήτοις —.

P. 142. Ἀλλὰ σχεδὸν μέντοι ᾔδειν· — ἀλλά μοι πράγματα πάλαι παρέχει. Pierſonus ad Moeridem p. 173, ex Photii Lexico MS., pro ᾔδειν reſtituit Atticum ᾔδη· qua in ratione eum ſequitur Larcherus Annot. ad Etymol. M. Act. Acad. Inſcript. Tom. XLVII, Hiſtor. p. 165. Neque tamen Ariſtophanis Avib. 19, Τὼ δ' οὐκ ἄρ' ᾔστην οὐδὲν ἄλλο πλὴν δάκνειν, ſcribam ᾔστην, *cognoverant*, pro ᾔδεσαν· ſed vulgatam tuear vertens: *Hi autem duo nil aliud erant, quam mordere:* i. e. *nil niſi mordebant*, ut Kuſterus et Berglerus. — Nam Brunckius ἐστὸν, *ſunt*, dedit, uſum tamen verbi εἶναι retinens: qui ſane elegans et Atticus eſt, et nobis animadverſus Biblioth. Crit. X, p. 11. Repetiti ἀλλά exempla ſunt etiam in Demosthene Adverſ. Leptin. p. 364, B: ἀλλ' ἐὰν δείξῃ πέντε, ἐγὼ λῃρεῖν ὁμολογῶ· — ἀλλὰ καὶ τῶν μετοίκων εἶναι πλείονας ἢ τοσούτους κ. τ. λ. Adverſ. Midiam p. 597, C: ſaepius Julianus, Caeſarib. p. 333, C. Epist. III, p. 374, C. Sic Latinis *at* — *at*, v. c. Ciceroni Senect. 11. Cluent. 33. Matio Epist. Diverſ. XI, 28.

P. 144. Ad haec adhibeantur et exigantur

ea, quae de partibus Verbi *τεθνάναι* tradit eruditissimus vir Augustus Matthiae in Grammatica Graeca p. 328.

P. 149. Graec. Exempl. p. 14. *τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος; — ἢ ἀτιμάζειν, καθόσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;* hujus capitis imitationem confectatus est Basilius Magnus Homilia XXIV, De Legendis Graecorum Libris T. I, p. 500, B: *τί οὖν ποιῶμεν, φαίη τις ἄν; τί δ' ἄλλογε ἢ τῆς ψυχῆς τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν, πᾶσαν σχολὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄγοντας; οὐ δὴ οὖν τῷ σώματι δουλευτέον, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἀλλὰ τῇ ψυχῇ τὰ βέλτιστα ποριστέον, ὥσπερ ἐκ δεσμωτηρίου, τῆς πρὸς τὰ τοῦ σώματος πάθη κοινωνίας, αὐτὴν διὰ φιλοσοφίας λύοντας, ἅμα δὲ καὶ τὸ σῶμα τῶν παθῶν κρεῖττον ἀπεργαζομένους· κ. τ. λ.*

P. 152. Graec. Exempl. p. 15. *Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· Veluti, hoc tale dico.* Non erat praetermittenda formulae venustas, quam memorando hoc loco attigit Heusdius noster in Specimine Platonico p. 7. Sic etiam Leg. I, p. 574, E: *Οἷον τὸ τοιόνδε περὶ αὐτοῦ καὶ μάλα εἴχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγεσθαι·* Maximus Tyrius. XXVII, 5: *Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω. — σῶμά που τραφῆναι ἀδύνατον, ὅτι μὴ σιτίων προσφορᾷ κ. τ. λ.*

P. 155. Olympiodori locum Ruhnkenius appo-

posuit ad Callimachi Fragm. Bentlei. Edd. Ernest. T. I, p. 541, ubi ex Eustathio Il. Ψ. 1436 hoc Callimachi laudatur, δραμόντος ἑτέρων ἴχνια μὴ κατ' ὁμά. Valckenarius in fragm. Eleg. Callimach. etiam illud prius Callimachi, certe veteris poëtae, et sic scribendum esse judicat: — τᾷ μὴ πατέουσιν ἁμάξαι, Τᾷ στείβειν — p. 298. Monuit me quoque Eldikius, Literarum nostrarum coryphaeus. Itaque meum commentum lubens deleo.

P. 161. Ὡς τὸ εἰκός· rarius est, pro ὡς εἰκὸς, vel ὡς εἰκός ἐστι, *ut par est*, *ut consentaneum est.* In Platone credo me legisse, quamquam non annotatum in adversariis video, Xenophon aliquoties habet: Cyropaed. I, 2, 11: Select. Gr. p. 122: ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἆλλα δὲ ὅμοιον· i. e. *prandium habentes majus quidem*, *ut par est*, *quam pueri*, *caeteroquin autem simile.* Anabas. III, 1, 14: Select. Gr. p. 174: ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκὸς ἔσονται· *certaminis autem praesides*, *sunt Dii*, *qui nobiscum*, *ut par est*, *erunt.* Agesil. 2130. Basilius Magnus Epist. CCLIV, T. III, p. 252, E: ἃ πάντως μὲν γνωρίζειν σοι, ἕωλόν ἐστι καὶ ψυχρὸν, πάλαι μεμαθηκότι ὡς τὸ εἰκός· i. e. *haec tibi nunciare ineptum est et obsoletum*; *quippe dudum*, *ut par est*,

ſcienti. Aelianus Var. Hist. III, 20: XIV, 18.

P. 162. Μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ. Anonymus Interpres Categor. p. 12: μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐχὶ θεμιτὸν, κατὰ τὴν Πλάτωνος φωνήν.

P. 169. Καταλλάττεσθαι. Plato Sympoſ. p. 334, I: ἀλλάξασθαι κάλλος ἀντὶ κάλλους· quo ſe floſculo ornavit Ariſtaenetus I, 27. Demoſthenes pro Corona p. 333, A: τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον ἀντικαταλλαττόμενοι. Maximus Tyrius Diſſ. XXXII, 2: Ἐρώμεθα οὖν Φίλιππόν, τίνος ἀντικαταλλάττῃ πόνους τοσούτους —. Plutarchus Caeſare, p. 1709. E: ἐφήμερον καὶ βραχεῖαν ἀντικαταλλάττεσθαι μεγάλων ἀναλωμάτων δόξαν. Antonio p. 924, B: φόνων γὰρ ἀντικαταλλαττόμενοι φόνους. Adverſ. Stoicos p. 1064, A: τῆς φρονήσεως ἀντικαταλλάττονται τὴν ὑγείαν. Dio Chryſ. Or. LXXIX, p. 665, B: ἀντὶ χρηστῶν ἄχρηστα ἀντικαταλλαττόμενοι. Notavit dictionem etc. P. Weſſelingius ad Diodor. Sic. I, 2, p. 5. Simplex ἀλλάττεσθαι hoc ſenſu et conſtructione est in Platone Leg. VIII, p. 651, C: ἀλλάττεσθαι νόμισμά τε χρημάτων, καὶ χρήματα νομισμάτων. Plutarchus Apophthegm. Lacon. p. 236, A: τῆς ἐλευθερίας — οὐκ ἂν ἀλλάξαιτό τις νοῦν ἔχων τὴν Περσῶν βασιλείαν. Himerius Or. XIII, 6, p. 594: Λειβήθριοι μὲν ἀντὶ τῆς Ὀρφέως λύ-

λύρας, ἣν ἀτιμάζειν εἵλοντο, μανίαν τε καὶ ἀμουσίαν καὶ σιωπὴν ἠλλάξαντο.

P. 171. Proclus Comment. in Platonis Alcibiad. I. MS. p. 61: τῶν παρόντων μὲν ὑπερφρονεῖν ὡς ἐσκιαγραφημένων. p. 99: ὁ ταύτην κτησάμενος οὐκ εὐεξαπάτητός ἐστιν ἀπὸ (lege ὑπὸ) τῶν εἰδώλων καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ὄντα δύναται βλέπειν τῶν σκιαγραφικῶν τούτων ἀπαλλαγείς. Fons autem hujus praecepti et nominis est in mirabili illo Platonis antro Rep. VII, initio.

P. 174. Οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ. Julianus in Caesaribus, p. 18, edit. Heusing. Ἀλλ' ὁ Πομπήϊος ἐπῆρέ σε μετὰ τοῦτο, κολακευθεὶς μὲν ὑπὸ τῶν πολιτῶν τῶν ἑαυτοῦ, γενόμενος δὲ οὐδεὶς οὐδαμοῦ.

P. 175. Παραμυθία sic est apud Sextum Empiricum Adverſ. Mathem. X, 86: παραμυθία τῶν λημμάτων, *confirmatio praemiſſarum*; ut recte interpretatur Fabricius: ibid. 90, ἡ τοῦ λόγου παραμυθία· item 100. Sic et verbum παραμυθεῖσθαι VII, 66. de quo alia ad aliud tempus reſervamus.

P. 179. Ad hunc uſum Verborum ἀποδεικνῦναι et ἀποφαίνειν referendi ſunt Athenaeus XIV, p. 620, B: ἔχαιρε γὰρ τοῖς Ὁμήρου Λαρήνσιος ὡς ἄλλος οὐδὲ εἷς, ὡς λῆρον ἀποφαίνειν Κάσανδρον τὸν Μακεδονίας βασιλεύσαντα —· XV, p. 691, D: ſimpliciter — ὡς λῆρον εἶναι τὰ —

Ἀλέ-

Ἀλέξιδος ταυτί — Gregorius Naz. Or. XX, p. 319, B: διωγμὸς ἦν — Μαξιμίνου, ὃς — πάντας φιλανθρώπους ἀπέδειξε· i. e. *perfecutio fuit —. à Maximino facta, prae qua omnes aliae perfecutiones lenes et humanae fuisſe videbantur.*

P. 182. Οὐδαμοῦ φαίνεσθαι. Demosthenes De Falſa Legat. p. 215, A: οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ' ἑαυτὸν ἐκεῖνον· *nihil enim effecturum fuisſe illum per ſe ſolum.*

P. 183. Οὐδαμοῦ θεῖναί τι. Euripides Andromach. 209 — τὴν δὲ Σκῦρον οὐδαμοῦ τίθης. Gregorius Naz. Or. I, p. 22, A: πολλὰ κατακρίναντες ἡμᾶς — καὶ οὐδαμοῦ θέντες ἀπῆλθον.

P. 185. Οἱ ἐρασταὶ ὅταν ἴδωσι λύραν —, Idem Maximus Tyr. VIII, 10: αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν ἐρώντων πάθος, οἷς ἥδιστον μὲν θέαμα οἱ τῶν παιδικῶν τύποι, ἡδὺ δὲ εἰς ἀνάμνησιν καὶ λύρα —.

P. 187. Verbi ἐπισφραγίζεσθαι vim non cepit interpres Clementis Alexandr. Strom. I, p. 346, D: — λογισμός ἐστι τὸ τακτικὸν, ἐπισφραγιζόμενος ἐγκράτειαν, σωφροσύνην μεθ' ὁσιότητος — vertens qui *obſignet*, vertendum: *ratio est quae ordinat, nomen et potestatem ſibi ſumens continentiae, temperantiae, caet.*

P. 189. Λήθην λέγομεν ἐπιστήμης ἀποβολήν· In primis hoc fecit Ariſtoteles Topic. VII, 2: ἀνά

ἀνάγκη γὰρ ἀκολουθεῖν τὰ γένη τοῖς γένεσι, καὶ τοὺς ὅρους τοῖς ὅροις· οἷον, εἰ ἡ λήθη ἐστὶν ἀποβολὴ ἐπιστήμης· καὶ τὸ ἐπιλανθάνεσθαι ἀποβάλλειν ἐπιστήμην ἔσται· καὶ τὸ ἐπιλελῆσθαι ἀποβεβληκέναι ἐπιστήμην.

P. 192. Ἀλλ' ἴσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς. —] Spectat eodem Plotinus Ennead. I, 4, 15, p. 38, E, τὸν ἐν αὐτῷ κινηθέντα, οἷον πρὸς λύπας παῖδα καταπαύσεις: sic enim legendum pro παῖδας.

P. 193. Ἐπᾴδειν· *accinere*, metaphorica significatione *suadendi*, *docendi*, *monendi*, *consolandi*, Platonicis est frequens. Sic ipse Leg. II. p. 578, D: 580, D: 581, D: VI, 622, D: VII, 637, C: VIII, 646, D: XII, 687, B. Plutarchus Moral. p. 145, C: 602, E: 604, B: 779, A: 920, C. Julianus Or. VIII, 248, D, ἐπῳδὴ, de quo item frequenti alias dicemus. Basilius M. Epist. CLXXXVIII, T. III. p. 204, A: ἐὰν ἐπιτρέψωμεν τῷ λογισμῷ ταῦτα ἡμῖν κατεπᾴδειν, τάχα ἂν εὕροιμέν τινα μετρίαν τοῦ κακοῦ λύσιν. Joannes Chrysostomus Homil. De Ira. T. I. p. 254, F: τὴν ψυχὴν ἀναδυομένην, καὶ ὀκνοῦσαν, καὶ ἐρυθριῶσαν, καὶ αἰσχυνομένην διέγειρον, ταύτας αὐτῇ συνεχῶς ἐπᾴδων τὰς ἐπῳδάς.

P. 194. Exempl. Gr. p. 35. Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλάς — Clemens Alexandrin. Strom. I, p. 302, D: Πλάτων — ἐν τῷ Φαίδωνι πανταχόθεν

θεν τὸν φιλόσοφον ὠφελεῖσθαι γράφων· Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλὰς, ἔφη, ὦ Κέβης, ἦ δ' ὃς, ἐν ᾗ εἰσὶ πάμπαν ἀγαθοὶ ἄνδρες· πολλὰ δὲ καὶ τὰ βαρβάρων γένη.

P. 199. Exempla iteratarum negandi particularum haec etiam cognoscantur: Demosthenis Adv. Leptin. p. 374, C: μὴ ἐξεῖναι τῶν αὐτοῦ δοῦναι μηδενὶ μηδέν· 375, A: μηδενὶ δεῖν μηδὲν διδόναι, μηδ' ἂν ὁτιοῦν πράξῃ· Adv. Androtion. p. 423. E: δίκην οὐδεὶς οὐδεμίαν μὴ δῷ. Adv. Midiam p. 405, B: οὐδὲν οὔτ' ἐστὶν, οὔτ' ἔσται, οὐ γένος, οὐ πλοῦτος, οὐ δύναμις, ὃ τοῖς πολλοῖς ὑμῶν, ἂν ὕβρις ᾖ, προσήκει φέρειν.

P. 201. Ἄλλό τι ἡμῶν αὐτῶν, ἢ τὸ μὲν —. Vim hujus formulae accurate explicat idem noster quondam eruditissimus familiaris Augustus Matthiae, Grammaticae Graecae p. 675.

P. 202. Πάθημα φρόνησις. Sic Aristoteles De Memoria Cap. II, ἐπιστήμην vocat πάθος.

P. 203. Ὅλῳ καὶ παντί. Anonymus Interpres Categor. p. 61: ὥς οἱ παροιμιαζόμενοι φασὶν ἀλλὰ καὶ παντί, legendum, ὅλῳ καὶ παντί.

P. 204. Ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ. Eldikius saepe nobis laudatus hanc mecum animadversionem communicavit. „ Quod Olympiodorus νοητῷ interpretatur *intelligente*, eodem sensu, nisi fallor scripsit Crito, sive Damippus, apud Sto-

Stobaeum Serm. III, p. 44. τὸ γὰρ ἄλογον καὶ τὸ ΝΟΗΤΟΝ ἐν πᾶσιν ἔνι κ. τ. λ. τὸ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων αὐτῶν συγκείμενον ΑΥΤΑ τῷ ὅλῳ καὶ τῷ παντὸς συναρμογά ἐντι." Equidem pro priori retineam vulgatum ῥητὸν, quod in principio hujus disputationis cum λόγον ἔχον jungitur, et λογικὸν valet: at posterius prae vulgato ἅ, τε, plane probandum. Utroque in vocabulo veterem lectionem retinet novissima editio Nicolai Schowii: quae ad hoc tempus non nisi XXVI titulis constat. In loco Olympiodori duo sunt animadvertenda. Primum: quod in verbis, νοητὸν λέγει ἐνταῦθα ὁ Πλάτων τὸν νοῦν, οὐ μὴν νοούμενον, pro τὸν νοῦν legendum videtur τὸ νοοῦν, ut mox. Alterum: quod in proximis, οὕτω δὲ καὶ Ἀριστοτέλης τὸ αἰσθητὸν αἰσθητικὸν ἐκάλεσεν, dicendum erat — αἰσθητὸν τὸ αἰσθητικὸν ἐκάλεσεν· i. e.: *id quod sentiendi vim habet, vocavit* αἰσθητὸν, *scil. sensibile*; hoc enim Olympiodorus voluit. Habet quidem ἀναίσθητος, ut apud alios, sic apud Aristotelem utramque significationem activam et passivam, *quod non sentit*, et, *quod non sentitur*. At idem τὸ αἰσθητὸν, *sensibile*, *id quod sentitur vel sentiri potest*, et τὸ αἰσθητικὸν, id quod sentiendi vim habet, semper sic distinguit, ut ὁρατὸν et ὁρατικὸν, ἀκουστὸν et ἀκουστικὸν, γευστὸν et γευστικὸν, ὀσφραντὸν et ὀσφραντικὸν, et similia. Videatur Categoria-

riarum Cap. V: De Anima III, 2. item in libello περὶ Αἰσθήσεως καὶ Αἰσθητῶν.

P. 205. Socratem menſe Julio obiisſe ex tempore feſti *Deliorum*, et theoriae colligitur: quod recte tuetur, Dacierii etiam errorem notans, Larcherus in Actis Academiae Inſcription. T. XLVIII, p. 306.

P. 207. Φιλοσοφία — μελέτη θανάτου. Gregorius Naz. Epist. LXX, p. 827, B: ζῆν ἀντὶ τοῦ παρόντος τῷ μέλλοντι, θανάτου μελέτην, τοῦτο ὅ φησι Πλάτων, τὸν τῇδε βίον ποιούμενον, καὶ λύοντα τὴν ψυχὴν τοῦ, εἴτε σώματος, εἴτε σήματος κατ' ἐκεῖνον εἰπεῖν, ὅση δύναμις.

P. 208. *Humanis vitiis.* Huic Ciceronis loco Tusc. I, 30, geminus est alter ex ejus Hortenſio, ſervatus apud Augustinum De Trinitate IX, 26. Tom. Opp. VIII, p. 684, B: „ ſi, ut antiquis philoſophis, hisque maximis „ longeque clariſſimis, placuit, aeternos ani„ mos ac divinos habemus, ſic exiſtimandum „ est, quo magis hi fuerint ſemper in ſuo cur„ ſu, id est in ratione et investigandi cupidita„ te, et quo minus ſe admiscuerint atque impli„ cuerint *hominum vitiis et erroribus*, hoc his „ faciliorem adſcenſum et reditum in coelum „ fore."

P. 209. Ψυχὴ — περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους καλινδουμένη· Clemens Alexandr. Protreptico p. 37, C: πῶς οὖν ἔτι θεοὶ τὰ εἴδω-

ὅπλα καὶ οἱ δαίμονες, βδελυρὰ ὄντως καὶ πνεύματα ἀκάθαρτα, πρὸς πάντων ὁμολογούμενα γήϊνα καὶ δεισάλεα, κάτω βρίθοντα, περὶ τοὺς τάφους καὶ τὰ μνημεῖα καλινδούμενα; ubi Potterus imitationem Platonicam notat. Julianus Misopog. p. 344, A: de cultu religioso sepulcrorum — τοῖς περὶ τοὺς τάφους καλινδουμένοις γραΐδίοις συνεχωρήσαμεν. Idem Adverf. Christianos apud Cyrillum Alexandr. X, p. 339, F: Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων ὑμεῖς ὑπὲρ τίνος προσκαλινδεῖσθε τοῖς μνήμασι.

P. 215. Φιλοτησίας. Demosthenes De Falsa Legat. p. 216, C: συνεστεφανοῦτο καὶ συνεπαιώνιζε Φιλίππῳ καὶ φιλοτησίας προὔπινε: ubi plura dedit Taylorus in edit. Reisk. T. IX, p. 404 seq.

P. 219. Exempl. Gr. p. 43. ἠρέμα παραμυθεῖται. Platoni debuit Themistius Or. I, p. 9, C: ἠρέμα παραμυθούμενοι.

P. 220. Exempl. Gr. p. 44. Hunc usum particulae οὕτω animadvertimus supra p. 164.

P. 227. Ὀχούμενον ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας. Gregorius Naz. Or. V, p. 134, D: καθάπερ ἐπὶ λεπτῆς σχεδίας διαπεραιουμένῳ μικρόν τι πέλαγος· Aristophanes Gerytade ap. Athen. XII, p. 551, D: ὡς σφόδρ' ἐπὶ λεπτῶν ἐλπίδων ὀχεῖσθ' ἄρα· sic Brunckius.

P. 230. Θρᾶττον. Est etiam hoc verbum in Euripidis Rheso 683. Pherecrate Athenaei

VII, p. 306, A: *πάνυ ἐκεῖνο θράττει με* —. Porphyrii Epistola ad Anebonem p. 5, vers. 42: *πάνυ δέ με θράττει πῶς οἱ κρείττους παρακαλούμενοι ἐπιτάττονται ὡς χείρους.* Jamblicho Myfter. Aegypt. III, 2, p. 61, verf. 29: *ὃ δὴ καί σε θράττειν μοι δοκεῖ.*

P. 231. *Φαίη ὁ λόγος.* Plato Philebo p. 88, G: *Ἀλλ' εὐθύ τι λέγω, Φησὶν ὁ λόγος, καὶ περιΦερές.* Sophifta p. 157, B: *Οὐκ ἂν ὀρθῶς γε, ὡς ἔοικεν, ἐπιχειροῖμεν, ὥς Φησιν ὁ λόγος·* quae adhibuit Davifius ad Maximum Tyrium Disf. XXVIII: 5: *Λόγοις τοιγαροῦν εὐωχητέον τὰς ἀγαθὰς ψυχὰς, καὶ οὐ δικανικοῖς λόγοις, Φησὶν ὁ λόγος.*

P. 231. *Ἀνυφαίνοι.* Verbum in Lexico Manuali Hederico-Ernestino exftare, monuit me discipulus et meivet Literarum ftudiofisfimus, idem mihi fupra memoratus p. 337.

P. 232. *Τὴν Φύσιν τῆς ἀσθενείας.* Simplicem in hac fententia ac dictione compofitionem fecutus est Gregorius Nazianzenus Or. X, p. 160, D: *Τῆς τε ἀνθρωπίνης Φύσεως τὴν ἀσθένειαν ἐπιδείξομεν.* Hunc autem in periphrafi ufum vocis *Φύσις* attigit etiam Abrefchius in Animadverf. ad Aefchylum Lib. III, p. 174.

P. 234. *Ἔτυχον γὰρ καθήμενος ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ παρὰ τὴν κλίνην ἐπὶ χαμαιζήλου τινος·* Non ingratum fpero me facturum lectoribus nostris apponenda animadverfione ex fcripto Com-

Commentario nostro Plutarcheo ad illum memoratum locum, ex hoc Platonico expresſum, in Sapientum Convivio p. 150, A, eaque nunc aliquantum auctiore. Est enim illius Commentarii ea ſors, ut vel libero cum Britannia commeatu in paucisſimorum nostratium manus perventurus esſet; nunc autem adhuc clauſo, in neminis cujusquam conſpectum venerit. Sic igitur habet. „ Exemplum è Platone ductum Phaedonis p. 389, F —. Vocabulum χαμαίζηλος in Glosſas retulit Timaeus, ibique expoſuit Ruhnkenius p. 273: ut Adjectivum adhibuit Plutarchus T. II, p. 293, A: χαμαιζήλων φυτῶν. Achilles Tatius Hist. Amat. I, p. 11: καθίσας οὖν αὐτὸν ἐπί τινος θώκου χαμαιζήλου, καὶ αὐτὸς παρακαθισάμενος, Ὥρα νῦν, ἔφην, τῆς τῶν λόγων ἀκροάσεως. Simile quid de Terentio prodit Suetonius in Ejus Vita p. 402: — *Andriam quum Aedilibus daret, jusſus ante Caerio recitare; ad coenantem quum venisſet, dictus est, initium quidem fabulae, quod erat contemtiore vestitu, ſubſellio juxta lectulum reſidens, legisſe: post paucos vero verſus invitatus ut adcumberet, coenasſe unâ, deinde caetera percurrisſe, non ſine magna Caerii admiratione.* Et Tacitus hunc morem Romanorum attingit Annal. XIII, 16; ubi J. Lipſius erudite docet, viliorum fuisſe convivarum ad fulcrum lecti ſedere, accumbentibus

caeteris: et quaedam nobis animadversa occupavit, quae idcirco hic omittimus. De Graecis haec Athenaei addimus: I, 18, A: ex Hegesandro: Ἡγήσανδρος δὲ φησὶ, οὐδὲ ἔθος εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ κατακλίνεσθαί τινα ἐν δείπνῳ, εἰ μή τις ἔξω λίνων ὗν κρατήσειεν· ἕως δὲ τότε καθήμενοι ἐδείπνουν. Κάσανδρος οὖν πέντε καὶ τριάκοντα ὢν ἐτῶν, ἐδείπνει παρὰ τῷ πατρὶ καθήμενος, οὐ δυνάμενος τὸ ἆθλον ἐκτελέσαι, καίπερ ἀνδρεῖος γεγονὼς καὶ κυνηγὸς ἀγαθός. Ex Perseo de Lacedaemoniis IV, p. 140, F: τὸ δ᾽ ὅλον ὥσπερ πολίτευμά τι τοῦτο συνίσταται μικρόν. καὶ γὰρ ὅντινα δεῖ πρῶτον κατακεῖσθαι ἢ δεύτερον, ἢ ἐπὶ τοῦ σκιμποδίου καθῆσθαι, πάντα ταῦτα ποιοῦσιν εἰς ἐπαΐκλα. Caeterum, Lipsius et Plutarcheum locum animadvertit his verbis: *nec alio Plutarchus respexit, cum in Convivio suo reliquos quidem accumbentes facit, at Aesopum, qui servus, sedentem in subsellio apud Solonem.*"

P. 237. Τὸ ποῖον; Sic etiam Epictetus Dissert. III, 23, p. 475: Πῶς οὖν εἶπον ἐκεῖνο; Τὸ ποῖον;

P. 239. Τοὺς μὲν χρήστους καὶ πονηροὺς σφόδρα, ὀλίγους. Hinc aliquid duxisse videtur Lucianus Pro Mercede Conductis, §. 13, T. I, p. 722: — ὄψει ὅτι μεγέθει καὶ σμικρότητι διαλλάττομεν τῶν ἀκροτάτων· τὰ δ᾽ ἄλλα, μισθοφόροι ὁμοίως ἅπαντες.

P. 241.

P. 241. Μικρὸν φροντίσαντες Σωκράτους, τῆς δ' ἀληθείας πολὺ μᾶλλον. Spectat huc Anonymus Interpres Categor. MS. p. 16: πιστεύει γὰρ Σωκράτει λέγοντι· καὶ Σωκράτους μὲν ὀλίγον φροντιστέον, τῆς ἀληθείας δὲ πολύ.

P. 251. Μὴ μέγα λέγε. Adde G. Koenium Praefat. ad Corinthum p. IX, X.

P. 251. Προσκυνῶ δὲ Ἀδράστειαν. Euripides Rhefo. 468: — σὺν δ' Ἀδραστείᾳ λέγω. Julianus Epist. XXIX, p. 403, B: Ἀδράστεια δ' εὐμενὴς εἴη. LIX, p. 445, D. Themistius Or. XXXI, p. 354, B: ἔξεστί μοι παρακαλέσαντι τὴν Ἀδράστειαν ὑψηλογῆσαι. Libanius Or. Ad Eos Qui Molestum Eum Appellabant: apud Fabric. B. G. VII. p. 199: σὺν Ἀδραστείᾳ δ' εἰρήσεται.

P. 253. *Partem philofophiae phyficam, quae tunc una adhuc philofophiae pars, auctoribus Jonicis, Pythagoricis, Eleaticis, florebat.* Haec non ad vivum refecanda, fed intelligenda eo modo, quo diximus Philomathiae Lib. II, p. 240. Nam et Ethica tractabatur a Pythagoricis, et Dialectica a Zenone Eleate ejusque fectatoribus.

P. 254. Exempl. Gr. 64. Ἆρ' ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ, ὥς τινες ἔλεγον, τότε δὴ τὰ ζῶα συντρέφεται. Monuit me Paradyfius noster de Curtii Sprengelii conjecturâ proditâ in ejus Historia Medi-

cinae Germanice scripta, Tomo I, p. 443, ψυχρὸν mutantis in ὑγρόν. Quam sane mutationem et res ipsa postulat, et commendat proclivitas librarii, propter frequentem in hac disputatione θερμοῦ et ψυχροῦ oppositionem, facile in istum errorem incidentis.

Ibid. Πότερον τὸ αἷμά ἐστιν, ᾧ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἀὴρ, ἢ τὸ πῦρ· Poterat item addi Stoicorum ex Heraclito repetitum placitum, et Diogenes Laërtius VII, 156, 157, et Dissertationis nostrae De Placit. Immortal. Sect. VIII, p. 70.

P. 256. Ἐνὶ λόγῳ. Plato Leg. VII, p. 636. Dio Chrysf. Or. LXXVII, p. 651, C. Plutarchus Pompejo p. 645, D. De Isid. et Osir. p. 377, A. Plenius Galenus De Sanitate Tuenda. II. Edit. Charter. T. VI, p. 75, C: λόγῳ ἑνὶ καὶ πρώτῳ. Budaeus Comment. Ling. Gr. p. 984.

P. 257. Κατὰ νοῦν· *ex animi sententia, gratum.* Julianus Or. VIII, fin. p. 252, D. Anonymus apud Suidam in Ἀειφυγία.

P. 263. Δέον, *id quod oportet, officium*, quasi *ligans*, a verbo δεῖν *ligare* ductum, quibusdam videri Plato in Cratylo p. 271, tradit: τὸ δέον φαίνεται δεσμὸς εἶναι. Quam significationem suae disputationi accommodat Plotinus, VI, 2, p. 753, C—F.

P. 265. Platonis, ut videtur, Comici, verba

ba ὡς καὶ νῦν ἔχομεν παρουσίας, quum in fine jambos habeant, ſuſpicionem praebent verſum hujusmodi fuiſſe 'Αλλ' ὥς γε καὶ νῦν εἴχομεν παρουσίας.

Ibid. Ad illam formam conſtructionis verborum χαίρει προσαγορευόμενός τι referenda etiam ſunt haec Platonis Euthyphrone p. 51, G: τί ποτε ὂν τὸ ὅσιον, εἴτε φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, εἴτε ὅτι δὴ πάσχει Sympoſio p. 331, F: τοῦτον οὖν τὸν λόγον, ὦ Φαῖδρε, εἰ μὲν βούλει ὡς ἐγκώμιον εἰς Ἔρωτα νόμισον εἰρῆσθαι· εἰ δὲ, ὅ, τι καὶ ὅπη χαίρεις ὀνομάζων, τοῦτο ὀνόμαζε. Athenaei VI, p. 234, D: Πολέμων γοῦν ὁ εἴτε Σάμιος, εἴτε Σικυώνιος, εἴτ' Ἀθηναῖος ὀνομαζόμενος χαίρει. VII, p. 277, D: ὁ τὴν Τιτανομαχίαν ποιήσας, εἴτ' Εὔμηλός ἐσθ' ὁ Κορίνθιος, ἢ Ἀρκτῖνος, ἢ ὅς τις δήποτε χαίρει ὀνομαζόμενος· VIII, p. 234, B: ὁ τὰ Κύπρια ποιήσας ἔπη, εἴτε Κύπριός τις ἐστὶ, ἢ Στάσινος, ἢ ὅς τις δή ποτε χαίρει ὀνομαζόμενος.

P. 267. Τὰ ἀνωτάτω, ſcilicet *principia*, *genera ſumma*. Sextus Empir. Adv. Mathem. IX, 117, X, 38, ibidem Fabricius: idem ad VIII, 223, de Adverbio ἄνωθεν, paulo tamen aliter quam de *genere*.

P. 269. Exempl. Gr. 72. Οὐκ ἂν φύροιο. Verbum aliquoties a Platone poſitum, ut notet *turbare in disputando*. Gorgia p. 288, D: φύρονται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ ταυτὰ σοφισταί τε καὶ ῥή-

τορες. Sic συμφύρειν Philebo 74, C. Alibi simpliciter. Epictetus Diss. II, 12, p. 230: οἱ δὲ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι φύρονται καὶ φύρουσι. IV, 13, p. 675: καὶ φύρω καὶ φύρομαι. Plutarchus De Isid. et Osir. p. 378, D. Defect. Orac. 416, F. Aristides T. II, p. 112: πάντα ταῦτα τῶν φυρόντων ἐστὶ τὰ ὀνόματα. Ibid. p. 314: καὶ μὴ φυρώμεθα ὥσπερ ἐν νυκτομαχίᾳ.

P. 270. Ἰδέα et εἶδος promiscue etiam ponuntur in Euthyphrone p. 49, H; 50, A: 51, C.

P. 283. Ψυχὴ ἂν εἴη, πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι, καὶ ἀνώλεθρος· i. e. *anima, praeterquam quod immortalis est, etiam interitus expers sit.* Huc pertinet Athenaeus I, p. 33, E: ὁ Ταινιωτικὸς, πρὸς τὸ ἡδὺς εἶναι, ἔχει τὶ καὶ ἀρωματῶδες. Diphilus Siphnius, medicus, apud eumdem: ἡ γογγυλὶς — γλυκυτέρα γάρ' ἐστι καὶ πεπτικωτέρα πρὸς τῷ εὐστόμαχος εἶναι. In hac compositione πρὸς τὸ rarius est quam πρὸς τῷ, ut monuimus item in Animadvers. ad Plutarchi Mor. editionis Oxoniensis, Consolat. ad Apollon. p. 115, B. Sed illarum Volumen Animadversionum quum nesciamus quando ad nos venturum sit, ejusque ego non nisi scriptum exemplum in manibus habeam: et homines nostrarum Literarum studiosi succensere, certe subirasci, mihi videantur eos si quando ad illas Animadversiones rejicienti; age eorum stoma-

macho consulamus, et locos Auctorum ibi expositorum, saltem suis paginis, notemus, ut et nos brevitatis rationem habeamus, et ipsi locos illos evolvere et inspicere possint. Igitur Platonis sunt, Theaeteto p. 132, G: Sympos. 324, F: Phaedro, 342, B: Leg. VI, 618, E: 622, D. Plutarchi Sympos. IV, p. 669, B: VIII, 710, D: Praecept. Reip. 815, E: Malign. Herodot. 855, B: Advers. Epicur. 1092, E: Fabio Max. 175, A: M. Coriolano 253, E: Pelopida 280, F: Marcello 303, C: Tib. Graccho 831, E. Dionis Chrys. Or. VI, 109, B: 98, C: LXV, 600, D. LXXVIII, initio. Aristidis Or. Plat. I, p. 75. Horum quidam emendantur: quod nunc referre longum erat.

P. 285. Xenophontis verba, Hellenic. V, 1, 10: *ἔνθα ἡ Τριπυργία καλεῖται*, imitatus videtur Procopius Bello Pers. II, 27, p. 330, D: *ἀμφὶ πύλας τὰς Σοΐνας καλουμένας ξὺν τοῖς ἑπομένοις ἐμάχετο· οὗ δὴ Τριπυργίαν καλοῦσι τὸν χῶρον.*

P. 289. Ὁ *ἑκάστου δαίμων, ὅσπερ ζῶντα εἰλήχει.* Huc pertinet etiam disputatio Jamblichi Protrept. p. 11.

P. 297. Ad argumentum de aequilibritate Terrae referendus est Cicero De Natura Deorum II, 39: *Ac principio Terra universa cernatur, locata in media sede mundi, solida et*

globosa, et undique ipsa in sese nutibus suis conglobata. Eadem cum Mundo communicatur ibidem 45: *Quocirca, si mundus globosus est, ob eamque causam omnes ejus partes undique aequabiles ipsae per se atque inter se continentur; contingere idem Terrae necesse est, ut omnibus ejus partibus in medium vergentibus: id autem medium infimum in sphaera est: nihil interrumpat, quo labefactari possit tanta contentio gravitatis et ponderum.* De Oratore III, 45: *Incolumitatis ac salutis omnium causa videmus hunc statum esse hujus totius mundi atque naturae, rotundum ut coelum, terraque ut media sit, eaque sua vi nutuque teneatur.* Ovidius Met. I, 12: *Nec circumfuso pendebat in aëre tellus, Ponderibus librata suis.* Ubi similia dat N. Heinsius.

P. 301. Julianus Or. V, p. 170, D, *Terram* significans, eam dicit, *τῶν ὄντων ἀποκάθαρμα καὶ τρύγα καὶ ὑποστάθμην.*

P. 308. *Θέαμα εὐδαιμόνων θεατῶν.* Geminum huic est dictum Platonis in Phaedro, p. 346, C: *μακαρίαν ὄψιν τε καὶ θέαν — εἶδον.* Quod significat Jamblichus Myster. Aeg. I, 12, p. 23: *ἐν γὰρ τῷ θεωρεῖν τὰ μακάρια θεάματα, ἡ ψυχὴ ἄλλην ζωὴν ἀλλάττεται·* et totum locum perperam cum Metrodori Epicurei sententia continuavit Clemens Alexandrinus, aut librarius, in ejus Strom. V, p. 614, B.

P.

P. 314. Τῇ ὑστεραίᾳ ᾗ ῇ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν. Formam conſtructionis attigit Baſtius in Appendice Epistolae Criticae Praefat. p. VII.

P. 327. In Theophrasti Hist. Plant. IX, 17, et Dioscoridis IV, 79, *Chii* disſenſu codicum dubiam habent lectionem, ut, pro iis *Cei* ſubſtituendi videantur. Nam et pronunciandi in his vocibus idem fere fuit ſonus: et credibile est Ceorum fuiſſe inſigne prae caeteris ſtudium colendae componendaeque cicutae, propter morem antiquitus apud eos vigentem, ut ſenes ſibi ſponte ſumenda cicuta mortem expedirent. Quo de more tradit Strabo X, p. 744, ſeq. apponens Menandri verſus: Καλὸν τὸ Κείων νόμιμόν ἐστι, Φανία, Ὁ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς: item Aelianus Var. Hist. III, 37: Heraclides de Rebuspublicis p. 516, ubi perperam *Cois* tribuitur, ut monet Holſtenius ad Stephanum Byz. voce Ἰουλίς. Omnino ſaepe in libris confunduntur *Chii*, *Cei*, *Coi*: quo pertinent dicta Villoiſoni in Actis Academiae Inſcript. T. XLVII, p. 325: et de prioribus duobus populis notum illud Ariſtophanis Ran. 1001: Πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ Χῖος ἀλλὰ Κῖος. Itaque ſimile mendum ſuscepit Meleagri Epigramma CXXII, quod ſub Antipatri nomine est in Anthologia Brodaei III, 6, p. 312; unde distichon ſaltem apponemus:

Γή-

Γήραϊ δ' ἢ νούσῳ βίον ἔλλιπες; Ἤλυθον ᾅδαν
Αὐτοθελεὶ, κείνων γευσάμενος κυλίκων.

Ubi iſtud *κείνων*, quod male habuit interpretes, mutandum in *Κείων*, i. e. *Cea gustans pocula.* Ad eamdem cauſſam pertinet, quod est apud Stobaeum Florilegii Tit. VII, p. 90, de Eraſiſtrato, Medico illo, ut videtur, quem alii Κεῖον alii Κῷον patria faciunt: Ἐρασίστρατος ὁ Χῖος ἤδη γηραιὸς ὤν, ἕλκος ἐπὶ τοῦ ποδὸς ἔχων· Εὖ γε, εἶπεν, ὅτι τῆς πατρίδος ὑπομιμνήσκομαι· καὶ κώνειον πιὼν κατέστρεψε.

P. 330. Eldikius haec annotavit: „ in Gregorii Nazianzeni loco ἐπειδὴ δὲ προσηνέχθη „ τὸ κώνειον, δέχεται μάλα ἩΔΕΏΣ, non „ necesse quidem ut ſcribatur, nescio tamen „ an olim ad Platonis Plutarchique rationem „ ſcriptum fuerit ΙΛΕΏΣ."

P. 334. Συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς. Alius etiam in adverſariis erat locus Joannis Chryſostomi, Homil. Antiochen. XX, p. 222, F, ſeq.: ἡμεῖς δὲ αὐτὴν καταλείψαντες ἀπελευσόμεθα, καὶ οὐκ ὀψόμεθα ἐκπνέουσαν, καὶ τὰς τελευταίας ἀφεῖσαν φωνάς; ἀλλ' αὐτὴ μὲν κατ' ἑκάστην ηὔχετο τὴν ἡμέραν ἡμᾶς δὲ (f. αὐτῆς) ὀφθαλμοὺς καθελεῖν καὶ στόμα συνελεῖν, καὶ περιστεῖλαι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα πρὸς τὸν τάφον ἐπιμελήσασθαι. κ. τ. λ.

Haec

Haec igitur nostrae editionis et descriptio fuit, et accessio. Quod si quaedam etiam sint recentiores Phaedonis editiones, quae ad notitiam nostrám non pervenerint, nec ad usum à nobis adhibitae sint: de quo statuere non possumus; non dubitamus fore, ut docti quidem et prudentes lectores, ea quae desunt nostrae operae, iis quae adsunt compensaturi sint.

II.

DAVID RVHNKENII, LVD. CASP. VALCKENAERII *et aliorum ad* IOH. AVG. ERNESTI, EPISTOLAE. *Accedunt* DAV. RVHNKENII *Observationes in Callimachum.* L. C. VALCKENARII *in Thomam Mag.* et IOH. AVG. ERNESTI *Acroasis inedita. Ex autographis edidit Joh. Aug. Henr. Tittmann. Prof. Lips. Lipsiae apud Gerhardum Fleischerum jun.* 1812. 8. *pagg.* 204.

Cenfurae huic fubjicitur:

Defensio Batavorum contra Tittmannum.

Philomathiae Sodales Lectoribus S.

Quod de fuis Fabulis dixit Phaedrus: *Duplex libelli dos est: quod rifum movet, Et quod prudenti vitam confilio monet:* hujusmodi quid nobis ad hunc libellum in diverfo genere accidit. Nam et Epiftolae fcriptaque doctorum virorum haud imprudentem habent doctrinae admonitionem: et editor nobis rifum movit in praefatione fluctus quafi in fimpulo excitans, Ba-

Batavis literatoribus ut iratus Jupiter ambas buccas inflans, eosque immisericorditer ad proletarios abjiciens. Caeterum libellus quum prius nobis quam Philomathi in manus incideret, isque, oculorum infirmitati parcens, eum legere supersederet, nos ei inde particulas et argumenta narrantes paulatim in eam sententiam inducti sumus, ut judicaremus reprehensionem, quamvis deridendam, tamen refutandam esse, idque nos acturos affirmaremus. Tum ille „Vos vero, inquit, vestro arbitratu defendite existimationem Batavorum nostrorum: de me quidem hoc unum agite, ut ostendatis quantum a veritate aberret reprehensor dictitans me osorem Germanorum, Ernesti adulatorem et calumniatorem: qui nullum umquam populum odi, neminem umquam hominem adulari potui; indeque mihi multorum invidiam contraxi: Ernestum autem et vivum et mortuum, ut nemo alius magis, ex vero aestimavi, miratus sum, laudavi." Nos igitur ad propositum veniamus, et primum de Epistolis et scriptis virorum doctorum, deinde de praefatione editoris, videamus.

Primae sunt Epistolae Ruhnkenii, numero tredecim, a pagina 1 ad 40, scriptae ab anno MDCCXLVIII ad MDCCLX, omnes fere de instituta Callimachi editione, ad quam Ruhnkenium Ernesto plurimum adjumenti et copiarum contulisse apparet: quaedam etiam, quae non illius

no-

nomine insignita sunt: de quibus ille Ep. XII. p. 37, sic ad Ernestum: „ In notis tuis ubique summa humanitate erga doctos homines „ usus es: erga me quidem nimia; sic ut paucorum etiam locorum, quos Tibi suggesseram, indicium mihi tribueris. Verum cum „ non consueverim laureolam in mustaceo quaerere, nomen meum passim delevi. Ex talibus nihil mihi laudis vel accrescit vel decedit. Tibi vero, qui editoris partes sustines, „ ne levia quidem sunt praetermittenda." Aliarum rerum rara et brevis injicitur mentio: v. c. Epistolarum Criticarum Ruhnkenii: ejusdem peregrinationis Parisinae: delati sibi muneris Lectoris LL. Gr. in Academia Leidensi: de Corradi libro Quaesturae Ciceronianae priore parte recens reperta augendo: de nova editione operum Xenophontis, et Animadversionibus in Lucianum, ab Ernesto destinatis: caet.

Sequitur epistola una J. R. Ernstii ad Ernestum data Groningae d. VIII Jul. a MDCCLII. Fuit is Ernas Helvetius, auditor et familiaris Danielis Wyttenbachii patris, S. Ministerii Candidatus, Graece doctus, et bene idem Latine scribens, ut testatur haec et alia ad Reiskium scripta epistola indidem ejusdem anni Kal. Jun. edita in Vita Reiskii p. 539. Tunc literatum, quod vocant, iter, ut solent Helvetii liberaliter instituti adolescentes, per cultiores Eu-

Europae regiones faciebat; Lipſiâ, ubi Ernesti et Reiskii conſuetudine uſus erat, per Hamburgum et Bremam, venit Groningam: ibique plures menſes degens Franequeram excurrit ad Valckenarium, ab eoque Ernesti nomine rogavit, ut huic annotationes ſuas in Callimachum impertiret: quo de negotio praeſtat ipſius Ernstii verba referre: „ Petii quidem Tuo nomine, ut „ Tecum quidquid hujus laboris esſet, com- „ municet: ſed impetrare non potui; quod „ pleraque ſatis tumultuarie ad juvandam ſolam „ memoriam in ſchedas conjecta esſe diceret, „ nec haberet quidquam elaborati. Ait tamen, „ ſi gratum Tibi id fore intellexerit, per literas Tecum de Callimachi quibusdam vexatio- „ ribus locis esſe acturum: non ut ipſe, quum „ Tu eum auctorem es editurus, in ſcena com- „ pareat publice; ſed ut anſam praebeat me- „ ditationi Tuae, eique quodammodo ſubſer- „ viat. En ſpecimen, quod ut ad Te mitte- „ rem, poteſtatem mihi fecit Vir Clarisſimus". Subjectae ſunt duae emendationes, Epigrammatis XLIII et Fragmenti Bentleiani CXLVI, tum commemoratio fragmenti apud Tryphonem p. 579. edit. Ern. de quo, quid judicet Ernestus, ſcire ſe avere profitetur Valckenarius.

Hinc duae ſuccedunt Valckenarii Epiſtolae: altera ſcripta Kal. Octobr. a MDCCLII, habet quatuordecim circiter in Epigrammata et Frag-

menta correctiones: altera, edito jam Callimacho, Cal. Aug. MDCCLXI, habens notationem decem circiter locorum, de quorum curatione ab Editore dissentiret. Ex utroque verba quaedam apponere juvat. Exordium prioris hoc est:
„ Bene sit Ernstio, qui tuam mihi benevolen-
„ tiam sic paraverit, eas ut ad me dares lite-
„ ras humanitatis plenas, quibus nihil acci-
„ dere poterat huic homini jucundius: sed illud
„ Ernstium scripsisse nolueram, libenter me
„ meam de vexatioribus Callimachi locis sen-
„ tentiam ad Te perscripturum. Sunt enim
„ non pauca, quibus illuminandis ego quidem
„ prorsus impar, Te solum idoneum judico.
„ Gratulor Callimacho, quem Tu, Virorum
„ praestantissime, Tibi sumseris expoliendum.
„ Meas animadversiones, quas Tecum communi-
„ cari benigne petis, exspectare noli. Tenta-
„ mina quaedam critica libenter ad Te perscri-
„ bam ea lege, ut si quid his insit, quod et
„ verum videatur, et Tibi forte non in men-
„ tem venerit, his, quando commodum erit,
„ utaris tamquam tuis: reliquis, quae minus
„ probantur, rejectis et ne memoratis quidem.
„ Si quid etiam fragmentorum est in schedis,
„ quod à Bentleio sit praetermissum, colligam
„ aliquando Tecumque communicabo: sed hoc
„ quidquid est, erit non magni sane quam mo-
„ menti." Haec autem Callimachea sua anno-

ta-

tata Ernestum non desiderasse, diserte ad ipsum scribit in altera Epistola p. 53: „Operae nunc „ occupantur in Herodoti libro VI. In VII, „ VIII, IX, Tu si quid habes exquisitius, ut „ habiturum Te confido, quod meis observa- „ tis intertextum non nolis, id, quaeso Te, „ mecum communica. Libenter mea quoque „ misissem, si desiderasses, in Callimachum „ observata; qui poëtam illum olim non indi- „ ligenter tractaveram. Eorum partem tum à „ Te, tum ab amicis aliis, in hac Tua editio- „ ne splendidissima, occupatam vidi, νὴ τὰς „ Μούσας, ὄμματι μὴ λοξῷ."

Deinceps sunt quatuor Musgravii, anni MDCCLVII, et MDCCLVIII, una Oudendorpii a. MDCCLV: una P. Burmanni, ejusdem anni: sex J. J. Breitingeri, ab a. MDCCXLVI ad MDCCL: una Barsotti, qui lectiones codicum Vaticanorum Ernesto miserat, ut ipse narrat in Praefatione Callimachea p. *5: porro, una Wyttenbachii a. MDCCLXXVI: denique una Franciee scripta Oliveti, Parisiis d. IX Aug., anni nota omissa. Quae omnes Epistolae quum fere magis sint officiosae quam literatae, earum argumenta referre nil attinet.

Subjiciuntur alia scripta. Primum schedae Ruhnkenii cum Ernesto communicatae à p. 92 ad 136. I. Variae lectiones Codicis Regii, in Callimachi Hymnis et Scholiasta. II. Annota-

tiones in Callimachi Epigrammata. III. Ad Callimachi Epigrammata et Fragmenta, et Hymnos. IV. In Epigrammata, è Salmasiano exemplo Anthologiae ineditae, Parisiis sibi emto. V. Quatuor alia Epigrammata aliorum, suo ordini restituta. VI. Ad Callimachi Fragmenta. VII. Variantes Codicis Leidensis in Aristophanis Nubes. VIII. Variantes Angeli Caninii editioni adscriptae. IX. D. Ruhnkenii Notulae in Scholia. X. Danielis Heinsii Notulae adscriptae in editione Frobeniana Aristophanis Nubibus. Et Callimacheas quidem Ruhnkenii schedas, jam ab Ernesto ad usum adhibitas et editas, quare rursus totas ediderit Tittmannus rationem reddit in notula p. 96: „ Hae annotationes et sequentes mutatae non „ uno loco reperiuntur in editione Callimachi, „ nonnullae omissae, aliae sine Ruhnkenii no„ mine repetitae sunt. Sed nomen quidem „ suum Ruhnkenium ipsum extinxisse (immo „ *delevisse*, *induxisse*) ipsius verba docent in „ Ep. XII: vide supra p. 112. Et ipse etiam „ observationes suas remissas mutasse et auxisse „ videtur: quod in Vita Arati, quam infra ex „ ipsius Ruhnkenii schedis repetimus, manifes„ to factum est. Certe nihil inscio Ruhnkenio „ Ernesti (quidni *Ernestus*, vel *Ernestius?*) „ mutavit aut omisit: omnia enim ad illum hic „ misit, ut typis exscriberentur." Similis est no-

notula editoris p. 106. ad *Vitam Arati*, quae cum notis Hemſterhuſii et Ruhnkenii tota reponitur ex editione Callimachi p. 590: „ Ex-„ ſcripta quidem est haec Vita Arati in editione „ Callimachi Ernest. T. I, p. 590: ſed eam „ repetendam tamen duxi hoc loco, non modo „ quod in iisdem ſchedis ſcripta erat, ſed quod „ Ruhnkenii et Hemſterhuſii ad eam annotatio-„ nes differre intellexi ab illis quae editioni ſub-„ jectae ſunt. Quas ne Ernesti arbitrio muta-„ tas quis putet, ipſa comparatio impediet, „ quum ſecundas illorum virorum curas lucu-„ lenter prodere videantur. Quod ſupra etiam „ de fragmentis et annotationibus ad Calli-„ machum obſervavi (immo *monui*, vel *obſer-„ vasſe me ſcripſi*, *dixi*)." Nostro quidem judicio, editor emtoribus lectoribusque magis conſuluisſet, ſi eos tantum locos edidisſet, in quibus ſchedae ab editione differebant; quid enim attinebat omnia edita rurſus apponere? aut, ſi tamen omnes ſchedas edere volebat; ſaltem locos ab editione differentes notasſet. Nunc omnia reddens, ſimul quaerendi laborem lectoribus reliquit.

Tria ſunt reliqua capita. XI. Excerpta Codicum Ambroſianorum Mediolanenſium in Callimachum. XII. L. C. Valckenaerii Adnotationes ineditae in Thomae Magistri Eclogas a p. 141 ad 188, a hoc margini, ut ſolebat, exem-

 pli

pli sui obiter inscriptae; itaque subinde obscurae; an hoc exemplum ex auctione Luzaciana, aut unde, editor nactus sit, non dixit. XIII. Acroasis coram Celsissimis Principibus, Domino Friderico Christiano Electoratus Saxonici herede, ac Domino Xaverio Saxoniae Duce, clementissimis Dominis recitata d. xv Octobr. A. C. MDCCXLIV, à Io. Augusto Ernesti Humanior. Literar. Prof. Argumentum est, *De artibus politicis, quibus Caesar Augustus usus est in summo imperio Romae sibi comparando*: quod, licet notum et ab aliis saepe tractatum, tamen ab Ernesto, ut omnia in disserendi genere scripta, tanta cum judicii et orationis facultate explicitum est, ut vel decies lectum repetitumque placeat.

Caeterum desideravimus Indicem rerum et verborum, debitum illum hujusmodi argumenti libro et necessarium ad eum commode legendum ac pervolvendum; quod dudum verissime dixit vir magnus, Jacobus Gothofredus Opusc. Minor. p. 358, librum omnem sine Indice prope inanimum esse et cadaver.

Veniamus ad praefationem, quae continetur epistola ad Heynium. Neque tamen hic eam legisse videtur, praepeditus quippe urgente fato. Principio editor supercilium tollit, vultum ad severitatem componit, ut lectores suspensos teneat quorsum habitus animusque iste eva-

evafurus fit: qui mox evadit in agrestem ac ftolidam infectationem Wyttenbachii et literatorum Batavorum. Initium repetit a contemtoribus Ernesti p. IV: „ quem plerique fpernere didi„ cerint, aetate noftra, multique, quem vivum „ adulati fuerant, mortuum *lacesfere* confueve„ rint; ut parum abfit, quin Ernesti Graecas „ literas ignorasfe vel pueris videatur" — p. X. „ in judicio de Homeri editione ferendo, de „ qua tam iniquos judices Ernesti habuit, ut „ etiam pueris vix Hagerianae praestare videre„ tur." Haec ad Germanos pertinere posfunt: ad Batavos non posfunt; quippe apud quos Ernesti memoria, magis quam apud alios populos, ut viri fummi et accurata elegantique doctrina meritisfimi, grato animo colitur, ejusque fcripta frequenti ufu teruntur. Homeri autem editio quatuor abhinc annos in auctionibus quinquaginta, Ciceronis altera triginta fex florenis vulgo vendebatur. Caeterum et haec Tittmannus nesciebat, et mortuos non *lacesfi*, fed vivos; fiquidem hoc verbum valet *provocare*, *excitare*.

Jam aures arrigite Batavi Literatores, eâdem enim ignorantiâ editor in vos invehitur: „ Sed „ alia", inquit p. X. „ est accufatio, quam „ contra illum proferre folent, eaque tanto „ fpeciofior, quanto quisque ex grege philolo„ gorum ad invidiam ipfe pronior est. Dicunt „ nimirum, virum illum aliorum doctisfimorum

„ hominum copiis, quibus ipse careret, uti
„ potuisse, sed eas aut ultro oblatas repudias-
„ se, aut in scriniis suis retentas aliis invidis-
„ se, aut etiam petere ab aliis noluisse, ne
„ ipsius paupertas ab illorum hominum divitiis
„ obscuraretur. Quae accusatio à nemine atro-
„ cius quam à Wyttenbachio prolata est in vi-
„ ta Ruhnkenii, cujus summa familiaritate usus
„ esse videtur. Scripsit enim p. 155, ad Xe-
„ nophontis Memorabilium editionem quintam
„ Ernesto ab Ruhnkenio varias codicum scrip-
„ torum lectiones ipsiusque animadversiones mis-
„ sas esse, eumdemque Valckenaerio persuasis-
„ se, ut et ipse suas annotationes adjungeret.
„ Sed quoniam Valckenaerius, dum Xenophon-
„ tis locos attingeret, simul Ernestum candide
„ et simpliciter reprehendisset, eaque censura
„ huic minus grata accidisset, parum absuisse
„ quin totam Valckenaerii operam ab instituta
„ editione excluderet; Ruhnkenii tamen arbi-
„ trio factum esse, ut partis, qua ipse corri-
„ geretur, rationem haberet quantam ipse vel-
„ let, omissa Valckenaerii mentione; at sub
„ hujus nomine adderet reliquas annotationes,
„ quae ad ipsum Xenophontem referrentur;
„ atque ab illo tempore Valckenaerium inter et
„ Ernestum, quamquam nec antea fuisset amo-
„ ris ardor, magis etiam frigus et suspicionem
„ fuisse. Sed huic narrationi quanta fides ha-
„ ben-

„ benda sit alia accusatio ostendit, quam de „ Callimacho adversus Ernestium protulit."

Hoc vero nobis nec opinatum accidit, quod in libro de Vita Ruhnkenii jam per quindecim annos cognito et per totam Europam lectione literatorum hominum celebrato, horum nemo illas de Ernesto narrationes invidiae accusavit: sed primus tam acute videre sibi visus est Tittmannus: isque Professor Lipsiensis, idemque, ut fertur, Theologiae Doctor, adeo inconsiderate garrit et falso impudenterque in Wyttenbachium invehitur quasi *accusatorem* Ernesti: quem nemo magis quam Wyttenbachius miratur et laudat, suisque discipulis legendum imitandumque commendat: quemque ideo in Vita Ruhnkenii cum hoc ipso, Valckenario, Hemsterhusio, Albertio, comparasset vera aestimatione, non falsa laudum praedicatione; abundantem quippe propriis laudibus, quibus eas, quae ei deessent, ita compensaret, ut omnium consensu, magni et summi viri nomen tueretur. Quod si non animadvertit Tittmannus; aut non potuit, aut noluit, animadvertere; igitur aut hebes, aut malevolus, est. Sed videamus, primo de Xenophontea accusatione, deinde de Callimachea.

Ergo si alii item dixerunt, quod T. significat, Ernestum oblatis sibi virorum doctorum copiis uti noluisse easque repudiasse, idem à

Wyttenbachio dictum, idcirco minus ab eo fictum haberi debet. At, inquit, a nemine, quam a Wyttenbachio, *atrocius* prolata est haec *accusatio*. Atqui haec non est *accusatio*, sed narratio, relatio; narratur enim res sine accusatione aut reprehensione. Neque *atrox* est; quipppe quae non habet crudelitatem aut immanitatem, quae cum atrocitate conjunctae sunt: sed est simplex, *ἄκακος*, diserta. Reprehensor autem verborum proprietatem Latinam non satis tenere videtur: quod et supra vidimus: et mox videbimus, ubi dicit *ne illius paupertas illorum hominum divitiis obscuraretur:* dicendum erat *in i. h. d. appareret*, aut *ne illius copiae obscurarentur*; sic sane Ernestus scripsisset, et postulabat ratio verborum ajentium et negantium. Porro Tittmannus invidiose egit, quod omisit verba Wyttenbachii proxime antecedentia, quae valebant ad benevolentiam ei conciliandam, qui mutuo utriusque amori suffragaretur: sunt autem haec —: „ Ernestum vehementer diligebat, cum quod ab illo ipse diligeretur, tum quod eos quaedam animi et elegantis doctrinae similitudo conjungeret: et quandoquidem is Xenophontea Memorabilia saepius edidisset, sed pro more ipse suo et levi apparatu: cupiebat Ruhnkenius Ernestum nova editione operae pretium facere, suaeque ipsum existimationi apud peritos quidem ju-

judices consulere, eique, ad ornandam novam editionem varias scriptorum codicum lectiones et suas ipse animadversiones submittebat." Quod autem narravit Wyttenbachius non modo à Ruhnkenio, sed a Valckenario etiam, acceperat: qui id non ipsi soli, sed aliis quoque narraverant. Et tamen hujus narrationis fidem T. labefactare studuit comparando eam cum narratione de editione Callimachea. Quod quam belle fecerit, age videamus. Sic igitur pergit.:

„ In hac enim editione paranda et adornanda, ita fere Ernestium cum Ruhnkenio et Valckenaerio egisse scripsit W. p. 79. seq. *ut soleat superbus discipulus cum doctiori magistro, non autem amicus cum amico, vir doctus cum viro docto agere.* Nam non solum Ruhnkenii aliorumque facultatem, *quam sibi deesse sentiret*, argutando elevare illum studuisse in Praefatione ad Callimachum, sed ipsius Ernesti notulas, Ruhnkenio et Hemsterhusio monentibus, locupletatas quidem, sed ad illorum virorum rationem ingenio et doctrinae ubertate nihil fuisse, neque à Valckenario quid adjumenti, non quod hic nollet dare, sed quod ille nollet rogare, intelligens suas copiolas in tantis auxiliis obrutum iri. Sed quanta injuria Wyttenbachius haec *ad Ernesti nomen post mortem ejus minuendum* narraverit, facile cog-

„ nos-

„ nosci potest, et Ruhnkenii et Valckenaerii
„ epistolae de hoc toto negotio luculentisſime
„ ostendent. Primum enim verba illa in Prae-
„ fatione ad Callimachum non niſi *callidisſimus*
„ *obtrectator* isto ſenſu dicta putare potest,
„ quum nihil magis a vero, imo ab recta ra-
„ tione abhorreat, quam Ernestium eo ipſo lo-
„ co, quo Ruhnkenii de Fragmentis Callima-
„ chi merita celebraret, facultatem illam, qua
„ merita illa maxime conſtarent, elevare vo-
„ luisſe. Neque parva illa vocavit, ut Wyt-
„ tenbachius *calumniatus* est, ſine quibus maxi-
„ ma neminem conſequi posſe ipſe Ernesti pro-
„ be intellexit, et in elegantisſima oratione de
„ doctrinae accuratae et promtae laudibus lu-
„ culenter demonſtravit; imo excuſare ſe tan-
„ tum vel ingenio, vel tempore ſuo voluit,
„ quod à veterum et rariorum verborum foe-
„ toribus eruendis et tractandis abhorreret. —
„ Sed notas, quibus Ernestus Callimachum
„ ornavit, Ruhnkenio et Hemſterhuſio ne tunc
„ quidem probatas fuisſe, postquam eos illo-
„ rum virorum auctoritate locupletasſet, *quam*
„ *verum ſit*, ipſae Ruhnkenii epistolae demon-
„ ſtrant, ex quibus omnia, quae de Callimacho
„ inter illos Triumviros gesta ſunt, cognosci
„ posſunt."

Haec tota pars, ut caeterae, inſectationis Tittmannianae, plena est calumniae et impu-

den-

dentiae. Primum ea ejus verba notemus, quae obliquis literis retulimus, deinde totum locum Wyttenbachii ex vita Ruhnkenii apponamus, ut cum ista insectatione conferri posfit. Nam illa de fuo addidit infectator, *ita fere cum Ruhnkenio et Valckenaerio egisfe Ernestum, ut foleat fuperbus discipulus cum doctiore magistro, non autem amicus cum amico, vir doctus cum viro docto agere:* cujus dicti nec vola nec vestigium reperitur in Wyttenbachii libro. Quo Tittmanni commento quid calumniofius esfe potest? praefertim quum conjunctivus *foleat* hunc adferat fenfum, quafi haec ipfa fint verba Wyttenbachii. Melius fecisfet T. fi plura, et in his temporum modorumque confecutionem, ab Ernesto didicisfet, quam fe, quafi illum defendens, Thrafonis inftar jactaret. Tum: *quam fibi deesfe fentiret* mutilatum est: W. cum reverentiâ erga Ernestum fcripfit: *ignoscamus viro caeteroquin magno, qui facultatem, quam fibi deesfe fentiret, argutando elevare maluit:* omifit prima verba T. invidiae augendae causfa. Wyttenbachium vero illa narrasfe *ad Ernesti nomen post ejus mortem minuendum*, multis partibus mentitus est T. Omnia enim narrata funt ad veras Ernesti laudes declarandas, non ad falfas ei affingendas: omnia fimpliciter et ad veritatem dicta funt, argumento et materia libri non folum invitante, fed et jubente: dicta

funt,

ſunt ſic, ut ſi quae laudes ei defuisſent, hae magnitudine caeterarum ejus laudum ita compenſarentur et cumularentur, ut ei magni et ſummi viri nomen asſereretur, nec à quoquam umquam certiore verioreque aestimatione praedicaretur quam a Wyttenbachio. Tantum igitur abest, ut *Epistolae Ruhnkenii et Valckenaerii ostendant, haec Wyttenbachium ad Ernesti nomen post ejus mortem minuendum narrasſe*, ut potius ostendant Tittmannum hoc ſtulte ſimul et malitioſe effutiisſe. *Verba autem Ernesti in Praefatione ad Callimachum non niſi callidisſimum obtrectatorem isto, quo W. fecit, ſenſu dicta putare posſe*, haec ſponte in ipſum T. recidunt. Nemo enim niſi ſtultisſimus obtrectator, illa Ernesti verba alio, quam quo Wyttenbachius accepit, ſenſu accipere potest. Sed hujus ſui effati duas rationes affert T: „ *quum nihil magis* ", inquit, „ *a vero, imo ab recta ratione abhorreat, quam Ernestium eo ipſo loco, quo Ruhnkenii de Fragmentis Callimachi merita celebraret, facultatem illam, qua merita illa conſtant, elevare voluisſe.*" En Dialectici acumen! Prima ratio est, *quia hoc a vero abhorret*. Atqui id ipſum demonſtrandum erat. Niſi forte, ut ſolet notiones turbare, *verum* pro *veriſimili* poſuit. Sed fortasſe primam rationem per alteram demonſtrare voluit, ſic: *à vero abhorret; quia ab recta ra-*

ratione abhorret Ernestium — elevare voluisse. Hoc rursus ambigue dictum, utrum, *nos à recta ratione abhorreremus, si putaremus Ernestum — elevare voluisse:* an vero, *Ernestus à recta ratione abhorruisset — si elevare voluisset*. Utroque autem modo T. hanc opinionem anticipavit, *Ernestum — elevare non voluisse:* quod T. demonstrare debebat, nec demonstravit: demonstrandum pro demonstratione posuit; igitur dialecticum vitium, petitionem principii, commisit. Caeterum, quamvis Ernestum hanc colligendorum Fragmentorum operam, quae in singularibus verbis eruendis consumitur, non nominatim *parvam* vocavit, tamen sic de ea locutus est, quasi eam negligendam et parvam duceret, nec W. hoc nomine utens calumniatus est, nec verba Ernesti in alienam sententiam pervertit, sed in suam veramque interpretatus est.

Denique, quod postremo illo loco dixit T, temere et stolide dictum est. Multa enim et diserta sunt indicia in his ipsis Ruhnkenii Epistolis, ex quibus apparet, hunc saepe Ernestum flagitasse ut suas notulas locupletaret, etiam tunc, quum operae typographorum jam ad Hymnum in Dianam pervenissent: quae deinceps apponamus: Ep. VII, p. 27: *Notae Tuae in Callimachum, noli dubitare, Vir Summe, quin, quo erunt longiores uberioresque, eo fu-*

tu-

turae ſint gratiores. Ep. VIII, p. 29: *Tantum igitur ſpatii cum Tibi, mi Erneſti, tributum ſit, indulge ingenii Tui ubertati, ſic ut non ſolum de Callimacho, ſed de omnibus Graeciae veteris ſcriptoribus praeclare mereare: indulge etiam aureae, qua polles, eloquentiae, ut alii hinc in poſterum eleganter commentandi exemplum ſumant. Scribant breves notulas, quibus curta domi ſuppellex eſt. A Te, quem antiquitatem omnem, capitali ingenio complexum ſcimus, non niſi Excurſus, quales in Suetonium dediſti, exſpectamus.* Ep. X, p. 32: *Commentatione ad Callimachi Epigramma, nihil in hoc genere vidi elegantius. Utinam omnes Callimachi locos, qui aliqua difficultate laborent, tam fuſe illuſtrares. Nam ut longas aliorum notas plerumque reſpuo, ſic Tuarum notarum longisſimam quamque optimam judico.* Ep. XII, p. 37, eximie laudans misſas ad ſe ab Erneſto obſervationes in Callimachum, tamen illum rogat, ut eas augeat misſis ipſi à ſe et Hemſterhuſio ſupplementis: *Quo praeſtantius igitur nobis opus Tuum viſum fuit, eo majorem operam dandam putavimus, ut ne levisſimi quidem naevi in tam pulcro corpore relinquerentur. Notulas noſtras in adjectis ſchedulis reperies, praebituras Tibi largam, ni fallor, disputandi et Callimachum caſtigandi materiam. Itaque*

que δευτέρας φροντίδας, quibus priores observationes vel augeas vel emendes, à Te avide exspecto, quas ego deinde locis suis diligenter accommodabo. Praestat enim illas suo loco, quam in addendis, legi. In notis Tuis ubique summa humanitate erga doctos homines usus es: erga me quidem nimia, sic ut paucorum etiam locorum, quos Tibi suggesseram, indicium mihi tribueris. Verum, cum non consueverim laureolam in mustaceo quaerere, nomen meum passim delevi. Ex talibus nihil mihi laudis vel accrescit, vel decedit. Tibi vero, qui editoris partes sustines, ne levia quidem sunt praetermittenda. Vellem, si per alia tua negotia liceret, unum alterumve Excursum adderes, v. c. de Pelagonibus, de quibus multa dicenda supersunt. Nam ubi Tu rem latius tractare instituis, mihi quidquid est eruditorum hominum superare videris. Ep. XIII. p. 40. scripta a. MDCCLVIII, d. XXIV. *A Te brevi luculentum notarum Tuarum supplementum exspectamus. Operae excudunt initium H. in Dianam.*

Ergo plane confirmatur, Ernestum ab Ruhnkenio admonitum ut uberiores notas scriberet, ad locupletandas suas ad hunc missas et ab hoc valde laudatas observationes, ab eodem et Hemsterhusio supplementa accepisse, eaque largam materiam disputandi et Callimachum castigandi

praebentia. Nonne haec prorsus conveniunt, cum iis quae W. in Vita Ruhnkenii scripsit, quae quam calumniatorie perverterit ac negaverit T., ut intelligatur, ipsa Wii verba apponamus. p. 79: „ Ernestus suscipit hanc editionis provinciam, nec multo post mittit ad Ruhnkenium notulas suas, tenues illas valde et exiles, sed satis, ut ipse quidem putabat, ad novae editionis ac recensionis nomen parandum ac tuendum. Ruhnkenio ista notularum levitas inexspectata accidebat: dat eas Hemsterhusio legendas: huic item videtur: ergo de communi sententia eas Ernesto remittunt, suadentes ut, quoad posset maxime, eas doctrinae copiis augeret, significantes simul copiarum petendarum fontes, porro monentes ut à Valckenario etiam opem peteret, quem in primis ad ornanda Fragmenta egregium emendationis et interpretationis apparatum habere. Facit Ernestus. Redeunt notulae paulo locupletiores, probabiles judicio et diligentia, sed ingenio et doctrinae ubertate nil ad horum rationem triumvirorum: nec à Valckenario quid adjumenti: non quod hic nollet dare, sed quod Ernestus nollet rogare, intelligens suas copiolas in tantis auxiliis obrutum iri. Haec qui noverit, jam intelliget quo pertineat Ernesti de Veterum fragmentis judicium in praefatione Callimachea proditum: — *In Fragmentis Callimacheis erunt forte qui* co-

copiosiores notas datas velint; quibus me non contemtu excusare cupio; quod possim forte, favente majore doctorum hominum parte, facere. Valde enim vereor, ne plerique sint in ea, qua Kusterus fuit, sententia, qui ad Suid. II, *p.* 327, *non postulandum putabat, ut corruptas et laceras veterum Scriptorum reliquias emendaremus et explicaremus, putentque in iis bonas horas non valde bene consumi, cum nec sententiae saepe admodum probabiles insint, nec verba aliam, quam interdum raritatis, commendationem habeant. Atque ipse non dubito fateri, me semper maluisse libris veterum Scriptorum integris legendis ingenium ad copiam rerum et verborum alere, et ad elegantiam cogitandi ac dicendi acuere et polire, quam in veterum et rariorum verborum, ut Augustus vocabat, foetoribus eruendis, cum Grammaticis veteribus, ingenium et tempus meum, quod sic satis exercitum habeo, vexare.* Eloquenter sane, partim prudenter, partim callide nec satis vere: ignoscamus viro ceteroquin magno, qui facultatem, quam sibi deesse sentiret, argutando elevare maluit: et Ruhnkenii magis miremur ingenium, qui et parva illa, quae Ernestus vocabat, sed sine quibus maxima nemo consequi potest, intime perspecta pertractataque habuit, et tamen legendis integris veterum Scriptorum libris ingenium ad copiam rerum et verborum aluit, et ad cogitandi

dicendique elegantiam acuit et polivit. Sed referamus ultimam ex Ernesti praefatione partem, veriorem illam denuo et aequiorem: *Quo magis gratum*, inquit, *et nobis fuit, et lectoribus fore confido, quod Cel. Hemsterhusius, qui omnes Graecae literaturae recessus tenet, et dignus tanto magistro discipulus Ruhnkenius, his fragmentis aliquid lucis et ornatus ab doctrina sua accedere voluerunt. Atque utinam mihi otium tantum fuisset, ut magis uti in hac parte potuissem consilio Cel. Valckenarii, cujus ille mihi copiam humanissimis literis fecit; profecto, ut intelligi potest ex iis, quae de sententia ejus in notulis meis subinde dixi, multum lucis accessisset his fragmentis ab ejus recondita et accurata in his literis doctrina.*"

Haec hactenus ex Vita Ruhnkenii; nam reliquos Ernestinae praefationis locos ibi citatos referre, nil attinebat; quippe qui sunt de laudibus Ruhnkenii, ejusque in Callimacheam editionem meritis, quae à nemine in dubium vocantur. Apposuimus verba quamvis plura, ut appareret, quae Ernesti, quae Wyttenbachii essent: quae T. commiscuit, ut hunc eo probabilius calumniaretur. Nonne igitur luce clarius est, Ernestum hanc operam, in ejusmodi fragmentis eruendis positam, argutando callide elevare voluisse? Hujus judicii fidem unicuique Latine scienti, nec sensu communi carenti, facit ipse ad-

adſpectus et lectio illorum verborum. *At*, inquit T., *nihil magis à vero, imo ab recta ratione abhorret, quam Ernestum eo ipſo loco, quo Ruhnkenii de Fragmentis Callimachi merita celebraret, facultatem illam, qua merita illa conſtarent, elevare voluiſſe.* Iſtius futilitatem ratiunculae ſupra excusſimus. Neque etiam Erneſtus affirmabat omnem operam Ruhnkenii et illorum virorum in fragmentis ad ſola minima et verborum foetores referri. Quid ergo fecit Erneſtus? Dixit libere, quod ſentiebat, ut item W. fecit in Vita D. R. Nam et hic et nos, ſi optio detur, malimus illam Erneſti facultatem. Sed Ruhnkenius utraque valuerat: idque in ejus Vita non reticendum erat. Notulas porro remiſſas ab Erneſto, *nil fuiſſe ingenio et doctrinae ubertate ad rationem horum triumvirorum*, id eſt non comparandas cum notis, quales Hemſterhuſius, Valckenarius, Ruhnkenius, ſcribere ſolebant, quivis rerum peritus agnoſcit; fuerunt enim hae ipſae quae nunc in editione exſtant. Illud quis reprehendere posſit, quod W. dixit, *nec à Valckenario quid adjumenti*; quippe quum Valckenarium aliquoties citet Erneſtus in ſuis notis, ut qui ſibi ſententiam ſuam de dubiis locis impertiverit. Atqui vix ſunt duodecim hi loci, et ſententia Valckenaerii plerumque uno aut altero verbo ſignificata; ut hoc tam parvum adjumen-

tum pro nullo potuerit haberi. Neque etiam Valckenarii nomen, ut contra Hemsterhusii et Ruhnkenii, in titulo editionis positum est; perinde quasi nil à Valckenario adjumenti accessisset.

Quod vero deinceps posuit W. *non quod hic nollet dare, sed quod Ernestus nollet rogare, intelligens suas copiolas in tantis auxiliis obrutum iri*, id, more suo, verbose ac superbe T. insectatur: ubi haec attendisse satis erit; „ Sed quum Valckenaerii ", inquit, „ epistolas „ legerint ingenui homines, statim et Ernesti „ nomen ab illa turpi suspicione liberabunt, et „ illius viri audaciam mirabuntur, qui quum „ ex Ruhnkenio meliora scire posset, quae „ falsissima sunt in hominis integerrimi oppro„ brium projecit. Fatetur enim Valckenarius „ se ab illo rogatum, negat se multa daturum. „ Quid faceret Ernesti? — ". Videtur quidem ex his Valckenarii Epistolis apparere, eum ab Ernesto rogatum esse: sed hanc rogationem deinde vel retractatam vel cohibitam fuisse, pluribus aliis indiciis ostenditur, quae mox exponemus. Nullam vero turpem suspicionem in Ernestum conjecit W. dicens, illum Valckenarii auxilia noluisse assumere, intelligentem in iis suas copiolas obrutum iri; potuit enim Ernestus probabiles habuisse rationes, quare suas copiolas obrui a Valckenarii copiis, et hanc

ac-

accesſionem Valckenario debere, nollet: quale fuit in Orpheo ornando, Gesneri et Ruhnkenii negotium: in Herodoto, Wesſelingii et Valckenarii: quorum narratio negotiorum huic Callimacheo confertur et ſubjicitur à W. in Vita D. R. p. 83—89: quod T. non diſſimulare debebat. Neque vero turpem ſuſpicionem in Ernestum conjecit: nec ſuspicionem; nam narravit ea, quae ſaepius Ruhnkenium et Valckenarium narrantes audiverat; nec turpem, quod nomen addidit T., ut invidiam Wo. conflaret; quum tamen ipſe, addito hoc nomine, Ernestum turpiter feciſſe arguat; ſi quidem eum id feciſſe apparuerit. Nonne igitur, ut Ti. verbis utamur, ingenui homines, quum rem cognoverint, ſtatim et Wi. nomen ab iſta turpi ſuſpicione liberabunt, et Ti. audaciam mirabuntur, qui Wo. ea narranti, quae ſaepius Ruhnkenium et Valckenarium narrantes audiverat, et quae aliis indiciis confirmantur, audaciam objicit, et falſisſima eum in hominis integerrimi opprobrium projeciſſe mentitur. An vero in diminutivo *copiolis* aliquid vel turpitudinis vel offenſionis ineſt; quae minor aut nulla fuiſſet, ſi W. dixiſſet *parvas copias?* At hoc quidem nugatorium eſt: et Ernestus ipſe ſuas notas *notulas* vocat. Valeat hoc in minutis hominibus, ut aliquid diſſimulando eorum exiſtimationi conſulatur: in magnis quidem viris, in quibus

recte Ernestum numeramus, vere et fimpliciter omnia memoranda funt, nec verendum est ne notularum tenuitas reliquis illorum laudibus ac doctrinae magnitudini obfit.

Pergit T. quaerere, qui factum fit ut Ernestus, quum Valckenarium rogasfet, parum retulerit: quas ratiunculas referre non opus est: in his haec faltem Ti. verba animadvertamus: „ Certe fi utramque Valckenarii epistolam „ comparamus, vix intelligi potest quomodo „ excufemus ea, quae à Valckenario fcripta „ leguntur in Obfervationibus ad Callimachi „ Elegiarum Fragmenta à Luzacio editis p. „ 210: *Callimachea quum fub auspiciis Er-* „ *nesti renovarentur. hic meas fecum ut con-* „ *jecturas communicarem rogavit: unas ad* „ *ipfum dedi literas, quibus priora tantum* „ *carminum fragmina fumferam tractanda,* „ *hujus generis centena daturus, fi fuisfent* „ *defiderata, fed ad istam epistolam respon-* „ *fum demum accepi, nec fane mirabar, quum* „ *Callimacheis jam recentatis donarer.* Er- „ go rogavit Ernesti, fed misfa funt tantum „ paucisfima: exfpectavit Valckenaerius ut ille „ denuo rogaret et tertium et deinceps, donec „ fingula centena extorfisfet. Non fecit Er- „ nesti; quid enim faceret, quum humanisfi- „ me roganti prima ftatim epistola fuisfet negá- „ tum? Habent nunc in manibus epistolam

„ illam

„ illam aequi judices: videant uter superbius „ egerit, Valckenaerius, qui non nisi saepius „ rogatus bona sua impertire Ruhnkenio amico „ voluerit, an Ernesti, qui ne saepius rogan„ do instaret, ipsa, quam in eo maximam fuis„ se scimus, verecundia impeditus potest vide„ ri. Dabimus, utrumque humani quid pas„ sum esse, Ernestium, quod repulsa offensus „ denuo rogare noluerit, Valckenaerium au„ tem, quod rogatas primum negaverit, effe„ ceritque ut ille dare hunc nolle crederet, „ quod vel ex amico communi sciret plurima „ eum dare posse; concedemus quoque" — caet. Nam caeteras nil attinet reponere ratiunculas vanas et in Valckenarium injuriosas. Hic vero vel unus Valckenarii locus satis debebat valere ad Tittmannum veriora docendum, nisi plane prae ira et invidia in Wyttenbachium coecutiret. Nunc vero sunt duo alii ad hanc caussam pertinentes loci, iique diserti, quos per easdem animi labes non viderat, aut non meminerat: alter Valckenarii in Ep. II, p. 55: *Libenter mea quoque misissem, si desiderasses, in Callimachum observata, qui poëtam illum olim non indiligenter tractaveram:* scripsit autem haec Valckenarius, postquam ab Ernesto exemplar editionis dono accepisset: alter locus est ipsius Ernesti in pagina ultima illius praefationis: *Atque utinam mihi otii tantum*

 fuis-

fuisset, ut magis uti in hac parte potuissem consilio Cel. Valckenarii, cujus ille mihi copiam humanissimis literis fecit; profecto, ut intelligi potest ex iis, quae de sententia ejus in notulis meis subinde dixi, multum lucis accessisset his fragmentis ab ejus recondita et accurata in his literis doctrina.

Haec igitur T. antea animadvertere debebat, quam frivola convicia in W. jaceret; atque *dans, utrumque et E. et V. humani quid passum esse*, ipse inhumanissimum quid pateretur, et Wum temere ac maledice carperet; quod ea dixisset, quae nisi verbis, tamen sententia et re cum duumvirorum illorum dictis convenirent. Jam quid T. dicat, cum bellam suam argumentationem claudicare ostendimus? Nam quum duae sint Wi in Vita D. R. narrationes, quas T. criminatur, altera de Xenophonte, de Callimacho altera, illam per hanc redarguere instituerat p. XI, ubi egregiae scilicet suae argumentationi hanc formulam praefatur: „ sed huic „ narrationi quanta fides habenda sit, alia accu„ satio ostendet, quam de Callimacho adversus „ Ernestium protulit." Ergo confutata Callimachea Ti. criminatione, jacet item Xenophontea, et tota conclusio.

T. tamen, ut valens nimirum dialecticus, non desinit eadem crepare; sic enim p. XVII: „ — arbitramur potius, omnes, tum Germa-

„ nos,

„ nos, tum Batavos intellecturos adversus ho„ minem mortuum, quem amaret et coleret „ Ruhnkenius, nihil iniquius ab eo dici po„ tuisse, qui vivum amplissima reverentiae sig„ nificatione adulatus esset." Atqui et nos arbitramur, omnes Batavos et Germanos intellecturos adversus hominem vivum W., quem Ruhnkenius vivus amasset, et intima familiaritate complexus esset, nil iniquius nec stultius ab eo dici potuisse, qui se Ruhnkenium amplissima reverentiae significatione coluisse simularet. Istud vero *adulationis* crimen iterat T. p. XIX; quamvis impudentissime illud ementiens. Itane tibi, Tittmanne, Professori Lipsiensi ac S. S. Theologiae Doctori, impune mendacia jacere licet? Cedo unum locum in scriptis Wi, ubi is Ernestum adulatus sit! An in epistola illa, quam tu nunc in tuo fasciculo edidisti? Atqui hanc totam mera et simplex veritas occupavit. Scripsit eam W. honestissimo consilio, quamvis sine fructu, ut Ernesto duos homines egregie literatos, eosque Germanos, meliore fortuna et professoriis cathedris dignos, Bangium et Wagnerum, commendaret: sibi ipsi nihil gratiae aut beneficii Ernestum rogavit: putabat sibi bene esse in Batavia: et si manere noluisset, patebat ei patria Berna, ubi cives eum sui semper desiderarunt: in epistolae exordio Ernestum à doctrinae praestantia laudavit, et quod ex ea fructus

ipse

Ipse magnos percepisset, gratum illi animum testificatus est, omnia vere, sincere et procul ab adulatione: vocavit eum virum summum, antistitem Literarum; item et similiter eum vocarunt Ruhnkenius, Valckenarius, et alii, sine ulla prorsus adulationis suspicione. Quam epistolam hic reponere nolumus; et quia longior est quam pro finibus huic Philomathiae libro destinatis; et quia in reliquis his virorum doctorum ad Ernestum epistolis uniuscujusque lectioni patet. Proximis annis MDCCLXXVII et MDCCLXXVIII, W. in tribus prioribus Bibliothecae Criticae Partibus tres censuras prodens editionis Ciceronianae ab Ernesto factae, iisdem tunc publice, quibus antea privatim, laudibus doctrinam viri et merita celebravit, liberaliter item et vere, atque adeo sine adulatione, ut multis in locis ab illius judicio dissentire se ostenderet. Sed fortasse W. tantummodo de vivo Ernesto, non item de mortuo, honorifice locutus est, quod reprehensor T. insimulat! Legat quis nobis ea, quae de mortuo Ernesto dixit: quae, quia non omnibus prae manu sunt, ea hic nos apponere operae pretium est.

Bibliothecae Criticae Vol. II, Part. II, p. 139: „ Hac nos Ernesti mentione admonemur, ne antea finem imponamus huic Parti, quam de illius obitu dixissemus: non quidem ut referamus de eo tamquam de re nova; quippe diu est quod

quod percrebuit tristis nuntius: ſed ut dolorem nostrum prodamus, ad ejusque ſocietatem bonarum Literarum amantes vocemus; neque reticendo ſenſu nostro, aliis videamur carere ſenſu, quo praeditos esſe decet cultores earum Literarum. quarum praecipuus antistes fuit Ernestus, quae molliunt mores, nec ſinunt esſe feros. Ergo vana fuerunt vota nostra, quae pro vita ejus fecimus in cenſura operis Ciceroniani. Jam enim eo tempore inſtabat fatalis hora, qua primo corpus labefactaretur, mox illud ingenii Literarumque lumen exſtingueretur. Nos quo minus in laudes Viri digrediamur, prohibemur et loco et facultate. Et ſperamus non defuturum idoneum laudatorem ejus viri, qui per Elogia tot alios immortalitati commendavit, quorum nemo fuit, qui uberiorem quam ipſe materiam Elogii praeberet. Verum tamen, quod Romanus Poëta de ſe ipſe gloriatus est, ſe opus exegisſe, quod *nec ignes, Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas*, quid impedit, quo minus augurio nos quodam ad Ernestum referamus? Venit quidem illa dies, quae nil niſi corporis hujus jus habet, et incerti finivit ſpatium aevi. Ille vero parte ſui meliore ſuperſtes, et indelebile nomen asſecutus, legetur quacumque humanior patebit orbis, non quidem à populo, qui Literas ad ludicram oblectationem referat, ſed ab iis, qui an-

antiquam venustatem retineant, quique fructum ejus metiantur doctrina, cum eleganti, tum accurata."

Ibidem Vol. II, Part. III, p. 116: „Dum ſperamus, Erneſti, ſummi viri, memoriam ab homine docto ac diſerto ita proditum iri, ut non tantum illius laudes celebrentur, ſed ingenium, doctrina, mores, animus et vita eleganter accurateque deſcribantur; adfertur hic ad nos libellus (C. L. Baueri et Aug. Guil. Erneſti) qui deſiderium ſpei noſtrae magis incendat, quam expleat. Sed tamen is cuicuimodi ſit, eo minus potuimus facere quin de eo referremus, quo jucundior, in recenti etiam nunc dolore, recordatio egregii viri esſe debet."

Poteratne ſincerius amantiusque de Erneſto quidquam dici ab eo, qui illi non niſi fama cognitus esſet, quique nullum ab eo beneficium, niſi legendis ejus libris, percepisſet?

Nec minus poſtea quanta reverentia et quaſi religione de eodem locutus eſt W. ubi disſenſum ab eo ſuum declarare cogebatur: veluti de Lexico Hedericiano in Praefatione ad Selecta Hiſtoricorum Gr. p. XXVI: „Magnopere profecto de ſtudioſa juventute meritus eſt Erneſtus locupletando et purgando Lexico Hedericiano. Illiberale ſit, eum ob ea, quae reliquit, vitia defraudare laude et gratia bene factorum: ſed illiberale etiam non profiteri verum, praeſertim ipſo

ipso loco et utilitate discipulorum postulante. Magnus fuit vir Ernestus et omni laude cumulatus: cujus ego laudis si vel exiguam partem assequar, egregie mecum agi existimem. Sed in Graecis Literis quantum superabat Hedericum, quod sane magnum fuit spatium, tantum ipse superabatur ab Hemsterhusiis, Valckenariis, Ruhnkenius, Piersonis, Lennepiis, caet."

Jam in Vita Davidis Ruhnkenii, unde non nisi duos locos protulit T., eosque non satis sibi intellectos per invidiam calumniatus est, ut supra demonstravimus: in Vita igitur Davidis Ruhnkenii quot quantaque sunt quamque luculenta documenta, per quae W. testatum reliquit, non modo quam certa aestumatione, sed etiam quam honorifice de Ernesto et sentiret et judicaret. Ex quibus tres longiores locos referamus, omissis iis, quae paucis continentur verbis.

Igitur p. 38, de annotandi et adversaria conficiendi necessitate sic W.: „ Quis neget magnos fuisse viros Gesnerum et Ernestum, doctrinae praestantia et varietate, judicandi facultate, scribendi laude? Ut eorum in disserendo miramur diligentiam, copiam, subtilitatem, elegantiam, prudentiam, ita in animadversionibus ad Scriptores antiquos, in primis Graecos, veluti Gesneri ad Lucianum et Orpheum, Ernesti ad Homerum, Xenophontem, Callimachum, quam-

illarum penuriam dotum obtegeret, sed Literas etiam Graecas complurium Scriptorum editione ad communem cognitionem studiique apud multos incrementum commendaret. Ad has dotes quum adjungeret Philosophiae cognitionem liberalem quidem et elegantem; poterat se vel Jureconsultum vel Theologum, quam primum hoc agere coepisset, profiteri. Et certe, ut nomen suum Theologiae dedit, ita statim in ea eluxit ac principatum obtinuit."

Ibidem p. 219, in comparatione ingenii et rationis. „Tota Ernesti, quamvis egregia, doctrina magis ratione quam ingenio constitit, magis in judicando quam inveniendo consumta est: emendationes locorum corruptorum, magnas quidem et acutas, per conjecturam haud scio an nullas protulerit. At egregia valebat judicandi facultate de aliorum inventis, de Scriptorum Editorumque dotibus et laudibus, de omni Antiquitatis studio; ut, si sola reliquisset Opuscula Oratoria et Philologica, solas item Praefationes, in primis Ciceronianam illam ad Stiglizium, immortaliter de Literis meruisse censendus esset."

Haec omnia insigniter ad laudem Ernesti dicta silentio premit T., et, quos hinc in meliorem sententiam interpretari debebat, duos reprehensos locos, identidem iterat et calumniatur: et hanc praefationis partem ridicule concludit: „In

 „qua

„ qua quidem turpi obtrectatione nescio an „ plus ſuperbiae et ſimulationis quam invidiae „ inſit: hoc autem ſcio, Wyttenbachium hac „ narratione, ſive vera ſive falſa fuerit, peſſi- „ mam apud Ruhnkenium gratiam initurum eſ- „ ſe, ſi is, homo integerrimus et amicorum „ ſuorum ſtudioſiſſimus, reſcire poſſit, quam „ inique ille amici nomen cariſſimum ſtringe- „ re, quin exſcindere ſtudeat." Videmur nobis plane vocem audire hominis, qui nuperrime ludimagiſter vel privatus paedagogus iſtam admonitionem diſcipulis ſuis ingerere ſolitus, *quid pater tuus de te diceret, ſi hoc ſciret?* iſtam conſuetudinem etiamnum tenet atque alieno loco uſurpat. Sed praeterea iſta Ti. verba duas alias habent ineptias. Prima eſt, quod illo disjuncto, *ſive vera ſive falſa fuerit*, relinquit eam veram eſſe poſſe; quod ſi vera fuerit, et Wyttenbachius hanc narrationem à Ruhnkenio acceperit: ut profecto eam ab hoc accepit: efficitur, ipſum Ruhnkenium peſſimam apud ſe gratiam iniiſſe, et hunc hominem integerrimum, amicorumque ſuorum ſtudioſiſſimum, inique amici nomen ſtringere, quin exſcindere ſtuduiſſe. Altera, quod ea dicit, quae ultro in ipſum T. recidunt. Nam „ in hac quidem Tittmanni turpi obtrectatione neſcimus an plus ſuperbiae et ſimulationis quam invidiae inſit: hoc autem ſcimus, Tittmannum hac obtrectatione peſſimam apud Ruhnkenium

nium gratiam initurum esse, si is homo integerrimus et amicorum suorum studiosissimus rescire possit quam inique Tittmannus iste amici ipsius Wyttenbachii nomen carissimum *stringere*, quin *exscindere* studeat." Et hoc scimus, Tittmannum hac turpi obtrectatione pessimam gratiam initurum fuisse apud optimum Heynium amantissimum illum Wyttenbachii, eique principem in Literis locum tribuentem. Sed de Heynii judicio postea dicemus. *Stringere* autem et *exscindere nomen* alicujus poetis relinquamus, apud quos haec adeo semel occurrunt: illud apud Ovidium Trist. II, 350 dubiam quoque habet lectionem: hoc alium eumque proprium sensum apud Silium Italicum VII, 643. Dicendum erat *perstringere* et *extinguere.*

Hactenus T. satis quidem inepte ac ridicule, sed nil ad proxima. Nam dum ita Wyttenbachium convicians eadem iterat verba, et quasi ipse quid velit nesciens et majus quid animo volvens, ultro citroque redit, tandem in totam Batavorum literatorum quasi familiam impetum facit, et sic infit: „ Sed salva res est. Non „ potest enim diutius dissimulari invidia illa, „ qua crescentem Germanorum philologorum „ gloriam Batavi persequuntur. Nam quum in „ omni scientiae et eruditionis genere ita excel- „ lat nunc gens Germanica, ut si eas artes, „ quibus vitae humanae divitiae et voluptates

K 2 „ au-

„ augentur, excipias, nulla verae doctrinae
„ laude inferior reperiatur —: tum in iis po-
„ tissimum literis et artibus, quae — huma-
„ niores vocantur excolendis augendisque tan-
„ tum reliquas gentes superat, ut, qui sa-
„ piunt, non habeant quod iis invideant super-
„ bissimos triumphos. Nihil dicam de philo-
„ sophia: — nihil de historia —: sed philo-
„ logiae — philologiae inquam laude Germani
„ nunc ita antecellunt omnibus, ut etiam adver-
„ sarii aut exteri; (quod nuper quendam publi-
„ ce fecisse compertum habemus) confiteantur,
„ in una Germaniae provincia plures veros phi-
„ lologos quam in maximo Europae regno re-
„ periri. Quod vere a me dici, etiamsi Wytten-
„ bachius numquam sibi persuaserit, tamen om-
„ nes intelligunt et lubenter concedent, qui li-
„ terarum incrementa non genti cuidam pro-
„ pria, sed toti generi humano communia, un-
„ decunque proveniant, grati agnoscere solent."
Eja vero Tittmanne: *Salva res est:* quasi Germaniae salus agatur! et *Germani literis et artibus humanioribus tantum reliquas gentes superant, ut qui sapiunt non habeant quod iis superbissimos triumphos invideant.* Quid vero, si haec triumphorum superbia cum cladibus Germaniae conjuncta sit; tamenne tibi placebis et afflictam patriam consolaberis Literarum principatu? quae istae sunt nugae et vana verborum jactan-

jactantia? Quasi non principe loco sit patria, ejusque tuendae officium, ad quod omnia, etiam Literarum studia, tendere ac referri oporteat. Quis porro non videt ipsum T. ea invidia, quam Batavis objicit, torqueri, ipsiusque verba in ipsum valere: *Non potest enim diutius dissimulare Tittmannus invidiam illam, quae stantem florentemque Batavorum philologorum gloriam persequitur.* Tum istud totum mendacissime dictum est, *Wyttenbachium invidere Germanis philologis:* qui de nemine eorum male, de multis bene, meruit: cum multis etiam officiorum literarumque commercia colit. Jam istam laudationem principatus literarii Germanorum ex declamatiuncula quadam sua puerili transscripsisse videtur; igitur totam reponere noluimus. Illud manifesto apparet, Tittmannum suam ipsum patriam ignorare, qui putet eam *nunc demum* humaniorum literarum, historiae, et philologiae scientia excellere; quippe quae illarum scientia jam centum abhinc annos excelluit: adeo imprudens laudibus patriae, quas celebrare vult, detrahit. Quod autem Germanos literatores cum Batavis contendit numero, sane lepidum est; quum tota summa populi illius duodecies major quam hujus censeatur; ut adeo si hic duodecies pauciores philologos habeat, illi par et in pari ratione aestimandus sit. *Exterus* autem qui *hoc publice dixit*, fuit Gallus;

 id-

idque non de Batavia, sed de Galliae regno, audacius item quam verius, dixit; sunt enim, certe tunc fuerunt, in maximo illo regno plures, quam vulgo putatur, philologi: sed T., ut quae ante eum fuerunt, ita quae procul ab eo absunt, ignorat: nec umquam pedem extra Germaniam, aut adeo extra Saxoniam suam extulisse videtur. Postremum autem plane dementis est, ut is profiteatur, *literarum incrementa non genti cuidam propria, sed toti generi humano communia esse*, caet: hoc igitur ut is profiteatur, qui unice illud agit, ut ostendat literarum incrementa Germanis propria, nec Batavis aliisque gentibus communia esse. Literis vero, tamquam patriam, gentem aliquam assignare eamque sibi assumere et jactare, quam stultum et plebejum sit, compluribus locis ostendit W. Sic igitur Bibliothecae Crit. Part. I, p. 32: „ inconsiderati et parum res humanas callentis est, dicere, singulas Batavorum editiones ad eamdem rationem esse conformatas; ac si omnes, qui in eodem populo viverent, eadem Literarum studia, aut in iisdem studiis eamdem rationem, sequi necesse esset. Neque enim si v. c. in Germanis Ernestus et Heynius praeclare veteres scriptores interpretantur, continuo Fischerus, quia Germanus est, in ejusdem laudis societatem adjungitur." Item Part. V, Praefatione p. IV: „ Neque vero hoc ita aci-

elpi volumus, ac fi conftituisfemus civibus nostris prae caeteris favere, eorum laudes celebrare, fupra exteros extollere, reticere errores aut excufare. Quamquam hoc non infrequens est vitium eorum, qui cenfuras novorum librorum fcribunt. Rempublicam literariam in clasfes defcribunt, non ut ingenii et doctrinae, fed nationum et regionum, cenfum fequantur. Hinc est, quod non raro videamus, hunc in modum ab iis pronunciari: *ita folent v. c. Britanni, ita Galli: nos melius.* Qui puerilis est error, nec aliunde profectus, quam ex rerum humanarum et communis vitae ignoratione. Sunt enim apud omnes nationes, qui melius, et qui pejus artem tractent: funt vel principes, vel fecundarii, vel tertiani, vel inferiores. Igitur clasfium habenda est ratio, non populorum: neque videndum cujas quisque fit, fed quid dicat. Fuit hic quondam Spartanorum mos, ut, fi in conventu fociorum à legato ignobilis civitatis optima dicta esfet fententia, eam continuò quidem negligerent, postea vero à Spartano iterum proponi juberent; ut prudentiae opinione auctoritatem patriae conciliarent. Valeat haec rivalitas in aliis rebus: à literis et doctrinarum ftudiis abfit. Una est et communis bonorum Scriptorum civitas: cujus quidem jus non a vulgi opinione tribuitur, fed paritur doctrina diligenti, ejusque prudenti difertaque explicatione. Quibus virtuti-

bus ut quisque magis excellit, ita quemque nobiscum maxime conjunctum et civem nostrum arbitramur." Nec minus luculentus exstat locus in Vita D. R. p. 92: „Horum (Burmanni et Schraderi) amici dictitare non verebantur, Ruhnkenium magis Graecae quam Latinae cathedrae aptum esse, nec provinciam civibus debitam debuisse peregrinum occupare. Quae voculae ab insigniorine stupore an malevolentia profectae fuerint, difficile est statuere. — Peregrinitatis crimen reprehenso laudem, reprehensori dedecus habebat; erat enim invidiae à virtute superatae clamor, et in istam nativitatis gloriolam, ut in unicum praesidium, confugientis: erat mentis ad praejudicatas vulgi opiniones abjectae, necdum ab earum sordibus purgatae per liberalem institutionem et studium sapientiae: ignorabant naturam eruditae civitatis, cujus ipsi se cives profitebantur: ignorabant, in erudita civitate nullos esse Batavos, nullos Germanôs, nullos unius alicujus populi cives, omnes esse mundanos. Quo nomine Diogenes stuporem cujusdam homunculi confutavit ei objicientis, eum non esse Atheniensem, *Atqui*, inquit, *multo praestantiorem patriam habeo, mundum; mundanus sum, non Atheniensis.* Caeterum peregrinitatis reprehensio in Ruhnkenium eo minus valebat, quod jam duodeviginti annos in Batavia degisset, eamque doctri-

doctrinae fama illustrasset, porro à principe Literarum Hemsterhusio veluti adoptatus esset: aut si valebat, debebat item valuisse adversus Wesselingium, Graevium, Gronovium, Vossium, Salmasium, Scaligerum, innumerabiles alios, in suo quemque genere principes: quibus et prudentissimi hujus reipublicae rectores, velut insignis beneficii, magnas habuerunt gratias, quod hanc potius quam aliam terram, ubi habitarent et doctrinam suam explicarent, elegissent. Sed istud, quidquid est, in peregrinos convicii, quippe non nisi in illiberali vulgo jactatum, nec auditum in elegantiorum humaniorumque consuetudine hominum, quibus cum vivebat Ruhnkenius, ipse nec audiebat, nec morabatur."

Poteratne disertius testatum relinquere W. quantopere istam popularis rivalitatis stultitiam contemneret? quae testimonia ignorans aut dissimulans Tittmannus, ipseque ista stultitia misere laborans atque adeo insaniens, quum eam passim Wo. objiciat, quid, ut istius verbis utamur, *de illius audacia dicemus?*

Jam eo pervenit T. quo pervenire dudum gestiebat; ut Literarum principatum à Batavis abjudicaret, Germanis adjudicaret. Qua in re ridiculum in modum ipse cum umbra sua pugnat. Sic igitur pergit p. XXII. „ Olim in Batavis „ veluti sedes Philologiae fuit, et Hemsterhu-

 „ sii,

„ sii, Valckenarii, Ruhnkenii, et aliorum glo-
„ ria, etiam proletarii quique illius gentis li-
„ teratores fruebantur; *ut Graecum nomen*
„ *quisque olim apud omnes gentes superbius*
„ *jactabat.* Germanorum tum quidem, nisi ig-
„ nobiliora, certe minus splendida in illo li-
„ terarum genere studia fuerunt: Gesnero et
„ Ernestio, vix par quisquam in Germania —
„ Gesnerus ille quidem in Universitate Geor-
„ gia Augusta, quam Tu, V. C., nunc cum
„ maxime ornas, philologiae princeps exstitit:
„ apud nos ex Ernesti schola numerosa proles
„ exiit hominum, qui verae philologiae laudem
„ in Germania propagarunt et auxerunt. — In-
„ terea apud Batavos clarissima quaeque lumi-
„ na interierunt, apud reliquas gentes ad eas
„ potissimum artes, quibus opes et honores pa-
„ rantur, conversi sunt animi: ipsi Britanni,
„ paucissimos Bentleii similes habent. Sed
„ haec rerum conversio magnam nobis invi-
„ diam conflavit, apud Batavos potissimum,
„ qui nondum assuefacti videntur, ut palmam
„ illam, quasi hereditariam, in aliorum manibus
„ videant. Itaque nihil studiosius hi quidem
„ agere solent, quam ut nostros homines cum
„ illis principibus eruditionis dudum mortuis
„ comparantes, sibi gloriolam quaerant e com-
„ muni patria: aut scholam philologicam in
„ Germania, nescio quam cum Hemsterhusii,
„ Valc-

„ Valckenarii, Ruhnkenii, schola conferant „ iniquius, cujus ipsi soli ex asse heredes ha„ beri velint."

Haec ex eadem, qua priora, ignorantia et invidia fluxerunt. De triumviris illis ita loquitur, quasi hi demum Batavae genti Literarum gloriam peperissent. Atqui haec gloria jam ducentis abhinc et amplius annis à Justo Lipsio et Josepho Scaligero exstitit. *Proletarios* quosdam literatores dixit Ruhnkenius in his Epistolis p. 19, et Wyttenbachius in Vita D. R. p. 122. Sed T. qui ne *proletarius* quidem, sed vix *capite census* est, sane impudenter agit, aliis objiciens quod ipse facit, se *Graece* doctum *superbe jactans*, et *gloriolam sibi quaerens ex communi patria.* Illud autem, *ut Graecum nomen quisque olim apud omnes gentes superbius jactabat*, nec sensum habens, et soloece dictum, hominis est, aut quid velit, ignorantis: aut quod vult, dicere nescientis. Primo, *nomen Graecum;* an quasi Graecus natione sit, ut dicitur *nomen Latinum?* Deinde, *apud exteros:* an igitur hi proletarii Batavi ad exteros abierunt et *apud hos se jactarunt?* an in scriptis suis, quae exteri legebant, se jactarunt? ergo illa scripta cives Batavi non item legerunt? quoquoversum verba vertas, nusquam sana sententia existat. Fortasse voluit, *Graece docti opinionem apud exteros captabat:* aut, *Graece docti nomen ad exteros jactabat.* Sic si dixisset, di-

xis-

xisset et Latine, et quod intelligeretur. Gesneri et Ernesti laudes nemo in dubium vocaverit: et W. eas saepe et ample praedicavit: illorum autem aetate illis *vix quemquam parem, et caeterorum Germanorum studia minus splendida fuisse*, temere et imperite, ut ab homine historiam literariam patriae suae ignorante, dictum est: ut mox item de Britannis. Sed his et aliis ignorantiae erroribus mox locum suum dabimus. Tum rursus hoc plane ridiculum est, quod ait, *Batavos potissimum invidere Germanis, quod palmam illam quasi hereditariam in aliorum manibus videant.* Nos vero, qui sumus et ipsi Batavi literatores, nec ipsi in animis nostris quid sentimus invidiae de incrementis literatis Germanorum, nec alios Batavos illis invidentes novimus: nec *alios* illos novimus, *in quorum manibus sit illa palma:* nec concertationem cum exteris, sed ipsa nostra studia, cogitamus: Germaniae quos habet viros egregie doctos gratulamur, nec invidemus: Tittmannum nec gratulamur, nec invidemus.

Deinceps T. analogiam Linguae Graecae à Batavis traditam sugillat, in suam causam, Batavorumque literatorum in reprehensionem convertens querelam Joannis Luzacii effusam in Praefatione ad Valckenarii Callimachea p. 32: „ disciplinam Etymologicam scholae Hemsterhu-

„ husianae interitui vicinam jam esse, quum nemo unus repertus sit, qui illam *in formam artis* redegerit, neque, ut hodie sunt tempora, sperare liceat, ante Hemsterhusianorum, qui pauci supersunt, fata, repertum iri. — Literae sordent, nec sordent tantum apud Batavos, sed jacent, prorsus spernuntur, et ab hominibus, quibus audacia pro ingenio, frons pro pectore, temeritas pro consilio est, palam proculcantur. — Valckenarius tam bene inchoatum opus deseruit: intra primas lineas substitit, neque ultra progressus est, viam aliis monstrasse contentus." Quae ille de contemtu Literarum scripsit ab adversariae factionis hominibus cathedra motus; restitutus postea, contra judicasset. Analogia autem quamvis nondum in artis perfectae formam redacta, tamen iis, qui scienter ea utuntur, semper fructuosa est ad intelligendas origines et significationes vocabulorum. Quam in rem operae pretium est legere quae Wyttenbachius scripsit Bibliothecae Criticae Part. X, p. 124: Praefatione ad Selecta Hist. Gr. p. XXVII et sequ: Vita D. R. p. 27. Tittmannus vero sic de Analogia loquitur, ut qui eam penitus ignoret, nosque taedeat eum serio refellere. Saltem elegans dilemma referemus, quo hunc locum concludit: „ Sed" inquit „ ostendant nobis Batavi philologos, à quibus po-

„ pu-

„ pulares nostri superentur, non veteres illos, „ quorum veluti hereditaria gloria superbiunt, „ sed recentiores, qui verae philologiae lau„ dem nostris praeripiant. Sin minus, certe „ demonstrent, qua ex parte linguarum disci„ plina per scholam Ernestinam corrupta fue„ rit." Jam ista quomodo cohaerent? Ergo si non possunt ostendere Batavi suos quosdam, qui Germanis laudem philologiae praeripiant, tamen debent demonstrare, qua in parte linguarum disciplina per scholam Ernestinam corrupta fuerit? Quid vero? si Batavi ostendunt suos quosdam, qui Germanis laudem Philologiae praeripiant, tunc non debent demonstrare qua in parte linguarum disciplina per scholam Ernestinam corrupta fuerit. Haec sunt hominis non modo Dialecticam ignorantis, sed ne naturali quidem et communi sensu ad argumentum concludendum praediti. Prius membrum habet provocationem ad pugnam: quam ab homine tam fatuo non accipiunt Batavi: posterius autem, quod continet praestantiam et utilitatem scholae Ernestinae, nemo Batavus literator in dubium vocat.

Hactenus de Batavis. Reliqua praefatio habet querelas de detrimentis Literarum Humaniorum in Germania. „ In scholis" inquit „ et „ gymnasiis quibusdam linguarum veterum stu„ dia videmus aut cum rerum quarumcumque

„ je-

„ jejuna institutione commisceri, aut ita coli
„ quasi plurimorum auctorum et voluminum
„ vaga lectione veram eruditionem vel pueri
„ sibi comparare possint. In Literarum Uni-
„ versitatibus autem hi tantum a multis magni
„ magistri habentur, qui rerum diversissimarum
„ farraginem in librorum veterum interpreta-
„ tione profundunt et auditoribus quis de qua-
„ que re non quid quisque scripserit, denarrare
„ sciunt —." Haec aliaque, quae nolumus referre, publicae institutionis vitia, quomodo cum illis humaniorum Literarum per Germaniam incrementis, eorumque tam effusa praedicatione conveniant, T. ipse viderit. Et quod etiam eos, qui rebus publicis praesunt, obtestatur, contra ipsum testatur. Sic enim infit: —
„ Qua de re velim ego deprecari apud omnes
„ qui praesunt rebus publicis, velim eos ob-
„ testari, ne solam corporis fortitudinem in
„ civibus quaerentes, illa exstingui studia pa-
„ tiantur —" Est sane ridicula commendatio, quam ipse commendans suo exemplo refellit. Quis enim prudens rei publicae moderator ferat, ut sibi literae humaniores ab eo commendentur homine, qui ex earum studio inhumanus et sophista gloriosus ineptusque evaserit? et quis non istiusmodi ingenii perversitati robur corporis longe anteponat?

Sed cum multa nobis risum in T. praefatione mo-

moverunt, tum illud etiam, quod censoris personam is sibi sumsit, qui trium, quae in censore esse debent, virtutum nullam habeat, nec aequitatem, nec judicandi facultatem, nec rerum scientiam. Nam aequitatem, quam dicimus animi integritatem nullo affectu nec partium studio occupatam, quomodo ei inesse dicamus, quem vidimus manifesta invidia flagrare et odio in Batavos, amore et cupidate in Germanos? aut judicandi facultatem concedemus ei, quem passim judicio labentem et inepte argumentantem cognovimus? De rerum autem scientia, quam dicimus argumenti et caussae cognitionem, jam ostendemus eum sic disserere de literatoribus Germanis et Batavis, ut appareat eum ignorare quid sint Literae, qui Literatores Germani adeo, nedum Batavi.

Ac primum quidem, quum *Literae Humaniores*, de quibus hoc loco agitur, sint Graecae et Latinae, T. de solis cogitat Graecis, Latinarum nullam habet rationem. Quod et insignis est vel negligentiae vel ignorantiae, in quaestione de Literis Humanioribus alteram earum dimidiam partem praetermittere: et hebeti ingenio hominis, qui memorans Gesnerum et Ernestum (p. XXII) non animadverteret, se in Literis Latinis hos certe Germanos, ut earum scientiâ excellentes, Batavis opponere posse. Rursus in Graecis solam attingit Grammaticam: quae est fun-

fundamentum quidem caeterarum partium, sed ita demum si hae ei superstruantur: [quae sunt Scriptorum cognitio; Historia, Antiquitates, Philosophia, et aliae veterum artes ac doctrinae: ad has enim per Grammaticam, quippe per verba ad res, ducit rectum Literarum studium; eamque viam tenuerunt hi, quos solos nominatim laudat, viri, Gesnerus, Ernestus Hemsterhusius, Valckenarius, Ruhnkenius: quam viam non novit T, mere in verbis haerens; unde apparet quantis angustiis literae illius coarctentur.

Jam incredibile est ut ignoret literatores non modo exteros, sed etiam Germanos, atque adeo in sua ipse patria hospes sit. „ Germanorum" inquit „ tunc quidem (i. e. temporibus Hem„ sterhusii, Valckenarii, Ruhnkenii) nisi igno„ biliora, certe minus splendida, in illo Litera„ rum genere studia fuerunt: Gesnero et Er„ nestio vix par quisquam in Germania —" Haec universe et indefinite dicta *vix par quisquam* sunt ejus, qui rem accurate nescit, ignorantiamque suam dissimulat. Quid ais T, horum virorum aetate, quae propemodum toto saeculo XVIII continetur, nulli fuerunt in Germania egregii in hoc genere Literatores? Quid Cellarius, qui adhuc vixit Gesnero adolescente? item Kusterus? Fabricius, quo nemo magis de Literis Graecis et Latinis superiore sae-

culo meritus est: alii Hamburgenses, Wolfii et Reimarus: caeteri, quorum vel nomina recensere longum est: Schoergenius, Cortius, Longolius, Christius, Heusingeri, Leisnerus, Reiskius: tum plures, qui has Literas cum eleganter, tum ad rerum doctrinarumque scientiam accommodate tractarunt: Schwartzii, Janus, Zornius, Thryllitschius, Ayrmannus, Jablonskius, Heineccius, Bruckerus, Bayerus, Kappius, Menckenius, G. Matthiae, Wernsdorfii, Walchii, Stoschii, Krebsius, Schwebelius, Freytagius, Platnerus, Winkelmannus, Guichardus, Gottleberus, Reitzius, Morus, alii, qui Literis Humanioribus docendo scribendoque ita profuerunt, ut eorum nomina nominibus Gesneri ex Ernesti non ita temere obruenda essent. Sed, inquit, hos omnes recitare nolebam. Immo non poteras! chartae caeteroquin et verborum minime parcus: aut si nolebas, sponte injurius in civium tuorum famam fuisti.

Britannos de gradu dejicit paucis verbis, in quibus plures sunt rationis et orationis lapsus: „ *Ipsi Britanni paucissimos Bentleii similes habent*", quae est pars loci, quem supra, p. 154 totum apposuimus. Quid tum, si Britanni paucissimos habent Bentleii similes? Scilicet T. id eo valere putat, ut Britanni quoque illam, de qua loquitur, Literarum palmam Germanis conce-

ce-

cedere debeant. Scita, profecto; conclusio: quae saltem intelligeretur, si ita constaret: Qui populus plures quam alius populus Bentleii similes habet, hic ab illo Literarum palmam aufert: Atqui Germani plures habent Bentleii similes quam Britanni: Ergo Germani a Britannis Literarum palmam auferunt. Quamquam et propositio et assumtio reprehendi poterat: quibus confirmandis quum T. nil attulerit; tota ratiuncula, ut vana, repudiatur. Quare vero *similes*, ac non *pares* aut *aequales*? Nam quae eodem genere continentur omnia sunt *similia*, non item *paria*; *paria* quippe aut *impa-ria* fiunt diversitate graduum et magnitudinis; igitur omnes Literatores, magni et minuti, sunt similes, nec tamen *pares*. Deinde *habent*, quale hoc est Praesens? utrum simplex et absolutum, i. e. *hoc ipso tempore*, an latius patens, quod etiam partem proxime superioris temporis complectatur; nam accurate definiendum erat in ista, scilicet capitali! caussa, quando Germanis victoria parta, et invidia Britannorum ac Batavorum orta sit. Illud autem *ipsi Britanni*, illud inquam *ipsi*, unde ei excidit, nisi ex tacito quodam sensu et judicio excellentiae eorum in his Literis: quorum multi et nostra et Bentleii memoria fuerunt, qui prope ad hujus praestantiam accederent, omnino digni, qui nominatim commemorarentur, nec hujus

tanius nomine prodito obscurari debebant: quod modo in Germanis, ut vidimus, fecit T, ignorantiam plerumque suam universe et ambigue loquendo dissimulans. Sunt igitur hi, nisi qui nos fugerunt, diverso quidem gradu, sed tamen eo, ut silentio nomina eorum premere inhumanum sit: Davisius, Hearnius, Needhamus, Mettairius, Wassius, Clarkius, Pearcius, Middletonus, Bryanus, Chishullus, Jebbius, Jortinus, Uptonus, Marklandus, Tunstallus, Taylorus, Mangeyus, Chapmannus, Squirius, Dawesius, Chandlerus, Hamiltonus, Toupius, Musgravius, Tyrwhittus, Burgessius, Porsonus.

Caeteros Europae populos prorsus tacet: ex quibus certe Itali et Galli non tacendi erant ab eo, qui illam, quam somniat, Literarum palmam caeteris abjudicare, et Germanis adjudicare vult. Primi seculo XV intermortua Literarum studia in vitam revocarunt Itali: ab his ad Gallos, ab utrisque ad Batavos et Germanos venerunt: Et quanquam elegans et vera illa ratio grammatica principibus restitutoribus, Politianis, Manutiis, Victoriis, Gallisque magno numero a Wyttenbachio Philomathiae L. II, p. 168 memoratis, quamquam igitur haec ratio, ab illis principibus instituta et exculta, sequentibus saeculis aliquanto minus frequentata est, tamen ne patrum quidem no-

stro-

strorum memoria, quae fuit *Gesneri et Ernesti aetas*, ita defecerat, ut Germanis cedere deberet. *Itali* citentur, Maffeius, Muratorius, Morgagnus, Caryophilus, Salvinius, Mazochius, Cocchius, Gorius, Corsinus, Facciolatus, Lagomarsinus, Bongiovannus, Ignarra, Fogginius, Bandinus, Morellius: *Galli*, Bouhierius, Vigniolius, Rollinus, Sallierius, Sevinus, Capperonnerius, Bimardus, Delanoius, Caylus, Danvillius, Crevierius, Brotierius, Seguierius, Barthelemyus, Monfauconus, fratres Lebeau, Brossesius, Stoeberus, Brunckius, Schweighaeuserus, Larcherus, Villoisonus, Sanctocrucius, Chardonus, Rochettius, Boissonadius. Horum enim aliquot certe sunt palmares: caeterorum nemo tam a palma remotus quam Tittmannus.

Hic vero ipsos parum novit Batavos, quos profecto nosse debebat, censere eos et notare volens. Horum non nisi tres nominatim laudat, *Hemsterhusium*, *Valckenarium*, *Ruhnkenium*, horum, inquit, *et aliorum gloria etiam proletarii quique illius gentis literatores fruebantur*. — Quae ita dicta sunt, quasi putet Literarum principatum Batavis demum per illos tres assertum esse, et caeteros ejusdem aetatis et laudis socios paucos nec satis dignos fuisse qui cum his nominarentur. Horum utrumque magno in errore versatur. Nam Batavis laudem

quidem Literarum jam pepererat Erasmus Roterodamus, quam deinde propagarunt Ceratinus, Nannius, Longolius, Janus Secundus, Tiara, Ratallerus, Cruſerius, Suffridus Petri, Nanſius, Hadrianus Junius, Pighius, Falcoburgius, Janus Douſa: principatus autem venit conditâ Academiâ Lugduno-Batavâ, conſtitutisque Literarum doctoribus, ſummis viris, primum Justo Lipſio, deinde Joſepho Scaligero; à cujus fonte alii deinceps fluxerunt principes ſaeculo XVII, G. J. et Iſacus Vosſii, D. et N. Heinſii, Grotius, Rutgerſius, Meurſius, Arcerii, Putſchius, Cunaeus, Scriverius, Salmaſius, Cluverius, Boxhornius, Bodaeus Stapelius, J. Fred. Gronovius, J. G. Graevius, Thyſius, Vlitius, Blancardus, Jac. Tollius, Meibomius, Munckerus, Ouzelius, Gallaeus, Schelius, Tennulius, Cuperus, Jac. Gronovius, Perizonius, Lambertus Bos: quorum certe dimidium principes, caeteri ſecundarii ſunt. Saeculum vero XVIII illuſtrarunt ſane Hemſterhuſius, Valckenarius, Ruhnkenius, quos ſolos novit T. principes profecto, ſed ut plures iis in lucis et principatus ſocietatem accedant, veluti Clericus, Wopkenſius, Haverkampius, Wesſelingius, Dorvillius, Albertius, Burmanni, Cannegieterus. Dukerus, Drakenborchius, Saxius, Schraderus, Lennepius, Pierſonus, Koenius, Abreſchius, Hoogeveenius,

nius, Bondamus, Segaarius, Fonteinius, Nieuwlandus: quibus et alios recentiores addere poteramus, nisi T. censoria sua arrogantia omnes post Ruhnkenium et vivos et mortuos è principe clasfe exclusisset: de quibus jam videamus.

Fatemur quidem, exteros, qui de novissimo harum Literarum apud Batavos statu ex indice sodalium tertiae Clasfis Instituti nuper apud nos creati statuant, non valde honorifice de hoc statu existimare posse, quum in illo indice Horrearium ejusque consortes Recensentes agnoverint. Sed certioribus argumentis de literatura nostra judicandum est. Et primo negamus et pernegamus, Batavum hujus aetatis literatorem quemquam esse, quem T. prae se contemnere possit: sive spectemus mortuos illo temporis spatio, sive adhuc viventes. Mortui sunt Santenius, Roverus, Saxius, Hana, Luzacius, Boschius, Derkinderenus, Waardenburgius, Kootenius; quos parum ornemus, nisi Tittmanno multis partibus doctiores fuisse dicamus. Vivunt, et porro vivant, qui scriptis item inclaruerunt suis: in Academia Groningana Derhoerius nonagenarius, ejusque collega Ruardius, in Franequerana Wassenbergius, in Lugduno-Batava Wyttenbachius et Tollius, in Trajectina Heusdius: in Athenaeo Amstelodamensi D. J. Lennepius et H. Boscha: in Daventriensi H. O. Sluiterus: Gymnasiorum Rectores, Rotteroda-

 men-

mensis Nodellus, Ziericzeani Mahnius, Arnhemiensis Zillesenius, Zwollani Goudoeverius, Dockumensis Peerlkampius: rempublicam tractantes, Scholtenus, scriptor dissertationis de Theologia Ciceronis, Nobilissimus Lyndenus Dissertationis de Panaetio; porro recentissimi scriptores juvenes, Bakius disputationis de Posidonio; Netscherus de Oratione pro Archia; Baumhauerus Observationum Literariarum ad Ciceronis Academica, in Stoicorum doctrinam de Visis et Evidentia; Willetius editor et interpres Protreptici Galeniani: tum rei publicae tractatione defuncti Matthias Temminkius et Fred. Guil. Boersius; denique item privatus, primo loco nominandus, Graecae Linguae peritia et emendandi felicitate insignis, Hubertus Eldikius. Huc accedunt docti scriptores Actorum Trajectinorum. Mittimus plures, quos enumerare longum sit. In his quidem, quos nominavimus, quum et nos Philomathiae Sodales simus, malumus aliis judicandum relinquere, quam ipsi pronunciare, quo loco quisque eorum censendus sit. Qui vero horum scripta legerint, facile animadvertent, in hoc numero non deesse principes, caeterorum autem neminem non multis classibus Tittmanno praeponendum esse.

Sed quandoquidem Wyttenbachius et nominatim et in primis oppugnatur, ut nimirum hoc

la-

labefactato caeteri eo certius à principatu excludantur Batavi, pauca de hoc dicemus Hic scilicet, *Vrit enim fulgore suo, qui praegravat artes Infra se positas: exstinctus amabitur idem*: hic jam quadraginta abhinc annos ut unus e Literarum principibus per omnes populos et homines literatos celebratus urit sua gloria plebeculam vana eruditionis opinione inflatam ejusque antistites Horrearios et Recensentes et Sycophantas; quod ipsis nec litat, nec adulatur, sed ut sunt vel indocti vel semidocti, ita indoctos vel semidoctos appellat. Hic jam puer Graecos Latinosque scriptores legere orsus, deinceps adolescens et juvenis horum, qui quidem cum doctrinae orationisque elegantia conjuncti essent, legit omnes, et hujus lectionis fructum retulit cum ad illarum linguarum interiorem grammaticam cognitionem, tum ad scriptores ipsos interpretandos et emendandos, tum vero ad rerum scientiam, Historiam, Philosophiam, caeterasque doctrinas et omnem antiquitatem. Accedebat facultas minime vulgaris eleganter diserteque Latine scribendi. Itaque mature principibus annumeratus est. Et quod Tittmannus (p. XXI.) alia in re dixit de Wyttenbachio temere et stulte, hoc vere et recte in illum accommodabimus. „ Quod vere „ à nobis dici, etiamsi T, numquam sibi per„ suaserit, tamen omnes intelligunt et libenter

„ concedent, qui Literarum incrementa, non „ genti cuidam propria, sed toti generi huma„ no communia, undecumque proveniant, gra„ ti agnoscere solent." Ruhnkenii certe auctoritatem non repudiabit T, quem et *principem* censet, et *candidissimam animam* (p.xvii) vocavit; nec dubitabit quin is, ut *princeps*, quid verum esset, judicare potuerit, et, ut *candidissima anima* pronunciare voluerit. Hic igitur diserte de Wyttenbachio ita locutus est, ut quem principe loco censeret, ad Timaeum p. 215: *In hac sententia*, inquit, *me valde confirmavit consensus Danielis Wyttenbachii, cui tantum tribuo, quantum eruditorum, qui nunc sunt, nemini.* Similia in R. scriptis passim occurrunt. Juvat vero etiam ex ejusdem ad Wyttenbachium epistolis quaedam proferre. Sic igitur ille ad hujus recens editam Epistolam Criticam a. MDCCLXIX. — „ *Lectus à me libellus Tuus, exspectationem, quam de eo Heynius noster fecerat, multum superavit. Nam, ut vere dicam, vix putabam in Germania esse, qui tantum in hoc genere saperet, et tantam Graecae linguae scientiam cum vera Critices ratione conjungeret. Miror lumen ingenii Tui, quod ex tot egregiis conjecturis elucet, sed multo magis miror rectum, in illa aetate praesertim, judicium. Ex his non fallacibus signis auguror, Te, si eumdem cursum tenueris, magnum*

num aliquando Literarum nostrarum decus et praesidium futurum. Tu solus nimis demisse de Tua in his Literis facultate sentire videris. Verum scias, quod Quinctilianus simili in re dicebat, eum in Graecis Literis multum profecisse; cui Plato multum placeret. caet." Et vero Wyttenbachius eumdem cursum fideliter tenuit. Proximo anno R. de hujus in Latinis Literis progressibus sic ad eum scripsit: „ *In Latinis Literis quantum proficias vel literae Tuae ostendunt, quibus nego quidquam elegantius et Latinum magis scribi posse.* Edito Plutarchi libello de Sera Numinis Vindicta, anno MDLXXII, ad eumdem Amstelodami viventem scribens, haec posuit: „ *Plutarchus Tuus quanta cum ingenii doctrinaeque admiratione ab omnibus, qui recte judicare possunt, exceptus sit, non dubito, quin multis multorum literis cognoveris. Donaram exemplum intelligentissimo harum Literarum existimatori Claudio Salgasio. Is statim me jussit quatuor alia exempla Londinum mittere ut Anglorum cupiditati satisfieret. Qui librum Tuum ita probarunt, ut, si Tu in Plutarchi edendi consilio persisteres, fidem suam Salgasio adstringerent ad copias Anglicarum Bibliothecarum submittendas.*" Tum a. MDCCLXXVII, ad W. orsum Bibliothecam Criticam scribere: „ *Remitto Tibi censuram Tuam, in qua vix reperi quod ca-*

calumniarer, nedum quod reprehenderem. Rectum certumque judicium Tuum: oratio elegans ac plane Latina. In qua Te tantum profecisse eo magis gaudeo; quod, me potissimum auctore, hanc bene scribendi laudem, caeteris, quae in Te sunt, ingenii doctrinaeque ornamentis, conjungendam putasti." Porro a. MDCCLXXVIII, edito Euripide Musgraviano: „*Euripides Musgravii prodiit. Academia Oxoniensis me et Valckenarium exemplaribus donabit. Vellem Te nobis adjungerent, cum satis illis constet, tertium Te esse in Triumviris rei literariae constituendae.*" Hos locos ut nos in publicum prodere pateretur Wyttenbachius, ejus modestiam expugnavimus: in quo literatis hominibus nos gratum fecisse non dubitamus. Sed referamus testimonia vulgata. Christophorus Saxius, locuples sane testis, Onomastici Literarii Parte VIII, p. 333, cum alia diligenter et honorifice de Wyttenbachio narravit, tum haec: „ — *sic ad Ruhnkenium se applicuit, ut parentis eum loco haberet, ejusque haud dubie grandi studiorum et ingenii acuminis exemplo incensus, pari gressu celebritatem nominis ejus aequare coepit, ut ambo Duumviratus literarum dignitatem attingerent: vid. Cel. Ruhnkenius in Epist. Crit. I ad Valckenarium p.* 94, *et ad Timaei Lex. Plat. p.* 215" Sed fortasse hic propter communionem Batavae civitatis minus

nus integer judex habeatur: ecce Gallum, eumque eruditissimum, Villoisonum! qui in Praefatione Epistolarum Vinariensium, ad Serenissimam matronam Annam Ameliam, matrem Caroli Augusti, Serenissimi Ducis Saxo-Vinariensis, haec posuit: „ *Has conjecturas in Batavia natas esse suspicor, quae semper criticis viris et Graece doctissimis abundavit, sed numquam magis quam hodie, cum Ruhnkenio, Valckenario, Wyttenbachio etc., summis illis viris et supra nostras laudes longe positis, doctissimisque eorum alumnis ex hoc ludo, tamquam ex equo Trojano, prosilientibus, gloriatur.*" Poteramus aliorum etiam testimonia citare Gallorum Larcheri, Sanctocrucii, Boissonadii: poteramus et Britannorum, saepe quidem ab illis dissentientium, in Wyttenbachii laude consentientium: malumus Germanorum, quos ut populares Tittmannus contemnere non audebit. Sic igitur Schneiderus, in praefatione Fragmentorum Pindaricorum ad Mutzembecherum, coetus Lutheranorum Hagani doctissimum antistitem: „ *Habes in vicinia Tua Triumviros illos, summis et ingenii doctrinaeque laude florentes, Valckenarium, Ruhnkenium, Wyttenbachium, quos quidem hisce in literis regnare, nemo facile est, qui non confiteatur.*" Hoc scripsit Schneiderus jam tunc Graece multo eruditior certiorque Tittmanno judex, et scripsit a. MDCCLXXVI,

quum

quum Wyttenbachius in hoc genere nil nisi Epistolam Criticam, et libellum Plutarcheum De Sera Numinis Vindicta, edidisset: nondum Bibliothecam Criticam, Philomathiam, Selecta Historicorum Graecorum, Plutarchi Moralia Opera omnia, Praecepta Logica, Dissertationes Philosopho-Historicas, Vitam D. Ruhnkenii, Platonis Phaedonem: nondum complures ejus discipuli disputationes elegante accurataque doctrina commendatas emisissent: quae omnia T. aut turpiter ignoravit, aut turpius etiam dissimulavit; praesertim quum in omnibus non modo exteris sed et Germanicis Ephemeridibus Literatis, Gottingensibus, Halensibus, Jenensibus, Erfordiensibus, aliis, ita celebrata et ut perfecti Critici opera commendata sint, ut neminem vel mediocriter doctum literatorem eorum notitia et laus quemquam fugere possit, nec nostrum sit, has laudationes referre. Juvat tamen apponere principis in Germania Literatoris Heynii, cui Tittmannus turpem istam adversus Wyttenbachium obtrectationem inscribere non dubitavit, Heynii, inquam, judicium et elogium de Wyttenbachio apponere, quod ille posuit in literis ad hunc missis cooptatum sodalem Classis Antiquarum Literarum Societatis Regiae Scientiarum Goettingensis: hoc igitur sic habet; *Societas Regia Scientiarum Goettingensis — Sodalium suffragiis et judiciis Virum doctissimum*

mum Danielem Wyttenbachium, Professorem in Universitate Literaria Leidensi, accurata, subtili, elegante eruditione spectatum, priscae laudis Batavorum, principatum Literaturae Graecae et Romanae obtinentium, vindicem, in Classe *Antiquarum Literarum et Artium Sodalem, amicum sibi et familiarem literarum commerciis conjunctum, optat, legit, caet.* — Scripsit illa Heynius publica auctoritate Societatis d. IX Majii MDCCCXI: privatim autem suo nomine epistolam addidit, unde saltem prima et postrema reponamus: *Praestantissime, amicissime Wyttenbachi! non est alius superstes, quicum pari affectus, officiorum, studiorum, necessitudine conjunctus sim, quam Tecum, Vir optime, multis nominibus mihi carissime, Literarum doctarum liberalitate et humanitate ornatissime. Non igitur mirabere, cum Societas Regia Scientiarum Goettingensis nova Classe Literarum Antiquarum et Artium aucta esset, principem Te mihi se obtulisse, quem ut honoris caussa cooptarent, et suffragiis suis sibi expeterent, Sodalibus meis persuasum irem. — Me autem de amicitia, qua me adhuc amplexus es, ita securum redde, ut quamdiu vixero, et post fata quoque, mei memoriam apud Te integram fore spondeas. Vale. Scr. Goettingae. d. X Maji.* 1811. *C. G. Heyne.* Hunc igitur virum, Wyttenbachii amantissimum, plenam in il-

illum contumeliarum et mendaciorum praefationem si quidem legit, quanta cum animi indignatione legisse credibile est? Unum etiam addamus judicium viri omnis historiae scientissimi, C. Hulthemii, Rectoris Academiae Bruxellensis, qui, in Oratione a. MDCCCXIII habita, *Batavorum avita merita de Literis Graecis et Romanis* attingens, *haec illorum propria ac praecipua esse* pronunciat, *et hodieque apud eos haec studia extoli et florere praesertim Leidae in Wyttenbachi scholâ principe Europae.* Quid ad talium virorum praeconia dicat Tittmannus? Scilicet ringatur et ilia ei rumpantur. Wyttenbachius autem nec extollit animum laudatus à claris viris, nec demittit vituperatus à sycophantis, suum iter sequens et illud *Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.*

Caeterum Batavi, etiam si, contra quam ostendimus, nullos harum Literarum principes haberent, tamen studii earum et frequentiae principatum obtineant. Nullus enim facile est populus, in quo, pro numero civium, earum et tot sint cultores, et tanta ratio ducatur. Cujus rei in primis caussa est quod Batavi observantissimi sunt judicii morisque majorum suorum, qui hanc rem publicam fundantes simul liberali filiorum institutioni prospexerunt scholis constituendis, in quibus excolendi ingenii initium à Latinis Graecisque Literis fieret. Sic, pau-

paulatim crescentibus rebus, Gymnasia circiter quinquaginta, Academiae quinque exstiterunt, quae sane multitudo, pro angustis terrae finibus, et numero civium, singularis et inusitata est. Gymnasiorum, quae et Scholae Latinae dicuntur, ea est ratio, ut cuique praesit Rector, sub eo Conrector, Praeceptor, saepe plures; non homines per inscitiam à Theologia repulsi ad Scholasticum opus confugientes, ut apud exteros passim fit: neque, quod Tittmannus de sua patria queritur p. xxxi, ubi *haec studia ab ejusmodi hominibus reguntur, qui philologiam, ut Candidati Ministerii, leviter tantum attigerunt, et aliquot annorum improbum laborem Rectorisque superbum imperium certa muneris sacri spe indigne perferunt:* sed homines ad talia docendi munera apti ac docti; unde hic magistrorum Scholasticorum ordo apud nos non, ut apud exteros fere, contemnitur, sed merito suo in primis honestus habetur. Hi ergo gradatim per classes pueros instituunt in Latinae Graecaeque linguae cognitione, aliisque disciplinis huic aetati aptis, usque ad adolescentiam et eum finem, ut discipuli scholis Academicis interesse easque percipere queant. Qui primum biennium spatii Academici pergunt iisdem linguis studere: assumunt Historias, Antiquitates, Philosophiam, Mathematica, alia, quae *propaedeutica* dicuntur et censentur. Tum ad propositam

M sibi

ſibi quisque disciplinam ſe dat, Theologiam, Jurisprudentiam, Medicinam. Sunt etiam qui praecipue operentur propaedeuticis, veluti Graecis Latinisque Literis, in iisque vitae tabernacula ponant, ut eas vel doceant ac profiteantur, vel ad ſui liberalem oblectationem adhibeant. Et quandoquidem hac etiam in parte mos majorum viget, ut omnes ſcholae in Academiis habeantur Latino ſermone, hic nobis mos eum adfert fructum, ut et conjunctio cum ipſis Latinis Graecisque Literis retineatur, et apud nos non modo Profeſſores, ſed et Auditores, publice et privatim, commodius meliusque Latine loquantur, quam apud exteros, v. c. Germanos, quorum in Academiis, exceptis pauciſſimis, fere omnes ſcholae, Germanice habentur, ut Latina lingua propemodum exſtinguatur, certe intermittatur. Neque vero iſta nos labes premit, ut noſtri magiſtratus, aulici, nobiles, omnino primarii Reip. dignitate viri, has Literas ut ipſis indignas et mere ſcholaſticas contemnant: quam labem in Germania his obeſſe ſtudiis queritur Tittmannus p. XXVIII. Apud Batavos *hoc caverat mens provida* Guilielmi I, ejusque conſiliorum ſocii et adjutoris Jani Douſae, qui princeps nobilitatis Batavae, et bellica fortitudine et civili prudentia et Literarum ſcientia praecipuus, primus idem Curator hujus Leidenſis Academiae, haec ſtudia ſic ſtabilivit,

ut

ut deinceps nobilissimus quisque ea maxime et honorifica et honoranda judicaverit, plurimique ex primariis ordinibus viri ea et juvenes et senes coluerint. Sic etiam Britanni, principium fundamentumque excolendi ingenii in lectione classicorum Scriptorum ponentes, hanc non solum ut debitam necessariamque ad pueritiam et adolescentiam, sed etiam, ut liberalem et salubrem, ad reliquas aetates referunt; unde saepe apud eos est videre proceres, magnates, senatores, qui Thucydidem, Demosthenem, aliosque Graecos auctores, ad civilis rationis usum quotidie terant. Est autem in his Literis, ut in rebus magnis, praeclarum ad hanc rerum intelligentiam profecisse, etiam si ad summum ejus gradum, quasi Aristarchi alicujus facultatem, pervenire nequeas. *Prima enim sequentem*, ut sapientissimo Ciceronis dicto utamur, (Oratore, I.) *honestum est in secundis tertiisque consistere. Nam in poëtis non Homero soli locus est, aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro; sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos. Nec vero Aristotelem in philosophia deterruit à scribendo amplitudo Platonis: nec ipse Aristoteles, admirabili quadam scientia et copia, caeterorum studia restinxit.*

Satis videmur pro Batavis dixisse; ut nemo intelligens judex nostram caussam improbaverit, nedum ipse, si viveret, Ernestus, vir idem et

eruditisſimus et aequisſimus: qui profecto reprehenſorem ſic alloqueretur: Quid est, Tittmanne, quod tantopere te moveas et jactes, ut in Batavos et Wyttenbachium inveharis, quaſi, meam ſcilicet famam defendens. Quae te quidem defenſore non opus habet. Neque enim populus est, in quo meis ſcriptis meaeque rationi plus tribuatur, quam apud Batavos, nec ſolum à Literatoribus, ſed etiam à Theologis, et aliarum doctrinarum cultoribus: neque quisquam ex iis me ſaepius, verius, liberaliusque laudavit, quam Wyttenbachius. Qui quod meam cum Valckenario de Callimacheis et Xenophonteis annotationibus disſenſionem memoravit, vera et ex illo Ruhnkenioque et aliis audita narravit, nec ad *meum nomen minuendum* retulit, ut tu calumniaris, hujus narrationis fidem ineptis ratiunculis elevare conans, eximias autem laudes pasſim à Wyttenbachio in me collatas ſilentio premens. Et quod eum ac Batavos inſimulas mihi Germanisque obtrectare, indeque ſibi gloriam quaerere, vehementer erras: neque enim illi id faciunt, nec opus habent ista ad gloriam via, quae est vanorum et minutorum hominum, quam tu tuo in libello ſectaris. Quem quicumque legit, is manifesto videt, te ardentem invidiâ adverſus Batavos tibi cenſoris perſonam asſumere, hos è prima claſſe dejicere, in hac Germanos ponere, ut ſcilicet tu hujus clasſis

ſis ſocius habearis. Neque tantummodo animi integritas, ſed duae etiam reliquae facultates cenſoriae, judicium et rerum intelligentia, tibi deſunt, ut monuerunt Sodales Philomathiae, et omnes prudentes doctique animadvertunt, apud quos turpiter te dediſti cum tuo libello, magnumque exiſtimationis detrimentum feciſti. Quam tu, ſi me audis, ita reſtituere ſtudebis, ut candide profitearis, te per ignorantiam et gloriae cupiditatem à vero aberraſſe. Debes hoc tibi. Debes Academiae tuae Lipſienſi: quae quum adhuc ſemper floruiſſet humanitate non modo Literarum, ſed et morum, nunc ſe neutro bono per te auctam, ſed redundantem videt inficeto profesſore ét agreſti, qui inter caeteros ſit *Rusticus urbano confuſus, turpis honesto.* Debes mihi; de quo male meritus es, quod in mea ſcrinia incidens has epiſtolas emittis, minime in iſtum uſum a me ſervatas, ut tu aliquando iſs edendis abutereris ad occaſionem male dicendi obtrectandique Batavis, tuaeque obtrectationi meae defenſionis nomen praetenderes. Ego vero, qui his in Literis aetatem contrivi, earum principes ſemper Batavos eſſe judicavi, horum rationem in edendis ſcriptoribus antiquis unice probavi, ſaepisſime in meis ſcriptis laudavi, et Germanis noſtris in exemplum ad imitandum commendavi. Quorum ſi qui nunc hanc ſtudiorum viam ſecuti excellunt,

non ideo Batavis nunc excellentibus suum locum laudemque adimunt: quale quid tu somniasti, ipse in hoc Literarum genere minime excellens, de Batavis nescio quam palmam fingens, triumphans, et multa temere comminiscens, instar militis gloriosi hostes quaerens ubi nulli sunt. Quin tu potius, qui meam laudas verecundiam p. XVI, hanc secutus esses; praesertim quum et ipse sis et salutari volueris *Theologiae Doctor*; neque sit vel doctore ventoso quidquam ineptius, nec mendace theologo turpius!

Caeterum, habet Philomathes noster aliquot Ernesti ad Valckenarium epistolas, à filio generoque, humanissimis viris, acceptas, longiores illas quidem, quam quae hoc in libro edantur: inter quas quum exemplar sit epistolii à Valckenario ad Ernestum scripti, ad causam Xenophonteam pertinens, eamque vere a Philomathe narratam ostendens; juvat nos, illud hoc loco referre. Est autem his verbis conscriptum: „ Viro summo Jo. Aug. „ Ernesti. S. P. D. L. C. V. Brevissimam „ quidem schedulam in Aristoph. Nubes „ petenti mihi aliquando remisisti: sed ob- „ servata mea in Xenophontis Memorab., „ nec ego repetii, neque Tu mihi remisisti. „ Haec igitur inter chartas tuas reperies, iis-

„ que

„ que, prout libuerit, uteris. Commode mihi
„ videntur separatim ad calcem poni posse.
„ Cum nihil habeam quod iis addam, prorsus
„ necesse non est, ut ad me mittas plagulas,
„ quas dicis, ubi praelum reliquerint. In
„ Scheda quadam separata, pauca quaedam in
„ notas Tuas animadverteram: his si quando
„ uteris, me, quaeso, in re tantilla nominare
„ noli. Vale, Vir Summe, et me inter Tuos
„ admiratores semper numera." Dabam Leidae
d. xx Nov. 1771.

✿

III.

EPISTOLAE *Sodalium Socraticorum Philomathiae, cum Praefatione et Appendicibus* GUILIELMI LEONARDI MAHNE *Rect. Zierizeani Gymnasii.* — Πλάτων λοιδορούμενος ὑπό τινος, Λέγε, ἔφη, κακῶς, ἐπεὶ καλῶς οὐ μεμάθηκας· „ *Plato,* „ *quodam ei maledicente, Perge, inquit, male dicere, quandoquidem* „ *bene dicere non didicisti*" STOBAEUS. — *Zierizeae. Apud Abrah. De Vos, Jac. Fil.* MDCCCXII. 8. *pagg.* 104.

Hic liber, jam biennium ante annum in titulo notatum fcriptus, nunc demum prodiit; quod Scriptores ejus editionem propter nova tempora differendam, nec tamen Literarum detrimento abjiciendam judicarent. Quod utrumque eos recte judicasfe, lectio ejus docebit. Continet vero, ut prior Mahnii Epicrifis, infignem, et multo etiam ampliorem, copiam praeceptorum ex Philomathis disciplina natorum, de ftilo Latino, puritate ac proprietate orationis, cum in compofitione, tum in fingulis verbis et locutio-

tionibus: magnam accessionem ad libros Vossii, Cellarii, Heusingeri, aliorumque, qui de viciis sermonis antibarbaras animadversiones scripserunt: quae quum tanti sint momenti, ut, iis ignoratis, nemo Latine scribere possit, tamen vulgo à semidoctis Latine scire et scribere volentibus ignorantur. Sed caussa libri paucis declaranda est.

Horrearius aliquando in Horreo Philomathem ultro lacessiverat, ab eoque diu postea de ista temeritâte admonitus, in Bibliothecae Criticae Parte XII, ut rem ex praefatione referamus, bilem sibi hac admonitione commotam mox in Philomàthem effudit, edita ad eum Epistola Latine scripta, sed Latinitate belgissante et plena barbarismis: volens scilicet et ipse literatus et Latine doctus videri. Et visus est indoctis ac Philomathi invidentibus: doctis autem audaciam simul suam et imperitiam ostendit. Nam apparuit, eum ad scribendam illam Epistolam adgressum, pauca Ciceronis, Terentii Andriam, quaedam Mureti, Philomathis Bibliothecam Criticam, Lexica denique, pervolutasse, indeque decerptis pannis centonem consuisse filo ac stilo Belgico. Materia vero continebatur tota foedis impudentissimisque in Philomathem conviciis, quibus eum malum et improbum hominem pronunciabat, et *quasi maleficum aliquod et noxium animal, quod quis non*

fugiat, *aversetur*, *odio habeat*, *concursumque ejus sibi dirum*, *tetrum*, *ominosum*, *putet*. Hoc clam Mureto surreptum, cum ipso typographico mendo *concursum* pro *occursum* Opp. II, p. 79, et similia inde aliundeque compilata, uno et continuo rictu in Philomathem elatravit: scilicet impium hominem, ausum Horreario respondere, et latranti Kantiano Anubi veram rationem opponere. Alia multa effutiit, quae essent hominis prae iracundia insanientis, suae caussae diffidentis, nec eam nisi mentiendo tueri se posse sperantis, et in ipso mentiendo nullam saltem verisimilitudinis rationem habentis. Veluti, Philomathi nomen *doctoris umbratici* objiciens, nec intelligens ejus significationem, nec Ruhnkenii in illa oratione propositum, id ipse commisit, quod illic in vitiis doctoris umbratici numeratur, *qui summos viros*, *si forte in vocula syllabave lapsi sint*, *obtorto collo ad suum tribunal rapiat*. Nam in duobus à Philomathe citatis versibus hexametris errores typographicos nactus, eos ipsi tribuit et rei metricae ignorantiam exprobravit: alium etiam versum ei objiciens, suam ipse imperitiam prodidit. Enimvero Philomathem quid hexameter sit nescire! eum qui à pueris Graecos Latinosque Poëtas legit! qui in illa ipsa et caeteris Bibliothecae Criticae Partibus, atque adeo in omnibus aliis suis scriptis, sexcen-

centos Poëtarum locos probabiliter tractavit et emendavit! Alia multa in illa Epiſtola inſaniae exempla cognoſcantur è Catharſio, quod Philomathes in Philomathiae Libro I, prodididit, opus faciens Literatis gratum, notandis erroribus Horrearii, cum caeteris, tum iis de Latinitate: ipſi ſalutare, expurgandis ejus ſordibus, debitumque pro ejus ſyllabarum aucupio in typographicis mendis: leniter eum, ut aegrotum, tractans: errores circiter ducentos notans in quatuor generibus, Latina oratione, Graeca, Philoſophia, Senſu Communi: nam mores ſuos, ab Horreario per diram maledicendi libidinem vituperatos, adverſus febricitantem defendere nil attinebat.

At Horrearius per Catharſium ex febri in furorem converſus, ſordes ſibi ſuas adimi non paſſus, in ſterquilinium ſuum ſe recepit, indeque ſuo more, ſcilicet, fulminans, *Triadem Epiſtolarum*, quaſi ſtercoream grandinem, in Philomathem emiſit: quem Pallas aegide protegens, ſtercus in Horrearium excusſit, eumque obruit. Erat autem posterior iste libellus priore eo foedior ac dirior; ut, quum utrumque ex triviorum colluvione peteret, priorem à ſuperficie delibasſe, posteriorem è ſentinae coeno ac faece hauſisſe videretur: ille, quamquam abjiciendus inſignis ad deformitatem foetus, tamen aliquam humanae formae ſimilitudinem re-

retinens: hic inferni tricipitis Cerberi figuram latratumque referens. Ad hunc nisi Philomathes sileret, quartam se epistolam emissurum minabatur. Juniores medici, qui sunt iidem Sodales Philomathiae, quorum judicio hic Horrearii curationem reliquerat, judicarunt Triadem non silentio praetermittendam, sed animadvertendam esse: non quidem ipsius Horrearii caussa, qui, ut suis ipse sordibus obrutus, sua sponte punitus miserandusque esset; verum, ut adolescentibus studiosis caveretur, ne istius vitiis erroribusque contaminarentur. Itaque rem per Epistolas agere instituerunt. Quae fuerunt numero decem, a p. 1. ad 108. scriptae a Sodalibus singulis, sub nominibus Socraticorum, inde ab Octobri a. MDCCCIX, ad 1. d. Junii MDCCCX. Prima est Terpsionis ad Euclidem, ante editum Catharsium, d. II. Octobris. Altera, Euclidis ad Terpsionem, de edito Catharsio et denunciata Triade, d. xxv. Novembris. Tertia, Euclidis ad Aeschinem, de edita Triade, eique procurandae facto Sodalium decreto, data Antistheni provincia procurandi, et scribendi ad Horrearium, alio nomine appellandum *Paulum H. V C* — d. v. Maji. Quarta, Antisthenis ad Paulum H. V. C. adhortatio ad cognitionem sui colendam, curationemque admittendam: d. XII. Maji. Quinta, Antisthenis ad Paulum H. V. C. de prima Triadis Epi-

Epistola, praecipue de errore Pauli, quo is dixerat *rem esse doctoris umbratici in aliorum scriptis vitia Grammatica notare, praesertim si doctissimi viri alii similiter locuti sint: Ruhnkenium nomine doctoris umbratici cogitasse Philomathem, quamvis adhuc ei ignotum et puerum duodecennem*: d. XVI. Maji. Sexta, Antisthenis ad Paulum H V. C. de ejus errore, quo contenderat, *bene Latine scribere esse Veterum scripta compilare, et Veteres item factitasse:* admonitio ad eumdem, de differentia puerilis et virilis imitationis: d. XX. Maji. Septima, Antisthenis ad Paulum H. V. C. de eodem argumento, et Pauli compilationibus, in singulari priore Epistola factis: d. XXV. Maji. Octava, Antisthenis ad Paulum H. V. C. de differentia rectae et pravae rationis interponendi Graeca verba ac dicta Latinae orationi, et Pauli hoc in genere ex eadem Epistola errores: d. XXX. Maji. Nona, Antisthenis ad Paulum H. V. C. de puerilitate, in primis Pauli. d. V. Junii. Decima, Antisthenis ad Paulum H. V. C. de argumento Kantiano, a p. 85 — ad 108. d. X. Junii: qua ostenditur, Horrearium multa Kantii dicta non intellexisse.

Hactenus pertinuerunt Epistolae, quum Antisthenem sua et amicorum negotia in exteras regiones proficisci coegerunt. Ne tamen Pauli H. V. C. caussam derelinqueret, ut ipse scribit,

bit, eum purgandum tradidit uni è Sodalibus nostris, Mahnio, quem novit Paulus H. V. C., docto et modesto viro, qui item purgavit collegam Pauli H. V. C. arrogantem et indoctum hominem, tenebrionem sub nomine Recensentis Recensentium latentem. Ex his igitur Epistolis, quamquam materiae à Sodalibus collectae vix tertiam partem complexis, multa discere possunt alii, cum ad rerum et orationis scientiam, tum ad formae et characteris epistolaris cognitionem: quam discipuli Philomathis in ejus Scholis interpretatione et imitatione Ciceronianarum Epistolarum consequuntur, Horrearius autem adeo ignorat, ut nullam habeat rationem copiae, varietatis, brevitatis, tenoris, verisimilitudinis, sed putet se nomini et officio Epistolae satisfacere, positis illis in principio et fine formulis. — *Salutem, Vale.* Qua sane ratione etiam è singulis suis homiliis totidem Epistolas conficere poterat.

Mahnius autem has Sodalium Epistolas, et caetera eorum hujus argumenti adversaria, ita ab Antisthene sibi tradita accepit, ut his sua adderet acta, omnia in unum corpus redigeret ac perscriberet, et, si quando tempestivum videretur, uno volumine vulgaret. Et quum tunc simile argumentum purgandi Recensentis in manibus haberet, non alienum ab eo judicavit, isti bulbo Horrearium quasi guttam adsper-

ſpergere. Recepit igitur Antiſtheni ſe facturum, quam primum ejusmodi tempora veniſſent, ut ſtudioſi homines tali lectione frui ac delectari posſent. Quae tempora jam adesſe cum aliunde judicavit, tum inde, quod frequentes ſtudioſi homines ex ipſo et aliis ejus ſodalibus quaerere ſolebant: *Ecquid Juniores Medici? Siccine ſinunt barbaros equitare inultos.* Ergo his Sodalium Epiſtolis duae deinceps Mahnii Appendices ſubjiciuntur: prior ſic inſcripta, *Appendix Prima continens Animadverſiones Sodalium Socraticorum Philomathiae in Horrearii Epistolarum Triadem*, à pagina 109 ad p. 206: altera, *Appendix Altera, ſive Epicriſis Cenſurae, quam Recenſentium Recenſens, vir eruditisſimus, edendam curavit, a.* MDCCCIX, a pagina 297 ad 399. Sequuntur Addenda et Corrigenda à p. 400 ad 408. denique Index Grammaticus, utilissimus et locupletisſimus, verborum et locutionum in quibus Horrearius erravit.

Mahnius igitur traditam ſibi provinciam in Appendice Prima ſic adminiſtravit, ut ſaltem grammaticos et logicos errores Horrearii animadverteret, convicia autem maledictaque refutare ſuperſederet, quippe quorum fraudem et injuriam nemo ſanus non ſponte videret. Et primo quidem è Philomathis Scholis locum p. 111—115. de partibus et officiis ſtili Latini

ejus,

ejusque comparandi recta ratione, protulit: deinde Triadem per paginarum deinceps ordinem persequens breviter ac diserte notavit: quae notatio ingentem numerum admonitionum et regularum de recto verborum usu, à vulgo ignoratarum, peperit. Nam Horrearius non solum priores suos errores in Catharsio castigatos tenuerat ac defendere laboraverat, sed etiam plurimis novis cumulaverat; ut expurgandi materia tanta esset, quae vel complurium Sodalium operam industriamque exerceret. Et vehementer indignatus erat, quod Philomathes ejus barbarismos et soloecismos notasset, clamans id esse syllabarum aucupium et negotium doctoris umbratici, in eumque frequens compilatos ex illa Ruhnkenii Oratione pannos jaciens: immemor, aut parum curans, quod ipse prior syllabarum aucupium, idque indignissimum et abjectissimum, in mendis typographicis, adversus Philomathem instituisset, et omnino in ea vitia incidisset, quae in illa Oratione doctoribus umbraticis tribuuntur. Veluti in Kantianis disputatiunculis iste factitat, quod in doctoribus umbraticis reprehenditur, p. 112, *falsa scientiae opinione inflati, non se accommodant infirmis ingeniis, sed, ut supra vulgus sapere videantur, eruditionem venditant, docendo difficultates augent:* et p. 125: *Huic vitio etiam affines sunt nonnulli aetatis*

tis nostrae philosophi, qui, quas res populari ac perspicuo sermone enunciare possent, nimia subtilitatis affectatione, verbis exprimunt à communi usu abductis, interdum etiam novis, et à se satis inconcinne confictis. Et archaismos affectat Horrearius, ut ostenditur Append. I, p. 194, quod item in vitiis doctorum umbraticorum numeratur in illa Oratione p. 124: *Sunt, qui exoletae vetustatis amore capti, cum Euandri matre loquantur.* De compilatione et Terentianis jocis ad res graviores translatis, quae ineptia saepe in Horreario notata est, dicitur in eadem oratione p. 125 *Vidi qui — in mansuetiorum Musarum contemtores declamaturi, Ciceronis Catilinarias compilarent. Vidi, contra, alios, qui dicta per vernilem jocum à Comicis rebus gravissimis accommodarent, cum irrisione intelligentium.* Ruhnkenius quidem nimium festinanter arripuit appellationem *doctoris umbratici*, et in malum sensum convertit, quae veterum ratione et usu honestam habet significationem, omnibus doctoribus scholas habentibus communem, Philosophis et Rhetoribus, Platoni, Aristoteli, Quintiliano, Longino, horumque simillimo cuique: volebatque ipse notum aliquem illo tempore Scholae Latinae Rectorem, non Professorem: qua de re legenda sunt Sodalium nostrorum monita p. 18, 19, 40, 41, 237. Philomathes autem, ab

in-

ineunte aetate in publica luce educatus et eruditus, adolescens peregrinando cultiores populos obiit, et *mores hominum multorum vidit et urbes:* deinde Professor Amstelodami diu in vitae celebritate versatus, denique Lugduni Batavorum progressu aetatis, quo magis intellexit quantum esset quod nesciret, quantumque sibi agendum superesset, sibi et paucis vivere coepit, scilicet iis, qui ab ipso discere vellent, et à quibus ipse discere posset: in Musarum se otia et *umbracula* recepit, ubi ejus felicitati invidentes et laudi obtrectantes Horrearios, Recensentes, aliosque Zoilos, longum valere jubet, *rumpantur ut ilia Codris.*

Triadis Horrearii, ut nomen ipsum significat, tres sunt Epistolae, immo potius partes: si quidem cum Epistolis nil habent commune, nisi initium et finem *Salutem et Vale.* In has iste triplicem materiam distribuit, ut prima contineret errorum in Graeca Latinaque oratione suorum à Philomathe reprehensorum defensionem: altera reprehensionem rationum de Philosophia, ab eodem explicitarum: tertia vitae morumque ejus vituperationem. Ita quidem distribuere voluisse videtur; quamquam saepe turbat, ex alio in aliud transsilit genus, lubentissime in vitae morumque vituperationem. De Latinis et Graecis suis vitiis à Philomathe reprehensis per-

pergit vociferari (p. 137.) *non agitur in nostra lite de Latinitate, agitur de mea fama, agitur de Philosophia Kantiana:* interim ipse menda typographica Philomathis colligit, eaque ipsi pro ignorantiae erroribus objicit, ejus animo moribusque improbitatis infamiam adspergit: quae dum barbaro sermone, conviciorum sordibus, furtis pannisque compilationum, in Philomathem torquet, exclamat interea Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. scilicet *talem suum esse sermonem: Philomathem autem, ut Sophistam, apud Ciceronem in Bruto*, 12, *judicare, hoc esse oratoris maxime proprium, rem augere posse laudando, vituperandoque rursus affligere.* Quem utrumque locum à Philomathe furatus est. Bibliothecae Criticae P. XI, p. 26, et P. IX, p. 88. Atque sic identidem grassatur per totum libellum, longum centum septuaginta sex paginarum; ut interdum vehementiore furoris accessu excitetur. Veluti p. 25, obrutus à Philomathe notatione soloecismorum ac barbarismorum suorum, quum frustra laborare se sentiret iis defendendis, et ad omnem successus desperationem redigeretur, hoc extremum subsidium sibi superesse putavit, ut Philomathis auctoritatem Diminutivi jactu labefactaret, eumque ex magno viro parvulum hominem sibique parem faceret. Sic enim scripsit ibid. „ Qua propter, ut spero, aegre non

„ feres, si te in posterum aliquando *Wytten-*
„ *bachioli*, aut etiam *Danieluli*, deminuto no-
„ mine, vel etiam praenomine, compellem. Et-
„ enim ut poëtae Martialis ad Priscum quem-
„ dam, in te adhibeam verba: *Cum te non*
„ *nosse̍m*, *dominum regemque vocabam: Cum*
„ *bene te novi*, *jam mihi Priscus eris.*" Hanc pueri furiose irascentis insaniam placida admonitione castigat et curat Antisthenes: quam totam quidem in ipsa ejus Epistola IX, quae est *de puerilitate Horrearii*, legisse praestat: pauca tamen inde hic apposuisse utile est: —
„ Agam tecum, inquit, ut cum aegroto meae
„ curationi tradito. Dic mihi quid hoc disti-
„ chon Martialis ad tuum propositum Diminu-
„ tivi pertineat. Quem poëtam si tu legisses,
„ alios opportuniores locos depromsisses. Sed
„ neque Martialem legisti: et voluisti uti noto
„ tibi versu, quo Alphenum, optimum virum,
„ interfecisse diceris, si forte Philomathem
„ eodem telo interficere posses. Deinde dic
„ mihi quare posueris *deminuto* nomine, non
„ autem *Diminutivo*, ut omnes veteres Gram-
„ matici loquuntur? Scilicet volebas exquisite
„ loqui, et nactus in Lexico Facciolati sin-
„ gularem locum Quinctiliani Inst. Or. I, 5,
„ sic significatum *Diminutum nomen*, cupide
„ id arripuisti, mutasti in rarius et ab hoc
„ loco alienum *deminutum*, nec auctorem in-
„ spe-

„ ſpexisti, apud quem, edit. Burm. p. 64, „ Capperonnerii p. 42. antiquos codices *diminutivum* habere vidisses: quae ſane vera est „ lectio; ut oſtendemus in purgatione grammatica Triadis tuae (vid. Append. I, p. 152.) „ Praepoſitiones *De* et *Di* accuratius distinguendae ſunt, quam vulgo fit. Illud profecto, ut omnia tua, festivum est, quod „ *diminutivum* Philomathi inferre volens, ne „ id quidem habuisti cognitum, quo modo *diminutivus* Latine dicendus esſet. Sed, ut a „ nomine ad rem tranſeam, duo ſaltem te interrogabo, quis quem diminutive appellaverit. Ego, inquis, Philomathem. Tu ergo, „ Paule H. V. C. an te unquam in ſpeculo vidisti? Certe videre te oportet, qui ſis ipſe „ diminutivus. Jam ſi unquam, de quo dubito, in animorum ſpeculum, in illud *nosce te ipſum*, inſpexisſes, profecto cognovisſes „ te ingenio doctrinaque ad Philomathem esſe „ inſtar guttae ad mare Aegaeum, aut lychni „ tabernarii ad Solem. — Ego vero nunc de Philomathis gloria te unum testem ſatis habeo; „ ut hanc tui partem noſcere discas, tuum „ ſcilicet tecum ipſo conſenſum. Nam quem „ tu in Triade diminutive appellas, et furto „ Ruhnkeniano *propudium Literarum* vocas; „ hunc tu in Oratione Funebri in A. A. Meerſchium a. 1792, p. 37. his verbis praedicas,

 „ *Li-*

„ *Literarum illud omnisque elegantiae mira-*
„ *culum*, *Daniel Wyttenbachius*, *Vir Claris-*
„ *simus.* Tum in tortuoso illo et inficeto tui-
„ que ingenii simillimo Dialogo de locis Vitae
„ D. Ruhnkenii, quem edidisti in Horreo III,
„ 12, Philomathi tribuis illud, *micat inter*
„ *omnes — velut inter ignes Luna minores:* —
„ et ibidem vocas eumdem, *eum Literato-*
„ *rum, item ut Plato quondam dictus sit Deus*
„ *Philosophorum.* Porro in singulari tua Epi-
„ stola quamvis stomacharis er conviciaris,
„ tamen subinde invito verum excidit: veluti
„ p. 44. *in Literis regnas: Literas tractan-*
„ *tem omnes te suspiciunt, qui aliquem pulcri*
„ *habent venustique sensum: doctrinamque hi*
„ *tuam et egregiam admirantur orationis fa-*
„ *cultatem.* — Ab illo autem tempore, quo
„ tu eum *miraculum* fecisti ad hunc usque
„ diem Triadis editae, quum duodeviginti anni
„ intercesserint ipseque Philomathes interea
„ majus *miraculum* factus sit, multa quotidie
„ didicerit, subinde libros vel composuerit,
„ vel à se editos illustraverit, in his Plutar-
„ chum, Selecta Hist. Gr., Vitam Davidis
„ Ruhnkenii, Additamenta ad quorumdam disci-
„ pulorum specimina, Bibliothecae Criticae
„ Partes XI et XII, Philomathiam Phaedo-
„ nem: quorum tu librorum nec intelligentiam
„ assequi, nec praestantiam aestimare, ac ne

„ unum

„ unum quidem similem versum conficere pos-
„ sis: dic igitur, sodes, qui factum sit, ut
„ Philomathes, post tantam doctrinae accessio-
„ nem, apud te *miraculum*, *deus*, *et inter*
„ *ignes Luna minores*, esse desierit? Quia,
„ inquis, adversus me scribere ausus est: id-
„ que tantum scelus est, quantum si *maleficum*
„ *animal factus esset*, *quod quis non averse-*
„ *tur*, *refugiat*, *odio habeat:* sic enim scrip-
„ sisti in Epistola singulari p. 63. mentiens et
„ ineptiens, saltem ut Muretum describere te-
„ que ejus spolio ornare posses. Et quando
„ in amicis vis haberi, viri optimi, Hieronymi
„ Boschii, ejusque judicium magni facere vi-
„ deri, referam tibi, quae is in Epistola, qua
„ Philomathi Carmen de Aequalitate Hominum
„ inscripsit, de hoc pronunciavit: caet. — Ta-
„ lium tantorumque virorum tam diuturnam, nec
„ umquam interruptam, conjunctionem qui dis-
„ jungere, alterum apud alterum in invidiam
„ adducere studeat, alterum ut amicum assec-
„ tetur, alterum ut inimicum insectetur: illi
„ de hoc si quid forte temere dictum excide-
„ rit, id excipiat et in vulgus edat: hunc sibi
„ respondentem criminetur, quasi amico illu-
„ dentem: quod tu fecisti in Triade tua, so-
„ cium assumens Recensentem, et alium ne-
„ scio quem vulgivagum famigeratorem: hoc
„ qui agat, ex calumniosissimo est hominum

 „ gene-

„ genere: *hunc tu Romane caveto.* Sed bene „ te novit et impudentiam et maledicentiam „ tuam: et quidni noverit, quod omnes no- „ runt. — Ergo tu, qui diminutive appelles „ Philomathem, quem non modo laudatus ille „ vir cum Casaubono et Ruhnkenio, sed et „ alii laudati viri cum iisdem et cum Hemster- „ husio Ernestoque compararunt, eadem ra- „ tione dixeris hos viros, Casaubonulum, „ Ruhnkeniolum, Hemsterhusiolum, Ernestu- „ lum *Non dixerim*, inquis; *non enim meam* „ *majestatem laeserunt, nec errantem cor-* „ *rexerunt.* Quid? si laesissent et correxissent. „ Scioppius quidem, quem tu tacita quadam „ culpae conscientia horres, si viveret, te, „ ut puerum impudenter petulantem, et soloe- „ cismos fundentem, ad illud, quod vocabat, „ natale supplicium condemnaret."

At Horrearius, semel Diminutivum nactus, eo jaciendo multum sibi placet, et pergit quasi *equitare in arundine longa.* Subinde simul etiam instar simiolae cachinnans exsultansque Philomathi occinit, *nonne*, inquit, *Wyttenbachiole, angit te quod te doctorem umbraticum nominavi: nonne Danielule, te pupugit quod tibi metri ignorantiam objeci.* Qui jam est clamor pueri non solum, sed pueri furiosi, vetuli qui semper puer mansit, suumque furorem omnibus ad deridendum ex-

po-

ponit. Omnino nil nisi incredibile consectatur: suosque errores quamvis manifestos conviciorum atrocitate obtegere se posse putat. Sic duabus illis reprehensionibus, quamvis per se falsissimis et a Philomathe confutatis, insistere et huic obloqui non desinit, et tandem cumulandis ineptiis ab asino suo (ἀπ' ὄνου) in omnium intelligentium irrisionem incidit. Quarum nunc illam brevitatis caussa omittamus, exemplum insaniae saltem in hac spectemus.

Igitur objecit metri ignorantiam Philomathi. Hoc satis per se erat incredibile et absurdum: ut supra ostendimus. Deinde confutatum hoc mendacium cum Grammaticis suis erroribus defendens in Triadis prima Epistola, dicit: *Huic enim rei, quoniam pars est majoris abollae, singularem in hac scriptione locum destinavi:* scilicet in tertia Epistola hanc rem tractare volebat. Ad hoc absurde dictum, haec annotant Sodales Append. I, p. 182: „ Siccine tua tertia Epistola est *major abolla?* Adeone indoctus es, ut nescias *abollam* hoc loco esse pallium philosophi. Adeone compilandi cupidus, ut inficete etiam hoc ex Juvenale Sat III, 115, arripias: *audi facinus majoris abollae. Stoicus occidit Baream, delator amicum.* Ergo in tertia Epistola occides Philosophus Philomathem, ut Alphenum diceris occidisse; et eris indutus pallio philosophi.

„ genere: *hunc tu Romane caveto.* Sed bene „ te novit et impudentiam et maledicentiam „ tuam: et quidni noverit, quod omnes norunt. — Ergo tu, qui diminutive appelles „ Philomathem, quem non modo laudatus ille „ vir cum Casaubono et Ruhnkenio, sed et „ alii laudati viri cum iisdem et cum Hemsterhusio Ernestoque compararunt, eadem ratione dixeris hos viros, Casaubonulum, „ Ruhnkeniolum, Hemsterhusiolum, Ernestulum *Non dixerim*, inquis; *non enim meam* „ *majestatem laeserunt, nec errantem correxerunt.* Quid? si laesissent et correxissent. „ Scioppius quidem, quem tu tacita quadam „ culpae conscientia horres, si viveret, te, „ ut puerum impudenter petulantem, et soloecismos fundentem, ad illud, quod vocabat, „ natale supplicium condemnaret."

At Horrearius, semel Diminutivum nactus, eo jaciendo multum sibi placet, et pergit quasi *equitare in arundine longa.* Subinde simul etiam instar simiolae cachinnans exsultansque Philomathi occinit, *nonne*, inquit, *Wyttenbachiole, angit te quod te doctorem umbraticum nominavi: nonne Danielule, te pupugit quod tibi metri ignorantiam objeci.* Qui jam est clamor pueri non solum, sed pueri furiosi, vetuli qui semper puer mansit, suumque furorem omnibus ad deridendum expo-

ponit. Omnino nil nisi incredibile confectatur: suosque errores quamvis manifestos conviciorum atrocitate obtegere se posse putat. Sic duabus illis reprehensionibus, quamvis per se falsissimis et a Philomathe confutatis, insistere et huic obloqui non desinit, et tandem cumulandis ineptiis ab asino suo (ἀπ' ὄνου) in omnium intelligentium irrisionem incidit. Quarum nunc illam brevitatis caussa omittamus, exemplum insaniae saltem in hac spectemus.

Igitur objecit metri ignorantiam Philomathi. Hoc satis per se erat incredibile et absurdum: ut supra ostendimus. Deinde confutatum hoc mendacium cum Grammaticis suis erroribus defendens in Triadis prima Epistola, dicit: *Huic enim rei, quoniam pars est majoris abollae, singularem in hac scriptione locum destinavi:* scilicet in tertia Epistola hanc rem tractare volebat. Ad hoc absurde dictum, haec annotant Sodales Append. I, p. 182: „ Siccine tua tertia Epistola est *major abolla?* Adeone indoctus es, ut nescias *abollam* hoc loco esse pallium philosophi. Adeone compilandi cupidus, ut inficete etiam hoc ex Juvenale Sat III, 115, arripias: *audi facinus majoris abollae. Stoicus occidit Baream, delator amicum.* Ergo in tertia Epistola occides Philosophus Philomathem, ut Alphenum diceris occidisse; et eris indutus pallio philosophi.

Et quare non in secunda, quae est de Philosophia? An vero in prima et secunda es cum pallio sacerdotali, aut toga professoria? Equidem nescio: illud scio, te non prorsus esse nudum, sed tectum alienis plumis graculum." Deinde, quum Horrearius ad illum tertiae Epistolae locum venit, sic pergunt Sodales: „ Salve Paule cum tua abolla. Scilicet demonstrabis, Philomathiem metrum nescire. Quis non hic exspectet, te multa exempla errorum ex illius scriptis allaturum? At tu multis quidem verbis non nisi tria illa, dudum ab ipso et nobis confutata adfers: tum aliud addis, quod nusquam in illius scriptis exstat, *Novus ab integro saeclorum nascitur ordo:* quasi sic hoc in versu pro *magnus* corrigere voluerit: quod tu nisi ostenderis ubi ille scripserit, tibi et hujus mendacii caussa pessimi calumniatoris nomen imponimus. — „ Atque hactenus jam tanta tamque incredibili audacia et impudentia in hac reprehensione grassatus erat, ut nullus accessioni locus relictus videretur. Horrearius tamen, quod adderet, invenit. Addidit ex puerilitate sua parvulam hanc chriam, in eaque hoc dictum: „ *Nam cum histrio, ut ait* „ *Tullius, si paulum se movit extra ordinem,* „ *aut si versus pronunciatus est syllaba una* „ *brevior aut longior, exsibilatur et explodi-* „ *tur:* quid viro accidet Literas atque adeo

poë-

„ *poesin* profitenti, si nec numerum metricum „ scire, nec syllabarum curare quantitatem de„ prehendatur.' Quibus paucis in verbis incredibile est quot sint errores. Primo in Ciceronis loco, Paradox. III, 1, est *numerum*; pro quo quod Horrearius *ordinem* ponit festivum est quum de metro disputet, et ignoret, qui sit *numerus* actoris scenici in motu, saltantis carmen ad *numeros*. Deinde Philomathes non omnem poesin, sed Poetarum interpretationem profitetur, ut ipsius decessores Ruhnkenius, Oudendorpius, Perizonius, J. F. Gronovius; *poesis* enim quae vulgo dicitur, est versuum compositio, quae traditur in puerili institutione. Porro non modo falsum, sed insanum est, quod Horrearius ex duabus mendis typographicis ignorantiam metri objicit ei viro, qui scientiam in hoc genere suam probavit eruditis viris, documentis plurimis versuum à se emendatorum: qui caeterum poetas tractat ad doctrinae et animi fructum, ut metricam rationem interpretationi et emendationi adhibeat, non ut, histrionis instar, eorum carmina recitet ac saltet, quod Horreario relinquit. Tum illud insani erroris est, quod qui per hanc ipsam reprehensionem, et alia insuper à nobis prolata indicia, metri ignorantiâ verissime arguitur, eâdem metri peritum falsissime arguit. Denique non vidit Horrearius, se per sui ignorantiam

in

in suam ipsum reprehensionem incidere; *quid enim*, ut ipsius verbis utamur, *accidet viro Literas profitenti*, earum quamvis ignaro, tamen nuper doctorem, nunc *membrum tertiae classis Instituti*, *quae est Literarum*, *et judicem elegantiae ac pulcritudinis*, agenti.

Recensens nobis cognitus ut homo arrogans et indoctus, priore Epicrisi Mahnii confutatus, atque infra omnes mortuos amandatus, pergit tamen ab Inferis vocem ad superos emittere: seque ultro socium sycophantam sycophantae Horreario adgregat, ei furenti suffragatur, eumque ad rescribendum et Latine scribendum hortatur, et, quamvis soloecismos cum felle fundentem, bene scribere et adversario fortiter resistere affirmat: agnitus etiam impietatis Horrearii consors, vetus auditor Philomathis, ab eo gratis ad Graecas scholas admissus, hanc nunc ei gratiam insectando referens. Ab hoc Horrearius, quod postea demum vidimus, trium illorum versuum, et quarti etiam, reprehensionem accepit: cujus caussam hic memorare juvat. Philomathes aliquando publice dicens, hujus versus partem apposuerat, omittens primam vocem *magnus*, ejusque loco extra versum ponens *novus:* quod haec sententiae congrueret, illa repugnaret: sic v. c. „ novum Platonis studium incipit, novusque — *ab integro saeclorum nascitur ordo.* Venit

pos-

postea aliquis eum fugillans, quafi primam fyllabam nominis *novus* longam fecisfet. Satis ille abfurde. Sed tamen rumusculus inde exftitit: ad alios et Recenfentem manavit: ab hoc fuscepit Horrearius, et folita fibi mentiendi libidine amplificavit, perhibens Philomathem per metri ignorantiam fic emendare voluisfe. Adeo omnia funt Sycophantarum plena! Caeterum, Recenfens fi item Latine fcripfisfet multo majorem expurgandi materiam attulisfet: nunc quamvis Belgice fcribentis tamen ignorantia Graecae Latinaeque linguae et judicii ftupor tot fparfit in ejus recenfione errores, ut eorum nonnifi parte notanda et refellenda Mahnius eruditam Appendicem, et priori Epicrifi fimillimam, expleret; reliquam partem ab hac Appendice excluderet, et cum refutatione caeterarum ejusdem Recenfentis recen onum ad Philomathiam fpectantium, in aliud tempus rejiceret: atque omnino rurfus infigne documentum daret cum pietatis erga magiftrum, tum accuratae doctrinae dignae profecto que in majori theatro fpectetur.

Haec, quamvis multa, tamen pauca diximus pro amplitudine et copia libri, qui fpectat ad elegantiores Literas tuendas, ab iisque earum et corruptores, et antiftitum conviciatores abigendos: qui abundat verisfimis et vulgo parum obfervatis de recte pureque fcribendo monitis

ac

ac praeceptis, veterum Scriptorum frequenti interpretatione et emendatione: qui et materia et ratione est inſtar partis Philomathiae, ejusque quaſi corporis membrum; ut ab omnibus hujus lectoribus, et bonae Latinitatis ſtudioſis, totus cognoſcendus legendus, relegendusque ſit.

Cui quod reſpondeat, Horrearium nil habiturum, omnes judicarunt viri docti Iste vero, ut Cerberus ab Hercule in lucem protractus viſcera ſua evomuit. ſic tanta veritatis ac doctrinae vi obrutus, ſebricitare, delirare, ſordes cum atra bile ejicere, easque meras elegantias eſſe putans, libello inclusas emittere. Quem nos ſodales animadverſione indignum cenſuimus, Philomathes, etiam ſibi miſſum, ut accepit, ita ſtatim in ignem conjecit.

PA-

PARENTALIA.

PARENTALIA.

Age vero, novissimos amicorum nostrorum manes salutando veneremur! Incidit enim hoc, proximum ab edito secundo Philomathiae libro, biennium sane funestum et frequens mortibus hominum nostri amantium, Literarumque studio nobis conjunctorum; multorum, heu! nimium multorum, quam quorum desiderium et jacturam nostra nos aetas ac tempora lenire et consolari sinant. E quibus quum nullus non meritis vel in Literas, vel in nos, vel alios multos, justae laudationis materiem praebeat; nos, et animi dolore et argumenti copia oppressi, eorum commemorationem paucis verbis complectemur: caeterum cogitatione nobis humanae conditionis fragilitatem proponentes, et illud,

Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna, serius ocius
Sors exitura, et nos in aeternum
Exsilium impositura cymbae.

Quamquam horum versuum ut tres priores verissimam sententiam habere judicamus, ita postremum nihil minus. Mortem non esse

exilium, fed, contra adeo, reditum in patriam, poterat Poeta difcere à Pythagora, et Platone aliisque Graecorum legendo fibi cognitis: poterat à Romanis, Cicerone, et Virgilio fuo: qui nobis magis perfuadent, quam Horatius, caeterum admirabilis, at hoc in argumento, vel Epicurum vel plebem fequens. Sed haec hactenus.

I. Amicorum autem, quos memorare inftituimus, prima Hieronymi Boschii *fors exiit urna*, die primo Junii anni MDCCCXI: quum ejusdem anni die feptimo Februarii, et quarto Aprilis, et fuperioris menfe Junio, Leidam veniens fic apud me fuisfet, ut mihi prorfus veterem amorem referret, affirmans fruftra laborasfe Sycophantas, ut animum ipfius à me abalienarent. *Manibus hoc fatis est.* Nam de vivo bis diximus, duo amicitiae nostrae monumenta pofuimus: alterum, Epistolam, qua Boschio Partem undecimam Bibliothecae Criticae dicavimus: alterum, Narrationem de ejus editione Anthologiae Graecae, in Philomathiae libro fecundo. Huc accedit, quo minus plura dicamus, quod in alienam provinciam invadere nolumus; fi quidem et publice propofito praemio invitati funt docti homines ad Boschii *Elogium* fcribendum: et fua fponte id agere dicitur vir huic operi, fi quis alius, idoneus, J. D. Lennepius, Profesfor Literarum in Illuftri Amftelodamenfi Athe-

Athenaeo. Illud fortasse non inutile sit futuro scriptori monendo, quodque quosdam fugisse vidimus: hujus, ut Curatoris, nullas fuisse partes in me Leidam vocando; quippe qui, me dudum vocato, Curator factus sit: mihique, à prioribus Curatoribus vocato, oblatam cathedram recusare suaserit: ut ipse, illo vivo, narravi, Bibl. Crit. P. XXVIII.

II. Paucis post diebus altera sors exiit Jani Derkindereni, discipuli peramantis nostrum, quem antea bis memoraveramus, ut magnos in Literis progressus habentem: primum, in Vita Davidis Ruhnkenii, p. 277, deinde in Annotatione ad Selecta Historicorum Graecorum, editionis alterius p. 456. Pater cargator, vir spectatae industriae ac fidei, Amstelodami cargarium (*) negotium factitabat sane quaestuosum: eidem hunc filium destinaverat, artibus idoneis linguisque hodiernis erudiendum curaverat, jamque adjutorem sibi adhibebat: quum hic forte, ut lectione librorum delectari solebat, in historiolas Graeci Romanive argumenti incidit, indeque has Literas discendi mira cupiditate incensus

(*) Utimur nomine vulgari, quo fere dicitur procurator navium onerandarum: haec et similia, non multo diversa significatione, usurpata in Latinitate Medii Aevi. Vid. Ducangius T. I, p. 319. Carpenterius T. II, p. 822.

ſus est. Ergo magiſtrum quaeſivit: quem ſolertem nactus, inde à primis elementis, quae penitus ignorabat, orſus, unius anni ſpatio tantum profecit, ut nostris ſcholis uti posſet. Et uſus iis est per quadriennium, initium faciens a. MDCCXCV, ipſe viginti et unum annos natus: et altero jam menſe princeps ſodalium, non ſatis habens commune penſum devorasſe, proprium requiſivit, quo altius evolaret. Legit igitur hoc primo et altero deinceps anno Homerum, Heſiodum, Herodotum, Xenophontem, Thucydidem: eosque totos et grammatica ratione: ex Latinis, Nepotem, Justinum, Terentium, Virgilium, Horatium, Tibullum, Propertium, totos: Ciceronis, Livii, Ovidii, complures libros: ita ut Latinitatis rationem et judicium conſequeretur. Quod tantum erat ſpatium, quantum tam brevi tempore conficere discipulorum meorum memineram neminem. Etenim, quam ſibi cumque rem discendam propoſuisſet, eam celeriter arripiebat, firmiter retinebat, nec ex manibus dimittebat, quin à principio ad finem totam perſecutus, ſingularum etiam partium intelligentiam percepisſet. A tali initio et facultate quis non exſpectasſet eum mox Literarum principem fore. At ſine ipſius culpa multae ſupervenere causſae, quae in itinere inſtituto eum retardarent. Nam per proximum biennium ter morbo laboravit: qui

quum

quum raros ad ſtudia reditus daret, nec eos ſatis magnos, nec vires ut nuper pares legendis Scriptoribus totis, contentus fuit per morbi intermisſiones in Scholas ventitare, domi, lecta relegere, vagari per multos libros, ex alio in alium involare: quod genus ſtudiorum antea contemnebat, nil ordiri niſi quod ad finem perduceret, nil inchoatum relinquere, ſolitus. Sanato confirmatoque accidit a. MDCCIC ut Leidam migrarem: quo et ipſe me ſequi volens, parentum caritate domi retentus est. Ibi tum apparuit, quod alios etiam magiſtros animadvertisſe necesſe est, discipulos quosdam, quamvis non amplius in ſcholam ventitantes, tamen porro ita maxime ad proficiendum juvari, ut quam proxime magiſtrum degant: cujusmodi quid et ſibi in quodam familiari uſu venisſe Socrates narrat apud Platonem in dialogo Theage p. 11, 12. Filius apud parentes manens paulatim aliquantum ex priori diſcendi ardore remiſit: accedente praeſertim frequenti amicorum et cognatorum reprehenſione, eum culpantium, quod id aetatis adhuc apud ſuos aleretur, nec ipſe ſibi victum quaereret, ſed, relicto quaestuoſo patris negotio, infructuoſam Literis operam navaret. Quibus ipſe voculis nullo quidem modo à Literarum ſtudio, cui ſe in perpetuum conſecraverat, abduci potuit: ſed tamen commotus est, ut in animum indu-

inducerent, ea, quae didicisset, ad quaestum conferre, et primam quamque vacantem scholasticam quamvis inferioris ordinis cathedram petere. Itaque, in Gymnasio Amstelodamensi, infimae classis Praeceptor factus est. Ibi quum ei quotidianum opus esset, per antemeridianas et pomeridianas horas, puerorum animis, prima Grammaticae elementa, declinationes et conjugationes inculcare, infra sane ipsius dignitatem ac doctrinam, vespertinae tamen ei remanebant vacuae, quas lectioni veterum Scriptorum tribuebat. Quamquam et hanc ei felicitatis partem mox ademit matrimonium, in quod incidit, indotatum, et multis liberis foecundum: quibus sustentandis, etiam vacuas horas privatis scholis habendis consumere debuit. Sic in scholis continuo docendi labore fatigatus, domi à liberis turba strepituque exceptus, neque requiescendi, nedum aliquid suo sibi studio legendi, tempus locumve reperiebat. Attamen hanc sortem patienter tulit, meliorem ei brevi successuram sperans. Quod dum sperabat, et nos, ne frustra speraret, operam dabamus, liberos ejus erysipelas morbus invasit: quibus opem paterno et effuso animo ministrans, ipse eodem morbo implicitus et cum duobus è liberis absumtus est. Caeterum in illa conjugialis aerumna vitae, quum in Literis parum addiscere posset, cavit tamen ne quid de-

dedisceret: semperque illum scientiae modum obtinuit, quem antea habuerat, quemque supra declaravimus, et duobus illis in libris significavimus: quorum in priore testati sumus, eum praeclara studiorum et variae simul accuratae que doctrinae laude florentem, cum Mahnio in eo discipulorum meorum pari à Ruhnkenio numeratum esse, ex quo hic sibi alterutrum collegam obtingere optaret: in altero autem libro acutam ejus verisimilemque Xenophonteam correctionem laudantes, diximus, eum, dignum professoria cathedra, adhuc in subsellio scholastico praeceptoris infimae classis acquiescere. Sed et alias ab eo factas esse correctiones meminimus. Exstant certe edita ejus industriae opera duo: alterum, Rudimenta Grammaticae Graecae: alterum, accessio, quam ipse, sodalis Philomathiae, Epistolis et Appendici Primae contulit. Ex quibus omnibus existimare licet, quantum ejus scientia nobis Literarum fructum attulisset, si vita ipsi et longior et facilior contigisset.

III. Tertius fuit Wassenarius noster, cujus memoriam in principio hujus libri edidimus.

IV. Quartus, Fredericus Jacobus Bastius, et ipse bis a nobis laudatus, Bibliothecae Criticae P. XI. p. 118, et Philomathiae Libro II, p. 248. Natus d. XVI Martii, a. MDCCLXXI, Buxovillariae (Buchsweiler) oppido ditionis

Hasso-Darmstadiensis in Alsatia: ubi pater erat Gymnasii Rector, Praeceptor Seyboldus, alibi nobis notatus, caeterum elegantis doctrinae non expers, cujus disciplinae puer multum debuit. Theologiae destinatus, huic aliisque Literis percipiendis adolescens Jenam petiit, salario adjutus a Serenissima Amalia, Ducis Saxovimariensis matre, bonarum artium patrona egregie docta. Huc venit a. MDCCLXXXIV, quinquennium manens, audivit Griesbachium, Doederlinum, Reinholdum, alios, maxime omnium Schutzium, Literarum nostrarum decus, quo auctore ac doctore se iisdem consecravit. Relicta Jenensi Academia a. MDCCLXXXXI Comes ab Epistolis additur Legato Hasso-Darmstadiensii (De Jan.) Vindobonae; ubi in Caesarea bibliotheca aptam suo studio materiam nactus, plurimos Graecorum Scriptorum codices excerpsit. Ibidem Hasso-Darmstadiensem Principem Georgium Carolum fautorem adeptus, huic inscripsit libellum Germanicum *de Platonis Symposio* a. MDCCLXXXXIII. Mox Latine scriptum, et patrono suo, Legato, dicatum, edidit *Specimen Editionis Novae Epistolarum Aristaeneti* a. MDCCLXXXXVI. Proximo anno fuit item Comes ab Epistolis Gazerto, viro amplissimo, Hasso-Darmstadiensi Consiliario, ad Conventum Rastadiensem, pacis caussâ habitum, misso. Hinc redux eandem officii operam praestitit illustri

Co-

Comiti à Pappenheim, ejusdem Hasso-Darmstadiensis aulae Parisiis Legato: cui percarus fuit, eoque absente Legationis negotia solus administravit. Qua in urbe eumdem, quem Vindobonae, vitae cursum tenuit, vacuum à negotiis tempus ad codices Graecos pervolutandos excerpendosque conferens. Epistolam Criticam ad Boissonadium edidit a. MDCCCV, cujus praestantiam declaravimus censura ejus in Bibliothecae Criticae p. XI. prodita, unde, ad cognoscendam Bastii eruditionem, haec certe exordii pars referenda est: „ Scriptor adhuc nobis cognitus erat ex specimine editionis novae Epistolarum Aristaeneti, anno MDCCXCVI Vindobonae edito; unde praeclaram de ejus doctrina spem conceperamus. Quam spem hic liber non modo explevit, sed etiam multum superavit; quippe cujus argumentum et opera per omnem Graecae Criticae provinciam late patet. Nam et ipsius linguae apparet accurata et grammatica cognitio: et lectio multiplex optimorum Auctorum: et observatio diligens dictionis elegantioris et rarioris: et acumen in plurimis iisque egregiis emendationibus: et judicii subtilitas, cum universe, tum de veterum librorum bonitate et editionum fontibus: et vero usus ac tractatio frequens codicum scriptorum bibliothecae Parisinae; unde Graecorum vel correctiones vel novi loci proferuntur. — Quo jucundius no-

bis accidit ejus propositum illustrandi Luciani, quod profitetur p. 42." Hunc autem suum librum tum recens editum, ipse nobis miserat, addita humanissime scriptâ epistolâ; unde initium factum mutuae benevolentiae, quae deinceps literarum inter nos officium frequentavit. Alteram hujus libri editionem fecit a. MDCCCIX, à nobis memoratam Philomathiae Libro II. Biennio antea nobis impertiverat, Phaedoni nostro expoliendo, varias lectiones septem codicum Vindobonensium: de quibus diximus, p. 106. editiones nostrae. Interea ipse honoribus auctus, factus Consiliarius Legationis, Eques Ordinis Hasso-Darmstadiensis *Meritorum*, Instituto Imperiali Francico epistolarum commercii caussa adscriptus, quorum nomina posita in titulo editionis secundae exstant. Per aestatem a. MDCCCXI Parisiis Darmstadium profectus, in itinere Heidelbergae totum diem apud Creuzerum nostrum fuit. Qui non modo ex ejus sermonibus, ingentes ipsius in codicibus scriptis excutiendis labores, et librorum edendorum propositam multitudinem, sed etiam ex corporis adspectu inusitatum virium robur ac valetudinem succo et sanguine quasi turgentem, admiratus est. Unde, nemine quidem tale quid metuente, tamen mox apparuit illud Hippocrateum, ἡ ἐπ' ἄκρον εὐεξίη σφαλερή. summam valetudinem esse periculosam. Redux

Pa-

Parisiis misit nobis exemplar promissum Gregorii Koeniani, d. xv Octobris, adscriptâ paucis verbis salutatione. Mox d. xiii Novembris vesperi alicunde domum rediens, apoplexi concidit in via Honorea, indeque sublatus, mortuus domum relatus est. Nos viri obitu eo magis dolemus, quo magis et nobis favit, et Batavorum in his Literis studia ac rationem, quam quidam recentes ejus populares Hellenistae contemnere videri volunt, ipse probavit, laudavit, secutus est. Vidimus catalogum, partem bibliothecae Bastii complexum eam, quae ad *Literaturam Antiquam* et *Novam* refertur: et vidimus optimorum librorum editionumque multitudinem nostra expectatione majorem. Variae autem lectiones è codicibus scriptis ab ipso excerptae, non solum in marginibus editionum exstant, sed etiam singularibus inscriptae chartis, fasciculos lxv explent, in quibus complures etiam inediti libelli Graeci, et ipsius animadversiones, continentur. Catalogus, conscriptus, ut videtur, ab homine docto, multa habet, quae ad cognitionem literariam vitae et studiorum Bastii pertineant. Auctio horum librorum et fasciculorum proscripta in d. xxx Martii a. mdcccxii, deinde in diem incertum dilata, jam facta sit, nec ne, nondum audivimus. Nam ipsi quominus mandata ad emendum daremus, et oculi nos nostri uten-

utendis illis chartis impares, et vero tempora, prohibuerunt.

V. Jam vero et ex Helvetia, natali patria, duplicis nos domestici funeris acerbitas afflixit, et cognati optimi et sororis optimae. Sed de illo prius dicamus, quando illius sors prior exiit urna. Joannes Wyttenbachius patrem habuit cognominem, rerum sacrarum in Republ. Bernensi Praesulem, auctoritate et prudentiae laude florentem. A natura factus ad probitatem, beneficientiam et industriam, à fortuna destinatus ad rem publicam gerendam, huic cognoscendae mature studuit; adolescens ac paene puer in idonea huic studio positus statione, adscriptus officialibus Quaestorii, quam Cancellariam vulgo vocant, ut in ea per legitimos gradus in eum ordinem adscenderet, ex quo Senatores legebantur. Fuitque haec ei cognitio materia non solum negotii, sed et otii et unicae oblectationis. Et quod ille in Andria Pamphilus juvenilibus adolescentium sodalium studiis omnibus medioriter obsequendo, nec iis adversando, nec aliis se praeponendo, sine invidia laudem invenit et amicos sibi paravit: eumdem fructum uberius etiam simili via, sed verioribus instructus subsidiis, W. noster assecutus est. Nam quae vulgo usurpantur, venari, piscari, aucupari, equitare, aurigare; pila, alea, chartis, ludere; fidibus aut ti-

tibiâ canere: vinum, aut similia vini potulenta, bibere: tabaco, quod dicitur, uti: et quidquid huiuscemodi adventitium, praeter naturae necessitatem adscivit hodierna consuetudo: horum omnium ille nihil, ne mediocriter quidem: et tamen si forte in coetus talia agentium incideret, compotantium adeo et comessantium, eorum laetitiae obsecundabat, et quamvis abstemius ac sobrius jucundi sodalis partes tuebatur. Ad hanc facilitatem comitatemque accedebat mira candoris, ac benevolentiae significatio, sermo plenus rerum scitu dignarum è civili prudentia et historiarum varietate, qui eum et junioribus et senioribus commendaret. Anno MDCCLXXXV, aetatis vigesimo quinto, stationis cancellariae decimo, commeatum accepit peregrinandi per exteras terras in biennium; ut fere illic liberaliter instituti juvenes solent. Primo Goettingam veniens, annum ibi commoratus est, audiens celeberrimorum scholas Professorum de Jurisprudentiâ, Historia, Geographia, Diplomatica, Rerumpublicarum cognitione vulgo dicta Statistica, Politica; Oeconomia in primis et Technologia, id est de artibus officinarum, Beckmannum: privatim quoque Heynii nostri institutione stili Germanici utens. Inde peragrata illa Germaniae parte, lustratisque praecipuis urbibus Lipsia, Dresda, Berolino, Hamburgo, aliis;

aliis, menfem apud nos Amftelodami fuit: tum plerasque alias urbes Batavas obiens, porro in Belgium trajiciens, Lutetiam Parifiorum venit: ibique complurium commoratione menfium facta, ad fuos rediit. Atque omnibus illis in terris locisque quum diligenter obfervasfet, quae ad fuum difcendi confilium pertinerent, magnamque utilium rerum cognitionem collegisfet, hanc continuo ad ufum actionemque, patriaeque emolumentum, convertere coepit. Itaque porro fe ad omnes Reipublicae partes perfpiciendas applicuit, eas maxime, quae ad vectigalia et fumtus, eorumque invicem accommodandorum rationem, fpectarent: proventum frumenti, pecoris, vini, mellis, olei, aliarum rerum et opificiorum: mercaturam, exportationem, et invectionem: decimas, tributa, portoria: alia hujus generis innumerabilia. Huc in primis referebat omnium opificiorum artes, quas diligenter in Beckmannianis fcholis cognoverat: eaque de caufa frequens officinas artificum ingrediebatur, cum quoque de fua arte disferebat; fi quid forte novi ab eo discere, aut eum docere, posfet. Ibi tum faepe accidebat, ut artifex fateretur, fe, quominus artem fuam melius etiam tractaret, ex re familiari laborare, et alieno fubfidio egere. Quod W. numquam furdis auribus audiens, laborantem femper confilio, opera, re, juvit. Unde pau-

paulatim factum est, ut aliorum etiam hominum, nisi re, consilio tamen et opera, ab eo juvari volentium, tantus ad eum numerus conflueret, ut brevi tempore negotiorum procuratione obrueretur; quippe qui per naturae suae beneficientiam et gratuito aliis operam praestaret, neque cuiquam honesta petenti negare aut vellet aut posset. Interea amicis eum subinde adhortantibus, ut uxorem duceret gentique suae propagandae operam daret: „ Huic rei quantum satis est operam dant frater et alii gentiles: mihi quidem adoptivi filii multi sunt, omnes hi, qui mea re et opera egent et utuntur: vos vero nolite me in illam vitae conditionem includere, quae me cogat non amplius civibus meis, sed mihi soli, vivere." Deinde suo sibi tempore Senator factus brevem pacis fructum cepit; Gallici mox regni conversione ingruente, Helvetiam quoque implicante, Bernae opes affligente. Quibus de rebus, ut recenti memoria et in totius Europae luce gestis, dicere opus non est. Illud non reticendum: his in fluctibus cum civilibus tum bellicis, quum Senatus Bernensis maximum et momentum et discrimen esset, W. nostri fidem et constantiam inter caeteros eluxisse, ejusque sententiam semper habitam esse eam, quae à sano sinceroque judicio, neque corrupto ullâ vel propriae utilitatis spe, vel partium studio, vel

vel quocumque affectu, profecta esset. Ac veluti tranquillus limpidae fons aquae in ipso fundo pellucet, atque imagines propinquarum rerum integras nulloque tremore aut flatu turbatas suscipit ac reddit: sic hujus animus simplex et apertus, nil simulatum tectumve alens, unicuique totus ad inspiciendum patebat, et externarum rerum visa, facta aliorum, actionesque, et fortunae casus, mediis in fluctibus, severo judicio accipiebat, nil alieni illis vel amore aut odio, vel cupiditate aut metu, affingente. Roganti mihi, ut istius conversionis narrationem à se factam ad me mitteret, perscripsit eam, sane lectu dignam, ex rerum civilium scientia et caussarum observatione; ut plane scriptam Polybiana ratione diceres, ad quam rationem, sine imitatione, suo ipse ingenio ferebatur. Senatu optimatum à plebejis dimisso, ipse tamen ab his amabatur et colebatur, ut qui semper utrisque ac toti patriae consuluisset. Reconciliatis ambabus factionibus, lectus Senator utriusque Senatus, *universi* et *urbani*, Praefectus Quaestorio Vectigalium, moderandae Academiae Triumvir, his muneribus per reliquum vitae tempus praefuit. Ad quae quum, ut antea, alienorum procuratio negotiorum accederet, testamenta, tutelae, arbitria, advocationes, et alia cujuscumque generis, ipseque haec omnia cum religione et cura administraret, nec vale-

tu-

tudini parceret, saepiusque rheumatismis tentatus, à medicis monitus, ut finem aut certe modum faceret illi procurationi, eos eo minus audiit, quod natura laboriosus viribus et consuetudini suae fideret, omniaque magnâ cum facilitate tractaret; quippe qui mirifico cuncta ordine digesta teneret, cujuslibet negotii et agendi certum tempus servans, et actis rationibusque ponendis certum locum tribuens. Itaque pergebat solito more vivere, nil quidquam vitae metuens: veluti mihi, cujus res in Batavis incertae videbantur, a. MDCCCX. prospiciens, suaque omnia offerens, nullâ interpositâ morâ aliquot longiores epistolas scripsit, quasi optime valens, quamvis debilitato corpore; se minus bene valere ne significans quidem, nedum causfans. Proximo anno valetudo dudum dubia in hydropem evasit. Cui levando quum vernum aestivumque tempus ruri degisset, vergente autumno Bernam rediit, praesente medici sui ope usurus. cujus in curatione porro degens d. XII. Novembris vesperi in lectulo recubans, cum suis coenans et colloquens, dum se in alterum latus convertit, placide, ut voverat, ita exspiravit. Hic quantum sui suarumque virtutum desiderium reliquerit singulis et universis civibus totique patriae, declararunt Ephemerides Bernenses, non illae, ut aliae, vanilo-

vaniloquae, sed veritatis testes et consentiente populi judicio confirmatae. Nos optamus, ut et patriae cives alii similes obtingant, et in hujus erga nos amore et officiis alius pari virtute cognatus succedat.

VI. Hunc virum quando jure meritoque laudavimus, religioni habemus tacere de optima sorore, quae nobis hanc de illo notitiam perscripsit, cum diligenter, tum dolenter et amanter, ipsaque paucis post mensibus diem suum obiit, nosque induxit ad recordationem non modo hujus viri, sed etiam majoris nostrae sororis, dudum defunctae; ut eo acerbior multiplici jactura, vetere et recente, dolor ad animum nostrum accideret. Ergo et in sororibus, non minus mortuis, quam vivis, pietatem colamus, earumque memoriam comiter et usurpemus et prodamus. „ De mulierum „ virtute, inquit Plutarchus, dissentio à Thu- „ cydide, qui eam optimam mulierem esse „ pronunciat, de qua foris minimus vel in „ bonam partem vel in malam sermo fit: cen- „ sens nimirum, ut corpus, ita famam quo- „ que bonae mulieris inclusam esse, neque in „ publicum exire debere. Mihi autem elegan- „ tior videtur Gorgiae opinio, qui mulieris, non „ formam, sed famam, vult multis esse notam. „ Optime vero Romanorum legem constitutam „ esse judico, quae, ut viris, ita mulieribus „ quo-

„ quoque post mortem publice debitam lauda-„ tionem tribui jubet." Ergo si justum est, virtutem in muliere laudare, in sorore eam reticere sane injustum sit. Et nos eâ memorandâ obsequimur et Plutarchi judicio, et Romano mori, et nostro dolori, et pietati, hoc illius caritati debitum officium existimantes: et vero religioni, nefas ducentes ab institutis his virorum parentalibus sororios manes excludere. Omnino fraterni amoris multae sunt caussae, quas enumerare omnes longum sit: prima quidem et necessaria, iisdem parentibus nasci: tum plures, aliae aliis ita majores, ut majorem animorum conciliationem habeant: unâ vivere, nutriri, educari, à parentibus pariter amari et curari: lusum et seria, laeta et tristia, communia habere: invicem ridentibus arridere, flentibus adflere: majus etiam vinculum adfert societas institutionis puerilis: longe autem maximum communio juvenilis disciplinae, et cognitionis elegantiorum Literarum, qua et ingenium ad veri pulcrique judicium, et animus ad virtutem, excolitur; unde existit morum, sensuum, studiorum, similitudo, et ipsa amicitia, alterum ut se ipsum amans, sine qua verus fraternus amor esse nequit. Ego vero quum unum fratrem, et tres sorores, haberem, frater ac tertia soror me juniores nunc etiam supersunt: ille belli et pacis artibus Minervae alumnus,

 eme-

emeritis laudabiliter longae militiae ſtipendiis, ſibi vivit, ſuisque ſe literulis tuetur: haec conjuge ſacerdotali ac tribus filiabus floret. Sed ejusmodi, qualem dixi, aequalitatis et condiſcipulatus necesſitudo mihi intercesſit cum ſororibus duabus me paulo majoribus. Et in artibus quidem juventuti utriusque ſexus neneſsariis valde nos mutuo conciliabant Historia et Geographia: quas ita et ad eum modum perdiſcebamus, ut quamcumque earum partem invicem interrogantes et interrogati memoriter redderemus: nec tantummodo ex nostris compendiis, ſed etiam extra haec in rebus novisſimis, veluti belli ſeptennis, quod in illam aetatem incidit, gesta et vicisſitudines asſidue in novellis, quae dicuntur, ephemeridibus politicis, legentes, ſic tenebamus, ut ea postea ſemper ſecundum ordinem temporis, quamvis ſubito, referre posſemus. Inde utriusque linguae, id est Francicae et Germanicae, praecipuos poetas et ſcriptores, qui ad mores formandos ingeniumque expoliendum valerent, legimus, et ſtilum exercuimus, vertendis inſignibus illorum locis ex altera in alteram linguam, ſcribendis epistolis ad exemplum Sevigniae et Gellerti, pingendis characteribus ad imitationem Buyerii. Interea ego, qui ſeparatim Graece Latineque diſcens, Virgilium et Homerum cognovisſem, ſororibus narrare, illam à no-

nobis lectam ac tantopere laudatam Voltarii Henriciadem fere ex Aeneide expressam esse, Aeneidem ex Iliade et Odyssea: illae mirari, quaerere Homeri Virgiliique carmina Gallice reddita: legere, mox è manibus deponere, praeferre Voltarium, dicentes videri poetam quemque ipsum sua linguâ utentem legendum esse. Quod si sors nostra nos diutius unâ manere sivisset, haud scio an Graece Latineque didicissent. Et sic quoque, ut mulieres, doctae et erant et habebantur. Minorem etiam formâ commendatam multi petebant proci: quorum illa caeteros ut parum literatos contemnebat: uno excepto, qui et Literis et moribus amabilis videretur, Salchlii, collegae quondam patris mei in Theologiae cathedra Bernensi, filio: cujus, ut, poetae, haud exigua exstitit fama, et nos carmen *De Malo* memoravimus in Bibliothecae Crit. P. X, p. 135; quocum nupta tres et quadraginta annos in Helvetia, obiit d. XIV Julii a. MDCCCXII, duabus relictis filiabus, quarum minor nupta Lutetiae Parisiorum tertio post matris obitum mense optimum maritum morte amisit: major apud patrem vivit: qui ut saepe ad pangenda carmina Musam invocavit suam, sic quin nunc eam deflendae optimae uxori invocaturus sit, non dubitamus. Major nostra soror à literatis et ipsa petita procis, nacta maritum Ludovi-

cum Gallienum, Artium, ut vocantur, Pulcrarum Profesforem, Hanoviae mortua est a. MDCCLXXIX, conjugii feptimo, relictis item duabus filiabus, fed parvulis, in tutelâ patris, qui, earum inftitutionem diligenter ac prudenter moderatus, nuper ibidem obiit a. MDCCCIX. Harum utraque in domefticum à me convictum recepta: minor domi meae fubito morbo exftincta obiit a. MDCCCIIC: major hunc vigefimum et primum annum apud me est, et diu fit. Mihi fratri, terni illius confortii reliquo, ad Batavos delato, in tanto annorum fpatio, fo-rores non nifi femel invifere licuit. Ergo veterem confuetudinem mutuò defiderantes, et longinquam fpem velut immenfum mare profpectantes, defiderium literis fcribendis confolabamur. Utraque literas fcribebat, quales pauci posfunt literati, amanter, facete, argute, cum rerum copia et varietate, et narrationis nativa facilitate; ut longisfimae quaeque maxime delectarent: utraque non minus probitatis et beneficentiae, quam ingenii et eruditionis, fama floruit.

Haec est feminei merces extrema triumphi,
Laudat ubi emeritum libera fama rogum.

VII. Nobis vero hujus parentalis argumenti, quantum abfolvimus, tantum fuccrefcit; adeo

per

per hos annos amicorum funera continuavit fatum. Occidit et Heynius et Larcherus, uterque faeculi decus: occiderunt clari doctrina viri plures: Chardonus Rochettius: Joannes Randolphus V. S. R. Epifcopus Londinenfis, Plutarchi nostri fofpitator: tum veteres nostri fodales, pueritiae Ithius, adolefcentiae et Philomathiae Wagnerus, proximae et fequentis aetatis Paradyfius et Temminckius, ille etiam et collega et medicus noster, et multis confuetudinis fermonumque fuavitatibus nobis carus. Quibus fi fuum cuique debitum officium hoc in libro praeftemus, eum justo et feriorem et longiorem emittamus. Itaque pios manes deprecamur, ut hac brevi mentione contenti, uberiorem nobis aut remittant, aut in aliud tempus differre permittant. Neque etiam nostro praeconio indigent, ipfi fua fe doctrinae fama tuentes, cui comparandae fatis illis longum vitae fpatium fuperfuit. Et vero nos quemque eorum vivum aliis librorum nostrorum locis commemoravimus, et quae cujusque de Literis merita esfent, quae nobiscum necesfitudo, fignificavimus. Quidam etiam publice difertos laudatores nacti funt: Heynius Heerenium, Larcherus Boisfonadium, Paradyfius Tollium nostrum. Haec nunc hactenus.

VIII. Diverfa est eorum causfa, qui alumni difciplinae nostrae, in eaque egregie verfantes,

occubuerunt anteaquam industriae suae publicam laudem tulissent: qui profecto nostra opera et scriptione ab oblivionis injuria vindicandi sunt. Quo in genere fuit Wassenarius noster. Quem biennio post in similis fati consortium secutus est *Davides Catharinus de Haan*, Petri filius, viri in primis inter nostrates spectati, probitate, mercatura, familia, natorum cum felici proventu, tum diligenti institutione. Hi tunc erant numero septem, quum antea octo fuissent: eorumque quatuor deinceps nostris quoque scholis usi sunt, non solum ut assidue commune pensum peragerent, sed etiam ut adjungerent proprium ac domesticum, lectionem principis alicujus scriptoris, à cujus intelligentia deinde ad alios scriptores proficiscerentur. Hoc item alterum jam annum naviter factitabat Davides Catharinus, fratrum quartus ordine, perlectoque Homero, versabatur in Xenophonte, ac subinde privatim ad me ventitans, et de locis difficilioribus quaerens, valde mihi progressus industriamque suam probabat, quum subito eum bellici impetus turbinis è nostro suorumque amplexu conspectuque abstulit. Annus erat abhinc tertius, MDCCCXIII, mensis Aprilis: putabamus res jam ad pacem et apocatastasin spectare, earumque salubritate terrarum orbem, longa calamitate fessum, tandem recreatum iri. Necquicquam: novus delectus,

jectus, prioribus acrior, per Francicum imperium, populosque ei subjectos, denunciatur. Rursus feralis Alecto bellicum insonat,

cornuque recurvo
Tartaream intendit vocem; qua protinus omne
Contremuit nemus, et sylvae intonuere profundae,
Et trepidae matres pressere ad pectora natos.

Poscuntur arma, viri, equi, apparatus: novum instituitur genus equitum, *satellites honorarii*, nisi malis eos verbum verbo reddens *custodes honoris* dicere. Legebantur è filiis familiarum ditiorum et honestiorum, qui suum ipsi equum aliaque in militiam adferrent. Quod acerbius etiam peragebatur in praefectura Amstelodamensi et Hagana, cui suberat Leida. Neque designato concedebatur mercede conducere volonem vicarium, qui ipsius loco militaret: quod alibi et alias licebat. Neque certum discrimen observabatur, ut maxime legerentur aut validi corporibus, aut animis feroces, petulantes, protervi, audaces, quales saepe sunt et haberi volunt adolescentes. Domus Haania tot filiis florens, quum prioribus è delectibus se expedivisset dandis vicariis, hujus postremi acerbitatem effugere non potuit. Designatur Davides Catharinus, inexorabili imperio, optimus adolescens, nec corpore robus-

 tus,

tus, et animo mitis, lenis, placidus: potius Μουσάων ἔρνος, quam ὄζος Ἄρηος. Fratres majores certatim se ejus in locum offerre: ille eorum beneficium generoso animo recusare, asseverans se ipsum suam sortem ferre velle. Nos eum hilarare, militiae oblectamenta memorantes: novorum populorum locorumque cognitionem: proverbium, plurimas belli partes esse inanes, τὰ πολλὰ τοῦ πολέμου κενά: frequens otium reditus ad studia concedens: posse ei obtingere praefectum doctrinâ politum, Xenophonteae Anabaseos studiosum, quales semper haud paucos fuisse in Francicis exercitibus, tum id, quod tunc ferebatur, honorarios satellites Batavos non aciei et pugnae destinari, sed pro obsidibus servari, equos eorum in supplementum veteranis datum iri: denique notum illud: *haec olim meminisse juvabit.* His libenter auditis delectari visus, res ad profectionem componit, libros illos Graecos, et unum alterumque Latinum, sarcinis addit: mox ipse caeterique commilitones abducuntur Metim, Lotharingiae caput, ubi exercerentur, donec castris praeliisque idonei fierent. Hic eum prima fefellit spes de praefecto doctrina polito: adjungitur contubernio decani duri et ferocis, cui hoc principium muneris et antiquissimum erat, ut sarcinas tironum inspiceret, ac si quid suo judicio supervacaneum esset, quod sane multum

tum erat, auferret: in his erant fine dubio libri: abjiciuntur; denique fervantur à domino ac domum remittuntur. Caeterum tironum hoc in negotio non una fuit conditio; ista communis, ut ad paucitatem fupellectilis redigerentur; famulos haberent nullos; ipfi fe, vestimenta fua, equum, inftrumentum equestre ac militare totum, curarent et purgarent, ftabulum everrerent, vilisfima quaeque minifteria obirent: quod profecto adolefcentibus libere natis, liberaliter educatis, Mufarum alumnis, è parentum fuorumque finu abreptis, iniquum et indignum accidebat, eorumque animos magis etiam ab hujus militiae caufsa abalienabat. Finitis induciis, quae fuerant à Calendis Juniis ad Idus Augustas, mittuntur Magontiacum, inde ulterius mittendi Lipfiam verfus Dresdamque, ubi tunc omnis belli impetus conftiterat. Neque tamen eo pervenerunt, fed inter Moenum Saxoniaeque fines haeferunt; five quod ad belli ufum nondum fatis exercitati cenferentur: five quod mox Francicus exercitus, inclinatis rebus, reditum ad Rhenum moliretur. Cujus reditus pars fuit praelium ad Hanoviam, ejusque urbis incendium, exeunte menfe Octobri: de quibus ad fuos Leidam fcripfit. Hae novisfimae ejus fuere literae. Brevi enim postea ipfe et alii, qui una cum eo ad Magontiacum erant, commi-

lito

litones, equis ademtis, pedibus Treviros ire jubentur. Quo quum magna cum aerumna, per complures pluvios deinceps dies, per itinera illuvie ſtagnantia, et amnibus conciſa exundantibus, tandem eluctati perveniſſent, Haanius continuo in letalem morbum incidit. Ibi tum inſignis erga eum fides et cura commilitonum exſtitit, qui recuſantes in militari valetudinario eum collocare, privatum mundumque domicilium ei conduxerunt, cognitum probatumque medicum adhibuerunt, et omne ministerii genus praeſtiterunt: at exſuperante atrocia mali, et humanam opem reſpuente, in eorum manibus exſpiravit. Hic non praetereunda est Creuzeri nostri benevolentia: qui a nobis rogatus, et in Germaniam proficiſcenti Heidelbergâ commendatitias literas ſubmiſit multas: et monitus eum Treviris aegrotare, continuo ejus causâ ad Trevirenſes ſcripſit amicos: quamquam ſera fuit haec opera, properante fato aegrotantis, et commeatu tabellariorum inter utramque Rheni ripam intercluſo. Ad nos autem in Bataviam allatus nuntius de illius obitu optimum quemque graviſſimo luctu affecit, ſimul et commiſeratione boni adoleſcentis, crudeli ſorte et in militiam abrepti, et fruſtrati cum vitae tum reditionis fructu, ejusque praecipuo gaudio, quod mox commilitones paſſim reduces percepe-

perunt, ut patriam liberam recuperarent, quam servam reliquissent.

IX. Et proximus deinceps annus, quamvis laetissimus ille ad libertatem ac pacem, nec ipse tamen caruit luctu ex duorum amissione discipulorum, insignium progressibus ac singulari discendi cupiditate, quae utrique, per studii vigiliarumque quamdam quasi intemperantiam, vitae finem maturavit.

Prior fuit J. D. Boudrit, Leidensis: cui quum vivo aliquoties testimonium impertiverimus, quo diligentiam suam fautoribus approbaret, mortuum hujus publicae commemorationis expertem praetermittere non debemus. Hic natus d. XXIX Martii a. MDCCXCI, paene puer à Ravio, collega quondam nostro, Theologiae et Oratoriae Sacerdotali conciliatus, eoque doctore antea orbatus, quam ejus exemplo vocem habitumque ad virilem firmitatem excoluisset, se rerum copia ac scientia tutatus est. Nam et complures diversarum Professores disciplinarum assidue audiebat, et audita fideliter domi commentabatur, et praeterea dies noctesque in omnium lectione librorum conterebat, veterum, novorum, Graecorum, Latinorum, Orientalium, Philosophorum, Poëtarum, Historicorum, aliorum; vix ut sibi quidquam laxamenti et quietis concederet. Nostris quidem scho-

ſcholis quinquennium ſtuduit: intereaque, ut facultatis in hoc genere ſuae ſpecimen proderet, ſcripſit *Lectiones Homericas*, idque ſua ſponte, me ignorante, nedum adhortante. Perſcriptum mihi oſtendit ſpisſum volumen, de quo illud valeret, *cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles*. Erant magnam partem ſimiles aliorum poetarum et ſcriptorum loci, non modo Graecorum et Latinorum, ſed Hebraeorum, Arabum, tum recentiorum, Belgicorum, Germanicorum, Anglicorum, Francicorum: in his quaedam ab aliis nondum obſervata: erant etiam quaedam è nostris ſcholis ſuſcepta, quae pertinerent ad conſtituendam ſcripturam, et verborum obſcuriorum ex analogia et origine interpretationem: quaedam etiam ad hanc rationem factae ipſius propriae animadverſiones. Suaſi ei, ut illud prius genus certo modo circumſcriberet, hoc autem poſterius omni ratione augeret et excoleret. Promiſit ſe facturum: facere ingredientem excepit tempus, quod multorum ſtudia diſcipulorum turbavit, patria in Francicae provinciae formam redacta, multorum civium fortunis afflictis aut everſis, Academica inſtitutione ad Francicum modum ordinata, Literarum noſtrarum ſcholis deſertis. Ibi tum et ipſe ſpe ſua et voluntate maturius ſacerdotii miniſteria capesſere, ſermones ſacros com-

componere et recitare. Sic novis laboribus ad veteres accedentibus, magis etiam debilitatus, ſuperveniente morbo exſtinctus est, d. XVII Decembris, a. MDCCCXIV.

Alter brevi postea ſecutus est, d. III Januarii, a. MDCCCXV, Bartholemaeus Cornelius van Dorp. Natus Delphis Batavorum, parentibus perquam honestis, d. VI Januarii a. MDCCXCIII; puer variis deinceps in tutelis jactatus est. Patrem quadrimus amiſit: cui ſucceſsit vitricus: hoc post quartum annum mortuo, ſola mater fuit: quâ item altero anno mortuâ, puero praefuit avunculus, tum patruus Cornelius van Dorp, mercator Rotterodamenſis, fide et opibus ſpectatus, qui eum tradidit disciplinae et contubernio viri docti et prudentis J. Servaas, Med. Doctoris, eamque artem factitantis in pago Delphiportu (*Delftshaven.*) Ibi tum puer primum in conſtanti diſcendi via poſitus, proficere coepit. Omnino ſaepe profesſus est, multum ſe illi viro debuisſe, cum ad eum Latinae linguae modum conſequendum, ut Profesſorum ſcholas cum intelligentiae fructu audire posſet; tum ad initia philoſophiae, mathematica et phyſica, tum vero ad judicii diligentiam et obſervationem errorum vulgi et vitae communis. Venit ad nos Leidam a. MDCCCXI, Jurisprudentiae ſe daturus, et ſcholas adhibiturus

rus earum artium, quas apud priorem magistrum didicerat, patria quidem jam in Francicam provinciam redacta, at in Academiis adhuc vetere more retento. Quo item sub proximi anni finem abrogato, et Universitatis Parisiensis ordinatione apud nos constituta, discipuli plerique veterem studiorum cursum mutare coacti sunt. Ita et ipse, qui primo anno apud nos scholis de Historia Universali et Antiquitatibus Romanis operam dederat, jam omne suum tempus Jurisprudentiae tribuebat. Interea periculum subeundae militiae satellitii honorarii aegre, nec nisi insperato favore et commento conscriptoris, effugit; ad quam eo magis deligebatur, quod robore et statura commendaretur. Proximo anno, liberatâ patriâ, interceptas scholas repetivit, et Jurisprudentiae scholis adjecit mathematicas, physicas, literarias, nos quoque Ciceronis opus de Finibus interpretantes audivit, et se propius ad nos applicuit, stilo exercendo paraphrases capitum illius operis scriptitans, easque dijudicatum ac probatum privatim ad nos ventitans, magnamque progressuum spem adferens. Quae spes, heu! brevis et vana fuit. Nam quum tot scholis assidue interesset, alia et varia argumenta secum domi tractaret, nec sodalium officiis abesset, his tam multis rebus quum tempus non sup-

ſuppeditaret, illud corporis curae, recreationi, ambulationi, quieti, ſomno, ſubtraxit. Itaque valetudo infirmari, inflammatione faucium tentari: atque ſic affectus ad me aliquando venit lectum ſcriptionem quamdam ſuam: ſuadebam ei medicum adhibere, promittebat ſe facturum: caeterum nil periculi ſubesſe: tamen ſtudendum esſe: nec enim ſine ſtudiis vitam vitalem fore. Discesſit à me domum, ubi medicum quidem arcesſivit: at illo invito, ſolitam vitae ſtudiorumque rationem ſequens, gravius aegrotare, ſanguinem exſpuere, ſimilibusque affectionibus premi, quae ipſi ſero medicinam quaerenti mortem attulerunt. Reliquit apud omnes, qui eum norant, haud vulgarem moerorem, quod in moribus, vultu, et ſermone, decoris et humanitatis ſingularem habuisſet ſignificationem.

X. Tandem nos triſti parentalium officio defunctos ſperabamus, quum rurſus eodem revocamur obitu luctuoſo Jani Petri van Heukelom, adoleſcentis ornatisſimi, diſcipuli noſtri ſane probati. Natus hic Leidae parentibus honeſtisſimis his puer orbatus, cum fratre minore relictus tutelae propinquorum, prudentium virorum, ab horum uno, V. R. van Geuns, laudatae viro doctrinae et facundiae, Teleiobaptiſtarum tunc apud Leidenſes, nunc apud Amſtelodamenſes, Eccleſiaſte, ad me deductus

 meis-

meisque scholis commendatus est. Fuit idem amicissimus Haanii, de quo diximus, sodalis, cum eodem et assiduus in schola, et privatim domum ad nos venticans consultum de studiis: ejusdem discidium mortemque acerbissime tulit. Itaque quam illi tribuimus morum literarumque laudem, cum hoc communicatam volumus. Biennium, quod illi superstes fuit, Jurisprudentiae operam dederat, quum eum nobis subita mors eripuit. Est hic apud nostrates, ut alios septentrionales populos, mos, ut hiberno tempore fluviis lacubusque glacie constrictis, ingens hominum, certe juniorum, multitudo, eo confluat: in primis eorum, qui in ferratis soleis currant, et inusitata velocitate per aequor glaciei quasi volent: alii trahis vehantur: alii aliud ludant: alii ambulent et spectent. Et habetur hoc unum ex praecipuis hibernis oblectamentis. Neque tamen mortis periculo caret; quod multi sint loci, ubi oculi incautorum falli possint fraude et insidiis glaciei, vel ruptae et apertae, vel tenuiter adstrictae nec satis duratae, vel ab undis non sustentatae, quippe subsidentibus et in alvei fundum vergentibus. Hoc fraudi fuit nostro discipulo. Nam die solis otioso X Decembris anni MDCCCXV pluribus hominum millibus Rheno insultantibus, ipse quoque cum nonnul-

lis

lis sodalibus eo venit cursurus. Ibi tum longius provecti, locum suspectum celeritate pervadere conantes, ecce! rupta sub pedibus glacie, in undas incidunt ipse et duo sodales. Atque hi quidem in terram eluctantur: ipse vero aliquamdiu luctatus submergitur: post horae circiter quadrantem extrahitur mortuus, certe calore et spiritu ita vel exstincto vel oppresso, ut omnibus quamvis propere adhibitis artis medicae remediis resuscitari non potuerit. Sic amisimus bonum discipulum, omnibus commendatum laude industriae, progressuum, humanitatis, comitatis, et vitae laudabiliter actae, duos et viginti annos natum. Atque hoc loco facere non possumus, quin discipulos nostros moneamus, ut in corporis exercitiis alia potius tractent, vel palaestrica, vel bellica, ingenuis adolescentibus magis decora et utilia; istud autem hibernum et prorsus frigidum, ut poetae dictum sequar, Periculosae plenum opus aleae, quo inceditur per aquas subpositas glaciei dolosae, aliis relinquant.

'Αλλὰ φόωσδε τάχιστα λιλαίεο, à mortuis ad vivos redeamus, hujus libri editionem urgeamus; ut antea exeat, quam nobis fatalis necessitas novum parentale argumentum objiciat.

XI. At inanis fuit nostra spes. Jam enim fatalis necessitas nobis insciis novum argumen-

tum objecerat, nec praetereundum, et ad acerbitatem doloris grave, amisfionem capitis in paucis cari, Frederici Guilielmi Boerfii, de quo pauca diximus Bibliothecae Criticae P. XI, p. XXI, nec nunc multa noster nos dolor et temporis anguftiae dicere finunt, longae quamvis materiem fcriptionis afferente. Natus gente honorata Leidae, ibidem educatus et utraque disciplina inftitutus est, primum puerili, deinde academicâ, ut vocant, id est fcholis Professorum. Quum mature folers ingenium in eo elucerer, destinatus est ab avunculo, apud quem alebatur, rei publicae aliquando gerendae, et ad hoc propofitum ftudiorum fuorum confilia accommodavit. Ergo Jurisprudentiae fe dedit, ad eamque rite percipiendam, animum Philofophiâ et Literis inftruxit. In Graecis audivit Ruhnkenium, tunc Lectorem, quem caeterae totius discendi rationis auctorem fecutus est: in Latinis et Hiftoria Oudendorpium: in Philofophia Luloffium: in Jure Civili Schelтingam, in Jure Publico Weifium et Pestelium. Ad hoc fcholarum penfum, accedebat aliud domesticum et quotidianum, multorum lectio librorum eaque infatiabilis: non folum Graecorum et Latinorum, fed et novitiorum, Belgicorum, tum vero exterorum, Gallicorum, Britannicorum, Germanicorum, harumque lin-

guarum usus et meditatio eum in finem, ut iis et ad legendum et ad colloquendum valeret, Gallice etiam pure et accurate scriberet. Inerat praeterea jam in adolescente magna oris commendatio, sermonis varietas et jucunda comitas, quae per totam vitam mansit, certe raro nec nisi tempore aegrotationis eum reliquit. Tali ergo quum laude floreret, accessit etiam eruditionis fama è scripto libello, et consequendo titulo Doctoris Juris ad disceptandum proposito, *de Anthropologia Jurisconsultorum Romanorum quatenus Stoica est*, Lugduni Batavorum MDCCLXVI. Quo in libello quum appareret scriptoris et philosophum ingenium, et Philosophiae Jurisprudentiaeque diligens cognitio, et elegans Literarum doctrina, nemo erat qui dubitaret, scriptorem, si modo id agere vellet, idoneum fore cathedrae cujusvis harum disciplinarum obeundae. Sed vetus reip. gerendae propositum eum ab instituendo alio vitae genere avocavit: et non ita multo post factus est Advocatus Societatis Indicae Orientalis. Quod munus quam fuerit plenum laboris et negotiorum, quam varium et multiplex, intelligunt, qui norunt, quanta pars Reipublicae Batavae fuerint coloniae Asiaticae et Africanae, hujus Societatis regimini subjectae, quantumque momentum, cum ad patriae florem ac po-

tentiam, tum ad fortunas singulorum civium. Officium Advocati malumus verbis Pestelii, viri egregii, referre ex Commentariis de Rep. Batava p. 162: „ Duo viri ex tribus quisque „ nominatis a Principe Arausiaco electi, et „ *Advocatorum* nomine appellati, Curatoribus „ adsunt, ut eorum fide, diligentia in ex„ quirendis rebus Indicis ac commodis Socie„ tatis, probataque prudentia in consiliis dan„ dis et decretis efficiendis, niti possint." Boersius initio *Secundus Advocatus* factus, interjecto tempore in locum Primi successit. Amstelodami habitans, ad me venit recens Professorem perhumaniter salutatum, affirmans me sibi quamquam ab aliis commendatum, tamen sponte conciliatum esse; quod ego, item ut ipse, Literarum cognitionem ad Historiam Philosophiae retulissem. Hoc fuit initium nostrae conjunctionis: quae deinceps, dum ambo Amstelodami fuimus, mutuis officiis, multis congressibus ac sermonibus frequentata est. Decem annis post (1781), patria subito bello à Britannis perculsa, naves nostras intercipientibus, portus obsidentibus, Societas Indica Orientalis, ipso suasore, duos Legatos, quorum ipse unus fuit, in Galliam misit, qui cum Rege, Administris, et Praetoribus, agerent de militibus conducendis, navibusque instruendis, et

è

e Gallia in Indiam emittendis, ad colonias Societatis adversus hostium incursum defendendas. Ibi quod ei supererat à legationis officio temporis, ad cognitionem urbis, populi, morum, regiminis, hominum, in primis doctorum, contulit, et proposito negotio dextre solerterque peracto, pace restituta, (1783) domum rediit. Interea dissensiones civiles inter duas adversarias reipublicae partes increverant; et deinceps ita invaluerunt, ut ad manifestum bellum spectarent: quod praevertit, immo jam accensum exstinxit, adventus Borussici exercitus praetore Brunsvicensi Duce (1787). Vetere reip. forma restituta, partibus Nassavicis confirmatis, Boersius Societatis Indicae caussa legationem in Britanniam obiit, similemque inde atque è Galliâ et laudem retulit, et cognitionis fructum percepit. Domum redux, interjecto quodam tempore, munere *Advocati Societatis Indicae* se abdicavit, aliud capessivit, magis illud cum potestate et interiore reip. administratione conjunctum: factus est *Pensionarius* civitatis Leidensis: sic autem vocabantur tunc civitatum Hollandiae singularum, jus suffragii habentium, legati ordinarii ad senatum Ordinum Hollandiae, penes quem summa potestas Populi Hollandiae erat: hoc autem munus priori praeoptabat,

 quod

quod minus occupatum negotiis esset, et plures opportunitates offerret tuendarum partium Nassavicarum, quas ipse sequebatur, non suae sed publicae utilitatis caussa sic faciendum judicans. Jam enim tunc in Gallia fervebant istae lites inter factiones Regiam et Popularem, mox in apertam vim erumpentes (1789), et victrice Populari, in omnem atrocitatem proruentes. Ad hujus factionis progressus, frequentes sane et magnos, nostrorum hominum Antinassavicorum animi erigebantur, ejus exercitus ut datores libertatis, aequalitatis, et fraternitatis, quas se allaturos profitebantur, exspectabant. Incredibile dictu est, quam late hic error serpere coeperit, quamque multos infatuaverit, seniores etiam, veteres magistratus, priore reip. conversione loco motos, alios nil passos, tum vero juniores, qui sibi nescio quam cum libertate communionem intercedere putarent. In his fuerunt quidam studiosi adolescentes, qui ad legum decorique contemtum progressi, Boersium in auditorium publicum audiendae orationis caussa venientem cum irrisione exciperent, occentantes dictum quoddam, quod ipsi partes Nassavicas defendenti in Senatu Leidensi exciderat, indeque ad vulgi notitiam emanaverat. Hic tam inaudita petulantia commotus, et magis etiam facinoris impu-

punitatem indignans, simul et instantem patriae sortem commiserabatur, in quam aditus hostibus pararetur, qui eam, nulla legum conditionumque habita ratione, libidinoso et superbo sub imperio vexaturi et exhausturi essent. Quod plane ita evenit. Nam quamvis laudans Gallicum populum ut ingeniosum, humanum, affabilem, comem, qualem ipse praesens expertus erat, hoc referebat ad eum, qui sub justo regio imperio fuerat: ad eum, qui postea fuit, nil minus. Tunc vero istis cogitationibus dies noctesque agitatus in gravem morbum incidit, eumque cum delirio conjunctum, quod subinde in furorem abiret. Igitur custodiebatur domi suae et à suis. Nam quamvis caelebs, sua ipse in domo habitabat, eaque famulitio instructa et supellectile, omnibusque partibus, quibus lauta domus censetur. Accidit paulo post, ut Gallico exercitu omnem agrum urbesque hujus reip. occupante, dominarentur partes Antinassavicae, et exauctoratis veteribus magistratibus novos ad novam formam imperii popularis constituerent: quosdam etiam Professores Leidenses, ut deditos maxime Nassavicis partibus, suis cathedris privarent, Pestelium, Kluitium, et fratrem Boersii Carolum, Theologiae Professorem, ipso minorem quadriennio. Hic, ut princeps cognatorum,

 quo-

quorum in tutela et curatione aegrotans frater esset, hujus fortunis sic se consulere debere existimavit, ut eum, relicta sua domo et familiâ, curandum alendumque collocaret certa annua mercede apud magistrum hujusmodi custodiae, quae Delphis est. Quod hic optimo consilio fecerat, id aegrotans frater summam injuriam interpretans, vehementius etiam quam antea animo exasperatus et furore incensus est; ut malum arte insanabile dubiae medicinae temporis relinqueretur. Vicit tamen naturae bonitas. Nam quum isti fervores et aestus quinto demum anno aliquantum resedissent, ut erat ingenio actuoso et scientiae cupido, vetera sua studia desideravit, librosque suos arcessivit. In his maxime eum ceperunt ac tenuerunt Graeci, eorumque quotidiana lectione oblectatus et paulatim in quamdam rationis viam reductus est. Legit Aristophanem et Herodotum. Tunc quoque nostrum congressum requisivit. Veni ad eum cum Paradysio. Excepit nos lacrimans: mox ad pristinam hilaritatem rediens multa narravit, nil de suo morbo, quippe se semper sanae mentis fuisse putans: caeterum ipse omnem sermonem occupans, ex alio aliud memorans, satis prudenter disserebat, unum saltem alienationis vestigium servans, quod se non Boersium, nec patris, qui vul-

vulgo haberetur, sed alicujus Germani dynastae, quem nominabat, filium esse dictitabat. Proximo mense solus eum invisi, si forte solum magis audiret, sibique illum errorem de patre suo eripi pateretur. Ipse rursus sermone in omnia alia deferebatur, nec interpellandi ansam praebebat. Surrexi ut abiturus, et „ Vale, inquam, spero nos proxime alio in loco collocuturos." Ad haec ille, quod volebam, erigitur: et „ Ecquid, inquit, habes à meis cognatis mandati, ut mecum agas." „ Nil equidem, inquam, novi habeo; nam horum semper fuit propositum, ut ex hac tutela exires, quamprimum constitisset te plane sanatum esse: nosti enim profecto te aegrotasse: vin' verum audire?" Quum se velle dixisset, narravi de morbo, delirio, furore. Haec omnia ei nova et inaudita accidebant, nil recordabatur, nisi se voluntate cognatorum, ipsius bonis inhiantium, vi è sua domo abreptum, in hanc custodiam deportatum esse. „ Ergo, inquam, si vis sanatus haberi, depone hunc de cognatis, et illum de patre errorem. Neque est, quod te istius morbi pudeat. Est haec à Graecis dicta μελαγχολία, quae non in tardos et hebetes, sed in veloces et ingeniosos, homines incidit: de qua Aristoteles in Problematibus (XXX, 1): indeque Cicero in Tuscu-

culanis (I, 33: III, 5). Favorinus autem, egregius philosophus, Plutarchi aequalis, his eam verbis ornat, ut dicat, *eam non parvis nec abjectis ingeniis accidere, ἀλλὰ εἶναι σχεδόν τι τὸ πάθος τοῦτο ἡρωικόν.*" Haec et talia libenter audiit, mihique discedenti promisit, se istos errores depositurum. Haec inter nos acta sunt Kalendis Juniis a. MDCCCI: et, paucis interjectis diebus, libertati suaeque ipse tutelae restitutus est. Rediit paulatim pristina vitae consuetudo, et illae supra laudatae dotes, sermo utilium jucundarumque rerum commemoratione frequens, perfacetus, sine offensione et acerbitate; immo in omni congressu urbanitas et cum benevolentiae significatione amabilitas. Quamquam habuit haec laus quandam exceptionem primis post recuperatam sanitatem et libertatem annis, ut nonnumquam ei disserenti duriora quaedam adversus amicos praesentes dicta exciderent; quae hi silentio praetermittebant, affectionis veteris accessionem interpretantes; ne adversando mentis nondum satis firmatae proclivitatem sollicitarent. Sed illis morbi reliquiis tempore detritis atque abstersis jucundior cunctis accidebat. Nemo autem unus fuit, qui plures homines nosset, nemo cui cum pluribus vel notitia, vel familiaritas, vel consuetudo, vel aliquid offi-

cii

cii intercederet; ut per totam Batavam terram haberet, apud quos devertere et commorari posset. Et veterem hunc suum morem repetivit, simul ac rursus rerum suarum dominus esse coepisset; continuo familiares illos et amicos invisit: quibus omnibus gratus et acceptus hospes venit. Venditavit etiam in conventus Societatum eruditarum, quarum Socius fuerat, Leidensis, Harlemensis, aliarum; nam fuit multarum. Et ipse sodalitium instituit, quo, ut suo opere, maxime delectabatur, cujus conventus convivio, menstruis intervallis, celebraretur ab hominibus doctis vel doctrinae amantibus, in *Aggere Leidensi*, vico medio trium urbium, Leidae, Hagae, Delphorum, ubi ipse habitabat: hoc sodalitium à suis amicis obiri valde cupiebat, eosque cum adducebat, tum arcesscbat: et ipse ei gratificans aliquoties veni. Publici autem muneris nullam partem attingere voluit, quamvis delati. Veluti quum Meermannus V. Ill., idem nunc nobis lugendus, sed quum is sub Rege Francico, Cubicularius, Administer, Praefectus Institutionis Publicae factus esset, Boersiumque, auctoritate Regis, collegam hujus praefecturae allegisset, ejusque nomen ut allecti in Ephemeridibus publicis prodidisset, ipse mox in iisdem Ephemeridibus epistolam edidit ad Meer-

Meermannum, recusans illud munus, humaniter quidem, sed iis tamen verbis, ut facile appareret, quid de Francico dominatu sentiret. Scripsit et alia, sed fictis sub nominibus: in quibus et libellus fuit pertinens ad indignationem injuriae Amstelodamensibus à Francico Rege, ut ajebat, factae, qui illis Curiam ademisset, sibique regiam fecisset. Sed hae mox aureae visae sunt res, per insecutas ferreas. Patria Francica provincia fit. Continuo aes ejus alienum, ingens illud, in cujus foenore plurimi cives positas habebant suas pecunias, triente circumscribitur. Hinc plurimorum civium fortunae eversae. Accedit militaris conscriptio: vectigalium acerbitas: publicanorum exactiones: veterum omnium rerum commutatio: alia, quae recensere infinitum, et singularis scriptionis argumentum, sit. His in calamitatibus Boersius magis aliorum, quam sua causa, dolebat. Nam quamvis et ipse publici aeris circumscriptione magnam fortunarum partem amiserat, tamen, quia solus erat, et res suas diligenter dispensabat, habebat satis reliqui, unde liberaliter viveret, at non satis unde aliis, uti solebat, succurreret. Fecit nihilominus, ut nil ex vetere sua erga alios beneficientia imminueret. Omnino magis specie illatae indignitatis, quam ablatae utilitatis, mo-

movebatur. Veluti ineunte Novembri anni MDCCCXII, quum Academia ad Francicum modum ordinaretur, Professoribus novo Francico vestitu, plane illo abhorrente a gravitate moris majorum, indutis, ipse praesens ita indignatus est, ut sibi temperare non posset, quin sensum animi vultu et voce promeret. Ecce vero! illo ipso tempore, quo Libertas Batava conclamatur, sepelitur, et Francicae dominationi in perpetuum subjicitur, dominus in Russia ruit, indeque mox fugiens, proximi anni eodem mense Novembri trans Rhenum rejicitur, et Libertas Batava reviviscit. Boersius hoc Virgilianum in se accommodabat:

Libertas - sero tamen respexit inertem,
Candidior postquam tondenti barba cadebat:
Respexit tamen, et longo post tempore venit.

Et sic erat: Francico illo undeviginti annorum tempore in privata quiete acto, ejus aetas magis otium quam negotium postulabat. Attamen ad remp. gerendam se revocari passus est. Et delata ei sunt amplissima munera: lectus est Statuum Generalium Collega Primi Collegii: et vero unus è Quinqueviris curandae Academiae Lugduno-Batavae. Nos ejus prudentiae doctrinaeque fructum percepturi eramus mode-

ran-

randâ ab eo ad majorum morem Academia; quem ejus fructum nobis abstulit dura quaedam fati iniquitas, non nisi biennium Libertati restitutae ipsum superesse, nec destinatum munus inire, sinens. Obiit septuagesimo quarto aetatis anno, d. XXVIII Decembris a. MDCCCXV, omnibus insigne desiderium suavitatis virtutumque suarum relinquens.

NAR-

NARRATIONES,

ET

LIBRORUM SVMMARIA, EPITOMAE, IVDICIA.

NARRATIONES,

ET

LIBRORUM SVMMARIA, EPITOMAE, IVDICIA.

I. Cogitantibus nobis, quanta fit cum utilitas tum jucunditas etymologiae, quae vocabulorum origines et fignificationes ab eorum ultimis, quoad ejus fieri poteft, principiis repetit, faepe mirum videri folet, multos esfe, qui docti haberi velint, nec hujus rationis vim ac praeftantiam ex vero aeftiment, nec recte intelligant; atque adeo dictitare audeant, nil fua interesfe, unde vocabula orta fint, fatis fibi esfe, fcire, quid fignificent. Quorum fimile eft negotium illis, qui cibis ita vefcuntur, ut non curent fcire, unde et qualis quisque fit, purus an mixtus, peregrinus an patrius, terreftris, aquatilis, ex pecudum, pifcium, avium, frugumne, pomorum, olerum, baccarum, vel ex alio genere fint: dicentes, nil fe hac cognitione ad fuaviter lauteque vefcendum juvari.

De quibus merito usurpemus illud, naturam eos, veluti pecora, pronos atque ventri obedientes finxisse. Sed etymologia, si nil nisi origines vocabulorum aperiret; vel hoc uno nomine satis commendata esse deberet, cum quia in principiorum indagatione versatur, quod est officium philosophi, tum quia necessaria pars est Grammaticae, ideoque Dialecticae, quae ipsa est pars Philosophiae. Nunc vero insignem voluptatis intelligentiaeque fructum adfert: nam et inventione veritatis oblectat, quam, in ipso vocabulo latentem, Geometriae instar eliciens et manifestam animo objiciens, humanissima eum voluptate perfundit: et in scriptoribus antiquissimis abditum sensum vocabulorum singularium, nec alibi proditorum, certa ratione explicat: quo in negotio maxime apparet, *vir viro quid praestet*, imperito hujus rationis etymologicae, non nisi Lexicographis, Grammaticis, Scholiastis, quamvis veteribus, fidente, peritus et versatus in illa ratione, quae *analogia* a nobis usurpatur, prodita recentiore aetate a principibus in Gallia viris, Stephano, Scaligero, Casaubono, Salmasio, Menagio, indeque assumta et exculta ab Hemsterhusio ejusque discipulis, nunc quoque in Batavorum scholis viget. Sed hodiernis quoque linguis eam adhibuerunt, alii aliis, Francicae et Itali-

cae

cae idem ille Menagius, earumque origines insigni in lumine posuit, nec hujus beneficii debitam gratiam retulit, passim vexatus malevolorum voculis, quae ne nostra quidem aetate deficiunt, ut subinde nobis viri doctrinam laudantibus sint qui occinant, hiccine est ille, qui tam ridiculas etymologias excogitavit. Sane, inquam, ridiculas, nonnullas, opinione quidem imperitorum, quibus veluti pueris nova et insolita fere dubitationem et risum movent, non judicio peritorum, qui omnes hujus operae praestantiam sponte agnoscunt ac praedicant. Ergo sua manet apud doctos et prudentes laus Menagio, ejusque *Dictionarium Linguae Francicae* aliquoties à claris viris auctum edendoque repetitum est. Sed haec hactenus. Nostra enim aetate vir elegantissimae doctrinae, idemque commendatus scriptione complurium librorum, philosophi, historici, literarii, et varii argumenti, *Carolus Pougens*, ab integro hoc argumentum ingressus, trigesimum sextum abhinc annum, majus et majore cum apparatu opus moliri coepit *Thesaurum Originum Linguae Francicae.* Ad quam materiam quum adhiberet non solum philosopham rationem, et eos fontes, qui Menagio adfuerunt, sed alios etiam, qui ei defuerunt, Septentrionalium et Orientalium Linguarum ube-

riorem cognitionem; merito ſperamus, tale hoc opus exiturum, ut priorum in hoc genere artificum, ipſius Menagii, Johnſoni, Adelungi, aliorumque induſtriam longe ſuperet. Modo dii immortales optimo viro, ejusque disciplinae alumno et operis adjutori, eruditisſimo Theodoro Lorin, vitam viresque conſervent. Cui quidem voto nostro deos annuisſe nuper praeſenti indicio animadvertisſe videmur. Nam quum ipſe cum familia in praedio prope Suesſionem viveret, nosque illa hactenus ineunte Decembri ſcripſisſemus, mox confoederatis populis ſuas injurias ultum Franciam ingresſis, et recto undique itinere Lutetiam petentibus, accidit, ut menſe Martio belli impetus magnam partem ad Suesſionem conſiſteret, urbs capta receptaque iterum caperetur, regio conculcaretur, praedium vastaretur, domini cum familia vix ex infestis telis vitâ ſervatâ in urbem evaderent, indeque Lutetiam confugerent: ubi lenior laetiorque omnium opinione duris laboribus obtigit exitus, ac terrarum orbi diu expetita pax tandem reſtituta est. Sed redeamus, unde digresſi ſumus, ad Theſaurum Etymologiae. Hic in illa, quamvis ſumma, fugae trepidatione, custodiae fidelis amici traditus, integer ſalvusque manſit. Continet vero ſupra quatuor millia locorum, id est vocabulorum etymologice ex-

explicitorum: quorum nobiscum eos communicavit, qui ſunt de his vocabulis: *Ananas*, *Anthrax*, *Agape*, *Allemande*, *Amazone*, *Amethiste*, *Amnios*, *Araignée*, *Argile*, *Arſenic*, *Automate*, *Azerolle*, *Babouche*, *Bande*, *Barde*, *Barométre*, *Brayes*, *Cauchemar*, *Chuchoter*, *Cinabre*, *Cinnamome:* in quibus omnibus apparet ſingularis cum eruditionis copia et varietas, tum naturae obſervatio et judicii acumen, tum vero orationis mira proprietas ac perſpicuitas; ut ex hac operis ratione et amplitudine facile existimari posſit, quantam illius editio Etymologicae doctrinae accesſionem allatura ſit. Programma ejus dudum prodidit auctor in compluribus Diariis Francicis et Anglicis, tum in principio libri ſui inſcripti: *Tentamen* (*Esſai*) *Antiquitatum Septentrionis* 1797.

II.

Specimen Juridicum Inaugurale, de Lege VIII. *C.* „ *Si certum petatur.*" *Accedunt Tria Capita Observationum in Ciceronis librum Secundum Academicarum Quaestionum. — Quae pro gradu Doctoratus, summisque in utroque Jure Honoribus ac Privilegiis, in Vniversitate Lugduno-Batava, rite et legitime consequendis, Eruditorum examini submittit* GVILIELMUS THEODORVS BAVMHAVER, *Amstelodamensis, die* XXIX *Martii, anno* MDCCCXI. *h. l. q. c.*

Hic est, de quo posuimus illa, in Addendis ad Phaedonem nostrum, p. 335. „ Quaestio de morte sibi ultro consciscenda late patet in omni Veterum Philosophiâ; et in primis celebratur à Stoicis in loco περὶ εὐλόγου ἐξαγωγῆς. De qua quo minus nunc diceremus, in caussa fuit cum nostrum brevitatis consilium, tum quod librum de ea, propediem edendum, conscripsit discipulus noster, Guilielmus Theodorus Baumhaue-

hauerus, multae juvenis humanitatis, variae doctrinae, et in Graecis Latinisque Literis probe verſatus." Libri illius tunc propediem edendi editionem intercepit patriae nostrae in Francicam provinciam commutatio, quae et civium fortunas labefactavit, et adolescentium academicorum ſtudia deproperavit. Itaque et B. noſter, quum ſibi illam Stoicam quaeſtionem argumentum destinasſet disputationis habendae ad conſequendum gradum Doctoris Juris, ad eamque tantum apparatum collegisſet, ut ei nulla pars materiae in antiquis monumentis proditae ad hoc propoſitum ſpectans deesſe videretur; incidit denunciatio novae ordinationis Francicae ad certum diem nostris in Academiis inſtituendae; unde, ut alii adolescentes, praeoptans pristino more illum gradum capesſere, ſepoſito ampliore argumento ſumſit brevius, quod citius et ante illum certum diem perſcribi et in ſpecimen legitimum produci posſet. Fuitque id, ut titulus ostendit, bipertitum: utrumque accurate eleganterque tractatum, ſed alterum ſubtilius, magisque nostris cum Literis conjunctum, quibus ſe totum penitus dederat; ut eas publice aliquando docendas ſibi proponeret; tunc vero ordinis judiciarii factus, Bruxellas delatus, in ſupremo tribunali honorificum locum adeptus, nunc Brugis tenet. Sed hujus Literariae Partis om-

niem copiam recensere, quandoquidem longius est, quam pro nostrae scriptionis finibus, certe operae pretium est, capitum et sectionum titulos referre. Cap. I. p. 1—35: *Stoicorum Doctrina De Visis:* περὶ φαντασιῶν. Cap. II, *De Evidentia:* περὶ ἐναργείας p. 36—89. §. I. *Constitutio Loci. Pars Prior*, §. II: *De Sensuum Veritate, ex usu, exercitatione, et virtute,* §. III. *De Rationis Veritate, ex artibus et rerum scientia.* §. IV. *Carneadea Visorum distributio.* §. V. *De Repugnantiis, quas Stoici Academicis objecerunt.* §. VI. *De Inanibus Visionibus, sive de phantasmatibus, et phantasticis.* §. VII. *De Indiscretis.* §. VIII. *De Sorite dubio et inexplicabili, sive de Acervali et Mentiente. Pars Posterior.* §. XI. *Sapientem adsentiri quidem, sed nil opinari, id est, numquam adsentiri rei vel falsae vel incognitae. Cap.* III. *Observationes Miscellaneae in Ciceronis Librum Secundum Academicorum, qui inscribitur Lucullus p.* 89—113. Hinc apparet materiae copia et varietas. Accedit vero stili bonitas et elegantia, rationis dialecticae et grammaticae diligentia, proprietatis cum Graecae tum Latinae notatio, multorum locorum et explicatio et emendatio; ut hujus libri lectio jucunda futura sit omnibus antiquae doctrinae studiosis, necessaria etiam iis,

si-

ſiqui hoc argumentum et omnino hunc Ciceronis librum recte cognoscere velint.

III.

Theses Juridicae Inaugurales. — Quas pro gradu Doctoratus, summisque in utroque Jurè Honoribus ac Privilegiis, in Vniversitate Lugduno-Bataua, rite et legitime consequendis, publico ac solemni examini submittit PETRVS VAN LELYVELD, *Lugduno-Batavus, die* XXX *Martii, a.* MDCCCXI. *pagg.* 38.

Eadem est hujus libelli causſa, quem ſcriptor edidit octavo anno disciplinae ſuae academicae, in Literis Graecis, Latinis, et Hiſtoria, noſtris etiam uſus ſcholis: quum ſibi tempus capesſendi ſummi honoris academici longinquius propoſuisſet, et amplioris dissertationis amplius argumentum περὶ ἀτιμίας· i. e. *de infamia*, jam conſcripſisſet, occupatus illa denunciatione Francica, ad brevius, et breviori tempore expediendum, argumentum descendit *Theſium* nomine vulgo frequentatum. Hae ſunt numero XXII, ea-

earumque complures copia ac diligentia integrarum inſtar disputationum. Summam earum et epitomen ipſius auctoris verbis referre quum non posſimus, nos quas tribuimus ſuperiori disputationi laudes doctrinae et elegantiae, easdem cum hac libenter communicamus.

I V.

Specimen Juridicum, continens Explicationem Legis V *Codicis, de contrahenda et committenda stipulatione: Disputationem de Emancipatione secundum Codicem Napoleonticum: et Theses varii argumenti: Quod pro gradu Licentiatus rite et legitime consequendo, Facultati Juridicae in Academia Leidensi exhibuit, et publice defendet* JANVS ADRIANUS VAN DER HEIM, *Roterodamensis, die* XXIX *Julii, anno* MDCCCXIII, *hora* XII. *Leidae. p.* 48.

Exſtant in hoc titulo indicia legis Francicae jam in nostra Academia conſtitutae: caeterum, libellus habuit eamdem nascendi conditionem ac duo ſuperiores. Scriptor jam quatuor annos tri-

triverat apud nos in Literarum ac Jurisprudentiae ſtudio, ſibique propoſuerat argumentum elegantis doctrinae ſpecimini ad conſequendum gradum Doctoris, Paradoxa Ciceroniana; quum ſubito denunciatur delectus ſatellitii honorarii, ipſeque in istam militiam conſcribitur. Tum vi et injuriae jus et exceptiones opponit; quibus fruſtra conſumtis. gradum Licentiatus aſſumit, ſi quid is forte in praeſentem cauſſam prodeſſet: conſcribit ſpecimen brevioris argumenti, vetere et ampliore ſepoſito: nec tamen in praefatione profiteri ei licuit, iſtud coactae militiae officium ſibi cauſſam fuiſſe deproperandi ſtudiorum conſilia. Abducitur Metim ad alios populares hujus militiae ſocios: ibi manet usque ad menſem Novembrem: tum evadit cum uno commilitone, et ſalvus ad ſuos redit. Sed nos videamus libri breviter eos locos, qui ad nos noſtrasque Literas ſpectant. Praefatio ad patrem ſuum Antonium van der Heim, virum Ampliſſimum ac Doctiſſimum, Vrbis Roterodamenſis quondam Conſulem, ſane eleganter ſcripta, habet etiam quaedam de nobis noſtraque disciplina grate et peramanter dicta. Omiſſis autem duabus partibus juridicis prioribus, ex Theſibus has annotamus, ut propius noſtris cum ſtudiis conjunctas. „ XII. Error quorumdam, Leges XII Tabb. Romanis pueris ediſcendas fuiſſe propoſitas, ortus ex ma-

male intellecto loco Ciceronis Legg. II. 4, 23; qui testatur quidem se illas puerum didicisse; unde non sequitur idem illud fecisse omnes Romanos pueros. XIII. Non ex Lege XII Tabb.; sed à primis reip. Rom. temporibus, originem duxisse successionem ab intestato, recte statuit Montesq. — XIV. Licet Serv. Tullius in oratione, qua imperium suscepit, se cauturum promiserit, ne umquam quis in posterum ob aes alienum in nervum duceretur, ut narrat Dion. Halic. p. 215, promissis his illum stetisse, ex eodem auctore probari non potest. XV. Male in Scepticis nonnulli numerant Socratem." XVI. Diversis et contrariis virorum doctorum de Ciceronis animo et moribus judiciis adhibetur sententia à nobis è Plutarcho prodita Biblioth. Crit. Part. XI, p. 81. „ Est hic error à malevolentia profectus, in historia de magnis viris maledicam famam captare, eorumque factis et consiliis bifariam honeste et secus proditis, honestiorem rationem praeterire, ac deteriorem sequi." — Tum etiam confutantur, qui Ciceronem nullam de philosophia certam habuisse sententiam contendunt. — XVII. Immortales animos esse, jam ante Thaletem theologos et poëtas statuisse, et Veteres plerosque, exceptis paucis, illam sententiam firmis argumentis tenuisse. Haec breviter et summatim a nobis re-

relata satis indicant scriptoris doctrinam; ut intelligatur, quam erudita et elegans destinata commentatio Ciceroniana futura fuisset, quamque dolendum sit, eam temporum iniquitate interceptam esse.

V.

ΓΑΛΗΝΟΥ Προτρεπτικὸς ἐπὶ τὰς τέχνας. GALENI *Adhortatio ad Artes*, *cum sua annotatione*, *et versione D. Erasmi*, *edidit* ABRAHAMVS WILLET. *Lugduni Batavorum*: *apud S. et J. Luchtmans*, MDCCCXII. 8. *p.* 153.

Quod si nostra aetate rari sunt in hac Academia studiosi medicinae, qui Graecas Literas discant, ut adhuc omnino perrari fuerunt, horum certe illi, qui eas non solum discunt, sed etiam docere, aut editis libris interpretari, possunt, miraculi instar habendi sunt. Hoc in generi est editor hujus libri: qui natus Amstelodami, patre Francisco Eduardo Willet, celebri Doctore Medicinae, ipse destinatus huic studio, ibi in puerili disciplinâ initia Graecae linguae percepit, eaque in nostram Academiam delatus ad hanc facultatem excoluit, cujus in

hac

hac editione specimen exstat. Edendi autem hujus libri consilium suscepit è censurâ nostrâ editionis Koehlerianae, prodita in Bibliotheca Crit. Part. VI. ubi eum meliore editione dignum perhibuimus, ut plenum variae et elegantis doctrinae. Itaque novus editor operi omne officium criticum diligenter adhibuit; ex variis lectionibus priorum editionum, tum suis conjecturis, contextum Graecum emendavit: tum res dictionesque explicuit: sententias veterum à Galeno frequenter adhibitas ad suos auctores retulit: qua in re etiam nostra admonitione et animadversionibus in illa censura expromtis usus est. Edito hoc libro, mox se ad medicinae studium retulit, nobis etiam suadentibus numquam intermissum, gradumque Doctoris capessivit. Et recte quidem. Erant enim tunc tristia tempora, et tristiora exspectabantur. Et illud vulgare *Dat Galenus opes* non ad ejus scripta edenda valet, sed ad eum medica arte factitanda sequendum: quod nunc duce et auspice patre Amstelodami agit, nec sic abstrahi se à nostris Literis patietur, quin subinde reditus ad eas captet, per quos nobis speratam editionem Galeniani vel operis vel Lexici absolvat.

V I.

VI.

NICOLAI PARADISII *Opuscula Academica. Accedunt* N. G. OOSTERDYKII *Prolusio, et* HERM. TOLLII *Narratio de Vita* NICOLAI PARADISII — *Edita à filio* NICOLAO PARADISIO, *Med. Doctore. Lugduni Batavorum* 1813. 8. *pagg.* 191.

Hic vero liber et voluptatem nobis adfert et dolorem: hunc recordando obitu optimi Paradisii: illam cognoscendis ipsius scriptis, et vita, sic à Tollio nostro enarrata, ut plane illud Callimacheum appareat — *quos blandae adspexere puellos Musae oculis, illos et coluere senes*; qui quinque et viginti annos ab academicâ vitâ remotus, et in quibusvis aliis negotiis versatus, redux eamdem Literarum facultatem Latinaeque orationis sanitatem retulit. Similis laus debetur Oosterdykio, V. Cl., qui Prolusionis suae illo loco, breviore quidem, quippe quinque paginarum, Paradisii mortem, damnumque inde Academiae illatum, tam dolenter deplorat, virique in arte medica docenda et tractanda facultatem tam diserte exponit, ut suo exemplo

demonſtret, haereditariam illam gentis Oosterdykiae dotem, Latinae facundiae cum ſcientiâ medicinae conjunctionem, in ipſo non decrescere. *Opuscula Academica* haec ſunt. I. *Specimen Pathologicum de Natura Inflammationis*, ſcriptum gradui Doctoris Med. adipiscendo, a. MDCCLXIII. II. *Oratio de diligenti Therapeutices Vniverſalis ſtudio, maximo recte medendi inſtrumento, habita* (auſpicando muneri Profesſoris) d. II. Octobr. a MDCCLXXXIV. III. Oratio de Εὐθανασία naturali d. VIII. Febr. IV. *Lectiones Publicae, de vera Medicinae Theoreticae ratione, ejusque finibus, habitae a.* MDCCLXXXV. Paradiſius, qui raro ſcriberet, rarius etiam ſcriptum ederet, niſi more Academiae coactus, veluti illud Specimen et duas Orationes, Publicas Lectiones, quae ſunt numero quinque, ſemel habitas in ſcriniis ſervabat, nec edi curabat, quamvis esſent lectu dignisſimae, ut ſcriptae ab homine, qui medicinae et rationem et uſum, theoriam et praxin vulgo dicunt, perfecte teneret, multa legisſet, vidisſet, obſervasſet, Graecos etiam et Romanos ſcriptores ſtudioſe tractaret, denique genus orationis adferret diſertum, purum, perſpicuum. Ergo filius utile et gratum omnibus elegantioris medicae disciplinae amantibus fecit hoc volumine edendo, eique his Lectionibus ad-

adjiciendis. Est hic Nicolaus Paradisius Medicinae Doctor, a patre ipso ad egregiam hujus artis facultatem institutus, eamque nunc factitans Leidae, insigni laude dexteritatis et felicitatis, aliquando paterno exemplo ex professoria cathedra, ut speramus, traditurus.

VII.

HENRICI WAARDENBVRG, *Harlemensis Gymnasii Rectoris, Opuscula Oratoria, Poetica, Critica. Harlemi* MDCCCXII. 8. *pagg.* 313.

Scriptor eruditione et modestia cognitus, brevi post editum hunc librum mortuus, magnum doctis hominibus dolorem fecit, Scholae Harlemensi etiam desiderium reliquit diligentis institutionis: quam nos quoque cognovimus in discipulis, qui ex illa ad nos venerunt. Opuscula singula, jam separatim edita per tempora Programmatum Scholasticorum, in Indice his argumentis notantur: *De Argumento Elegiae. De Ortu et Fortuna Academiae Lingensis. De Summo momento, quod mores Principum afferunt ad mores universae civitatis* —. *Oratio*

de accurata Veterum lectione, *reip. gerundae ſtudioſo utilisſima. Carmina varii argumenti. Obſervationes Criticae in Homeri Hymnos. — in Ciceronem. — in Virgilium. — in Tibullum. — in Propertium.* In explicatione doctrinae est brevitas et elegantia, cum quadam ſignificatione humanitatis, in quam conveniat illud, *Emollit mores*, *nec ſinit esſe feros.*

VIII.

P. OVIDII NASONIS *Heroides*, *et* **A. SABINI** *Epistolae*, *è Burmanni maxime recenſione editae*, *cura* **DAVIDIS IACOBI VAN LENNEP**, *qui et suas animadversiones subjecit. Editio altera*, *priore auctior et emendatior. Amstelodami apud Petrum den Hengst et Filium.* MDCCCXII. 12 *maj. p.* 335.

Animadverſionum diligentia cognita erat è priore editione, a. MDCCCIX. facta, cujus exemplis è bibliopolio divenditis, adornata est haec altera, cujus incrementum apparet cum in numero paginarum, quae ſunt duodecim amplius quam prioris editionis, tum, necesſario in-

instrumento ad usum lectorum, duobus *Indicibus*, altero *Auctorum, qui in Animadversionibus illustrantur aut emendantur:* altero, *rerum et verborum, quae in iisdem explicantur:* quos in proxima editione retentum et auctum iri speramus. Novam enim, locupletiorem ampli oremque, molitur Lennepius, V. Cl., multis magnisque instructus copiis, Graeca interpretatione Heroidum à M. Planude facta, variis lectionibus codicum scriptorum circiter quadraginta, symbolis virorum doctorum haud paucis. Cui perficiendae ut editori et vita, et otium, et vires, obtingant, cum ipsius tum Literarum caussa optamus.

IX.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Μηχανικὰ Προβλήματα. ARISTOTELIS *Quaestiones Mechanicae: recensuit et illustravit* JOANNES PETRVS VAN CAPELLE. *Amstelodami, apud Petrum den Hengst et Filium* MDCCCXII. 8. *pagg.* 288.

Quum in omnis libri interprete duplex inesse debeat cognitio, altera rerum, verborum altera, id est materiae et linguae; hac quidem li-

bri mathematici interpretem exigua et levi contentum esse posse, vulgaris est opinio, sed affinis illa errori, et multas habens cautiones. Nam, quamquam hoc argumentum non capit ornatum orationis, sed simplex et unius modi brevissimis enunciationibus, formulis, signis, figuris, explicatur; tamen ipsa perspicuitas, quam unam orationis laudem consectatur, postulat interpretis facultatem, cum emendandae scripturae, vel è melioribus libris, vel ex conjectura, tum observandae significationis ac proprietatis, non modo singulis in nominibus et verbis, sed et in sententiis et constructione. Jam hujus interpres libri, et scientia argumenti valuit, nec linguae cognitione caruit, et utriusque generis officio recte functus est. Priorum editionum copias suis assumsit et auxit. Graeco operi, quem *contextum* vocant, emendando adhibuit varias lectiones trium codicum scriptorum, duorum Parisiensium, unius Leidensis: has quavis pagina sub contextu posuit, et vulgatam interpretationem Latinam subjecit: porro omnem rerum verborumque difficultatem in Animadversionibus explicuit; quibus dum *Indices* addidit, *Vocabulorum* et *Auctorum*, denique in fine adjecit quatuor eleganter expressas tabulas diagrammatum, id est *figurarum mathematicarum*. Operae pretium est appo-

ponere verba Jacobi Morellii, viri humanissimi, principis Bibliographiae, Praefecti Bibliothecae Venetae, ex epistola, hoc libro jam edito, ad nos scripta. „ Subit modo cogitatio de Variis Lectionibus Mechanicorum Aristotelis, ex codice meo, Sec. XV scripto à Joanne Symeonaci Protopapa Chandacis in regno Cretae, homine doctrina praestanti, olim excerptis pro tomo secundo Bibliothecae meae manuscriptae. Has igitur non paucas, neque spernendas; scholiis etiam nonnullis auctas, si Jo. Petro van Capelle, quem Amstelodami opus illud denuo editurum esse novi, opportunum habere sit, idque tua ex sententia fiat, lubens offerrem, et ut facilis eas mittendi modus adesset optarem."

X.

Laudatio JANI DOVSAE, *Auctore* MATTHIA SIEGENBEEK. *Lugduni Batavorum* MDCCCXII. 8. *p.* 168.

Auditio grata civi Batavo, in recente dolore amissae civitatis Francico sub domino, revocans memoriam nascentis reipublicae excusso Hispanico jugo. Fuit enim hic vir illius con-

versionis magna pars, magnum momentum. Et Siegenbeekius V. Cl. hanc Laudationem recitavit loco anniversariae orationis, Rector Academiae magistratu abiens d. VIII Febr., a. MDCCCX., quo tempore denunciata jam patriae nostrae sorte in Francicam provinciam redigendae, optimus quisque civis novitatem et insolentiam istius libidinis indignabatur. Quo anno et nos simili consilio Protrepticum nostrum diximus *discipulis ad Literarum studia confirmandis*, editum in superiore Philomathiae libro, obsequentes veterum monito sapientum, in communi patriae calamitate auxilium solatiumque petendum esse ex domesticae virtutis ac prosperitatis studio, commentatione, et cogitatione laetioris fortunae; prouti laborantes oculis monemus, ut aciem à splendidis ferientibusque coloribus in virides mitesque convertant. Liber autem, cujus titulum praescripsimus, duas habet partes. Prior est ipsa *Laudatio*, paginis 42, Viri virtutes, cum ingenii, tum animi et morum, eruditionem, genus, vitae partes et facta publica ac privata, perspicue narrans. Altera constat *Annotationibus*, quae referuntur ad illos Laudationis locos probandos cum è scriptis Dousae et aequalium, tum ex historia civili et literaria, tum è prioribus de vita rebusque illius scriptoribus, et in varietate argu-

gumenti cum accurata diligentia explicantur. Vtraque habet lectionem utilem et jucundam, non ſolum Batavis humanioribus, ſed et exteris nostrarum Literarum ſtudioſis.

X I.

Incerti Auctoris, (vulgo Pindari Thebani) Epitome Iliadis Homericae; ex recensione et cum notis THEODORI VAN KOOTEN, *edidit, praefatus est, suasque animadversiones adjecit,* HENRICUS WEYTINGH, *apud Campenses Gymnasii Publici Rector. Lugduni Batavorum et Amstelaedami, typis Luchtmannianis et Holtropianis,* MDCCCIX. 8. *pagg.* 330.

In libris veteribus Latinis feruntur quidam incertae auctoritatis et aetatis, de Bello Trojano: duo, proſa oratione: *Dictys Cretenſis*, hoc ipſo titulo, *de Bello Trojano* Libri VI: *Daretis Phrygii de Excidio Trojae* Hiſtoria: duo, carmine hexametro: alter, is quem praeſcripſimus: alter, ſex libris *de Bello Trojano*, ſub hac inſcriptione veteribus in editionibus prodita:

Daretis Phrygii, Poetarum et Historicorum omnium primi, de Bello Trojano libri sex, Latino carmine à Cornelio Nepote eleganter redditi. Quod carmen postea *Josepho Iscano*, Exonienſi Anglo, aequali temporum Regis Henrici II, ſaeculi duodecimi, vindicatum et ſub ejus nomine, doctis cum animadverſionibus Samuelis Dreſemii editum, et in Amſtelodamenſi editione anni MDCCII, 4, Dictyis ac Daretis Hiſtoriis adjectum est. Illud, falſo Pindari nomine inſignitum, carmen deſiderabat adhuc novam interpretis et editoris curam, ſubinde poeticae laudis, et quorumdam melioris aevi indiciorum, cauſſa commendatum à viris doctis, et tractatum, veluti Barthio, in Adverſariis, et nuper à Bondamo nostro, Var. Lect. II, 4. Itaque mox advertit cogitationem Jani Schraderi, primarii in Latinis Poetis Critici, qui edendum Kootenio, disciplinae ſuae alumno, ſuaderet. Erat hoc amplum argumentum juveni ingenioſo ad criticam exercendam, carmine et emendando et cum aliis carminibus comparando. Auctor enim ejus ſic egit, ut non niſi res geſtas brevi narratione ex Iliade referret, exiguo numero mille ſeptuaginta quinque verſuum includeret, quorum pleroſque è Virgilio et Ovidio ſumeret. Sed Kootenium, dum hujus carminis editionem parat, antevertit Jo. Christianus Werns-

Wernsdorfius, eumdem librum edens in Poëtis Latinis Minoribus T. IV, anno MDCCLXXXV; luculenter sane, cum constituenda saniore scriptura ex veteribus libris, praesertim quatuor scriptis, tum comparatione Homeri, Virgilii, Ovidii: tum vero addendis quibusdam disputationibus perquam doctis et utilibus, de *auctore carminis*, cui quum nomen *Pindari* ex vero nomine *Pentadii* venisse pronunciasset T. III, p. 260, nunc hoc T. IV. inscribit ac tuetur nomen *Incerti Auctoris*, *fortasse Rufi Festi Avieni*, *Epitome Iliados Homeri*: altera est disputatio *de Homeri libris vetere et medio aevo Latine versis*, *et de Homeristis Latinis* p. 568 — 597: tertia, de subsidiis editionis suae, de proposito Kootenii, et opera aliorum illius aetatis Batavorum literatorum in hoc carmen collata. Mox Kootenius tumultui civili complicitus, relicta patria, ab a. MDCCLXXXVII in Gallia fuit ad MDCCXCV; redux rem publicam tractare coepit; bibliopola frustra eum ad absolvendam editionem revocare, et longam pertaesus moram, excusas plagulas omnes conscindere et abolere, excepto uno exemplari, quod in Kootenii manibus erat: qui tunc et ipse totum editionis consilium abjecit. Illud exemplar, cum reliquis illius schedis, ab ipso accepit Weytinghius, atque editione absolvenda, haud mi-

nus

nus atque ille instituendâ, gratum fecit eruditis hominibus, et elegantis doctrinae laudem tulit. Sed Kootenium quidem abhinc annos tres nobis morte ereptum dolemus, Weytinghium superesse gaudemus.

X I I.

Selecta è scholis LVD. CASP. VALCKENARII *in libros quosdam Novi Testamenti, editore discipulo* EV. WASSENBERGH, *qui dissertationem praemisit de Glossis Novi Testamenti. Tomus* I. *in quo scholae in Lucae Evangelium et Actus Apostolorum, cum brevi Editoris annotatione. Amstelodami, sumtibus Petri den Hengst et Filii*, MDCCCXV. 8, *pagg*. 606.

Quum oratio Novi Testamenti duabus constet partibus, Graeca et Hebraica, illâ posita in ipsis verbis et linguae quasi materiâ, hac in constructione et formâ, Valckenarius certe utriusque partis cognitione valuit. Et de Graeca quidem dicere non attinet, quam constat ei totam ita perspectam pertractatamque fuisse, ut nemi-

mini uni magis: Hebraicam aurem linguam adolescens didicerat, tum legendo Vetere Testamento tam Hebraico quam Graeco, et invicem comparando, eum usum collegerat in orationis diversitate notanda, ut facile ubique animadverteret, quid ex purae dictionis fonte, quid ex Judaica consuetudine, fluxisset. Huc quum omnis Historiae et Antiquitatis scientia accederet, factum est, ut ad scholas in N. T. habendas tantam copiam adferret, quae nullum doctrinae genus desiderari fineret: has autem scholas habere erat more majorum pars officii Professoris Linguae Graecae. Atque in his aliter versabatur, quam in illis, quibus interpretatio Auctorum classicorum proposita erat. In illis enim se magis ad locum quemque Auctoris applicabat, ejusque sensu patefacto et Latine reddito, acquiescebat et progrediebatur. In his vero Graecas divitias quasi effundebat. Ad sententias Novi Testamenti similes veterum Auctorum adhibebat: verbum quodque pure Graecum an secus esset docebat, ejus significationes explicabat, cum ex usu et exemplis Scriptorum, tum analogia, id est originum ratione. Hae igitur fuerunt scholae, in quibus Valckenarius illud hereditarium Hemsterhusianae disciplinae et peculiare Batavorum bonum, analogiae scientiam, propagavit: quam nuper ali-

quis

quis penitus ignorans ſtipes, idemque clamoſus ſycophanta, allatrare auſus est. Legat hunc librum, videbit non meros ſonos inculcari ſed ſimplices, primitivas et in ipſa natura poſitas, formas, tum ex his-ortas voces et productas, partim adhuc ſervatas, partim ex aliarum veſtigiis cognitas, a Valckenario caeteris animadverſionibus cum judicio ac delectu adſpergi, ut earum lectione nil ad ſuavitatem jucundius, nil ad fidem faciendam luculentius ſit. Sed Valckenarius, quum ipſe edidisſet *Schediasma, ſpecimen exhibens Adnotationum Criticarum in loca quaedam Librorum Sacrorum Novi Foederis*, ad calcem ſuarum et T. Hemſterhuſii Orationum, Lugd. Batav. MDCCLXXXIV: cujus libri cenſuram prodidimus in Bibliothecae Criticae Parte IX; plurimas alias reliquerat in Dictatis ſuis, easque publica luce dignisſimas; quam iis impertitam esſe à Wasſenberghio, V. Cl., factamque ei edendi copiam à Jano Valckenario Jcto, L. C. V. filio, omnes gaudent, et beneficium grati accipiunt harum literarum ſtudioſi: editori ut vita et vires ſuppeditent ad editionem abſolvendam optant: ejusque in Disſertatione acumen et eruditionem, et in ſcholarum delectu judicium, agnoſcunt.

XIII.

XIII.

THÉAGÈNE, *Par Mlle G.. .:.... Paris, à la Librairie Grecque-Latine-Allemande, rue des Fossés-Montmartre, n.* 14. 1815. *pagg.* 93. 8.

Opusculum est Cleobulinae nostrae, nuper à Creuzero nostro insigniter laudatae, in praefatione Plotiniana: indeque humanissime celebratae ab eruditissimo Millin, in Horreo Encyclopaedeutico: et à nobis supra p. 230 memoratae. Hujus in legendo scribendoque studium diu ad solam ipsius oblectationem spectabat, nec publicae notitiae destinabatur; dum interea nos aliique amici judicaremus, digna esse haec scripta quae ederentur, et edita fructuosa fore ad communem cognitionem. Quibus admonitionibus tandem ipsa sic concessit, ut nobis promitteret, se emisso primum hoc breviore libello, alios uberiores alio tempore submissuram esse. Hunc autem malumus ipsius lectione, quam nostra narratione, cognosci. Lectores quidem docti et elegantes quin eum probaturi sint non dubitamus: agnoscent genus scribendi plane Socraticum, et ad Atticam suavi-

vitatem ſanitatemque conformatum: cujus effigiem novitiis operibus ſubinde oſtendi et frequentari, multum conducit eloquentiae ab invalescentibus continuo ſaeculi ſordibus purgandae, hominumque ingeniis ad antiquorum exemplorum ſtudia revocandis.

X I V.

Dissertatio Theologica Inauguralis, de variis lectionibus Holmesianis locorum quorumdam Pentateuchi Mosaici, quam — pro gradu Doctoratus, summisque in Theologia honoribus et privilegiis, in Academia Lugduno-Batava, publico et solemni examini submittit IACOBVS AMERSFOORDT, *Amstelodamensis, die* VIII. *Aprilis* MDCCCXV. *Apud S. et J. Luchtmans, Acad. Typographos.* 4 *pag.* 241.

Hujus disſertationis, niſi argumentum, certe praefatio et ratio, intra fines noſtrae Philomathiae jacet, quippe latinitate et oratione ſane quam elegans. Scriptor à Latinis Graecisque Literis ad Orientales ac Theologicas profectus, eas

tas Amſtelodami inchoavit, Leidae excoluit: ſuisque utrobique doctoribus, tum fautoribus de ſe bene meritis, ſincere amanterque in praefatione gratum benificiorumque memorem animum testatur. In quibus quum et nos eximia laude cumulemur, age hunc locum apponamus, et quod antea numquam fecisſemus, nunc posteaquam in nos exorti ſunt ſycophantae, his ſcilicet gratum faciamus, et errore eos purgemus. Sic igitur ſcriptor: — „ Leidam recens advena continuo me contuli in disciplinam Wyttenbachii Viri Cl.; quippe cujus libris legendis, in primis Ruhnkenii Vita quotidie terendâ, puer ego primum, cum melioris Latinitatis et univerſae Antiquitatis, tum vero obtinendae in literarum ſtudio animi conſtantiae, amorem admirationemque unice imbibisſem. Omnino per tres quatuorve annos diem fere nullum praetermiſeram, quin aliquam partem Vitae Ruhnkenianae legerem: numquam a lectione discesſeram, niſi et doctior et melior. Itaque viri illius, quem abſens tantopere admirari coeperam, Leidae continuo praeſens inſtitutionem commendationemque conſectatus ſum. Et vero ſtatim ſingulari me excepit V. Cl. humanitate; perpetuo me docuit, monuit, omnino adoleſcentiae meae favit. Sunt alii multi discipuli, qui justa orationis facultate Wyttenbachianae

disciplinae virtutem et efficaciam praedicare posſint: illud vero longe ſupra vires poſitum est meas, mihique tantummodo hoc profiteri licet, quum Wyttenbachii praeceptis, et abſens legendis, et praeſens audiendis, literarum amorem et ſuſceperim et aluerim, me hujus disciplinae memoriam perpetua grati animi reverentia proſecuturum." Haec ſcriptor: qui quatuor deinceps annos nostris et ſcholis et ſermonibus ſtuduit: cujus hunc locum, et grati erga nos animi, et facultatis Latine ſcribendi, inſigne ſpecimen praebentem, ſilentio premere ingratum videbatur. Disſertationis argumentum ex titulo ſatis intelligitur. Et ne quis forte ignoret, quae ſint *Variae Lectiones Holmeſianae*, ſunt hae in opere formae maximae, cui titulus est *Vetus Testamentum Graecum. Cum variis lectionibus edidit Robertus Holmes, S. T. P. R. S. S. Aedis Christi Canonicus, Tomus Primus. Oxonii è Typographeo Clarendoniano* 1798, neque hoc reticendum de ſcriptore hujus Disſertationis, eum, praeter judicium variarum lectionum in titulo propoſitum, huic praemiſisſe Hiſtoriam criticam Veteris Testamenti Graeci, et ſubmiſisſe Theſes, ut asſolet, ad disputandum; quarum in his acumen et disſerendi ſubtilitas, in illa narrationis brevitas et perſpicuitas, cernatur: ipſique nuper delatam esſe

ca-

cathedram professoriam Literarum Orientalium in Athenaeo Harderoviceno.

X V.

CASPARI JACOBI CHRISTIANI REUVENS *Collectanea Literaria, sive Conjecturae in Attium, Diomedem, Lucilium, Lydum, Nonium, Ovidium, Plautum, Schol. Aristoph. Varronem, et alios, passim MStorum librorum ope factae, et maximam partem ad Romanorum rem scenicam pertinentes. Quibus accedit Disputatio de Linguae Graecae pronunciatione. Lugduni Batavorum, apud H. W. Hazenberg juniorem*, MDCCCXV. 8. *pagg.* 197.

Hunc librum paucis memorare, quam silentio praeterire, malumus; siquidem et dignus est mentione, et multa de eo dicere spatii temporisque angustiis prohibemur. Scriptor, juvenis eruditus, usus scholis Lennepii, nostris, Boissonadii, ad nos rediit capto consilio colligendi fragmenta Comicorum, eaque editione

frequentandi. Qui fane locus vacat in Literis Latinis; quod post P. Scriverium et G. J. Vosfium, quorum editio Tragicorum a. 1620 (perperam in Fabricii B. L. Ed. Ern. T. III, p. 234; exftat 1720.) Leidae prodiit, nemo quod fciam fimilem colligendi operam Comicis Latinis praeftitit: igitur hic locus, quamvis vacans, tamen ejusmodi est, ut facultatem veterani ejusdemque principis defideret. Interea tamen fcriptor utilem operam navavit doctrina, induftria, conjectandi folertia, quam lectores lectione ipfius opusculi cognoscent. Neque hoc ignorari volumus, et ipfum nobis aliisque fuis magistris in praefatione humanisfime amorem gratiasque testificari: et libri à fe fcripti commendatione cathedram profesforiam Humaniorum Literarum in Athenaeo Harderoviceno nuper adeptum esfe.

XVI. In recenfendo proventu Batavo veterum literarum non praetereunda est fcheda Latina quatuor paginarum formae quartae: qua in fcheda Peerlkampius, vir doctisfimus, Rector Scholae Doccumenfis in Frifia, profitetur, fe novam editionem Xenophontis Ephefii, è bibliopolio Harlemenfi Adriani Loosjes emisfurum, ea conditione ut emtores huic ad librum emendum, pretio quindecim florenorum in fingula exemplaria, fidem fuam nominaque dent,

quo

quo magis ex nominum numero intelligat, an opus propositum sine suo damno suscipere possit. Nos nostram sententiam de scriptoribus historiae amatoriae Graecis prodidimus Bibliothecae Criticae P. II, et IV; in censuris Achillis Tatii et Longi: Xenophontis Ephesii editione contenti fuimus antea, illâ ab Antonio Cocchio edita Londini a. 1726, 8: deinde nova Baronis Locellae factâ Vindobonae 1796, 4: Peerlkampii facultatem laudavimus Bibliothecae Crit. P. XII, p. 128; igitur optamus, ut et libro emtores obtingant, et ipse editor scholae alicui celebrioris civitatis praeficiatur.

XVII.

PLOTINI *Liber de Pulcritudine. Ad codicum fidem emendavit, annotationem perpetuam, interjectis Danielis Wyttenbachii notis, Epistolamque ad eundem, et Praeparationem, cum ad hunc librum, tum ad reliquos, cet. adjecit* FRIDERICVS CREVZER, *Literarum Graecc. et Latt. in Academia Heidelbergensi Prof. — Accedunt Anecdota Graeca;* PROCLI *Disputatio de Vnitate et Pulcritudine;* NICEPHORI NATHANAELIS *Antitheticus adversus Plotinum de Anima; Itemque Lectiones Platonicae, maximam partem ex Codd. MSS. enotatae. Heidelbergae* MDCCCXIV. *In officina Mohrii et Zimmerii Academica* (8. *max. pagg.* 547. *Epistola et Praeparatio* CXLII).

Plotinus quum è Platonicis Graecis, qui ad nostra tempora servati sunt, aetate, auctoritate, librorum scriptorum numero, Platoni, quam-

quamvis longo intervallo, proximus ſit; ſane mirari quem ſubeat, non niſi duas ejus exſtare editiones, easque è Seculo XVI, alteram Latinam Ficini, alteram, eamdem repetitam addito Graeco exemplo: hasque ipſas ſatis ſuperque esſe pro paucitate legentium; quippe qui ab hodiernis hominibus rarisſime citetur, nec niſi in argumento philoſopho; numquam in grammatico, ubi de verbi aut dictionis uſu probando agitur, quo in judicio is nullam omnino testimonii dictionem habere existimatur. Causſa neglectionis poſita est in obſcuritate orationis: haec partim in ſcriptore, partim in lectoribus. In his, quod Thucydideum illud valet, ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕτοιμα μᾶλλον τρέπονται· laborem debitum investigationi veritatis impendere non audent. In Scriptore, qui ad demonſtrandum argumentum orationis genus adfert ſimillimum Eſoterico illi Ariſtotelis, quod, ut ait Themistius, cognitionem magis habet abditam et obſeptam, quam regia, quae est Ecbatanis. (Vid. Logica nostra III, 1, 9): eam tamen, quae ſaepius relegendo et uſu ſcientiaque Organi Ariſtotelici recludi posſit, uberrimosque intelligentiae fructus ferat. Nos quidem, noſtra aetate, quod ſciamus, ſoli, Plotinum, cum ad rerum, tum ad verborum et ora-

tionis explicationem, adhibuimus: nostramque rationem secutus Creuzerus novam scriptoris editionem instituit, cujus hunc librum specimen esse vult, qua huic Scriptori illam dudum desideratam intelligentiae lucem accensurum confidimus; si quidem jam nunc apparet, eum in toto Platonico et Plotiniano argumento sic habitare, ut in rebus et verbis omnem hujus fontis amplitudinem, omnemque rivulorum varietatem, teneat. Itaque harum tantarum hujus libri copiarum indicia promere quum infinitum sit, relinquimus eas in conjectura lectorum, quam ducant cum e titulo libri, tum e numero paginarum, tum cognita Creuzeri doctrinâ. De quibusdam tamen locis dicendum est. — *Nicephorus Nathanael* est ille antea *Nicephorus Chummus*, deinde, monachus factus, *Nathanael* cognominatus, tempore Andronici Palaeologi I, qui regnavit ab anno 1282 ad 1332, libris scriptis et aulico munere cognitus; ut Creuzerus e Villoisono Anecdot. Gr. p. 72, et ex aliis colligit. Disputatio paginis constat quinquaginta, nec elegantia et perspicuitate caret: rebus ipsis magis monachi quam philosophi. — Epistola ad nos scripta plena est benivolentiae, humanitatis, officii: propositam habet confutationem sycophantarum nostrorum, cum popularium, tum peregrini unius

unius Tittmanni nominatim. Sed popularium nomina non posuit, utpote nostra et nostrorum Sodalium oratione infra omnes mortuos amandatorum: convicia saltem ab illis in nos conjecta paucis verbis memoravit. Tittmanni autem vanitatem, puerilem gloriolam, ignorantiam, stuporem, non Wyttenbachio soli sed omnibus Batavis literatoribus conviciati, ut retuderit, non est opus referre, post illam à Sodalibus Philomathiae in hoc libro proditam censuram. Illud unum, sed ipsius Creuzeri verbis, referamus, quae eum caussa impulerit, ut adversus istos sycophantas nostrum patrocinium susciperet: „*Scio equidem*" inquit, *indignabundos et ista Tittmanni convicia et alia gemina audiisse plerosque nostratium, et optimos quosque, sed silentio excepisse, utpote qui probe tenerent; viris gravibus et bene meritis nec patrono nec laudatore opus esse. Neque vero ipse non tacuissem in Tuâ caussâ, Wyttenbachi, ni pietas prohiberet, qua una in rebus divinis atque humanis nil esse homini sanctius debet. Quocirca nunc equidem non quaeram, an Tu patrono egeas: neque magis quaeram illud, num quid ego, qui vixdum bene velitis functus sim officio, veterani militis propugnator possim existere. Illud quaeram unice, quid veritati, quid honestati, quid partis*

 vir-

virtute egregia meritis, debeatur. Et Bangius mihi verſatur ante oculos, qui me, ex ſorore nepotem, neminem quemquam magis in Literis ſuſpicere jusſit, nullius magis vestigia premere, quam Tua. Cujus ego viri memoriam niſi eâdem, quam ipſius mei germani parentis, caritate proſequar, omnium mortalium ingratisſimus fuerim. Neque ego ullus dubito, hominem natura lenisſimum (nosti enim potuisſe fieri nihil illo mitius) et ipſum ſtomachaturum esſe, ſi videre posſit, quam in partem honestisſima Tua conſilia à lividis rapiantur." Aurei profecto generis anima! νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον. Nunc à ſycophantis lacesſiti, ex iis qui ſe ferunt amicos adeo audimus, quid hoc ad me? me non petunt ſycophantae: ego pacem cum iis colo: tu fac item. Haec est maniſesta civitatum labes, et item eruditae civitatis, in qua ex vetere ochlocratiâ frequens ſycophantia ſervet. Cui unice Solonis remedium adhibendum est: qui interrogatus, *quae civitas optime valeat?* reſpondit, *ea, in qua laedentem illaeſi pariter ac laeſi perſequuntur*: eamque rationem in legum ſuarum latione ſecutus est. De quo qui plura cognoſcere cupit, videat nostram animadverſionem ad Plutarchi Convivium Sapientum p. 154, D. Nos vero haec reputantes eo magis dolemus,

mus, tali et Academiam nostram doctore, et nos collega, carere.

X V I I I.

EPHORI CVMAEI *Fragmenta. Collegit atque illustravit* MEIER MARX, *Literarum in Academia Heidelbergensi Magister. Praefatus est* FRID. CREVZER. Ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. PAVLVS APOSTOLVS. *Caroliruhae, apud David. Raphael. Marx.* MDCCCXV. 8. *pagg.* 290; *et* XXXII. *Praefat.*

Rem sane ad studiorum incrementa utilissimam agunt, qui reliquias amissorum Scriptorum colligunt, illustrant, et edendo frequentant; nisi enim et harum, item ut superstitum integrorum operum, peculiares editiones exstent, sed in illorum quasi corporibus inclusae commixtaeque circumferantur, veteris literaturae materiam, suis nec finibus circumscriptam, nec partibus descriptam, tenebimus, nec ejus quasi fundum censere poterimus, ut sciamus quousque pateat, quid ejus cultum, quid incul-

cultum, quid cujusque domini sit. Et est ejusmodi reliquiarum collectio in primis apta argumento, in quo doctus et industrius adolescens progressuum suorum specimen prodat; ut et alibi ostendimus, et Bibliothecae Criticae P. XI, p. 47, in Mahnii nostri *Diatribe de Aristoxeno* recensenda: nec dissentientem a nobis experti sumus quemquam, nisi sycophantam, eumdemque idiotam, in libello volatico in nos involare solitum. Legat iste prudentem Creuzeri admonitionem in Praefatione p. V: „ *Illud*, inquit, *neminem quaesiturum à nobis arbitror, cur Scriptorum maxime fragmentis juvenum eruditorum studia contineri velimus. Est enim longum explicare minus doctis: doctioribus non est necesse. Illis tamen nunc quidem credo haec oratio satisfaciet: nolle nos callidius quidquam fieri à commilitonibus nostris; velut cum adolescentuli in primarios Scriptores involant, ac sicubi aliquid conjecturarum cuderint, illud continuo effundunt, integrosque textus, indotatos aliunde nudosque, foras projiciunt. Quorum editorum studia si ab ea temeritate avocarentur, adstringerenturque certis consiliis, et hoc ipso maxime, quod ad historiarum aliasque reliquias pertinet, noli dubitare, quin multo melius consultum fuerit, ut antiquitatis studio, ita reliquarum litera-*

rarum omnium. Et Creuzerus ipſe hoc egerat in tribus antiquisſimorum Hiſtoricorum, Hecataeo Mileſio, Xantho Lydio, Charone Lampſaceno, quorum fragmenta annos abhinc circiter decem edidit. Tribus deinceps illis principibus, Herodoto, Thucydide, Xenophonte, integris ſervatis, proximi erant, quibus haec opera navaretur, duo clarisſimi ſcriptores, Ephorus et Theopompus: quorum fuerunt luculentisſima de rebus rebus et factis Graecorum ſcripta, unde posteri, qui ſuperſunt, maximam ſuarum copiarum partem tranſcripſerunt. Horum Ephorum discipulo ſuo Marxio ornandum tradidit: Theopompus ut in eadem ſchola editorem reperiat, à quo magistri ductu et auctoritate item ornetur, ſperamus. Hujus etiam quasdam res Creuzerus in Praefatione attingit, quas referre utile ſit. Veluti quod eum liberat à crimine mentiendi, cujus facultatem et ſtudium ipſum profesſum esſe perhibuerat Caſaubonus, ex perperam intellectis ipſius verbis apud Strabonem I, p. 74, A: *Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται — ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐρεῖ κρεῖττον ἢ ὡς Ἡρόδοτος καὶ Κτησίας καὶ Ἑλλάνικος —.* Creuzerus opportune monet, esſe hoc idem atque id quod Plutarchus dicat *τὸν μῦθον ἀνασώζειν πρὸς τὴν ἀλήθειαν·* i. e. *rem fando traditam veriſimiliter explicare*, in Vi-

Vita Alexandri p. 686, B. Dicam, quae mihi ratio in mentem venerit, in ſchola paucis abhinc menſibus interpretanti Ciceronem De Legibus I, 1: *et apud Herodotum patrem hiſtoriae, et apud Theopompum, ſunt innumerabiles fabulae.* Attendendum et ad ſignificationem nominis *fabulae*, quod et origine et uſu valet de narrationibus *fando* traditis, ſive veris ſive fictis, à verbo *fari*, unde et *fama*, *fatum*, i. e. dictum, oraculum. Vera res est apud Ovidium Met. IV, 189, quam Dii ipſi viderant, *Haec fuit in toto notisſima fabula coelo.* Similiter Trist. IV. 10, 68: *Nomine ſub nostro fabula nulla fuit.* Q. Cicero De Petit. Conſ. 14, *vitare fabulam.* Sed ab iis fabulis, quae dudum incerto auctore antiquitus traditae ferebantur, quasque ſuſceperunt hiſtorici, v. c. Herodotus et Theopompus, atque ut tales fabulas prodiderunt, diſerte distinguuntur illae, quas ipſe quis, vel poeta vel alius, finxit, addito *fictae*, aut alio adjectivo: v. c. Fin. V, 19, *fictae fabulae* opponuntur *hiſtoriae*, et proinde fabulis hiſtoricis. Offic. III, 9: *fictam et commenticiam fabulam prolatam dicunt à Platone.* Miloniana 3: *non ſine cauſſa etiam fictis fabulis doctisſimi homines memoriae prodiderunt* — ſcilicet poetae in tragoediis de Oreste: ſic Amicit. 7. de eodem *fabula* Pacuvii

rem

rem fictam perhibebat: item Fin. V, 22: *talibus exemplis non fictae ſolum fabulae, verum etiam hiſtoriae, refertae ſunt.* Haec ad uſum Latinitatis. In Graecis eamdem eſſe vim vocis μῦθος nemo nescit, certe ſummus vir Iſ. Caſaubonus non ignorabat, ſed tunc illa ſcribens non cogitabat. Si *fabula ficta* ſignificatur, dicitur μῦθος καὶ πλάσμα, per figuram ἓν διὰ δυοῖν, cujus formae exempla appoſuimus Bibliothecae Crit. P. X, p. 5: vel μῦθος πεπλασμένος, ut Plutarcho Sympoſiac. VI, 10, p. 685, E. Jam Theopompus non dixit, ὅτι πλάσει μύθους, *ſe fingere poſſe fabulas*, ſed ὅτι ἐρεῖ μύθους, *ſe narraturum eſſe fabulas:* quod ſane ut exercitatus ſcholis rhetoricis profiteri poterat ſe melius facturum, quam illos minus hac in arte exercitatos hiſtoricos. Est autem *fabulae narratio* unum ex argumentis Progymnasmatum rhetoricorum. Hujusmodi est fabula Theopompi de Sileno in Aeliani Var. Hist. III, 18, quam et nos attigimus ad Plutarchi Conſolationem ad Apollon. p. 115. B. Est et *Ecphraſis* rhetoricum progymnasma, quo Tempe Theſſalica deſcripſit, quae exſtat in eodem Aeliano Var. Hist. III, 1: Theone Sophista Progymn. II, p. 19. „ Haec nos. Alia habet opportune animadverſa Creuzerus; v. c. de fabulis apud Justinum ex Theopompo ductis:

ctis: de ſtilo oratorio apud eumdem ac Diodorum - Siculum ex ejusdem Theopompi ſcriptis expreſso: de forma dictionis Iſocrateae, ejusque per imitationem degenerante ſtilo hiſtorico Ephori et Theopompi a ſimplicitate veterum, Herodoti, Thucydidis, Xenophontis. Quod autem Ephorus in excerpto Cosmae, quod est Topographiae Chriſtianae p. 148, ſic laudatur, οὗτος ὁ Ἔφορος παλαιός ἐστι συγγραφεύς, φιλόσοφος, καὶ ἱστοριόγραφος: quod igitur *philoſophus* appellatus, fortasſe ipſe ſuum hiſtoriae ſtudium *philoſophiam* et *philoſophari* vocaverit, quod item nomen et verbum ejus magister Iſocrates de ſua oratoria uſurpare ſolebat. Et Ariſtides Or. Aegypt. T. II, p. 348, citatus ſcriptori hujus disſertationis p. 214: Ἐφόρου τοῦ φιλοσόφου καὶ σοφιστοῦ —. Hactenus de Praefatione. Sequitur ipſe liber, ſupra noſtram exſpectationem ille doctrinae copia refertus, ut ſatis habere debeamus ejus fines capitumque titulos ſignificasſe. Pars prima est, ***Commentatio de Ephori Vita, Scriptis, Dicendi genere, Auctoritate.*** — Caput. I: ***de Ephori Nomine, Patria, Rebus:*** quo in argumento locus Plutarchi qui dicitur de X Oratoribus apponitur: τοῦ δὲ Κυμαίου Ἐφόρου ἀπράκτου τῆς σχολῆς ἀπελθόντος, καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δημοφίλου πεμφθέντος ἐπὶ δευτέρῳ μισθῷ παί-

παίζων Δίφρον αὐτὸν ἐκάλει. Scriptor hujus disputationis edidit Δίφορον, et in parenthesi apposuit haec. *Var. Lect.* Δίφρον, Διάφορον, *illud recepisse Wytt. miror.* Atqui non recepi, sed reliqui: erat vetus lectio in omnibus scriptis codicibus prodita: et habebat quo se tueretur ut paronomasia nominis δίφορος; et ab hoc ortum, vid. Etymol. M. in Voce, et Eusthath. Iliad. β. 412 fin, et pronunciando ad hoc ipsum accedens et hoc ipsum significans: et habens adjunctam notionem ridiculam huic rei convenientem quasi sellae seu scamni, cui in schola insidetur: itaque pro mea religione, δίφορον sub textu posui, δίφρον in textu reliqui. — Caput. II. *de Ephori scriptis.* §. 1: *Libri Historiarum.* Hi fuerunt numero triginta, de rebus Graecorum quidem maxime, sed et barbarorum cum his conjunctis, tempus complexi à reditu Heraclidarum ad Perinthum urbem à Philippo Macedone expugnatam: i. e. ante nostram aeram ab anno 1103 ad 341. §. 2: *Libri Inventorum*, περὶ εὑρεμάτων. §. 3: περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν: incertae auctoritatis nec nisi apud Suidam produntur. § 4: παραδόξων τῶν ἑκασταχοῦ βίβλια ιε΄ i. e. *rerum in quavis regione mirabilium libri quindecim:* item incertae auctoritatis, nec nisi a Suida memorati. §. 5. Ἐπιχώριον, i. e. *populare*, seu de rebus,

patriae suae Cymae. — §. 6: περὶ λέξεως· *de dictione* §. 7: *Dubia.* — Caput III: §. 1: *de Ephori scribendi genere, auctoritate, fama:* §. 2: *quomodo in ipsa historia ejusque partibus versatus sit.* §. 3: non se continuit intra spatium temporis quod sibi praescripserat, sed ad antiquiora etiam egressus est; unde in Suida legitur, *eum initium historiae fecisse ab excidio Trojae.* Et reliquam materiam quam in historiae opere condere non posset, in libros *Inventorum*, tamquam in appendicem inclusit. §. 4: *de rerum cognitione et fide Ephori.* Caput IV. *de Ephori Chronologia.* Quum ante institutam eam Opympiadum numerationem quae facta est anno ante nostram aeram 776, Graeci nullam haberent communem temporum notationem, utebantur, generationibus et annis regum, magistratuum, quam materiam scriptores genealogiarum in ordinem redigere studuerunt, in primis Pherecydes Lerius, Hellanicus Lesbius etiam ad Indicem Sacerdotum Templi antiquissimi Junonis Argivae exegisse dicitur; *ad historiae quidem scriptionem notatio Olympiadum a Timaeo primum inducta est.* Hoc editor demonstrare sibi videtur appositis his verbis (*Polybius* XIII, 12). Nos ibi legimus, magnam fuisse Timaei in temporibus notandis diligentiam: comparatione Regum et Ephororum

rum Spartanorum, Archontum Athenienfium, Argivarum Sacerdotum, et victorum Olympicorum, non item, *hiſtoricôs ante eum nullam adhibuisſe Olympiacorum annorum commemorationem.* Marshamus quoque in Canone Chronico Sec. XVI, p. 488, eamdem fententiam de Timaeo appofitis Polybii verbis ferens, dicit tamen *videtur*, ut conjecturae affine, caeterum addit non fatis perfpicuum illud, *Quidquid ante aetatem Timaei ad Olympiadem aliquam accommodatur, id quidem κατὰ πρόληψιν collatum videtur.* Quae tria poftrema verba quid fignificent, non capio. Caeterum editoris in hac disputatione conclufionem probamus: *quantum*, inquit, *diſerti veterum loci, fine ulla praejudicata ſententia perpenſi, veriſimilitudinis mihi ſuggerunt, in Trojae excidio ſuae poſuit numerationis cardinem, unde per distinctos annos, vel etiam generationes, ut apud Strabonem* VI, *p.* 410, X, *p.* 735 *et* 711, *rerum geſtarum tempora deinceps adnotavit.* Hactenus pertinet *Commentatio.* Sequuntur *Fragmenta Ephori*, ex veteribus, qui post eum fuerunt, Scriptoribus collecta; maxime Strabone, apud quem hujus commemoratio et narrationis relatio fere utramque paginam facit: cui proxime accedit Diodorus Siculus: tum Polybius, Dionyfius Halicarnasfen-

fis, Plutarchus, Paufanias, Scymnus Chius; porro è caeteris omnibus Graecis Latinisque omnis generis fcriptis. Haec igitur Fragmenta adeo cumulate collecta, tum diligenter distributa et ad fuum quodque librum relata, tamque erudite illuftrata, lectionem praebent omnibus historiae et Graecarum literarum ftudiofis, et utilisfimam et jucundisfimam, tot feculorum res gestas in reliquiis clarisfimi auctoris recognoscentibus. Et nos quum horum ex numero lectorum fimus, perceptae fuavitatis caus-fa grati aliquid fymbolae adjicimus, leve illud et quafi guttam in mare Aegaeum; quando fcriptor hujus libri fuis copiis omnem reliquam nostrae fuppellectiilis accesfionem praecepit. Duae autem funt fymbolae. Prima ad Librum III, de deductis in Afiam coloniis Aeolenfium et Jonum. Eo magis dolendum perpauca ex hoc Ephori libro fuperesfe fragmenta, quod hunc locum item tractatum a Trogo Pompejo libro I, ut è Prologo conftat, omifit Juftinus. Altera de Epaminonda, cujus laudes in primis celebravit Ephorus, Diogenis Laërtii II, 54, qui ex Ephori libro XXV refert *in pugna Mantineenfi Epaminondam et Gryllum, Xenophontis filium, obiisfe.* — Nos vero jam finem hujus cenfurae faciamus, ac magistro tam doctum di-

fci-

ſcipulum, discipulo tam egregium magistrum, gratulemur.

X I X.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ ΤΑ ΗΘΙΚΑ. PLUTARCHI CHAERONENSIS MORALIA, *id est Opera, exceptis Vitis, reliqua. Graeca emendavit, Notationem emendationum, et Latinam Xylandri interpretationem castigatam, subjunxit. Animadversiones explicandis rebus et verbis, item Indices copiosos adjecit* DANIEL WYTTENBACH, *Hist. Eloqu. Litt. Gr. et Lat. in Illustri Athen. Amstelod. Professor. Operum Tomus VI, Animadversionum Primus. Oxonii e Typographeo Clarendoniano* MDCCCX. — *Editionis 4. Unum Volumen pagg.* 593. *edit.* 8. *Duae Partes.* — 1222.

Tandem ad nos venit hic liber, quum jam quartum annum è typographeo exiiſſet, et continuo tunc in Pariſienſium hominum, Larcheri et aliorum, manibus verſaretur. Nos

 au-

autem propter tempora ſuſpicioſa et ſevere interdictum Batavis cum Britannis commeatum, librum arcesſere non auderemus, atque omnino, quod Plutarchum edendum Britannis comiſisſemus, nobis domini nostri pasſim vitio verterent. Nunc, mutatis rebus, hunc tomum nacti, pauca de eo dicemus, uberiorem deſcriptionem relinquentes idoneis judicibus, et aequis, id est, et nostrae et omnino humanae conditionis rationem habentibus. Fuit autem nostrae conditionis haec pars; ut, quod diximus in praefatione, „ opus nostrum in duas distribueretur partes: quarum prima, libros Plutarcheos, Graece et Latine, emendatos, addita brevi Emendationum annotatione, complecteretur: altera Animadverſiones ad rerum verborumque interpretationem comparatas et Indices contineret; quae partitio eo valebat, ut, ſi fatum non ſineret hujus alterius partis materiam a me aut alio in lucem proferri, opus tamen meliore ſui parte ſalvum esſet, id est, ea quae ad ipſius Auctoris manum et ſcripturam ſanandam et conſtituendam refertur, in qua proprium ac praecipuum editoris munus verſatur, quae vel ipſa per ſe ſola justae inſtar editionis cenſeatur. Qua in re, ut parva magnis conferam, cavi ne idem committerem quod in Polybio commiſisſe Caſaubonum dolemus: qui magni et egre-

egregii commentarii molitione occupatus emendationem Graeci exempli vix attigit, quamvis facile ahfolvendam, fi à commentario eam disjunxisfet et anticipasfet: nunc utrique fimul intentum parti mors, cum reliquae interitu operae conjuncta, occupavit." Accedebat etiam urgens festinandi causfa, imminens anno MDCCXCIV exercitus Francici adventus et metus ne chartarum nostrarum in Britanniam transmisfio incideret in tempus interclufi commeatus: igitur complures loci in *Emendationibus* levius attingendi et in *Animadverfiones* rejiciendi erant: quod item valet de aliis locis, quorum emendationes postea demum fe mihi obtulerunt. Hujus ergo meae conditionis rationem habere debebant, homines docti, *Animadverfiones* nostras exfpectare, nec ex folis prioribus voluminibus de toto opere judicare. At vero hanc aequitatem eorum non magnopere experti fumus. Ut alios taceam, fuit nuper in Germania magis velocitate, quam judicio et et lectione valens, obiter in Plutarchum nostrum invehens: hic in libro de Solertia Animalium p. 966, A, pro σῦν μόνον pronunciabat legendum σῦν μόνιον, quafi me ista correctio fugisfet: quam ego minime ignoratam dictionem, non pro correctione hujus loci habebam, quippe aliam medicinam postulantis. Hoc vi-

 dis-

disſet ſi meam Animadverſionem exſpectasſet. Illud vero festivum est, quod alio loco, De Superſtitione p. 170, E, pro *κάρτα θύοντες*, ex codicibus nostris annotaveram *κάρα σείοντες*. Ad haec quid edicit *ὁ νήπιος*? ſcilicet *vulgatam ineptisſimam*, *esſe*, *veram Plutarchi manum Wyttenbachius exhibiturus fuisſet*, *ſi datis opibus recte uti voluisſet*. Dictatoria profecto critica! quod ſi criticus hoc volumen Animadverſionum nostrarum de quo nunc dicimus, quodque tunc quum ille hoc ſcribebat, quartum annum emtorum manibus terebatur, inſpexisſet, vidisſet, me de utraque lectione in utramque partem disputasſe, et cum illo Sophoclis Antig. 290. alia uberiora attulisſe.

X X.

CRITO, *sive Dialogus de Literarum in primis Latinarum studio recte colendo*, *auctore* GVILIELMO LEONARDO MAHNE, *Gymnasii Zierizeani Rectore*. — *Zierizeae*, *apud Abrah. de Vos Jac. Fil a.* MDCCCXVI. 8. *pagg.* 101. *Praefat. XI. Addend.* 26.

Quum nuper, ſtante dominatione Francica, Gymnaſium Zierizeanum in dioeceſi Academiae Brux-

Bruxellensis esset, hujus Rector, vir nobilissimus idemque eruditissimus, Car. Hulthemius, prudenter fecit, quod civibus suis ad linguae Latinae studium usumque revocandis, iis de optima ratione hujus propositi efficiendi commissionem et certamen scriptionum Latinarum, vel *oratione*, vel *carmine*, vel *dialogo*, scribendarum proposuit. Ibi tum Mahnius ad dialogum scribendum excitatus, eum perscriptum judicibus Bruxellam misit. At bello tunc flagrante, quo mox illa dominatio labefactata est, ignorans quid illi commissioni, suoque dialogo evenisset, eum perire nolens, nunc seorsum ipse edidit: eaque editione optime de Literis meritus est. Habet enim ejus lectio insignem et utilitatem et jucunditatem, cum ab argumenti gravitate ejusque diligenti explicatione, tum a formae orationisque elegantia doctrinaeque varietate: quae ratio prope ad Erasmianam accedit, nimis illam, quamvis hereditarium bonum, à recentioribus Batavis ignoratam. Addenda continent annotarionem locorum ex aliis Scriptoribus in hoc libro vel appositorum, vel significatorum: tum vero castigationem complurium errorum et barbarismorum Recensentis Retensentium aliorumque, depromptam, illam ex interiori Latinitatis intelligentia, [illegible]a Mahnium in primis valere constat. Caeter[illegible], ne isti

 per-

perpetui ſycophantae et ſyllabarum aucupes illud captent, ſciant lectores operarum vitium commisſum esſe in Praefatione p. VIII, ubi legendum, ut Scriptor in ſuo exemplo dederat, *ſi viri harum rerum periti me errantem in viam reducere, et lumen mihi de ſuo lumine accendere velint.*

X X I.

Specimen Literarium Inaugurale, exhibens Miscellanea, Literaria, quae — pro gradu Doctoratus, summisque in Philosophia Theoretica et Literis Humanioribus honoribus et privilegiis, in Academia Lugduno-Batava rite et legitime consequendis, examini submittit LEO ANNAEI F. BVMA, *Woudsenda — Frisius, die IV Junii. — Lugduni-Batavorum* MDCCCXVI. 4. *pagg.* 32.

Ad hujus libelli adſpectum duo nobis in mentem venerunt Homerica: primum, Οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι· cui deinde, lecto libello, ſuccesſit alterum hoc, Οὔτις τοι

τοι τὸν μῦθον ἐνόσσεται ὅσσοι Ἀχαιοί. Triennium est quod ſcriptor in noſtram disciplinam et familiaritatem venit, ſexto decimo aetatis anno Graecarum Latinarumpue Literarum et ſtudio ardens, et intelligentia ſupra vulgarem modum valens, haud obſcure aliquam Valckenariani ingenii ſimilitudinem prodens, ut merito auguraremur fore ut, manente quidem ſtudio vitaque, nobis aliquando tantum virum referret. In illis deinceps Literis nos audivit: Palmium V. Cl. frequens in Orientalibus, quas et Valckenarium attigisſe noverat. Plurimum autem ſtudium domi tribuerat antiquis cum proſae ſcriptoribus, tum poetis, maxime Tragicis: his adjungebat diligentem cognitionem Grammaticorum Graecorum et notarum in hos aliosque auctores à principibus noſtratibus editarum. Hoc agens et quotidie, naviter progrediens, occupatur novisſima Academiae ordinatione ejusque lege de capesſendo Doctoris gradu iis qui aliquando has Literas publice traditurι ſint. Cui ipſe legi quam primum ſatisfacere totoque honoris istius adipiscendi negotio brevisſime defungi cupiens; attulit ſpecimen tenuius quidem quam pro aliorum exſpectatione et ipſius copia et facultate; quo referimus primum Homericum verſum; nam poterat *melius:* ſed ſpecimen tamen attulit, unde Graece docti et vere

Ἀ-

'Αχαιοί, librorum praestantiam non numero paginarum et locorum citatorum multitudine, sed vere et scienter aestimantes, ex paucis indiciis doctrinam et acumen scribentis, quod dicitur ex *ungue Leonem* agnoscent: quo pertinet alter versus. Argumentum autem libelli est de Sophoclis Electra, quae ita tractatur, ut enarrato per singulus partes fabulae argumento subjiciantur cuique parti animadversiones ad scripturam vel constituendam vel explicandam. Accedunt tres paginae Miscellaneorum, in Theocritum et Ciceronem.

XXII.

Specimen Literarium inaugurale, exhibens Observationes in Xenophontis Symposium et Cyropaediam, quas — pro gradu Doctoratus Summisque in Philosophia theoretica et Literis humanioribus honoribus ac privilegiis in Academia Lugduno-Batava, rite et legitime consequendis defendit JOANES BROWN, *Arnhemia Geldrus, die XII Septembris a.* MDCCCXVI. *Lugduni-Batavorum* MDCCCXVI. *p.* 80. 8.

Hujus et scripti caussa fuit quae superioris, et scriptoris eadem nostra cum disciplina neces-

cesſitudo: qui ex inſtitutione eruditisſimi Zillefenii in noſtras ſcholas venit, iisque quadriennium ita uſus est, earum ut repetitioni domeſticae adjungeret aliud inſuper penſum Graecum, quo Scriptores, quorum adhuc non niſi partes cognovisſet, totos legeret: hi erant Hiſtorici, Herodotus Thucydides, Xenophon, Tragici, Ariſtophanes, Lucianus. Hinc natum est hoc ſpecimen quod proprie ad Xenophontem, et hujus maxime duo ſcripta pertinet, Sympoſium et Cyropaediam, et utrique ex diligenti ratione grammatica accurataque linguae cognitione, interpretando emendandoque, haud parum lucis attulit. In Cyropaedia quoque uſus est codice membranaceo Leidenſi quem et nos adhibueramus in Selectis Historicorum Graecorum. Neque etiam illud reticendum est, Latinae orationis bonitatem apparere cum in reliquo libello, tum in praefatione erga nos amanter ſcripta.

XXIII.

Quaestionem poſitam in exitu ſuperioris libri, de Commentario ſcriptoris non nominati in Ariſtotelis Categorias, egregie nobis expedivit vir eruditisſimus, ſaepe nobis laudatus nec umquam ſatis laudandus, Jacobus Morellius, Bibliothecae Venetae S. Marci Praefectus, in Epistola ad

me

me data d. VI Jun. MDCCCXII. Sic igitur ille de hoc quidem argumento. „ Opus ineditum exſtat in codicibus duobus Bibliothecae Venetae Saec. XV, numeris CCXXXV. et DXCIX. notatis, et in aliis quoque aliarum, Pariſienſis nimirum, Matritenſis, Oxonienſis, Augustanae, Monachienſis, Florentinae Laurentianae, Taurinenſis, Indicibus impresſis, relatum, et *Davidi θεοφιλεστάτῳ*, corrupta voce *Thesſalonicenſi* à nonnullis dicto, una cum ejusdem Commentario in Iſagogen Porphyrii, qui in codice Bibliothecae Lugduno-Batavae (Catalog. p. 392.) ex fide codicum ipſorum tributum. De codice Veneto priore cum pauca ſcriberem in tomo primo Bibliothecae MS, multa de *Davide* ejusque Commentariis me allaturum esſe recepi, ubi de posteriore qui etiam Prolegomena Philoſophiae et Commentarium *Davidis* in Porphyrium continet, esſet mihi dicendum: neque enim pauca equidem collegi, quae cum aliis bene multis pro tomo ſecundo comparatis, utinam recenſere ac typis edere posſem. Jam cum *Davidem philoſophum non ignorabilem* à Scipione Carteromacho in Oratione de laudibus Literarum Graecarum dictum esſe, ejusque ſcripta Gesnero, Fabricio, Harleſio, Buhlio, aliisque innotuisſe animadvertebam; licet cujas idem exſtiterit, à nemine eorum

eorum umquam didicisſem. At vero Armenium fuisſe, eundemque unum habendum esſe ex iis qui medio circiter ſaeculo quinto, Conſtantinopolin, Alexandriam et Athenas ad Literas addiscendas misſi, Biblia Sacra et Scriptorum quorumdam Graecorum libros in linguam ſuam transtulerunt, postea cognovi et allatis à Moſe Chorenenſi Histor. Armen. Lib. III. Cap. 60. 61. 64, Clemente Galano Hist. Conciliationis Eccleſiae Armenae cum Romana P. I, Cap. VII, n. 14: et Guillielmo de Villeroy in Disſertatione inedita *de Armeniorum Literatura*, cujus excerpta prodiere in *Compendio historico Rerum Armeniacarum* Italice ſcripto Venetiis a. 1786 impresſo, ſub falſo *Joannis de Serpos* veluti auctoris nomine. Inter Codices Armeniaços Pariſienſes duo ſunt in Indice typis edito numeris CV et CVI notati, qui Porphyrii Iſagogen et Ariſtotelis Categorias, hujusque alia quaedam cum Commentariis *Davidis*, ejusque ſcripta nonnulla philoſophica continent: verum Graecis literis non niſi Prolegomena Philoſophiae et Commentarii in Porphyrium et Ariſtotelem exſtare videntur. Et hos quidem non Armeniace, ſed Graece ſcriptos à *Davide* fuisſe, re expenſa, ſe omnino putare mihi affirmabat *Lucas Engigi*, Monachus Armenius Venetiis olim degens: qui gentis ſuae Literatu-

turam optime callens, ſcribendi rationem et ſyntaxin Graecam, cujus erat ſatis peritus, in textu Armeniaco agnoscebat: quamquam mihi linguae ignaro peregrinum aliquid in textu Graeco ſe identidem offerre videretur. Neque illud ἀπὸ φωνῆς, in titulo librorum *Davidis* poſitum, ne eos Graece primum prodiiſſe putemus, facit, quemadmodum Sanctocrucius de ea phraſi diſſerens tradidit, Magazin. Encycl. An. III. T. I. p. 203. Caeterum *Davides*, philoſophus eclecticus, eruditionis copia, Scriptorumque Graecorum lectione ſe commendat: horum tamen testimonia, operum titulis interdum immutatis affert, ſuppoſititiis etiam libris, narrationibusque incertae fidei adhibitis."

Noster codex Lugduno-Batavus in libris Voſſianis est notatus numero 8, p. 391, habet primo *Porphyrii Vitam Plotini:* tum Plotini aliquot disputationes editas nec omnes: deinceps quaſi Plotiniana continuarentur, ſequitur pars Commentarii in Porphyrium foliis tribus: porro in Categorias foliis 64: denique Mathematica in Catalogo notata.

X X I V.

Nos vero ſcribendi finem facere cogimur, deficiente et facultate et tempore. Itaque aliorum, quos commemorare decreveramus, nomi-

mina librorum ne penitus silentio praetereamus, verbo saltem significemus. Sunt autem hi potissimum:

Strabonis Rerum Geographicarum libri XVII. Graece et Latine, opera et studio Thomae Falconer, Oxonii. Tom. I. et II. MDCCCVII. in Folio.

Hephaestion de Metris, opera Thomae Gaisford. 8. Oxonii MDCCCX.

Poetae Minores Graeci: Praecipua Lectionis Varietate, et Indicibus locupletissimis, instruxit Thomas Gaisford. A. M. aedis Christi Alumnus, nec non Graecae linguae Professor Regius. Fol. I. et II. Oxonii ex Typogr. Clarend. MDCCCXIV. et MDCCCXVI.

Reliquiae Sacrae: sive auctorum fere jam perditorum Secundi Tertiique Saeculi Fragmenta, quae supersunt. Accedunt epistolae Synodicae et Canonicae, Nicaeno Concilio antiquiores. Ad Codices manuscriptos recensuit notisque illustravit Martinus Josephus Routh. S. T. P. Collegii S. Magdalenae Praeses. Oxonii Tom. I. II. III. 8. Ao. MDCCCXIV. et MDCCCXV.

Catalogus manuscriptorum Clarkianornm et Dorvillianorum Bibliothecae Bodleianae 4. 2 vol.

Euripidis Alcestis, edit. J. H. Monk. 8. Cantabrigiae MDCCCXVI.

Tracts and Miscellaneous Criticisms of the late

Richard Porſon: Collected and arranged by the Rev. Thomas Kidd. London MDCCCXV. 8.

Mélanges de Critique et de Philologie par S. Chardon de la Rochette. Tom. I. II. III. Paris 1812. 8.

Hiſtoire Critique de l'établisſement des Colonies Grecques. Tom. I. II. III. IV. Par Mr. Raoul Rochette. Paris MDCCCXV. 8.

Notice ſur Monſieur Larcher, avec le Catalogue des livres rares et précieux de ſa Bibliothèque. Par Mr. Boisſonade. Paris 1814. 8.

Banquet de Léontis, par Mme Wyttenbach. Paris, à la librairie grecque, latine, allemande. 1817. 8.

Marini Vita Procli, edidit Boisſonade. Lipſiae 1814. 8.

Tiberius Rhetor, altera parte auctior, de Figuris: una cum Rufi arte rhetorica, edidit J. T. R. Boisſonade. Londini 8. in aedibus Valpianis 1815.

Symbolik, von Friederich Creuzer, Profesſor zu Heidelberg. 4 Bände. 8.

Acta Monacenſia, edidit Fredericus Thiersch. Tom. 4. Monachii 1812. 8.

Geſchichte des Römiſchen Rechts im Mittelalter, von Friederich Carl von Savigny. Heidelberg 2 Bände 8. 1815 und 1816.

Meletemata è disciplina antiquitatis, opera Frederici Creuzeri. Lipſiae 1817. 8.

Iſo-

Iſocratis Oratio de permutatione, et Iſaei Oratio de Meneclis Hereditate. Edidit J. Conr. Orellius. Turici 1814. 8.

Gregorii Corinthii et aliorum Grammaticorum libri, de dialectis linguae Graece. Recenſuit. et cum notis G. Kuhnii, Francisci Baſtii, Boisſonadii, ſuisque edidit Godofr. Henr. Schaefer. Accedit Baſtii commentatio Palaeographica. Cum tabulis aeneis ſeptem. Lipſiae 1811. 8.

Anthologia Graeca, ad fidem codicis olim Palatini nunc Pariſini ex apographo Gothano edita. Curavit Fredericus Jacobs. Tom. I. Lipſiae 1813. 8.

Imm. Bekkeri Prof. Berol. Anecdota Graeca. Vol. I. II. 8. Berolini 1814. et 1816.

J. W. Kuithan, Verſuch eines Beweiſes daſs wir in Pindar's Siegeshymnen Urcomödien übrig haben. Dortmund und Leipzig 1808. 8.

Memoria Viri Perilluſtris Chr. Gottl. de Voigt. Scripſit Henr. Carl. Abr. Eichſtädt. Jenae 1813. 4.

Thorlacii, Profesſoris linguae latinae in Univerſitate Havn.: Proluſiones et Opuscula Academica. Havniae 1806. 8.

Ejusdem Proluſio de Lege Rulli, Tribuni, Plebis Agraria. Ibidem.

Chr. Car. Bunſen, Disquiſitio Philologica de Jure hereditario Athenienſium. 4. Gottingae 1813.

Gustavi Knös, Disquisitio de fide Herodoti, qua perhibet Phoenices Africam circumvectos. Gött. 1805. 4.

Litterae Criticae in Varronem de lingua latina, ad Vir. Cel. Chr. Gottl. Heyne scriptae a D. G. Köhler. Dusb. ad Rhenum 1790. 8.

J. G. Huschke, Commentatio de Inscriptione Fasculi Locris in Italia reperti. Rostochii 1813. Folio.

J. G. Huschke, Albii Tibulli Elegiae tres. Rostochii 1814. 4.

Caroli Morgenstern, Oratio de literis humanioribus. Lipsiae et Gedani. 1800. 4.

Euripidis Reliquiae. Edidit Aug. Matthiae. 1815. et seq. 8.

M. T. Ciceronis Orationum, pro Scauro, pro Tullio, pro Flacco, partes ineditae. Invenit, recensuit, Angelus Majus, Bibliothecae Ambrosianae a linguis Orientalibus. Ad exemplar Mediolanense. Francofurti ad Moenum 1815. 8.

Frontonis, Epistolae ineditae, Graece, ab eodem.

Themistii Oratio inedita, ab eodem.

Natalis Lasthesii Marosticensis Gratulationes. Patavii 1767. 8.

Josephi Mariani Parthenii, de Vita et Studiis Hieronymi Lagomarsini, Commentarius. Editus a Vincencio Georgio. Venetiis 1801. 8

Gas-

Casparis Garatonii, in M. Tul. Ciceronis Orationem pro Cn. Plancio, ex optimo Codice Bavarico, Curae Secundae. Bononii 1815. 8.

Elogium Joannis Meermanni, auctore Henrico Conſtantino Cras. Amſt. et Hag. 1817. 8.

Cornelii Annei den Tex, Disputatio inauguralis, de vi Muſices ad excolendum hominem; de ſententia Platonis. Traject. ad Rhen. 1816. 8.

Caspari Bax, Disputatio inauguralis de Naturae ſimplicitate in Euripidis Oreste. Traj. ad Rhen. 1816. 8.

J. van Iddekinge, Diſſertatio Philologico Juridica, de inſigni in Poeta Ovidio Romani Juris peritia. Amſt. 1811. 8.

Joan. Melch. Kemper, Anteceſſoris Leidenſis Oratio, de Aetatis nostrae fatis, exemplo gentibus ac praeſertim Belgis numquam negligendo. Lugduni Bat. 1816. 8.

Jo. van Voorst S. Th. P. Oratio, de commodis atque emolumentis, quae e ſingulari Principum Europeorum, in religione Christiana his temporibus profitenda, conſenſu ſperare et augurare liceat 1817. 4.

G. J. Zilleſen, Oratio de Belli Gallici laudibus, ejusque vi et efficacia ad ingruentem barbariem propellendam. Lugd. Bat. 1814.

Gysberti Fenema, Oratio de Veterum Scriptorum praeſertim Graecorum meritis, quam habuit

buit d. VII. Febr. 1816. quum Scholarum Dordracensium Rectoris munus solemniter auspicaretur. Dordr. 1816. 8.

X X V.

Una etiam nunc nobis res superest verbo certe attingenda, Mahnii nostri Oratio, habita his ipsis diebus Gandavi novae Academiae dedicandae, et Literarum cathedrae auspicandae, insigni audientium favore concelebrata. Nos illi Academiae hunc talem doctorem eo magis gratulamur, quo magis nobis persuasum est, viri doctrinam, industriam, facultatem, Literarum studiis fructuosam fore. Atque sic demum

PHILOMATHIAE LIBER TERTIVS EXPLICIT FELICITER.

